

Journal of Education

Bansomdejchaopraya Rajabhat University

วารสารครูตาาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

Vol. 19 No. 2 July - December 2025

วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2568)

Vol. 19, No. 2 (July - December 2025)

วารสารครุศาสตร์สารเป็นวารสารวิชาการ ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ ทางด้านวิชาการ ให้แก่ผู้นิพนธ์ทั้งภายใน และภายนอก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษหลากหลายศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อาทิ การบริหารการศึกษา ภาษาและการสื่อสาร เพื่อการศึกษาสังคมศาสตร์ เพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์ เพื่อการศึกษาคณิตศาสตร์ เพื่อการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา และงานวิจัยหรือวิชาการสนับสนุนทางการศึกษา เป็นต้น ตลอดจนเป็นการนำเสนอองค์ความรู้ และข้อค้นพบจากการศึกษาและวิจัยทางด้านการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา หรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งในวารสารเล่มนี้ได้ผ่านการกลั่นกรองคุณภาพ จากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ โดยเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในวารสารเล่มนี้ถือว่าเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์ บรรณาธิการและกองบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องและไม่ถือเป็นความรับผิดชอบ หากตรวจสอบแล้วพบว่าผู้นิพนธ์มีการคัดลอกผลงานหรือผลิตซ้ำสิ่งใด ๆ จะถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์

เจ้าของ

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1061 ซอยอิสรภาพ 15 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

โทร. 0-2472-5712 อีเมล: edujournal@bsru.ac.th

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณกร สว่างเจริญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อาจารย์ ดร.เพ็ญพร ทองคำสุก
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา วิไลลักษณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุปไมยอิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา เดชโฮม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิภิญญา เียนเอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ เตือนแจ้ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ฝ่ายประสานงานและบริหารจัดการ

นางสาวจุฑามาศ ถนอมรูป

จริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่และไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
2. รายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เบี่ยงเบน
3. อ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเองรวมทั้งจัดทำ

รายการอ้างอิงอย่างเหมาะสม

4. เขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “ข้อกำหนดการเตรียมต้นฉบับ”
5. ชื่อที่ปรากฏอยู่ในบทความทุกคนต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการจริง
6. ระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการเขียนบทความนี้
7. ระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

บรรณาธิการต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. มีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ
2. ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. ตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้วโดยพิจารณาจากความสำคัญความใหม่ความชัดเจนและความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
4. ไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความเพราะความสงสัยหรือไม่แน่ใจ โดยให้ผู้นิพนธ์ต้องหาหลักฐานมาพิสูจน์ข้อสงสัยนั้น ๆ ก่อน
5. ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ ผู้ประเมินและคณะผู้บริหาร
6. มีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจังโดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
7. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความบรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมินและติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจงเพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
8. การพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคุณภาพบทความวิจัยหรือบทความวิชาการโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (peer reviewer) ที่มาจากหลากหลายสถาบัน ในฐานข้อมูลที่ ก.พ.อ. กำหนด

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

ผู้ประเมินบทความต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ (Confidentiality)
2. หลังจากได้รับบทความ หากผู้ประเมินบทความตระหนักว่าตนเอง อาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์เช่นเป็นผู้ร่วมโครงการหรือรู้จักผู้พิมพ์เป็นการส่วนตัวหรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ เพื่อเปลี่ยนผู้ประเมินบทความ
3. ประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญโดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงานไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย
4. หากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วย เพื่อแจ้งผู้พิมพ์

บรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นวารสารปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ประกอบไปด้วย บทความวิจัย จำนวน 16 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 4 บทความ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการให้แก่บุคลากรทางการศึกษา นักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก จากแนวคิดการเริ่มต้นการทำวารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยานี้ เกิดขึ้นจากการเป็นศูนย์กลางให้แก่อาจารย์และนักศึกษาภายในคณะครุศาสตร์ได้ทำการเผยแพร่บทความ ซึ่งในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยานั้น มีสาขาวิชาอยู่หลากหลายสาขาวิชา อาทิ จิตวิทยา เทคโนโลยีทางการศึกษาการวิจัยทางการศึกษา สังคมศึกษา อังกฤษ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย พลศึกษา ปฐมวัยศึกษากการประถมศึกษา คอมพิวเตอร์ศึกษา เป็นต้น ด้วยความหลากหลายสาขาวิชาของคณะครุศาสตร์ จึงมีบทความวิจัยและบทความวิชาการทางการศึกษาที่มีความน่าสนใจจำนวนมากทุก ๆ บทความที่ส่งมากองบรรณาธิการได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีเชี่ยวชาญใน แต่สาขาวิชามาร่วมพิจารณาบทความอย่างเข้มข้นและชัดเจน อีกทั้งกองบรรณาธิการทั้งภายในและภายนอกได้ประชุมปรึกษารื้อร่วมกันพร้อมกับที่ปรึกษาเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเผยแพร่งานวิจัยทางกองบรรณาธิการได้ทำงานกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้งานวารสารมีความเป็นมาตรฐานตามระเบียบของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI (Thai Journal Citation Index Centre) ให้มีคุณภาพและได้รับการยอมรับต่อสังคมวิชาการและสังคมทั่วไป ซึ่งทางมหาวิทยาลัยมีนโยบายเผยแพร่วารสารนี้ในรูปแบบออนไลน์เพื่อให้สะดวกต่อการสืบค้นรวมทั้งการจัดเก็บแบบแฟ้มข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ก่อนการตีพิมพ์ผลงานทุกชิ้นจะได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น ๆ เพื่อให้เชื่อมั่นว่าเป็นผลงานที่มีคุณภาพสมควรได้รับการเผยแพร่ สามารถนำไปอ้างอิงทางวิชาการได้ซึ่งเนื้อหาสาระในวารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยานั้น ครอบคลุมถึงรูปแบบการเรียนการสอนการพัฒนาการสอน การวิจัยทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมโลกที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีความคาดหวังว่าผลงานเหล่านี้จะได้รับการพัฒนาต่อยอดไปเป็นองค์ความรู้ของประเทศอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในระดับชาติและสามารถก้าวต่อไปในระดับ ACI ต่อไป

ในโอกาสนี้ บรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณที่ปรึกษา กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ส่งบทความทุกท่านเป็นอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อให้วารสารได้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานที่มีคุณค่าต่อสาธารณชนต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การประเมินคุณภาพปัญญาประดิษฐ์หลายรูปแบบในการสร้างสื่ออินโฟกราฟิก เพื่อการเรียนรู้วิชาการคำนวณ สุรเชษฐ์ มีฤทธิ์ และจรรยา วิชัยดิษฐ์	1
การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เพื่อพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปภัสสร จุลวงษ์	14
การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกดสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เฉลิมพร สืบสิงห์	29
รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา สมชัย นิลรัตน์ นรินทร์ สุธีนิรันดร์ คณกร สว่างเจริญ และพัชรา เดชโฮม	40
การสังเคราะห์แนวคิดและพัฒนาโมเดลอิดู-ลิงก์โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด เพื่อการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา ศศิภัฏชญา เอ็นเอง รวยทรัพย์ เดชชัยศรี และกัญญารัตน์ อุตะเภา	49
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ โดยใช้ เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ช่อทิพย์ เกสร ภูษญา สังขมงคล ดิษยลักษณ์ อเดโซ และสมภาพ แซ่ลี	63
การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน จิราวรรณ จันทร์น้อย และนราธร สายเล็ง	77

การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก รัศมี ต้นเจริญ ปิยลักษณ์ ไตรรัตน์สุวรรณ พรระชา ตระกูลบางคล้า บุวรรตน์ จงใจรักษ์ นัยทิพย์ อีรภัก ญาณิกา สกุลกลจักร และจุฬารัตน์ รุณจักร	97
การพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ธนาพันธุ์ ฌ เชียงใหม่	117
การพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภัทรสุดา แก้วสีขาว ประมะ แสงวงเมือง และรมย์วรินทร์ กำลังเลิศ	128
ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี มิ่งมกล ทองท่าฉาง ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ และดวงเดือน สุวรรณจินดา	145
ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ชยานันต์ มงคลเคหา ศศิธรดา แสงไทย จีรัฐติกุล ดอนวิจารย์ขจร และสุรศักดิ์ แจ่มเจริญ	157
ประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาต่อความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ในมหาวิทยาลัย การศึกษาปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ ปิยสิทธิ บัณฑิตสกุลชัย และณัฐรดา ธรรมเวช	170
การศึกษาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พลธาวิณ วัชรพรธำรงค์ ศศิณันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์ จีรัฐติกุล ดอนวิจารย์ขจร และเสฐียร จันทะมูล	184

การใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สมบัติ คำมูลแก้ว	197
การสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นิตยา มณีวงศ์	207
บทความวิชาการ	
ภาวะผู้นำดิจิทัลและกรอบขับเคลื่อนการบริหารการศึกษาสู่ความยั่งยืน ศุภนิสา ทดลา	222
องค์กรแห่งนวัตกรรมกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เสฐียร จันทะมูล พลธาวิน วัชรพรธำรงค์ จีรัฐติกุล ดอนวิจารย์ขจร และมาลินี เลิศไธสง	236
ยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ในการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมืออาชีพ ศราวุฒิ สมัญญา	251
การบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน และองค์กรภาคเครือข่าย กรณีศึกษา: โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 วรุณรัตน์ คนชื้อ วราภรณ์ ศรีอยู่ย และสมชาย วงค์ชัย	267

การประเมินคุณภาพปัญญาประดิษฐ์หลายรูปแบบในการสร้างสื่ออินโฟกราฟิก
เพื่อการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ
Evaluation of the Quality of Various Generative AI Models in Creating
Infographic Learning Media for Computer Science Education

สุรเชษฐ์ มีฤทธิ์¹
จรรยา วิชัยดิษฐ²

Suraches meerith¹
Chariya vichaidit²

Received: August 8,2025 Revised: November 25,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่สร้างโดยปัญญาประดิษฐ์สำหรับการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณในระดับประถมศึกษา และ 2) เปรียบเทียบคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์แต่ละโมเดล ได้แก่ GPT, Midjourney, Bing AI, Canva AI, Google AI และ Meta AI โดยใช้ข้อความคำสั่ง Prompt จำนวน 10 ชุด ซึ่งออกแบบให้ครอบคลุมเนื้อหาหลักของวิชาวิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบประเมินคุณภาพอินโฟกราฟิก 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องของเนื้อหา การออกแบบองค์ประกอบภาพ การสื่อสารและความน่าสนใจ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนประเมินผลงานอินโฟกราฟิกทั้งหมด 60 ชิ้น 10 Prompt $\times$ 6 โมเดลปัญญาประดิษฐ์ ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 แสดงถึงข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับดี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมาน One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างโมเดลปัญญาประดิษฐ์

ผลการวิจัยพบว่า อินโฟกราฟิกที่สร้างโดย GPT มีคะแนนคุณภาพสูงที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ย = 48.87, S.D. = 1.66 รองลงมาคือ Google AI ค่าเฉลี่ย = 29.63, S.D. = 1.51 และ Canva AI ค่าเฉลี่ย = 25.63, S.D. = 2.45 ขณะที่ Bing AI, Midjourney, Meta AI มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มอื่นอย่างชัดเจน จากผลการทดสอบ Tukey HSD สามารถจัดกลุ่มโมเดลปัญญาประดิษฐ์ ตามคุณภาพของอินโฟกราฟิกออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม A: GPT, กลุ่ม B: Google AI, กลุ่ม C: Canva AI และกลุ่ม D: Bing AI, Midjourney, Meta AI ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพที่แตกต่างกันของโมเดลปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบ Prompt ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพของสื่อที่ปัญญาประดิษฐ์สร้าง

¹² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹² Faculty of Education Bansomdejchaopraya Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: suraches.me@bsru.ac.th

คำสำคัญ: การประเมินคุณภาพปัญญาประดิษฐ์, อินโฟกราฟิก, วิทยาการคำนวณ

Abstract

The objectives of this study were: 1) to evaluate the quality of infographics generated by artificial intelligence for teaching and learning in primary-level computer science, and 2) to compare the quality of infographics produced by six AI models GPT, Midjourney, Bing AI, Canva AI, Google AI, and Meta AI—using ten sets of prompts designed to cover the core content of the primary computer science curriculum. The research instruments comprised a four-dimension infographic quality assessment form, which evaluated content accuracy, visual design, communication effectiveness, and attractiveness. Three experts assessed a total of 60 infographic samples (10 prompts × 6 AI models). The Index of Item Objective Congruence (IOC) ranged from 0.67 to 1.00, indicating a good level of alignment between the assessment items and the research objectives.

Descriptive statistics mean and standard deviation were employed for data analysis, and One-way ANOVA was used to compare the quality scores among the AI models. The findings revealed that infographics generated by GPT achieved the highest quality scores with statistical significance (Mean = 48.87, S.D. = 1.66), followed by Google AI (Mean = 29.63, S.D. = 1.51) and Canva AI (Mean = 25.63, S.D. = 2.45). In contrast, Bing AI, Midjourney, and Meta AI produced noticeably lower average scores. Tukey's HSD test further classified the AI models into four quality groups: Group A: GPT; Group B: Google AI; Group C: Canva AI; and Group D: Bing AI, Midjourney, and Meta AI. These groupings reflect the different capabilities of AI models in generating educational media. The results underscore the importance of prompt design as a key factor influencing the quality of AI-generated instructional materials.

Keywords: Evaluation of the Quality of Artificial Intelligence, Infographic, Computer Science

บทนำ

ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทในแทบทุกมิติของชีวิตประจำวัน รวมถึงวงการศึกษาโดยเฉพาะเทคโนโลยีในกลุ่ม ปัญญาประดิษฐ์ซึ่งเป็นระบบที่สามารถสร้างเนื้อหาใหม่ขึ้นเองจากข้อมูลต้นทาง ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง หรือวิดีโอ Brown et al. (2023) ตัวอย่างของ ปัญญาประดิษฐ์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ได้แก่ GPT, Midjourney, DALL-E, Meta AI และ Canva AI ซึ่งล้วนแล้วแต่สามารถตอบสนองต่อคำสั่งของผู้ใช้เพื่อสร้างผลงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการออกแบบโดยมนุษย์ ทั้งนี้ ความสามารถดังกล่าวได้นำไปสู่โอกาสใหม่ในการผลิต สื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลาย สะดวก และเข้าถึงได้มากขึ้นในระบบการศึกษาไทย หนึ่งในประเภทของสื่อที่เหมาะสมอย่างยิ่งกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา คือ อินโฟกราฟิก ซึ่งเป็นสื่อที่ผสมผสานระหว่างข้อความและภาพเพื่ออธิบายแนวคิดหรือข้อมูลอย่างกระชับและชัดเจน

Smiciklas (2012) งานวิจัยของ Alrwele (2017) ชี้ให้เห็นว่า อินโฟกราฟิก ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการจดจำของนักเรียนได้ดีกว่าสื่อแบบข้อความล้วน โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนที่อยู่ในวัยเริ่มต้นการเรียนรู้ซึ่งมีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสื่อที่มีองค์ประกอบภาพได้ดีกว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่เพียงเน้นเนื้อหาแต่ยังเน้นทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหา และความเข้าใจเทคโนโลยี วิชาวิทยาการคำนวณ ซึ่งเป็นสาระสำคัญในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการบรรจุให้เป็นสาระที่ 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา และสร้างนวัตกรรมได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

อย่างไรก็ตาม เนื้อหาในวิชาวิทยาการคำนวณ เช่น อัลกอริทึม การใช้คำสั่งเงื่อนไข หรือ แนวคิดนามธรรมอื่น ๆ มักเป็นเรื่องยากสำหรับนักเรียนในระดับประถม หากไม่มีสื่อที่ช่วยอธิบายอย่างเหมาะสม การใช้อินโฟกราฟิก ซึ่งสามารถถ่ายทอดแนวคิดเหล่านี้ผ่านภาพที่เข้าใจง่ายจึงเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมในหมู่ครูผู้สอน Wang et al. (2020) แม้การผลิต อินโฟกราฟิกจะมีประโยชน์ แต่การผลิตด้วยตนเองจำเป็นต้องใช้เวลา ทักษะด้านการออกแบบ และความรู้เชิงเทคนิค ในบริบทของโรงเรียนที่มีครูประจำวิชาจำนวนจำกัด หรือในพื้นที่ห่างไกล การสร้าง อินโฟกราฟิก อย่างมีคุณภาพยังคงเป็นเรื่องท้าทาย ในจุดนี้เองที่ ปัญญาประดิษฐ์สามารถเข้ามาช่วยลดภาระและเปิดโอกาสให้ครูสามารถสร้างสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ง่ายขึ้น ด้วยเพียงการป้อนคำสั่ง (Prompt) ผ่านระบบปัญญาประดิษฐ์สามารถสร้างสื่อภาพได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ตามมาคือ คุณภาพของ อินโฟกราฟิก ที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์ ยังไม่มีการประเมินอย่างเป็นระบบในบริบทของการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่า ผลลัพธ์ที่ได้จาก ปัญญาประดิษฐ์นั้นมีความหลากหลายตามชนิดของโมเดลปัญญาประดิษฐ์ และรูปแบบของ Prompt ที่ใช้ Walter (2024) หากไม่มีเกณฑ์ประเมินคุณภาพอย่างชัดเจน อาจเกิดการใช้สื่อที่คลาดเคลื่อนหรือไม่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน (Ramamoorthy, 2025)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาความสามารถของปัญญาประดิษฐ์หลายรูปแบบในการสร้างอินโฟกราฟิกเพื่อการเรียนรู้ในวิชาวิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษา โดยออกแบบการวิจัยที่ใช้ Prompt ชุดเดียวกันจำนวน 10 รายการผ่านปัญญาประดิษฐ์ 6 โมเดล ได้แก่ Midjourney, GPT, Bing AI, Canva AI, Google AI และ Meta AI จากนั้นนำอินโฟกราฟิกที่ได้ไปประเมินคุณภาพด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความถูกต้องของเนื้อหา 2) การออกแบบองค์ประกอบภาพ 3) การสื่อสาร และ 4) ความน่าสนใจ

การวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงแต่ช่วยตอบคำถามว่าปัญญาประดิษฐ์ใดมีประสิทธิภาพสูงสุดในการผลิตอินโฟกราฟิกในบริบทของการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและข้อจำกัดของแต่ละโมเดล อันจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม นอกจากนี้การวิจัยยังมีเป้าหมายในการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบ Prompt ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนเป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับนักวิชาการและนักพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ในการปรับปรุงระบบการสร้างสื่อการเรียนรู้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่สร้างโดยปัญญาประดิษฐ์สำหรับการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณในระดับประถมศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์แต่ละโมเดล ได้แก่ Midjourney, GPT, Bing Ai, Canva AI, Google AI และ Meta AI

สมมติฐานการวิจัย

1. H_0 ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพของ อินโฟกราฟิก ที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์ของโมเดลทั้ง 6 โมเดล ไม่แตกต่างกัน
2. H_1 ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพของ อินโฟกราฟิก ที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์ อย่างน้อยหนึ่งโมเดล มีค่าเฉลี่ย แตกต่าง จากโมเดลอื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดข้อความคำสั่ง (Prompt Set)

ผู้วิจัยได้ออกแบบ Prompt กลางจำนวน 10 ชุด ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสำคัญในรายวิชา วิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษาและออกแบบให้เหมาะสมกับการสร้าง อินโฟกราฟิก โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ ประกอบไปด้วย

Prompt 1: ลำดับคำสั่ง (Sequence)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D ในรูปแบบ Timeline โดยจัดลำดับขั้นตอนดังนี้: “1. Wake Up”, “2. Brush teeth”, “3. Eat breakfast”, “4. Get dressed”, “5. Go to school” พร้อมภาพประกอบ หมายเลขขั้นตอน และข้อความบรรยายที่ชัดเจนครบทั้ง 5 ขั้นตอน จัดวางให้คมชัด สวยงาม เป็นมืออาชีพ เหมาะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ขนาดภาพ 9:16

Prompt 2: การใช้เงื่อนไข (If-Else Condition)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D แสดงสถานการณ์ของนักเรียนเมื่อเจอฝนตกตอนเช้า โดยใช้โครงสร้างเงื่อนไข “If it rains → Open an umbrella” และ “If it does not rain → Walk to school as usual” พร้อมภาพเปรียบเทียบทั้ง 2 สถานการณ์และคำอธิบายที่เข้าใจง่ายเหมาะสำหรับ นักเรียนประถมศึกษา ขนาดภาพ 9:16

Prompt 3: การวนซ้ำ (Loop)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D ในรูปแบบ Cycle Diagram เพื่อแสดงกิจวัตรประจำวันที่เกิดขึ้นซ้ำทุกวัน ได้แก่ “Wake up → Wash face → Eat breakfast → Go to school → Do homework” ซึ่งจะ Loop ซ้ำในวันถัดไป พร้อมภาพประกอบและคำอธิบายที่ชัดเจน เหมาะสำหรับ เด็กประถม ขนาดภาพ 9:16

Prompt 4: การสร้างแผนผังลำดับงาน (Flowchart)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D เป็น Flowchart ตามลำดับขั้นตอน “Start → Wake Up → Brush Teeth → Put on School Uniform → Check School Bag → Depart” โดยใช้สัญลักษณ์ Flowchart ให้ถูกต้อง ไม่ต้องมีภาพประกอบ ขนาดภาพ 9:16

Prompt 5: การแก้ปัญหายังเป็นระบบ (Problem Solving)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ Timeline แสดงขั้นตอนการแก้ปัญหาเมื่อลืมสมุด การบ้านไว้ที่บ้าน โดยมีขั้นตอน “1. Observe the problem”, “2. Find the cause”, “3. Propose a

solution”, “4. Take action”, “5. Check the results” จัดนำเสนอเรียงลำดับ พร้อมภาพประกอบที่เหมาะสมกับนักเรียนประถม ขนาดภาพ 9:16

Prompt 6: การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย (Digital Safety)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D แสดงหลักการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ได้แก่ 1 “Do not disclose personal information”, 2 “Do not click on strange links”, 3 “Tell an adult when there is a problem”, 4 “Use safe learning apps”, 5 “Set strong passwords” พร้อมภาพประกอบน่ารัก เข้าใจง่าย เหมาะกับเด็กประถม และแสดงทั้ง 5 รายการในขนาดภาพ 9:16

Prompt 7: ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล (Data Representation)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D แสดงตัวอย่างการนำเสนอข้อมูลในชีวิตประจำวัน เรื่อง “Air temperature” โดยใช้ Bar Graph และไอคอน พร้อมข้อมูลดังนี้: “1 Monday 35 degrees”, “2 Tuesday 33 degrees”, “3 Wednesday 37 degrees”, “4 Thursday 32 degrees”, “5 Friday 35 degrees” เหมาะสำหรับนักเรียนประถม และต้องมีทั้ง 5 กราฟในภาพเดียว ขนาดภาพ 9:16

Prompt 8: การเรียงลำดับข้อมูล (Sorting)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D แสดงการจัดลำดับสิ่งของในกระเป๋านักเรียนจากขนาดเล็กไปใหญ่ ได้แก่ “eraser → pencil → notebook → book” พร้อมภาพประกอบและคำอธิบายสำหรับเด็กประถม ต้องมีทั้ง 4 รายการอยู่ในภาพ ขนาดภาพ 9:16

Prompt 9: การสังเกตและระบุปัญหา (Problem Identification)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D แสดงปัญหาที่นักเรียนพบเกี่ยวกับ “กระเป๋านักเรียนหนัก” โดยระบุปัญหา 1 “Having unnecessary books”, 2 “Not organizing the bag before bed”, 3 “Bringing toys to school” พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางเบื้องต้น “Organize the teaching schedule and do not bring toys to school” ภายในภาพเดียว พร้อมภาพประกอบและคำอธิบายสำหรับเด็กประถม ขนาดภาพ 9:16

Prompt 10: การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น (Block-based Programming)

สร้างโปสเตอร์ Infographic แบบ 2D แสดงตัวอย่างคำสั่งแบบ Block Programming เพื่อควบคุมหุ่นยนต์ให้เดินไปหยิบหนังสือ โดยเรียงลำดับคำสั่งดังนี้: 1 “move forward”, 2 “turn right”, 3 “grab the object” พร้อมแสดง command blocks อย่างชัดเจน เหมาะสำหรับนักเรียนประถม ขนาดภาพ 9:16 ครบทั้ง 3 ขั้นตอน

แบบประเมินคุณภาพ อินโฟกราฟิก

แบบประเมินนี้ใช้เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของ อินโฟกราฟิก ที่ผลิตโดยปัญญาประดิษฐ์ แต่ละระบบ ตามเกณฑ์ 4 ด้านหลัก โดยผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือนี้โดยอิงจากงานวิจัยและการประเมินสื่อการเรียนรู้ของ Mayer (2009), Smiciklas (2012), และ Baxter (2021) องค์ประกอบของแบบประเมินประกอบไปด้วย 4 ด้าน ด้านละ 3 รายการพิจารณา 1. ด้านเนื้อหา ความถูกต้อง ครอบคลุม สอดคล้องกับหลักสูตร 2. ด้านการออกแบบความสวยงาม การจัดวางองค์ประกอบ สี ฟอนต์ ไอคอน 3. ด้านการสื่อสารความเข้าใจง่าย ความชัดเจนต่อกลุ่มเป้าหมาย 4. ด้านความน่าสนใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความดึงดูดความสนใจ รวมคะแนนเต็ม: 60 คะแนน

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินคุณภาพ อินโฟกราฟิก ไปให้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและวัดผลทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย เพื่อตรวจสอบความค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลอยู่ในช่วงระหว่าง 0.67–1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับดี

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ เชื่อถือได้ และสามารถใช้ในการเปรียบเทียบความสามารถของโมเดลปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างเป็นธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้ ขั้นแรก ผู้วิจัยได้ออกแบบชุด Prompt จำนวน 10 รายการ โดยเน้นให้ครอบคลุมหัวข้อหลักของเนื้อหาในรายวิชาวิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษา เช่น ลำดับขั้นตอน เงื่อนไข การวนซ้ำ และความปลอดภัยดิจิทัล จากนั้นนำ Prompt ดังกล่าวไปประมวลผลด้วยปัญญาประดิษฐ์ทั้ง 6 โมเดลที่กำหนดไว้ โดยควบคุมเงื่อนไขให้เหมือนกันทุกครั้ง เพื่อลดอคติ และเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผลลัพธ์ที่ได้จากแต่ละโมเดลจะถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสรุปผลการวิจัยต่อไป

1. การจัดเตรียมการทดลอง

1.1 เตรียม Prompt จำนวน 10 ชุด ที่ตรงกับหัวข้อเนื้อหาในรายวิชาวิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษา โดยออกแบบให้ครอบคลุมทักษะสำคัญ เช่น การลำดับขั้นตอน เงื่อนไข การวนซ้ำ การแก้ปัญหา และความปลอดภัยดิจิทัล เพื่อให้การประเมินผลสะท้อนศักยภาพของโมเดลได้ครบถ้วน

1.2 เตรียมโมเดลปัญญาประดิษฐ์จำนวน 6 โมเดล ได้แก่

- 1.2.1 GPT
- 1.2.2 Midjourney
- 1.2.3 Canva AI
- 1.2.4 Bing AI
- 1.2.5 Google AI
- 1.2.6 Meta AI

ทั้ง 6 โมเดลได้รับการเลือกเนื่องจากเป็นแพลตฟอร์มที่นิยมใช้งานในการสร้างสื่อการเรียนรู้ และมีความสามารถด้านงานภาพ

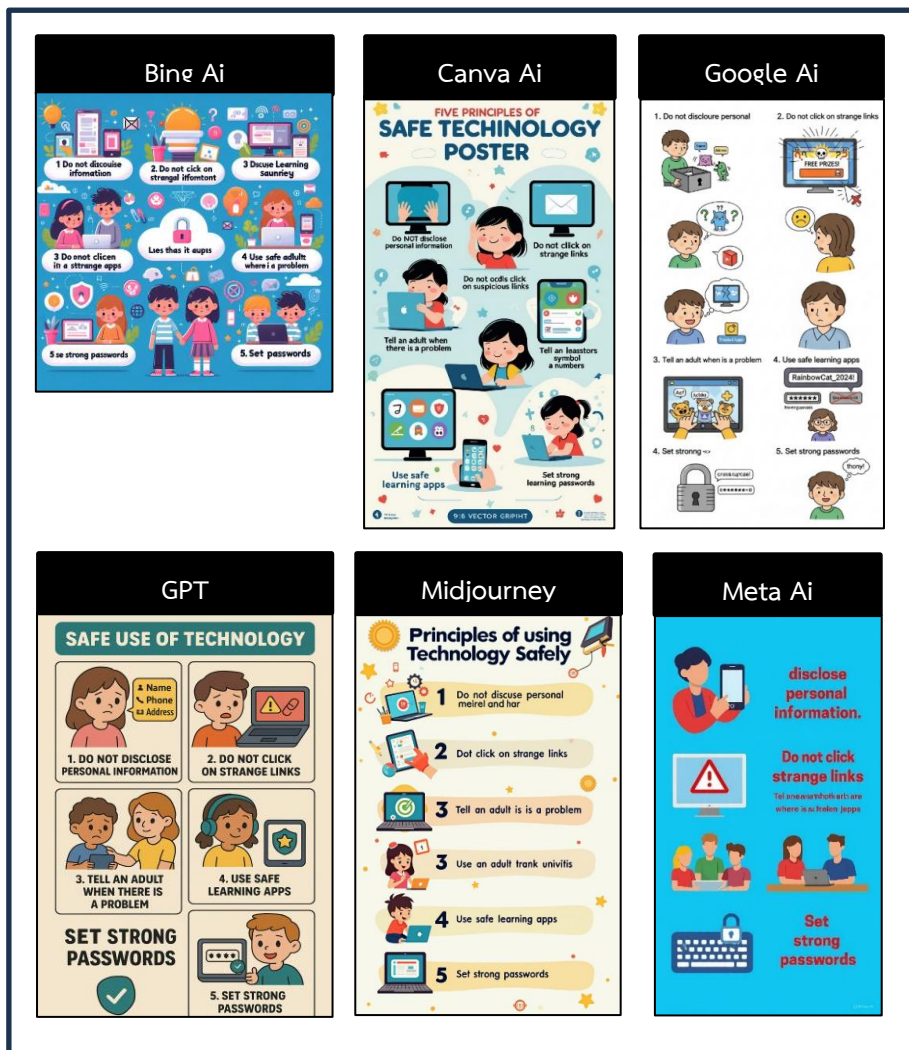
1.3 กำหนดให้แต่ละ Prompt ถูกใช้กับโมเดลปัญญาประดิษฐ์ทุกตัว รวมเป็นทั้งหมด 60 ผลงานภาพอินโฟกราฟิก เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการเปรียบเทียบคุณภาพของผลงานระหว่างโมเดลต่าง ๆ

2. การสร้างและสร้างอินโฟกราฟิก

2.1 นำ Prompt ทั้ง 10 รายการไปสั่งงานกับปัญญาประดิษฐ์แต่ละโมเดล โดยใช้เงื่อนไขและตัวแปรควบคุมแบบเดียวกันทั้งหมด ได้แก่ ใช้คำสั่งภาษาอังกฤษเพื่อหลีกเลี่ยงอคติด้านภาษา และลดความคลาดเคลื่อนจากการประมวลผลของโมเดล โดยใช้เนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษและกำหนดรูปแบบสไตล์ สร้างภาพ 2D Infographic poster เพื่อให้รูปแบบการนำเสนอมีความเป็นเอกภาพ สามารถเปรียบเทียบในเชิงคุณภาพได้อย่างตรงไปตรงมา นอกจากนี้ยังกำหนดขนาดและสัดส่วน image size 9:16 เพื่อให้รองรับการใช้งานในบริบทของสื่อการเรียนรู้ยุคดิจิทัล เช่น หน้าจอแท็บเล็ต

โทรศัพท์มือถือ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงอินโฟกราฟิกได้อย่างสะดวกและมองเห็นองค์ประกอบภาพอย่างครบถ้วน ภายใต้กระบวนการสังงานนี้ ผู้วิจัยยังควบคุมปัจจัยที่อาจทำให้ผลลัพธ์ผิดเพี้ยน เช่น การสุ่มสไตล์ภาพ การตั้งค่าความละเอียด หรือการเปิดใช้งานพีเจอร์สร้างสรรค์อัตโนมัติของแต่ละโมเดล เพื่อให้ผลงานที่ได้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด

2.2 ผลลัพธ์ที่ได้คืออินโฟกราฟิก รวมทั้งสิ้น 60 ชิ้นงาน (10 Prompt x 6 AI Models) ซึ่งถูกนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพในขั้นตอนต่อไปอย่างเป็นระบบ โดยผลงานแต่ละชิ้นจะถูกจัดเก็บแยกหมวดหมู่ตาม Prompt และตามโมเดล เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งยังช่วยลดความผิดพลาดในการจัดการข้อมูลและทำให้การวิเคราะห์เชิงสถิติมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 ตัวอย่างอินโฟกราฟิก จาก Prompt ที่ 6 การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยที่สร้างจากปัญญาประดิษฐ์

การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

นำอินโฟกราฟิก จำนวน 60 ชิ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 3 ท่าน ประเมินด้วยแบบประเมินคุณภาพ (Rubric) โดยผู้ประเมินเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแต่ละชิ้นงานใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เนื้อหา 2) การออกแบบ 3) การสื่อสาร 4) ความน่าสนใจ เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นคะแนนในแบบฟอร์ม Google Sheet

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การเปรียบเทียบความสามารถของโมเดลปัญญาประดิษฐ์หลายรูปแบบในการสร้าง อินโฟกราฟิก สำหรับการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษา โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพ อินโฟกราฟิก ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. เพื่อหาคุณภาพเฉลี่ยของอินโฟกราฟิกในแต่ละโมเดลปัญญาประดิษฐ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์ข้อมูลคะแนนรวมและคะแนนแยกตามด้านของ Rubric
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ และทดสอบความแตกต่างของคะแนนรวม ระหว่างทั้ง 6 โมเดล โดยใช้สถิติ One-way ANOVA

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของอินโฟกราฟิก ราย Prompt ที่สร้างโดยปัญญาประดิษฐ์สำหรับการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณในระดับประถมศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญ

Prompt	ค่าเฉลี่ยคุณภาพอินโฟกราฟิก					
	Bing Ai	Canva Ai	Google Ai	GPT	Midjourney	Meta Ai
Prompt 1	20.00	28.33	31.00	49.00	20.33	21.33
Prompt 2	19.67	26.00	28.00	47.00	18.67	19.67
Prompt 3	17.67	20.67	27.67	45.67	19.33	18.00
Prompt 4	17.33	27.67	32.33	49.67	20.33	20.00
Prompt 5	18.00	27.33	31.67	50.33	20.67	20.33
Prompt 6	19.67	28.00	29.33	50.67	20.00	21.33
Prompt 7	17.67	26.33	29.67	48.00	20.67	20.67
Prompt 8	19.00	27.00	30.33	48.33	20.00	21.67
Prompt 9	19.00	27.33	29.33	50.33	20.33	21.33
Prompt 10	18.67	22.67	29.00	48.33	19.33	20.33

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่สร้างโดยปัญญาประดิษฐ์ แต่ละรูปแบบจากการใช้ Prompt จำนวน 10 รายการ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนน ในแต่ละโมเดล ปัญญาประดิษฐ์อย่างชัดเจน โดยโมเดลที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดในทุก Prompt ได้แก่ GPT ซึ่งมีคะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 45.67 ถึง 51.33 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่า GPT มีความสามารถในการสร้างอินโฟกราฟิกที่มีคุณภาพสูงและสอดคล้องกับจุดประสงค์เพื่อการเรียนรู้ในวิชาวิทยาการ

คำนวณระดับประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ Google AI และ Canva AI มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าอยู่ระหว่างประมาณ 26.00 ถึง 31.00 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลทั้งสองสามารถสร้างอินโฟกราฟิกที่มีคุณภาพอยู่ในระดับที่พอใช้ได้ แต่ยังไม่เทียบเท่ากับ GPT สำหรับ Bing AI, Midjourney และ Meta AI นั้นมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่ม โดยคะแนนอยู่ในช่วงประมาณ 17.67 ถึง 23.33 คะแนน ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าโมเดลเหล่านี้ยังไม่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการสร้างสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อการเรียนรู้ในบริบทของระดับประถมศึกษา ทั้งในแง่ของเนื้อหา ความชัดเจน และความสอดคล้องกับหลักสูตร โดยสังเกตได้ว่าในหลายรายการของ Prompt เช่น Prompt ที่ 4 และ Prompt ที่ 9 คะแนนของ GPT สูงกว่ารูปแบบ AI อื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ เช่น Prompt ที่ 4 GPT ได้คะแนนเฉลี่ย 51.33 คะแนน ขณะที่ Bing AI ได้เพียง 13.67 คะแนน ซึ่งต่างกันถึงกว่า 37.66 คะแนน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างเชิงคุณภาพของผลลัพธ์ที่สร้างจาก AI แต่ละตัวได้อย่างชัดเจน

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของโมเดลปัญญาประดิษฐ์ ที่ใช้สร้างอินโฟกราฟิก

Model ปัญญาประดิษฐ์	ค่าเฉลี่ยคุณภาพโมเดลปัญญาประดิษฐ์					
	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
Bing Ai	10	18.77	0.82			
Canva Ai	10	25.63	2.45			
Google Ai	10	29.63	1.51			
GPT	10	48.87	1.66			
Midjourney	10	19.97	0.60	5,54	1209.60	.000*
Meta Ai	10	20.67	1.00			

*p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่สร้างโดยปัญญาประดิษฐ์ (AI) จำนวน 6 โมเดล ได้แก่ Bing AI, Canva AI, Google AI, GPT, Midjourney และ Meta AI โดยเป็นการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 รายการต่อโมเดล พบว่า ค่าเฉลี่ยคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่สร้างโดยแต่ละโมเดลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 1209.60, p < .000$)

โดยโมเดล GPT มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 48.87, S.D. = 1.66$) รองลงมาคือ Google AI ($\bar{X} = 29.63, S.D. = 1.51$) และ Canva AI ($\bar{X} = 25.63, S.D. = 2.45$) ขณะที่โมเดลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ Bing AI ($\bar{X} = 18.77, S.D. = 0.82$), Midjourney ($\bar{X} = 19.97, S.D. = 0.60$) และ Meta AI ($\bar{X} = 20.67, S.D. = 1.00$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดล GPT สร้างอินโฟกราฟิกที่ได้รับการประเมินว่ามีคุณภาพสูงกว่าทุกโมเดลอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ และทดสอบความแตกต่างของคะแนนรวม ระหว่างทั้ง 6 โมเดล โดยใช้สถิติ One-way ANOVA

แหล่งที่มา (Source)	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)				
	df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม (Between)	5	8946.5	1789.3	1209.6	< 0.0001*
ภายในกลุ่ม (Within)	54	79.7	1.48		
รวม (Total)	59	9026.2			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า $F = 1209.6$ และ $p < 0.0001$ แสดงว่าค่าเฉลี่ยคะแนนของโมเดลปัญญาประดิษฐ์ อย่างน้อยหนึ่งกลุ่มแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนของแต่ละโมเดลปัญญาประดิษฐ์และผลการเปรียบเทียบแบบ Tukey HSD

โมเดล AI	ค่าเฉลี่ย (Mean)	กลุ่มที่ไม่แตกต่างกัน (Tukey)
GPT	48.87	A
Google AI	29.63	B
Canva AI	25.63	C
Meta AI	20.67	D
Midjourney	19.97	D
Bing AI	18.77	D

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการทดสอบ Tukey HSD แสดงให้เห็นว่า โมเดล GPT มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกโมเดลอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โมเดล Google AI มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจาก Canva AI, Bing AI, Midjourney และ Meta AI อย่างมีนัยสำคัญ โมเดล Canva AI มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจาก Bing AI, Midjourney และ Meta AI อย่างมีนัยสำคัญ โมเดล Bing AI, Midjourney และ Meta AI ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

โดยสรุป สามารถแบ่งกลุ่มโมเดลปัญญาประดิษฐ์ตามระดับคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่:

- กลุ่ม A: GPT
- กลุ่ม B: Google AI
- กลุ่ม C: Canva AI
- กลุ่ม D: Bing AI, Midjourney, Meta AI

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละโมเดลปัญญาประดิษฐ์ ในการสร้างสื่ออินโฟกราฟิกสำหรับการเรียนรู้ โดยโมเดล GPT มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพของอินโฟกราฟิกเพื่อการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณในระดับประถมศึกษา ที่สร้างโดยปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 6 โมเดล ได้แก่ Bing AI, Canva AI, Google AI, GPT, Midjourney และ Meta AI โดยให้นักวิจัยใช้ข้อความคำสั่ง (prompt) ที่แตกต่างกันในการสร้างอินโฟกราฟิก จำนวน 10 Prompt ในเนื้อหาวิชาวิทยาการคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และนำผลงานที่ได้มาประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการเรียนรู้ จำนวน 3 คน ในด้านคุณภาพของ 1) เนื้อหา 2) ด้านการออกแบบ 3) ด้านการสื่อสาร 4) และความน่าสนใจ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ANOVA แบบทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า ผลคะแนนคุณภาพของอินโฟกราฟิกจากทั้ง 6 โมเดล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 1209.6, p < .0001$) นอกจากนี้ จากการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธี Tukey HSD พบว่า อินโฟกราฟิกจาก GPT มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทุกโมเดลอื่นอย่างมีนัยสำคัญ รองลงมาคือ Google Ai และ Canva Ai ส่วน Bing Ai, Midjourney และ Meta Ai มีคะแนนเฉลี่ยนต่ำกว่ากลุ่มอื่นอย่างชัดเจน

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเลือกใช้ข้อความคำสั่ง (prompt) ที่มีความชัดเจน ครอบคลุม และตรงตามจุดประสงค์ของบทเรียน ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของอินโฟกราฟิกที่ปัญญาประดิษฐ์สร้างขึ้น โดยเฉพาะ Prompt 6 ซึ่งได้รับการออกแบบให้ระบุรายละเอียดที่ชัดเจนทั้งในด้านการจัดวางองค์ประกอบภาพ และเป้าหมายของผู้เรียน ส่งผลให้อินโฟกราฟิกมีความชัดเจน เป็นระบบ และสื่อความหมายได้ตรงจุดมากที่สุด ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown (2023) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของปัญญาประดิษฐ์ ในการสร้างสื่อขึ้นอยู่กับคุณภาพของคำสั่งที่มนุษย์ป้อนเข้าไป ซึ่งหากมีการออกแบบ Prompt ที่ดี จะช่วยให้ปัญญาประดิษฐ์สามารถประมวลผลและผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูงได้ ในขณะที่ Prompt ที่เหลือ ซึ่งอาจจะมีคำสั่งที่ยังไม่ชัดเจน รูปแบบรายละเอียด คุณลักษณะเนื้อหาที่ไม่แสดงเฉพาะเจาะจง ส่งผลให้ปัญญาประดิษฐ์ สร้างอินโฟกราฟิกที่คลุมเครือ และขาดความถูกต้องด้านเนื้อหา และการจัดองค์ประกอบการนำเสนอ จึงได้รับคะแนนต่ำ อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความน่าสนใจและการออกแบบ พบว่า Prompt 6 Prompt 5 และ Prompt 9 สามารถสร้างอินโฟกราฟิกที่มีองค์ประกอบครบถ้วน มีสีสัน ดึงดูดความสนใจ และเข้าใจง่ายสำหรับเด็ก ระดับประถม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Mayer (2009) ด้านการออกแบบมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ ที่เน้นความเรียบง่าย ชัดเจน และการจัดการองค์ประกอบภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการเปรียบเทียบโดยวิธี Tukey HSD ยังยืนยันความแตกต่างของแต่ละโมเดล โดย GPT มีความโดดเด่นเหนือโมเดลอื่นอย่างชัดเจนซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การออกแบบ prompt อย่างใส่ใจ และมีระบบ และเลือกใช้ โมเดลปัญญาประดิษฐ์ที่มีความสามารถสูง จะช่วยเสริมศักยภาพในการสร้างสื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ ในการสร้างสื่อการเรียนรู้มีศักยภาพสูง แต่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของสื่อคือ “มนุษย์ผู้ออกแบบ คำสั่ง” หรือ prompt engineer ซึ่งหากมีทักษะในการกำหนดคำสั่งที่เหมาะสม จะสามารถสร้างสื่อที่ตรงตามเป้าหมายการเรียนรู้ มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับได้อย่างแท้จริง ผลการวิจัยยืนยันว่า Prompt 6 ซึ่งได้รับการออกแบบคำสั่งอย่างดี ได้รับคะแนนคุณภาพสูงสุดในทุกด้านจากผู้เชี่ยวชาญ แสดงให้เห็นว่า prompt ที่ดีสามารถยกระดับศักยภาพของ ปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างชัดเจน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์จึงไม่ได้อยู่ที่เครื่องมือเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่วิธีที่มนุษย์ใช้เครื่องมือเหล่านั้นอย่างชาญฉลาดและมีหลักการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การเลือกใช้โมเดลปัญญาประดิษฐ์ เพื่อผลิตอินโฟกราฟิกการเรียนรู้ จากผลการวิจัย พบว่า โมเดล GPT และ Google AI ให้ผลคะแนนคุณภาพของอินโฟกราฟิกสูงกว่ารูปแบบอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้สอนหรือผู้ออกแบบสื่อการเรียนรู้จึงควรเลือกใช้โมเดลเหล่านี้ในกระบวนการสร้างสื่อ โดยเฉพาะในรายวิชาวิทยาการคำนวณระดับประถมศึกษา ที่เนื้อหามีความซับซ้อนและต้องการการสื่อสารที่เข้าใจง่าย และมีความถูกต้องทางวิชาการ

2. การอบรมพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูประถมศึกษา ด้านการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ในการผลิตอินโฟกราฟิก เพื่อให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเลือกใช้โมเดล AI ที่มีประสิทธิภาพสูงอย่าง GPT และ Google AI รวมทั้งเรียนรู้ข้อจำกัดของโมเดลอื่น เช่น Bing, Midjourney และ Meta AI ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีคุณภาพต่ำกว่าชัดเจน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มผู้เรียนจริง เพื่อประเมินประสิทธิผลของอินโฟกราฟิก ที่สร้างด้วย ปัญญาประดิษฐ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์

2. ควรเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา เช่น นักจิตวิทยาการเรียนรู้ นักออกแบบ กราฟิก และครูผู้สอน เพื่อให้ผลการประเมินครอบคลุมหลายมุมมองมากขึ้น

3. ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับความเข้าใจ ความชอบ และความตั้งใจในการเรียนรู้ ผ่านสื่ออินโฟกราฟิกที่สร้างด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ มีแนวทางที่ตอบสนอง ผู้เรียนโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Alrwele, N. (2017). Effects of infographics on student achievement and students' perceptions of the impacts of infographics. *Journal of Education and Human Development*, 6(3), 104–117. Retrieved from <https://doi.org/10.15640/jehd.v6n 3a12>.
- Bandi, A., Adapa, P. V. S. R., & Kuchi, Y. E. V. P. K. (2023). The power of generative AI: A review of requirements, models, input–output formats, evaluation metrics, and challenges. *Future Internet*, 15(8), 260. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/fi1508 0260>.
- Baxter, M., Lonsdale, M., & Westland, S. (2021). Utilising design principles to improve the perception and effectiveness of public health infographics. *Information Design Journal*, 26(1), 60–75. Retrieved from <https://doi.org/10.1075/idj.20017.bax>.
- Brown, T., Mann, B., Ryder, N., Subbiah, M., Kaplan, J., Dhariwal, P., ... & Amodei, D. (2023). *Language models are few-shot learners*. OpenAI Research. Retrieved from <https://doi.org/10.48550/arXiv.2005.14165>.
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning*. (2nd ed.). England, UK: Cambridge University Press.

- Phoenix, J., & Taylor, M. (2023). *Prompt engineering for generative AI: Future-proof inputs for reliable AI outputs*. California: O'Reilly Media.
- Ramamoorthy, L. (2025). Evaluating generative AI: Challenges, methods, and future directions. *International Journal of Future Multidisciplinary Research*, 7(1). Retrieved from <https://scholarprofiles.me/scholars/latharamamoorthy/publications/37182.pdf>
- Smiciklas, M. (2012). *The power of infographics: Using pictures to communicate and connect with your audiences*. England: Que Publishing.
- Walter, Y. (2024). Embracing the future of artificial intelligence in the classroom: The relevance of AI literacy, prompt engineering, and critical thinking in modern education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 21(15). Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s41239-024-00448-3>
- Wang, F., Kinzie, M., McGuire, P., & Pan, E. (2010). Applying technology to inquiry-based learning in early childhood education. *Early Childhood Education Journal*, 37(5), 381–389. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s10643-009-0364-6>

การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs)
เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
The application of the 5-step learning management model
to develop analytical thinking skills of grade 10 students

ปภัสนร์ จุลวงษ์¹

Papatsorn Junlawong¹

Received: August 14,2025 Revised: November 25,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบดังกล่าว มีส่วนช่วยในการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ แบบความร่วมมือ และแสดงความคิดเห็นผ่านการคิดวิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ จัดหมวดหมู่ เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม อีกทั้งการคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนและจำเป็นในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ เสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/11 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนบางส่วนมีปัญหาด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ กระบวนการเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา การใช้เหตุและผล การอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาในบทเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญของทักษะการคิดวิเคราะห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้ (Posttest - Pretest) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ปรนัยแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) dependent sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การประยุกต์, การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน, ทักษะการคิดวิเคราะห์

¹ นักวิจัยอิสระ

¹ Independent Researcher

¹ Corresponding author Email: papatsornjunlawong@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to compare analytical thinking skills of Grade 10 students before and after through of the 5-Step Learning Model (5 STEPs). This learning management approach helps create a cooperative learning atmosphere and encourages students to express their opinions through analytical thinking, classification, differentiation, and categorization in order to solve problems in various situations appropriately. Moreover, analytical thinking is an essential skill in teaching and learning, and is necessary in a globalized society. It emphasizes learners' development of analytical thinking skills, while also fostering morality, ethics, values, and desirable characteristics for a good way of life. The sample group of this study consisted of 17 students from Grade 10/11, selected by purposive sampling, since some of the students had problems in analytical thinking skills, including connecting knowledge, understanding content, reasoning, and explaining relationships between lesson content, which are important factors in developing analytical thinking. The research instruments included: (1) lesson plans based on the 5-Step Learning Model (5 STEPs) for Unit 4: Human Rights, and (2) a multiple-choice pretest-posttest consisting of 20 four-option items to measure analytical thinking ability in Unit 4: Human Rights. The statistics used for data analysis were: (1) mean ($\bar{x}$), (2) standard deviation (S.D.), and (3) dependent sample t-test.

The findings revealed that the analytical thinking ability of Grade 10 students after learning through the 5-Step Learning Model (5 STEPs) was significantly higher than before learning at the .05 level.

Keywords: Application, 5-Step Learning Model, Analytical thinking skills

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มีกำหนดตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษา ในหัวข้อสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตัวที่ 2 ที่กำหนดให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การปรับประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4) สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกทั้ง หลักสูตรสังคมศึกษาเป็นหลักสูตรที่มีนัยสำคัญ (Significance of Curriculum) ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาพลเมืองให้เข้มแข็งและส่งเสริมความรู้ ทักษะ และจิตพิสัยอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสมานฉันท์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2561, หน้า 11) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้กำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน รวมทั้ง มีความรู้ความเข้าใจ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม ตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 47)

นอกจากนี้ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ระบุไว้ว่า สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อาศัยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ความสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ จัดหมวดหมู่ เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม อีกทั้ง การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) เป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนและจำเป็นในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบอบวิถีชีวิตที่ดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตราที่ 24 ข้อ 3 ได้กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ว่า จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 8)

จากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง 1 รหัสวิชา ส 31110 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการคิดวิเคราะห์สามารถตอบคำถามในชั้นเรียน อีกทั้ง ร่วมกันแสดงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังขาดกระบวนการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นลำดับขั้นตอน การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญา กันธิยะ (2559, หน้า 3 อ้างถึงใน วิทยากร เชียงกุล, 2549, หน้า 2) ที่กล่าวว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาทักษะการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากพฤติกรรมของครู อาจารย์ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ได้รับการศึกษาแบบเก่า เคยชินกับการสอนแบบบรรยายตามตำรา ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อต่อยอดจากเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หรือบันได 5 ขั้น โดยมีลักษณะการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) อันนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง และการประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ตามโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หรือบันได 5 ขั้น มีเป้าหมายของการเรียนรู้ เพื่อตอบแทนสังคม (Learning to Service) ช่วยพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของสังคมได้ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เข้ากับแนวการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ พัฒนามาจากวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5Es) ซึ่งเป็นแนวการสอนโดยใช้วิธีการสืบสอบหรือวิธีสอนแบบโครงงาน ปัจจุบันประเทศไทยได้ปรับกระบวนการทัศน์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อันเป็นบันไดให้นักเรียนเกิดการพัฒนาไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (พิชาติ แก้วพวง, 2563, หน้า 206-209 อ้างถึงใน สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) โดยครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนตามโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) อันได้แก่ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้เพื่อตั้งคำถาม (Learning to Question) ขั้นที่ 2 การเรียนรู้เพื่อแสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct) ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communicate) และขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม (Learning to Service) อีกทั้งกระบวนการนี้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ ที่ว่าพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายสู่มาตรฐานสากล ส่งเสริมครู และผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพครูและนักเรียนให้ผ่านเกณฑ์ การประเมินระดับชาติและนานาชาติ (พิชาติ แก้วพวง, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่จะประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน สังเกตสถานการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ คิดใคร่ครวญ ตรึกตรองอย่างละเอียด รอบคอบ โดยใช้เหตุผล เป็นหลัก จนเกิดความสงสัย ช่างสังเกต ตั้งคำถามสำคัญ การสร้างคำอธิบาย การสืบค้นความรู้ จากแหล่งต่าง ๆ การใช้ภาษาที่ถูกต้องและชัดเจน ตลอดจนนำความเข้าใจไปใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นอย่างมาก ไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ และการแก้ปัญหาสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ นับว่าสามารถพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ โดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบรรยายจากการทำ กิจกรรมรวมการดูวิดีโอประกอบการเรียนการสอน ตามลำดับ จึงทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอน ที่ช่วยให้กระตุ้นทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจจากสถานการณ์จำลองต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถด้านทักษะการคิดวิเคราะห์จากการประยุกต์ใช้ การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/11 จำนวน 24 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/11 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพและพิจารณาความสอดคล้อง ความเชื่อมโยง และความครอบคลุมของข้อคำถามของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยงและครอบคลุม

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ให้คะแนน -1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง/ไม่เชื่อมโยงและไม่ครอบคลุม สามารถสรุปค่า IOC รายข้อของแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ในภาพรวมมีคุณภาพที่เหมาะสมและนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ อีกทั้ง แบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้ (Posttest - Pretest) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ปรนัยแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ จำนวน 4 ท่าน เพื่อพิจารณาลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ภาษาที่ใช้ ความสอดคล้อง โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ให้คะแนน -1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง/ไม่เชื่อมโยง ซึ่งผลการพิจารณาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.75 - 1.00 ซึ่งคัดเลือกไว้สามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ ยังนำไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน พบว่า ข้อสอบนำไปใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.47 – 0.76 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.23 – 0.70 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ได้เท่ากับ 1.05

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง

ก่อนการทดลองผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ติดต่อประสานงานกับคุณครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ ในการดำเนินการวิจัยกับนักเรียน

1.2 ขี้แจงรายละเอียดที่ใช้ในการวิจัยกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) โดยใช้ระยะเวลาทั้งหมด 5 คาบเรียน

1.3 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน (Pre test) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ปรนัยแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เวลา 50 นาที

2. ระยะทดลอง

ในช่วงการทดลองผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คาบเรียน แจกแจงเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ระหว่างช่วงดำเนินการทดลอง ดังปรากฏในตารางที่ 1 อีกทั้ง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชั้น มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ตั้งคำถาม (Learning to Question) ครูตั้งคำถามกระตุ้นความคิดของนักเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนยกมือขึ้นและร่วมกันตอบ จากนั้นให้นักเรียนมีคำตอบที่ต่างกันได้เสนอคำตอบของตนเอง

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) ครูอธิบายความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน แนวคิดและหลักสิทธิมนุษยชน ความเป็นมาและสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และมอบหมายงานให้นักเรียนไปสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct) ครูให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ถึงการละเมิดปฏิญญาสากลฯ ภายในห้องเรียน

ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communicate) ครูตั้งคำถามชวนคิด โดยการสุ่มถามนักเรียน

ขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (Learning to Service) ครูและนักเรียนร่วมกันสะท้อนผลการละเมิดปฏิญญาสากลฯ จากนั้นสรุปสาระสำคัญของบทเรียนร่วมกันและนำผลสรุปเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ นอกจากนี้ ครูตั้งคำถามชวนคิดโดยการสุ่มถามและให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม

ตารางที่ 1 แจกแจงเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ระหว่างช่วงดำเนินการทดลอง

ลำดับที่	เรื่อง	จำนวน (ชั่วโมง)
1	ความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน แนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน และความเป็นมาและสาระสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ	2
2	บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และบทบาทขององค์การระหว่างประเทศในเวทีโลกที่มีต่อประเทศไทย	2
3	ปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศและแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนา อุปสรรคและการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และข้อตกลงระหว่างประเทศ	1
รวม		5

3. ระยะหลังการทดลอง

หลังการทดลองผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนดแล้ว ดำเนินการให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์หลังเรียน (Post test) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ปรนัยแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.2 นำผลคะแนนจากการตรวจสอบแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไปในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPS) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (t-test for dependent samples)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1) ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$)

2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Coneruence: IOC)

2) การหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ของแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์

3) การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์

4) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ คำนวณจากสูตร KR-20 ของ Kuder - Richardson คูเดอร์ ริชาร์ดสัน

3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

1) หาค่า t - test แบบ Dependent วิเคราะห์ความแตกต่างของแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

สามารถสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์การวิจัย	การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1) แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้	เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

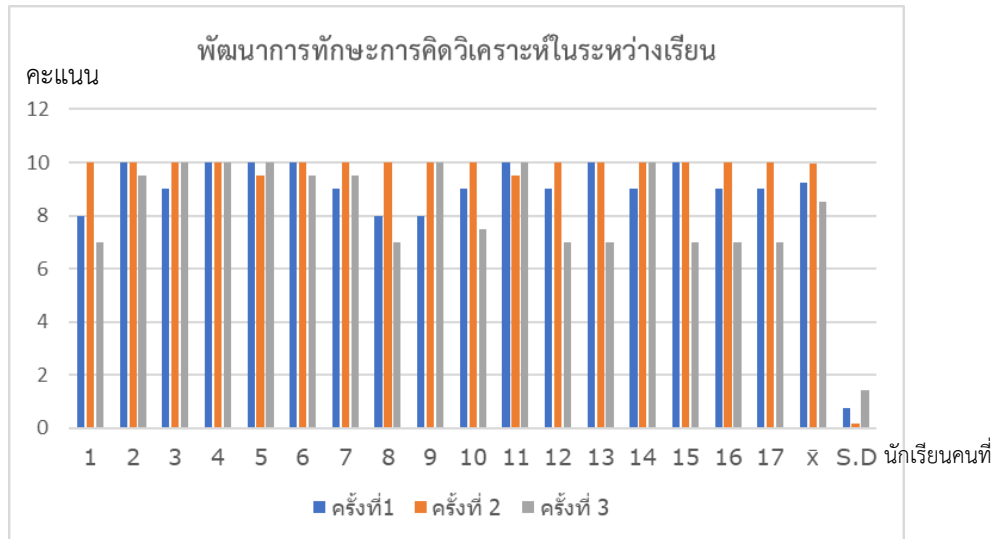
วัตถุประสงค์การวิจัย	การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs)	แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ จำนวน 3 ท่าน โดยพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบมีค่า IOC ตั้งแต่ระดับ 0.67-1.00 2) แบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนการเรียนรู้ (Pretest - Posttest) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ปรนัยแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ จำนวน 4 ท่าน - คัดเลือกข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 ซึ่งค่าจริงได้เท่ากับ อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 - ค่าความยากง่าย (Difficulty) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ซึ่งค่าจริงที่ได้ อยู่ระหว่าง 0.47 – 0.76 - ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งค่าจริงที่ได้ อยู่ระหว่าง 0.23 – 0.70 - ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson, 1993) ซึ่งค่าจริงที่ได้เท่ากับ 1.05	แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) โดยใช้ค่า $\bar{X}$, S.D, t-test dependent ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ - ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ บ่งชี้ถึงค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง - ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) บ่งชี้ถึงคุณภาพและความเหมาะสมของข้อมูลค่าเฉลี่ย - ค่า t-test dependent บ่งชี้ถึงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ค่า

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง และแปลความหมายมีรายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3 และ 4 ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 พัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

พัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ในระหว่างเรียน			
นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 10 คะแนน		
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
1	8	10	7
2	10	10	9.5
3	9	10	10
4	10	10	10
5	10	9.5	10
6	10	10	9.5
7	9	10	9.5
8	8	10	7
9	8	10	10
10	9	10	7.5
11	10	9.5	10
12	9	10	7
13	10	10	7
15	10	10	7
16	9	10	7
17	9	10	7
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	9.23	9.94	8.52
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	0.75	0.16	1.44

ภาพที่ 1 พัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน

จากแผนภูมิที่ 1 การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ในครั้งที่ 2 เป็นไปในทิศทางที่ดีที่สุด เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รวมถึงบทบาทขององค์การระหว่างประเทศในเวทีโลกที่มีต่อประเทศไทย ซึ่งครูผู้สอนสามารถยกตัวอย่างสถานการณ์ขึ้นมาประกอบการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจนส่งผลให้นักเรียนเกิดภาพและเชื่อมโยงไปสู่สถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรม ในขณะครั้งที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศและแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนา รวมถึงอุปสรรคและการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย อีกทั้งข้อตกลงระหว่างประเทศ นอกจากนี้ในครั้งที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน และแนวคิดและหลักการของสิทธิมนุษยชน รวมถึงความเป็นมาและสาระสำคัญของปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ตารางที่ 4 คะแนนเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

นักเรียนคนที่	คะแนนสอบ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)		คะแนนพัฒนา (+/-)
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	17	15	2
2	10	20	10
3	15	19	4
4	17	19	2

ตารางที่ 4 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนสอบ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)		คะแนนพัฒนา (+/-)
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	
5	17	20	3
6	12	20	8
7	14	16	2
8	11	3	8
9	4	7	3
10	18	18	0
11	18	19	1
12	4	8	4
13	16	17	1
14	5	11	6
15	20	20	0
16	8	14	6
17	18	15	3
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	13.17	15.35	3.70
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	5.30	5.20	2.95

ตารางที่ 5 ผลความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ โมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

ผลการทดลอง	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t
ก่อนเรียน	17	20	13.17	5.30	2.09*
หลังเรียน	17	20	15.35	5.20	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4 และตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถ ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ โมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ($\bar{X}$ = 15.35, S.D. = 5.20) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 13.17, S.D. = 5.30) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์จำแนกระดับของทักษะการคิดวิเคราะห์ทั้ง 5 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ทักษะการคิดวิเคราะห์	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม (20)	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)		คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับของทักษะการคิดวิเคราะห์ทั้ง 5 ด้าน
			ก่อนเรียน	หลังเรียน			
ด้านการจำแนก	17	20	10.5	35	12.25	17.32	ดีมาก
ด้านการจัดหมวดหมู่	17	20	21.5	18	1.75	2.47	พอใช้
ด้านการสรุป	17	20	2.5	6.5	2	2.82	พอใช้
ด้านการประยุกต์	17	20	5.5	19	6.75	9.54	ดี
ด้านการคาดการณ์	17	20	19	4	7.5	10.60	ดี
รวม	17	20	6.76	9	3.34	4.72	ดี

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน จากการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) พบว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เป็นวิธีการสอนโดยนำแบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) หรือเหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ มาใช้เป็นตัวอย่างในการเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ คิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เกิดกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ มีเป้าหมายในการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้ลงมือปฏิบัติ คิด วิเคราะห์ โดยผู้สอนเป็นผู้ที่คอยชี้แนะ ซึ่งการนำแบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) มาประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ให้คล้ายคลึงกับชีวิตจริง การตั้งคำถามสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ขาวเหตุการณ์ต่าง ๆ วันสำคัญ เป็นต้น เพื่อพัฒนาด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้มีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) นี้ทั้ง 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct) เป็นขั้นที่เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ขึ้น ไปในทิศทางที่พัฒนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิทธิมนุษยชน ดีขึ้นตามลำดับ เนื่องจากกระบวนการเชื่อมโยงความรู้ การยกสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์จริง และการเน้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ จัดหมวดหมู่ของสถานการณ์ การอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนและสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์จริง ตลอดจนการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ ศรีหางส์ (2562) ได้เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ GPAS ถือเป็นประสบการณ์รูปแบบใหม่ ที่มีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายในการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการสร้างความรู้ได้

ด้วยตนเองจากการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่เข้ากับความรู้เดิมอย่างมีความหมาย สามารถที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงและการแก้ปัญหาสำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความสนใจของผู้เรียน จึงมีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน อีกทั้งทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลที่ตนได้รับอย่างละเอียดถี่ถ้วน รอบครอบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ GPAS คล้ายคลึงกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ในการฝึกให้นักเรียนสังเกตสถานการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ จนเกิดความสงสัย การสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานและการแก้ปัญหา จนสามารถสรุปออกมาเป็นหลักการ ดังที่ วิลารวรรณ บัณห์ (2557) ได้เสนอแนะไปในทิศทางเดียวกันว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบบันได 5 ขั้น เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองและสืบค้นความรู้แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ทั้งการคิดวิเคราะห์ตั้งคำถาม การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามแนวทางในศตวรรษที่ 21 เพราะนักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การสืบค้นความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) มีลักษณะการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) อันนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองและการประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) นี้ทั้ง 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct) เป็นขั้นที่เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ขึ้น เมื่อนำการวิเคราะห์จำแนกระดับของทักษะการคิดวิเคราะห์ทั้ง 5 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มานำเสนอด้วยตารางทำให้ทราบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทั้ง 5 ด้าน หากแต่พบว่า นักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ไม่เท่ากัน โดยนักเรียนมีพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านการจำแนก มีทักษะการคิดวิเคราะห์ทำได้ดีที่สุดทุกทักษะ ซึ่งนักเรียนคนอื่น ๆ ที่ยังต้องพัฒนาอีก คือ ด้านการจัดหมวดหมู่ และด้านการสรุป จากการใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 6 การวิเคราะห์จำแนกระดับของทักษะการคิดวิเคราะห์ทั้ง 5 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (5 STEPs) อีกทั้งยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิภานต์ ศรีทองสุข (2561) ได้เสนอไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนร่วมกับ อินโฟกราฟิก เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ในกระบวนการขั้นต่าง ๆ โดยไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา และเป็นสถานการณ์เกิดขึ้นจริงในสังคม มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน การสืบค้นความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้ ความสนใจ กระตือรือร้น ความถนัด ตั้งใจ และความเข้าใจในรายวิชาเรียนเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการแสดงความคิดเห็น การระดมความคิดในการแก้ไขปัญหา และครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การตั้งคำถาม สถานการณ์ มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ควรมีความทันสมัย และยังเป็นข้อถกเถียงของสังคม เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน อีกทั้งควรเป็นคำถาม สถานการณ์ ที่สอดคล้องเนื้อหาที่เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ เห็นภาพ เป็นรูปธรรมทางความคิด

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ในแต่ละขั้นตอนอาจใช้เวลาในการทำกิจกรรมเป็นเวลานานกว่าที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ครูผู้สอนควรยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) กับตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดเชิงสร้างสรรค์หรือการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงจริยธรรมความคงทนในการเรียนหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม และเจตคติต่อวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพราะการจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นคว้า เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ อีกทั้ง ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและมีความหมาย สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้ฝึกคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การใช้เหตุผล การพัฒนาทักษะด้านสังคม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโมเดล 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ไปบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนกับวิชาอื่น ๆ ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงนักเรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). *คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนิกานต์ ศรีทองสุข. (2561). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเมโนทัศน์ทางภูมิศาสตร์ ทวีปยุโรป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนร่วมกับ อินโฟกราฟิก*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). *องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- พรพรรณ ศรีหาวงค์. (2562). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ GPAS*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116. ตอนที่ 123 ก, หน้า 16-21.
- พิชญะ กันธิยะ. (2559). *การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น วิชา วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พิชาติ แก้วพวง. (2563). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- _____. (2564). *หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ ปีการศึกษา 2564*. ม.ป.พ.

วิลาวรรณ ปั่นหุ่น. (2557). การศึกษาผลการเรียนรู้และทักษะการคิดขั้นสูง เรื่อง เศรษฐศาสตร์น่ารู้
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ
The Development of Reading and Writing Skills in the Spelling Section
for Grade 6 Learners Through Skills Enhancement Exercises

เฉลิมพร สืบสิงห์¹

Chalernporn Suebsing¹

Received: July 29,2025 Revised: November 26,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกเสริมทักษะ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียนเรื่อง มาตราตัวสะกด จำนวน 9 แบบฝึก 2) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง มาตราตัวสะกด จำนวน 18 แผน ซึ่งทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มาตราตัวสะกด แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และค่า t - test ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.00/84.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และ 2) ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเห็นได้ว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด

คำสำคัญ: การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน, มาตราตัวสะกด, แบบฝึกเสริมทักษะ

Abstract

The study's objectives were to 1) develop an efficient model for improving sixth-grade students' spelling skills based on the 80/80 scale and 2) compare sixth-grade students' reading and writing abilities. Six Skill development both before and after the

¹ โรงเรียนบ้านท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

¹ Tha Muang School, Roi Et Primary Educational Service Area Office 3

¹ Corresponding author Email: chalernporn53529@gmail.com

training 1) 30 multiple-choice Spelling Scale Achievement Tests with a confidence value of 0.89; 2) 18 learning management plans with an Object of Conformity Index (IOC) ranging from 0.67 to 1.00; and 3) 9 exercises to improve reading and writing skills in the Spelling section. The results showed that: 1) The predefined criterion of 80/80 was surpassed by the researcher's spelling portion score of 84.00/84.33 and the results of contrasting the development of learning management skills prior to and following learning management through writing and reading assignments. 2) There was a statistically significant difference in the spelling section of Grade 6 students at the 0.05 level, as the average score after the learning management was higher than it was before the learning management using the reading and writing skills development exercises, the spelling section.

Keywords: Reading and Writing Skill Development, Spelling Section, Skills Enhancement Exercises

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น ความต้องการและความรู้สึก การใช้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็น การอ่าน การเขียน การพูด และการฟัง รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณ์ญาณและมีคุณค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ และการพัฒนาชีวิตสู่ความสำเร็จ เพราะจะนำมาซึ่งความรู้ ช่วยส่งเสริมให้เกิด การคิดวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต พร้อมทั้งสามารถถ่ายทอดสื่อสารความรู้ ความคิดให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจได้ หากผู้เรียนบกพร่องหรือขาดความสามารถในการอ่านและการเขียนจะส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้และจะประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารให้แก่ประชาชนตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ในระดับที่ซับซ้อนขึ้นเมื่อเติบโตใหญ่ และนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นในช่วงระยะเวลา 9 ปีของการจัดการศึกษาภาคบังคับ และ 12 ปีของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเด็กและเยาวชน จึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญต้องการวางรากฐานให้นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ให้มั่นคง ซึ่งการรู้หนังสือหรือการอ่านออกเขียนได้ และสื่อสารได้ นับเป็นพื้นฐานที่สำคัญอันดับแรก ๆ ของการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2563) ดังที่วิจารณ์พานิช (2557) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การเรียนรู้สมัยใหม่ไม่ได้มุ่งเพียงแค่ให้ผู้เรียนสามารถตีความหรืออ่านออกเท่านั้น แต่จะต้องสร้างให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน เกิดสุนทรียะและมีความสุขในการอ่าน ผู้เรียนจะต้องมีแนวทางการอ่านหลายวิธี อันจะเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับนำไปใช้ในการเขียนสื่อความหมายได้หลายรูปแบบด้วยเช่นกัน จากข้อมูลที่น่าเสนอมาข้างต้นการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนระดับพื้นฐาน ควรจะต้องเร่งดำเนินการแก้ปัญหา เนื่องจากทักษะการอ่านและการเขียนเป็นทักษะการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ที่ผู้เรียนจะต้องนำไปใช้ในการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจ

โดยเริ่มจากการศึกษาเสียง คำ ความหมาย โครงสร้างทางภาษา ประโยค ข้อความ จนถึงเรื่องราวต่าง ๆ อันจะช่วยให้เกิดความเชี่ยวชาญในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนด สาระการเรียนรู้เป็น 5 สาระ ประกอบด้วย สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งสาระที่ 4 คือหลักการใช้ภาษาเป็นสาระหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญที่จะสามารถส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้ไปถึงคุณภาพของผู้เรียนของกลุ่มสาระที่กำหนดไว้ เพราะหลักภาษาเป็นสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้เกิดความแตกฉาน เพื่อที่จะสามารถนำไปเป็นพื้นฐานของสาระอื่น ๆ และในมาตรฐาน ท 4.1 กำหนดทำให้เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลัก ภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การเรียนหลักภาษาไทยเป็นการศึกษาถึงระเบียบแบบแผนของภาษาทางด้านเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ การเรียนหลักภาษาไทยเป็นการศึกษาถึงระเบียบแบบแผนของภาษาทางด้านเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ การเขียนตัวอักษรไทย การเขียนคำไทย การสร้างคำ การอ่านคำไทย คำไทยที่มาจากภาษาอื่น คำราชาศัพท์ คำ และหน้าที่ของคำ การเรียงคำ เป็นวลีและประโยค ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ต้องอาศัยความเข้าใจที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำ ๆ อาจทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ อันเป็นผลสู่ความไม่เข้าใจระบบตามหลักภาษาไทย ซึ่งภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น ความต้องการและความรู้สึก การใช้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด และการฟัง รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่ว มีวิจารณญาณและมีคุณค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โรงเรียนบ้านท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย กล่าวคือ นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย คือ การอ่านคำยากไม่คล่องแคล่ว การเขียนคำยากไม่คล่องแคล่ว มาจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียนบ้านท่าม่วงที่ตั้งเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 80 ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนยังขาดทักษะทางการอ่านและการเขียนภาษาไทย เนื่องจากในหนังสือเรียนไม่มีแบบฝึกทักษะ มีกิจกรรมที่ไม่ค่อยหลากหลายและไม่ค่อยน่าสนใจ นักเรียนจึงขาดการฝึกฝนในด้านการอ่านและการเขียน ส่งผลกระทบให้นักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนได้อย่างถูกต้อง ปัญหาอีกประการที่น่าสนใจคือ มีนักเรียนบางคนที่อ่านและเขียนหนังสือไม่คล่องแคล่วหรือสื่อสารไม่ค่อยชัดเจน ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ทันเพื่อน ทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจในตนเอง ก่อให้เกิดความไม่มั่นใจ และมีความรู้สึกที่ไม่ค่อยอยากมาโรงเรียน และไม่สนใจในการเรียนซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลให้การบริหารระดับต่าง ๆ ควรวางแนวทางหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน ขณะเดียวกันทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการกำหนดกลยุทธ์สำคัญเร่งรัดพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้กับนักเรียนด้านการอ่านคล่องเขียนคล่อง โดยมีการมุ่งเน้นการฝึกฝนด้านการอ่านออกเขียนได้ โดยส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะการอ่านและการเขียน โดยมุ่งเน้นการฝึกย้ำทำทบทวนบ่อย ๆ จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถจดจำได้ผู้เรียนจึงจะจดจำได้ ฟัง เข้าใจ พูด อ่าน และเขียนได้อย่างถูกต้องเกิดความคล่องแคล่ว และมีวิธีการที่จะฝึกทักษะทางภาษาให้ได้ผลดีวิธีหนึ่งคือ การฝึกทักษะด้วยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของปาลิดา อธิธา (2565) พบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง การอ่านและการเขียนตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ 93.34/89 มีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

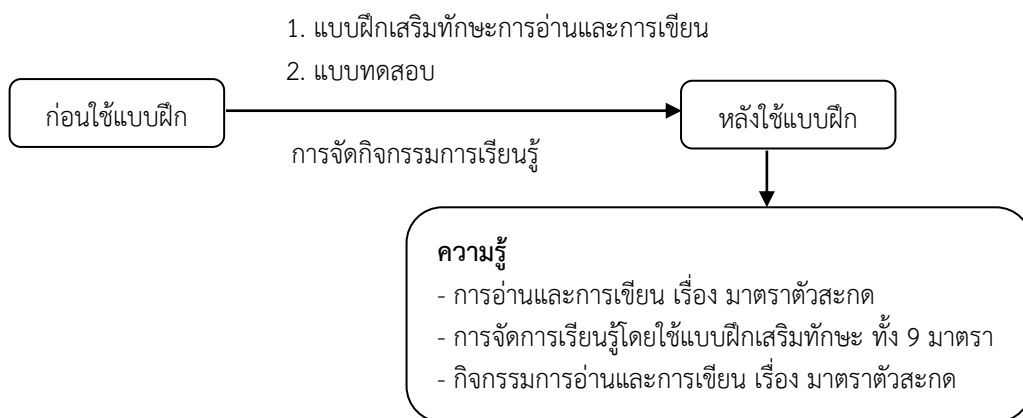
จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการอ่านและการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ซึ่งก็เป็นเทคนิคการสอนหนึ่งที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด จะสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาการอ่านและการเขียนที่เกิดขึ้น รวมถึงส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะเรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกเสริมทักษะเรื่องมาตราตัวสะกด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด จำนวน 9 เล่ม

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 1 เรื่อง คำมาตรา แม่ ก กา

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 2 เรื่อง คำมาตรา แม่ กก

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 3 เรื่อง คำมาตรา แม่ กง

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 4 เรื่อง คำมาตรา แม่ กด

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 5 เรื่อง คำมาตรา แม่ กน

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 6 เรื่อง คำมาตรา แม่ กบ

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 7 เรื่อง คำมาตรา แม่ กม

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 8 เรื่อง คำมาตรา แม่ เกย

แบบฝึกเสริมทักษะที่ 9 เรื่อง คำมาตรา แม่ เกว พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะการอ่าน

และการเขียนทุกแบบฝึกเสริมทักษะมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง มาตราตัวสะกด จำนวน 18 แผน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-2 เรื่อง คำมาตรา แม่ ก กา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3-4 เรื่อง คำมาตรา แม่ กก

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-6 เรื่อง คำมาตรา แม่ กง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7-8 เรื่อง คำมาตรา แม่ กด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9-10 เรื่อง คำมาตรา แม่ กน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11-12 เรื่อง คำมาตรา แม่ กบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13-14 เรื่อง คำมาตรา แม่ กม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15-16 เรื่อง คำมาตรา แม่ เกย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17-18 เรื่อง คำมาตรา แม่ เกว พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้

ทุกแผนมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. แบบทดสอบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน จำนวน 30 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้ศึกษาได้สร้างแบบฝึกเสริมทักษะขึ้น โดยยึดหลักการ สาระสำคัญ เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.3 สร้างคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน

1.4 นำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียนที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.5 นำคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียนที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้จัดการเรียนรู้

2. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มาตราตัวสะกด ประกอบแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้ศึกษาได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบแบบฝึกเสริมทักษะขึ้น โดยยึดหลักการสาระสำคัญ เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.3 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียนที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้จัดการเรียนรู้

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพของแบบทดสอบตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎี และวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อยู่ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ และเทคนิคการเขียนข้อสอบ ตลอดจนศึกษาการสร้างแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560)

3.2 วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้และเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อยู่ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับการเรียนรู้อยู่ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์

3.4 นำแบบทดสอบที่ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่าม่วงวิทยาคม จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.5 นำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย โดยใช้สูตร P ได้ค่า P ตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80 ซึ่งถือว่ามีความยากง่ายเหมาะสม และหาค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ คือมีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

3.6 นำแบบทดสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 30 ข้อ มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.85 โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2553)

3.7 จัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ใช้เป็นข้อสอบฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ และสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบฝึกเสริมทักษะด้านการอ่านและการเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 2) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถืออยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำเครื่องมือวิจัยไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ 3) นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 และ 5) นำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รายวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) 2) จัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย ที่เน้นการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ระยะเวลาในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม 256 ถึงวันที่ 19 กรกฎาคม 2566 ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 18 ครั้ง 18 ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน 3) ทำการทดสอบหลังเรียน (Post - test) ภายหลังจากการจัดการเรียนการสอนเสร็จสิ้นแล้วทั้ง 18 กิจกรรม และตรวจให้คะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ t - test แบบ Paired t -test

ผลการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ โดยนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

รายการ	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็มเฉลี่ย	$\bar{x}$	ร้อยละ
คะแนนจากแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน แต่ละเล่ม	12	10	8.40	84.00
การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน	12	30	25.30	84.33

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.00/84.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ที่ตั้งไว้ 80/80

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และร้อยละของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนใช้แบบฝึกเสริม ทักษะแต่ละเล่ม

แบบฝึกที่	คะแนนก่อนฝึก		คะแนนหลังฝึก	
	คะแนนเฉลี่ย (10 คะแนน)	คิดเป็นร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย (10 คะแนน)	คิดเป็นร้อยละ
1	3.92	39.20	8.25	82.50
2	3.67	36.70	8.50	85.00
3	4.42	44.20	8.42	84.20
4	4.42	44.20	8.17	81.70
5	4.25	42.50	8.42	84.20
6	4.33	43.30	8.58	85.80
7	4.42	44.20	8.50	85.00
8	4.33	43.30	8.42	84.20
9	4.12	41.20	8.33	83.30
รวม	37.88		75.59	
$\bar{x}$	4.21	-	8.40	-
S.D.	0.26	-	0.12	-
ร้อยละ	42.10	-	84.00	-

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนและหลังการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ก่อนฝึกได้คะแนนรวมเฉลี่ย 4.21 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 42.10 หลังฝึกได้คะแนนรวมเฉลี่ย 8.40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.00

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนจากผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน

การจัดกิจกรรม	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	t	Sig.
ก่อนจัดกิจกรรม	12	30	13.50	1.51	22.200	0.00*
หลังจัดกิจกรรม	12	30	25.30	0.89		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ครั้งนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ พบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.00/84.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีการฝึกปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน นักเรียนได้รับการเรียนรู้และฝึกทักษะทางภาษาด้วยกระบวนการการฝึกอย่างเป็นระบบ โดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะที่มีความน่าสนใจ มีกิจกรรมที่หลากหลาย และกระบวนการฝึกที่เป็นไปตามการฝึกอ่านและเขียน ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาการทางภาษาโดยเฉพาะการเขียนสะกดคำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เติบโตตามศักยภาพ และความสามารถ ของนักเรียนแต่ละคนนำไปสู่ความเข้าใจและทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาลิตา อธิธา (2565) พบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง การอ่านและการเขียนตามมาตรา ตัวสะกดของนักเรียน จำนวน 8 มาตรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 93.34/89 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 สอดคล้องกับ

งานวิจัยของจิฑาภรณ์ จูมาศ (2562) พบว่า ความสามารถในการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 32.22 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 92.06 โดยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 สอดคล้องกับงานวิจัยของกันตพัฒน์ สุวรรณเรือง (2561) พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้การเขียนสะกดคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้ชุดฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.58/81.78 เป็นไปตาม เกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ Thompson & Gathercole (2006) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการของสมองและความจำเพื่อใช้งาน บทบาทที่มีความสัมพันธ์กัน และแยกกันในการบริหารงานจากการรับรู้โดยการได้ยินและการมองเห็นในเด็กอายุ 11-12 ปี เทียบกับคะแนนการทดสอบหลักสูตรแห่งชาติในสหราชอาณาจักร พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และการบริหารจัดการของสมอง มีการทำงานของสมองที่สามารถนำมาใช้พัฒนา ความสามารถด้านภาษาของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่าม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านและการเขียน ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ส่งผลให้มีประสิทธิภาพที่ดี ซึ่งนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และได้รับสื่อการสอนที่สอดคล้องกับบทเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาลิดา อธิธา (2565) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง การอ่านและเขียนตามมาตราตัวสะกด จำนวน 8 มาตรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของจิฑาภรณ์ จูมาศ (2562) พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.67 คะแนน และ 32.22 คะแนน ตามลำดับ และนักเรียนมีความสามารถในการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกันตพัฒน์ สุวรรณเรือง (2561) พบว่า นักเรียนมีทักษะการเขียนสะกดคำตามมาตราตัวสะกดแม่ก แม่กด แม่บ และแม้ม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรมีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทักษะในด้านอื่นๆ เช่น การฟัง การพูด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีการจัดกิจกรรมหรือสื่อประกอบให้มากขึ้น
2. ผู้สอนควรเน้นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ที่สอดคล้องหรือร่วมกับการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมหรือการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น

3. ควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาความสามารถด้านการปฏิบัติ การส่งเสริมการคิดให้กับนักเรียน เนื่องจากเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ควรมุ่งเน้นให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถด้านทักษะ การเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ช่วยในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาความสามารถด้านทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ของนักเรียนหรือผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกคิดวิเคราะห์หรือ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.
- กัณฑ์พัฒน์ สุวรรณเรือง. (2561). *การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้ชุดฝึก ทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จิภาภรณ์ จุมาศ. (2562). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้สมองเป็นฐานร่วมกับการบริหารจัดการของสมอง*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาลิดา อธิธา. (2565). *การอ่านและการเขียนตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(1), 217-230. เข้าถึงได้จาก <https://so06.tcithaijo.org/index.php/jra/article/view/248395>.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2553). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. นครปฐม: ส เจริญการพิมพ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2563). *การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- Thompson, C. H., & Gathercole, E. S. (2006). Executive functions and achievements School: Shifting, updating, inhibition, and working memory. *The quarterly journal of experimental psychology*, 59(4), 745-759.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

Models of Academic Administration Based on Good Governance
Principles in Educational Institutions Under the Ranong Primary
Educational Service Area Office

สมชัย นิลรัตน์¹

Somchai Ninrat¹

นิรันดร์ สุธีนิรันดร์²

Niran Suthiniran²

คณกร สว่างเจริญ³

Kanakon Sawangcharoen³

พัชรา เดชโฮม⁴

Patchara Dechhome⁴

Received: July 24,2025 Revised: November 25,2025 Accepted: November 28,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง 2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 260 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่ายตามตารางเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .96 ข้อมูลวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการวัดและประเมินผล การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารมีแนวทางดำเนินงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การวัดและประเมินผลบนพื้นฐานมาตรฐานการเรียนรู้ (2) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ (3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาบนกระบวนการมีส่วนร่วมและการวิจัยเชิงพัฒนา (4) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ (5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิชี้ว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม ความคุ้มค่า และหลักนิติธรรม สามารถนำไปใช้จริงในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม

¹²³⁴ สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹²³⁴ Graduate School Bansomdejchaopraya Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: skylove.osomchai@gmail.com

คำสำคัญ: การบริหารงาน, วิชาการ, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research aimed to: (1) examine the current conditions of academic administration based on good governance principles in basic education institutions under the Ranong Primary Educational Service Area Office; (2) develop an academic administration model grounded in good governance; and (3) evaluate the appropriateness and feasibility of the developed model. The sample consisted of 260 teachers and school administrators selected through simple random sampling following Krejcie and Morgan's table. A questionnaire with a reliability coefficient of .96 was used for data collection. Data were analyzed using mean and standard deviation. The findings revealed that the overall academic administration in basic education institutions was rated at a high level. The highest-performing areas included assessment and evaluation, instructional media and technology development, curriculum development, learning management, and internal quality assurance systems. These results indicate that school administrators implemented transparent and accountable practices that prioritized learners' benefits.

The developed good-governance-based academic administration model comprised five key components: (1) assessment and evaluation aligned with learning standards; (2) instructional media and educational technology development; (3) curriculum development through participatory and research-based processes; (4) learner-centered instructional management; and (5) internal quality assurance aligned with national education standards. Expert evaluation confirmed that the model demonstrated high appropriateness and validity across core good governance principles—transparency, accountability, participation, cost-effectiveness, and rule of law. The model was deemed feasible for practical implementation and capable of enhancing the overall effectiveness of academic administration in basic education institutions.

Keywords: administration, academics, governance

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐดำเนินการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติราชการอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อประโยชน์สุขของประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) ในด้านการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่สามารถ

บริหารจัดการตนเองได้อย่างคล่องตัวและมีอิสระมากขึ้น ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่มุ่งให้ส่วนราชการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (พระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2546)

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้การดำเนินงานเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณชน อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการปฏิรูประบบราชการในปัจจุบัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีบทบาทในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพทั่วถึงตามมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “พัฒนาองค์กรคุณธรรม ส่งเสริมคุณภาพการศึกษา บนพื้นฐานความเป็นไทย ภายใต้การมีส่วนร่วมสู่ศตวรรษที่ 21” และส่งเสริมคุณธรรมอัตลักษณ์ “วินัยดี มีจิตอาสา รู้ค่าพอเพียง” ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานด้านคุณภาพผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) และผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2565 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก สถานศึกษาหลายแห่งในสังกัด โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ยังคงประสบปัญหาในการบริหารงานวิชาการ เช่น การจัดทำหลักสูตร การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนพัฒนา นอกจากนี้ ปัญหาด้านบุคลากร เช่น ครูไม่ตรงสาขาวิชาภาระงานเกินกำลัง และการขาดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก ล้วนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียนโดยรวม การบริหารงานวิชาการจึงเป็น “หัวใจสำคัญ” ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และวิสัยทัศน์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาสภาพและพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาในพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยมีโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก จำนวน 75 แห่ง
รวม 800 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ตารางคำนวณ
ขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด,
2545) โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาล
ในงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นขอบข่ายการบริหารงานวิชาการได้จากการศึกษาเอกสาร
การจัดการศึกษาตามภาระงานที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ และแนวคิดนักวิชาการทางการศึกษา
ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

- 1) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 2) การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 4) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ
แนวทาง การปรับปรุงการบูรณาการการศึกษาอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเอกชนในมณฑลกวางตุ้ง โดยมีขั้นตอน
ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา
มีลักษณะ แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามแนวทางการปรับปรุงการบูรณาการการศึกษาอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัย
เอกชนในมณฑลกวางตุ้ง ประกอบด้วย

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย
5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึงมาก 3 หมายถึง มาก 2 หมายถึง น้อย 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 2) การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ประวัติการศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุงาน

ส่วนที่ 2 แบบสำรวจเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 5 ด้าน โดยมีคำถามเกี่ยวกับ 1) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 2) การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา รวม 60 คำถาม เกณฑ์การตีความข้อมูลตามมาตรส่วนลิเคิร์ต 5 ระดับ ดังนี้

- 5 แสดงระดับ บูรณาการการศึกษาในระดับสูงสุด
- 4 แสดงระดับ บูรณาการการศึกษาในระดับสูง
- 3 แสดงระดับ บูรณาการการศึกษาในระดับมาก
- 2 แสดงระดับ บูรณาการการศึกษาในระดับน้อย
- 1 แสดงระดับ บูรณาการการศึกษาในระดับน้อยที่สุด

การสร้างกระบวนการแบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง บูรณาการการศึกษาดูตามธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 5 ด้าน จากนั้นส่งโครงร่างแบบสอบถามของแบบสอบถามไปยัง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 ดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

ขั้นตอนที่ 4 แก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 5 แบบสอบถามถูกแจกจ่ายให้กับผู้บริหาร 30 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 5 ด้าน เพื่อทดลองใช้ แบบสอบถามได้รับการทดสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 6 แบบสอบถามนี้ใช้กับผู้บริหาร 260 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 5 ด้าน

ขั้นตอนที่ 7 ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 8 นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับผู้บริหาร ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.96

ขั้นตอนที่ 9 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 260 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอแบบฟอร์มหนังสือร้องขอไปยังบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อแจกแบบสอบถามผ่านผู้บริหารมหาวิทยาลัยในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2. นัดหมายการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่ม โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบปริมาณและพรรณนาเชิงความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.31) แสดงว่าสถานศึกษาดำเนินการบริหารงานวิชาการสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลได้ดี รายละเอียดรายด้าน เรียงจากสูงไปต่ำ 1) การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 3.87$) 2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.85$) 3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.84$) 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.82$) 5) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.78$)

2. ผลจากการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 9 คน พบว่า “รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล” ประกอบด้วย 5 ด้านหลักเช่นเดียวกัน และมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.63) รายละเอียดรายด้าน 1) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 3.93$) 2) การจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.93$) 3) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.92$) 4) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.88$) 5) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.88$)

3. ผลจากการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล ผลการประเมินการประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้นอยู่ในระดับ “มาก” ในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้

และความเป็นประโยชน์เชิงปฏิบัติ ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงว่ารูปแบบสอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้และมาตรฐานสถานศึกษา

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารมีแนวทางการกระบวนกรจัดทำโครงสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาด้วยความถูกต้องดีงาม มีแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม มีการกำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารมีแนวทางพัฒนาการสอนและปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีการส่งเสริมให้ครูวางแผนการดำเนินงานด้านวิชาการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน ผู้บริหารมีกรอบแนวทางให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตาม ตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) กล่าวคือผู้บริหารมีแนวทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความประหยัด ความคุ้มค่าและมีความสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีข้อกำหนดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีแนวทางในการรับผิดชอบอยู่และตอบข้อสงสัยได้ชัดเจนทุกคำถาม ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เปิดเผยสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล การกระจายโอกาสในการทำงานร่วมกันของครู และบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเป็นเรื่องที่ต้องการการตัดสินใจหลายขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มตั้งวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ การเลือกเนื้อหาให้ตรงและครอบคลุม ชนิดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์และท้ายสุดคือวิธีการประเมินผลของการเรียนรู้ ผู้บริหารจัดให้มีการวิเคราะห์หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น เป็นการจัดทำแผนให้แก่ผู้เรียนและสถานศึกษาไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่หลักสูตร กำหนด ต้องคำนึงหลักสูตรแกนกลาง สภาพของสถานศึกษา และชุมชน มีการติดตามใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาและปรับปรุงต่อเนื่อง ดังที่ วิมล เดชะ (2559) ที่กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา จะต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผนให้แก่ผู้เรียนและสถานศึกษาไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด ต้องคำนึงหลักสูตรแกนกลาง สภาพของสถานศึกษา และชุมชน มีการติดตามใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาและปรับปรุงต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ยุทธนา เกื้อกูล (2560) การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนประสบการณ์ หรือแผนการจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากการตัดสินใจ

ร่วมกัน ระหว่างบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อกำหนดการเรียนรู้ของนักเรียนที่ประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อต่าง ๆ รวมทั้งการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนากระบวนการวิชาการและการแก้ไขปัญหาการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ กระบวนการควรมีความชัดเจนและโปร่งใส พร้อมทั้งควรนำข้อมูลไปปรับปรุงและแก้ไข อีกทั้งปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ควรมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้บริหารควรมีการกระจายโอกาสในการทำงานร่วมกันกับของครู และบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มากที่สุดในทุกกิจกรรม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเป็นทีมงานบริหารที่มีประสิทธิภาพ

2. ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีด้วยความเหมาะสมถูกต้อง เช่น เรื่องของลิขสิทธิ์ ความซื่อสัตย์ในการเรียนรู้ ส่งเสริมกิจกรรมที่มีแนวคิดที่สร้างสรรค์มีนวัตกรรมทำด้วยตนเองไม่ประพฤติดื้อ อีกทั้งควรส่งเสริมให้เกิดการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์ ผู้บริหารให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของทรัพยากร การใช้ให้เกิดประโยชน์ การใช้อย่างสร้างสรรค์เหมาะสม เช่น ของเหลือใช้จากยางรถยนต์ทำเป็นโต๊ะ เก้าอี้ ถังขยะ ชิงช้า ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรส่งเสริมหลักการมีส่วนร่วม คือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการกระจายงาน เพิ่มเครือข่ายกับเขตพื้นที่ ชุมชน ห้องเรียน บุคคล เพื่อให้มีแนวทางในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร ในการแสดงความคิดเห็นด้านบวก และกระบวนการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาพัฒนาแก้ไขปัญหาของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรใช้สื่อและแหล่งข้อมูลที่ถูกต้อง เนื้อหาและวัตถุประสงค์ มีความสอดคล้องกับหลักคุณธรรมเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

5. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้เผยแพร่ข้อมูลอย่างเปิดเผย จัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบประกันคุณภาพภายในให้ครูและบุคลากรเข้าถึงได้ง่าย โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของโรงเรียน แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้ทุกคนมีความเข้าใจและสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนา การประชุมและการสื่อสาร จัดให้มีการประชุมสม่ำเสมอที่เน้นการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพ และการรับฟังความคิดเห็นจากครูและบุคลากรเพื่อให้พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ ส่งเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส การส่งเสริมวัฒนธรรมความโปร่งใส สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความโปร่งใส

ในการทำงานและการตัดสินใจ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาคุณภาพ เพื่อให้การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และให้ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทุกประการ ดังนั้นจึงควรศึกษาเพิ่มเติมตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ และใช้สถิติเชิงลึก และแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้งานวิจัยได้ผลวิเคราะห์ที่ละเอียดมากขึ้น ได้นำผลงานวิจัยใหม่ ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในบริบทของรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ดังนั้นจึงควรศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเชิงผสมผสาน เพื่อให้ทราบข้อมูลเชิง สัมภาษณ์อันจะนำมากำหนดทิศทางปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาเพิ่มเติม

3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ นำข้อมูลจากงานวิจัยต่างประเทศทบทวนน้อยเกินไป ทำให้ได้องค์ความรู้ในการกำหนดกรอบ และข้อค้นพบไม่มาก จึงควรทบทวนงานวิจัยต่างประเทศให้มากขึ้น เพื่อเห็นทิศทางด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลที่กว้างมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (2546, 9 ตุลาคม).
- ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก, หน้า 1-16.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก, หน้า 16-22.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. *วารสารวิจัยและพัฒนา*, 8(2), 55–70.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 1-90.
- วิมล เดชะ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา. *วารสารวิชาการศึกษา*, 22(1), 15–30.

การสังเคราะห์แนวคิดและพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด
เพื่อการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา
Synthesis of Concepts and Development of the EduLink Model Using
Generative Artificial Intelligence for Educational Resource Management

ศศิกัญญา เียนเอง¹

รวยทรัพย์ เดชชัยศรี²

กัญญารัตน์ อู่ตะเภา³

Sasikanchana Yenaeng¹

Ruaysup Deshchaisri²

Kanyarat Autapao³

Received: August 29,2025 Revised: November 26,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวคิด และพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model) สำหรับการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative AI) ร่วมกับกรอบทฤษฎีด้านระบบสารสนเทศ การวิจัยใช้รูปแบบวิจัยและพัฒนา (R&D) ประกอบด้วยสามขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิด การออกแบบและพัฒนาโมเดล และการประเมินประสิทธิภาพของระบบต้นแบบ กลุ่มเป้าหมายคือผู้เชี่ยวชาญจำนวนเจ็ดคน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยโครงร่างต้นแบบของโมเดล ชุดทดสอบภาษา (Prompt Datasets) จำนวน 120 รายการ แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญ และระบบต้นแบบที่พัฒนาบน LINE Official Account สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประเมินผลการทำงานของโมเดลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. โครงร่างต้นแบบของโมเดลอีดู-ลิงก์ประกอบด้วยสี่ชั้นการทำงาน ได้แก่ Interaction Layer, AI Layer, Evaluation Layer และ Data Layer ซึ่งมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ศึกษา และสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการออกแบบสถาปัตยกรรมของระบบต้นแบบได้อย่างเป็นระบบ
2. โมเดลอีดู-ลิงก์ที่พัฒนาขึ้นสามารถเชื่อมต่อบริบบนสนทนาอัจฉริยะกับฐานข้อมูลทรัพยากรได้อย่างเป็นเอกภาพ รองรับการค้นหา การจอง และการตรวจสอบข้อมูลทรัพยากรแบบศูนย์กลาง
3. ผลการทดสอบเชิงเทคนิคด้วยชุดคำสั่ง 120 รายการ พบค่าความถูกต้องร้อยละ 94.58 และความสม่ำเสมอร้อยละ 92.71 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญ 7 คน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.72 อยู่ในระดับดีมาก

¹² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹² Faculty of Education Bansomdejchaopraya Rajabhat University

³ Information Technology Thepsatri Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: sasikanchana.ye@bsru.ac.th

สรุปได้ว่า โมเดลอีดู-ลิงก์ มีความถูกต้อง ยืดหยุ่น และรองรับการใช้งานจริงในบริบทสถาบันอุดมศึกษาไทย สามารถช่วยลดปัญหาการกระจายตัวของข้อมูล เพิ่มความคล่องตัวในการสืบค้น จอทรัพยากร และลดภาระงานด้านบริการของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: โมเดลอีดู-ลิงก์, ปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด, การจัดการทรัพยากรทางการศึกษา, ระบบสนทนาอัจฉริยะ, ระบบบริการดิจิทัล

Abstract

This research aimed to synthesize concepts and develop the EduLink Model for educational resource management in higher education institutions by applying Generative Artificial Intelligence (Generative AI) together with relevant theoretical frameworks in information systems. The study employed a research and development (R&D) design consisting of three stages: studying and synthesizing conceptual frameworks, designing and developing the model, and evaluating the performance of the prototype system. The target group included seven experts. Research instruments consisted of the preliminary framework of the model, a set of 120 prompt datasets, an expert evaluation form, and the prototype system developed on the LINE Official Account platform. The statistics used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation to evaluate the technical performance and expert assessment in accordance with the research objectives.

The findings revealed that:

1. The preliminary framework of the EduLink Model comprised four operational layers; Interaction Layer, AI Layer, Evaluation Layer, and Data Layer, which aligned with the conceptual frameworks studied and served as a systematic foundation for designing the system architecture.

2. The developed EduLink Model successfully connected the intelligent conversational system with the educational resource database in an integrated manner, supporting centralized searching, booking, and inspection of resources.

3. Technical testing using 120 prompt datasets showed an accuracy of 94.58% and a consistency of 92.71%, both exceeding the predetermined criteria. The expert evaluation from seven experts yielded an overall mean score of 4.72, indicating a very high level.

In conclusion, the EduLink Model demonstrated accuracy, flexibility, and practical applicability in higher education contexts. It reduced problems related to fragmented information, enhanced efficiency in searching and booking resources, and supported workload reduction for staff members. The model shows strong potential for practical implementation and further development toward digital service systems at the institutional level.

Keywords: EduLink Model, Generative Artificial Intelligence, Educational Resource Management, Intelligent Conversational System, Digital Service System

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล (Digital Transformation) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative Artificial Intelligence: GenAI) ได้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ทั้งในการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการข้อมูล และการสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายขององค์กร (Kasneci et al., 2023; Zawacki-Richter et al., 2019) ความสามารถของ Generative AI ในการสร้าง วิเคราะห์ และแปลงข้อมูลเชิงบริบท ช่วยยกระดับกระบวนการทำงานที่ต้องการความถูกต้อง ความรวดเร็ว และความยืดหยุ่น (Nurshatayeva & Page, 2024) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบจริยธรรมของ UNESCO (2022) ที่เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการคำนึงถึงมนุษย์เป็นศูนย์กลาง

อย่างไรก็ตาม ระบบบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยยังคงประสบปัญหาเชิงโครงสร้าง ไม่ว่าจะเป็นการกระจายตัวของข้อมูลหลายแพลตฟอร์ม (Data Silos) ความไม่เชื่อมโยงของระบบสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลที่ไม่เป็นเอกภาพ และการพึ่งพากระบวนการแบบ manual ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนของงานและเพิ่มภาระของบุคลากร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2566) สอดคล้องกับงานของวาสนา สาระโภค (2564) ที่ระบุว่าสถานศึกษาจำนวนมากยังขาดระบบจัดการข้อมูลแบบรวมศูนย์และขาดความสามารถในการสืบค้นและรายงานข้อมูลแบบเรียลไทม์ ทำให้ผู้ใช้ต้องเข้าถึงข้อมูลจากหลายระบบอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

ในขณะเดียวกัน พฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ใช้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนไปสู่การใช้สมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตเป็นอุปกรณ์หลัก แต่ระบบที่ใช้อยู่จำนวนมากไม่ได้ออกแบบตามแนวคิด Mobile-first ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดด้านการเข้าถึง ความล่าช้า และความไม่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้งานจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) สถานการณ์นี้สะท้อนชัดในคณะครุศาสตร์ ซึ่งพบว่าผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลห้องเรียน ครุภัณฑ์ และทรัพยากรต่าง ๆ ผ่านช่องทางเดียวได้อย่างสะดวกและเป็นระบบ

จากบริบทและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model) ให้เป็นระบบศูนย์กลาง (One-Stop Service) ที่บูรณาการฐานข้อมูลทรัพยากรทางการศึกษาให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเอกภาพ และให้บริการผ่าน LINE Official Account ซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้ใช้เข้าถึงง่ายและใช้จริงในชีวิตประจำวัน การพัฒนานี้ตั้งอยู่บนกรอบจริยธรรมด้าน AI ของ UNESCO (2022) กรอบความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ DeLone & McLean (2003) และวงจรการทำงานของ Generative AI ของ Kasneci et al. (2023) ส่งผลให้เกิด “กรอบแนวคิดเบื้องต้นของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Preliminary Framework)” ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการออกแบบและพัฒนาโมเดลที่ตอบโจทย์บริบทและสนับสนุนนโยบายดิจิทัลด้านการศึกษา รวมถึงการประยุกต์ใช้จริงในสถาบันอุดมศึกษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์แนวคิดและพัฒนากรอบแนวคิดเบื้องต้นของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Preliminary Framework) จากกรอบแนวคิดด้านปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative AI)

2. เพื่อออกแบบและพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model) สำหรับการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของโมเดลอีดู-ลิงก์ที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. กรอบแนวคิดเบื้องต้นของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Preliminary Framework) ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจะมีความถูกต้อง ความครบถ้วน และความเหมาะสมเชิงทฤษฎี ตามเกณฑ์การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ
2. โมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model) ที่ได้รับการพัฒนาสามารถทำงานได้จริง และมีค่าความถูกต้อง (Accuracy) และความสม่ำเสมอ (Consistency) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90
3. โมเดลอีดู-ลิงก์ที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ที่มุ่งสังเคราะห์กรอบแนวคิดและพัฒนารูปแบบของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Preliminary Framework) เพื่อพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model) สำหรับการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และประเมินประสิทธิภาพของโมเดลที่มีกระบวนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์กรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์
ในขั้นตอนแรกของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวรรณกรรม นโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดพื้นฐานสำหรับพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model) โดยคัดเลือกกรอบแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโมเดลทั้งในเชิงเทคโนโลยี การบริหารการศึกษา และมาตรฐานจริยธรรมของ AI อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยกรอบแนวคิด 4 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 กรอบนโยบาย AI ด้านการศึกษา (UNESCO, 2022) จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษา กรอบแนวคิดนี้มุ่งเน้นการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ โดยระบุหลักการสำคัญของ Human-centered AI ด้านความโปร่งใส (Transparency) การกำกับดูแล (Governance) และความรับผิดชอบต่อผู้ใช้ การศึกษากรอบนี้ช่วยให้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการกำหนดความปลอดภัย และจริยธรรมของระบบ EduLink ซึ่งเป็นพื้นฐานในการออกแบบระบบผู้ช่วยสนทนาอัจฉริยะของโมเดลอีดู-ลิงก์ ให้ตอบสนองผู้ใช้โดยไม่ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ตรงตามนโยบายระดับชาติด้านการศึกษาไทย พ.ศ. 2566–2570 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) และแนวทางระบบดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566)

1.1.2 กรอบประเมินความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (DeLone & McLean, 2003) กรอบประเมินความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (IS Success Model) ประกอบด้วย 3 มิติสำคัญ ได้แก่ 1) System Quality คือ ความเสถียร ความถูกต้อง ความยืดหยุ่นของระบบ 2) Information Quality คือ ความครบถ้วน ความแม่นยำ และความทันสมัยของข้อมูล 3) Service Quality คือ การตอบสนอง การสนับสนุน และความพึงพอใจผู้ใช้ กรอบนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อนำไปใช้เป็นโครงสร้างในการออกแบบแบบประเมินผู้เชี่ยวชาญ กำหนดเกณฑ์ประเมินด้านคุณภาพระบบ ข้อมูล บริการ ของโมเดลในขั้นตอนที่ 3

1.1.3 กรอบวงจรการทำงานของ Generative AI (Kasneeci et al., 2023; Nurshatayeva & Page, 2024) อธิบายวงจรการทำงานของ Generative AI ประกอบด้วยกลไก 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) Data Training เป็นโมเดลเรียนรู้จากข้อมูลต้นแบบและโครงสร้างภาษาขนาดใหญ่ 2) Processing เป็นการวิเคราะห์ความหมายของคำสั่งและความสัมพันธ์เชิงบริบท 3) Generation เป็นการสร้างคำตอบข้อความ หรือเนื้อหาใหม่ และ 4) Feedback Loop เป็นการปรับปรุงคุณภาพโมเดลจากข้อมูลการใช้งานจริง

กรอบนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการออกแบบ AI Engine ภายในโมเดลอีดู-ลิงก์ เพื่อให้การตอบสนองคำสั่งมีความถูกต้อง เชื่อมโยงฐานข้อมูล และสามารถเรียนรู้จากการใช้งานจริงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษางานของ Perez, Daradoumis & Puig (2020) ที่ได้นำเสนอ Framework การบูรณาการ Generative AI ในระบบการศึกษา ซึ่งสนับสนุนการออกแบบฟังก์ชัน Prompt Engineering ใช้ในการพัฒนาชุดทดสอบ (Prompt Datasets) ของงานวิจัย

1.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบทรัพยากรและ AI เพื่อการบริหารการศึกษา ผู้วิจัยยังได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูล การพัฒนาระบบอัจฉริยะ และการประเมินระบบเพื่อสะท้อนบริบทเชิงปฏิบัติ ได้แก่

วาสนา สาระโภาค (2564) เสนอรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนอัจฉริยะ ซึ่งเน้นการรวมศูนย์ข้อมูลและการเข้าถึงผ่านระบบเดียว สนับสนุนแนวคิด One-Stop Service ของงานวิจัยนี้

Yenaeng, Saelee & Samai (2014) นำเสนอการใช้ AI เพื่อประเมินข้อความด้วยอัลกอริทึมขั้นสูง แสดงให้เห็นศักยภาพของ AI ในการประมวลผลข้อมูลเชิงภาษา ซึ่งสอดคล้องกับการออกแบบ Prompt Processing ในโมเดลอีดู-ลิงก์

Chatterjee & Bhattacharjee (2020) อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ AI ในอุดมศึกษา สนับสนุนความจำเป็นของระบบที่ใช้งานง่ายและตอบสนองผู้ใช้จริง

จากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยสังเคราะห์กรอบทั้งหมดรวมเป็นกรอบแนวคิดด้านปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิดและกรอบทฤษฎีพื้นฐาน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดด้านปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative AI) และกรอบทฤษฎีพื้นฐาน

1.2 การวิเคราะห์บริบทและปัญหาการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บริบทการใช้งานจริงภายในคณะครุศาสตร์ โดยสังเคราะห์ปัญหาเชิงระบบพบประเด็นหลัก ดังนี้

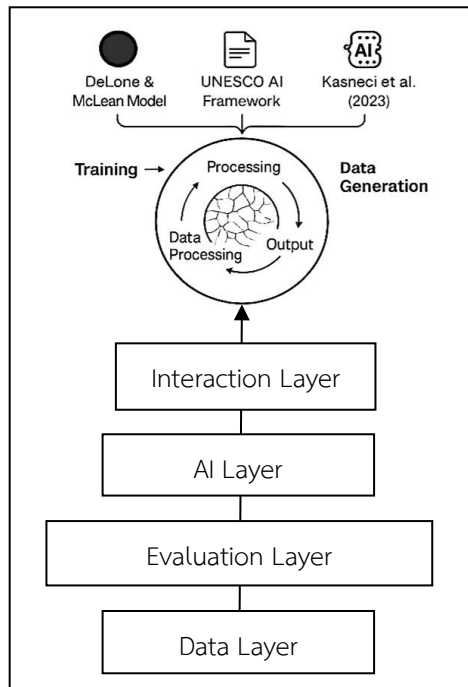
- 1.2.1 ข้อมูลกระจายหลายระบบ ทำให้เกิดชุดข้อมูลที่ถูกเก็บแยกออกจากกันในแต่ละฝ่ายงาน ทำให้ส่วนอื่นไม่สามารถเข้าถึงได้ง่าย (data silos) และความล่าช้าในการค้นหาข้อมูล
- 1.2.2 การเข้าถึงยากบนอุปกรณ์พกพา โดยระบบเดิมไม่รองรับการใช้งานแบบ Mobile-first
- 1.2.3 การพึ่งพาเจ้าหน้าที่จำนวนมาก เช่น การจองห้องหรือขอสื่อ ต้องติดต่อหลายฝ่าย
- 1.2.4 ความต้องการระบบเดียว (One-stop Access) ที่สามารถรวมการค้นหา จอง ตรวจสอบ และรายงานในที่เดียวผ่านแอปพลิเคชันที่ผู้ใช้คุ้นเคย (LINE OA)

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวถูกเชื่อมโยงกับข้อกำหนดด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดชุดความต้องการระบบ (System Requirements) ที่จะใช้ในการออกแบบโครงสร้างต้นแบบของโมเดลในขั้นตอน 1.3

1.3 การสังเคราะห์โครงสร้างต้นแบบของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Preliminary Framework)

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษารอบแนวคิด 4 กลุ่ม ทั้งด้านทฤษฎี 1.1 และด้านบริบท 1.2 มาบูรณาการและสังเคราะห์เพื่อให้ได้โครงสร้างต้นแบบของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Preliminary Framework) ซึ่งเป็นผลผลิตของขั้นตอนที่ 1 นี้ ไม่ใช่ผลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการทำงาน 4 ขั้นตอนการทำงาน ได้แก่

- 1.3.1 Interaction Layer คือ การสื่อสารระหว่างผู้ใช้กับระบบผ่านแชตอัจฉริยะ
- 1.3.2 AI Layer คือ การประมวลผลเชิงภาษาธรรมชาติด้วย Generative AI
- 1.3.3 Evaluation Layer คือ การติดตามตรวจสอบ และวิเคราะห์ผลการตอบสนองของระบบ
- 1.3.4 Data Layer คือ การจัดเก็บและเรียกคืนข้อมูลทรัพยากรแบบมีโครงสร้าง

ภาพที่ 2 โครงสร้างต้นแบบ (EduLink Preliminary Framework)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model Development)

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำโครงสร้างที่สังเคราะห์ (จากภาพที่ 2) มาออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ และพัฒนาเป็นระบบต้นแบบ (Prototype) ประกอบด้วย

2.1 การออกแบบสถาปัตยกรรมระบบ (System Architecture Design) ผู้วิจัยได้ออกแบบสถาปัตยกรรมในลักษณะ Layer-based Architecture มีองค์ประกอบหลัก ดังนี้

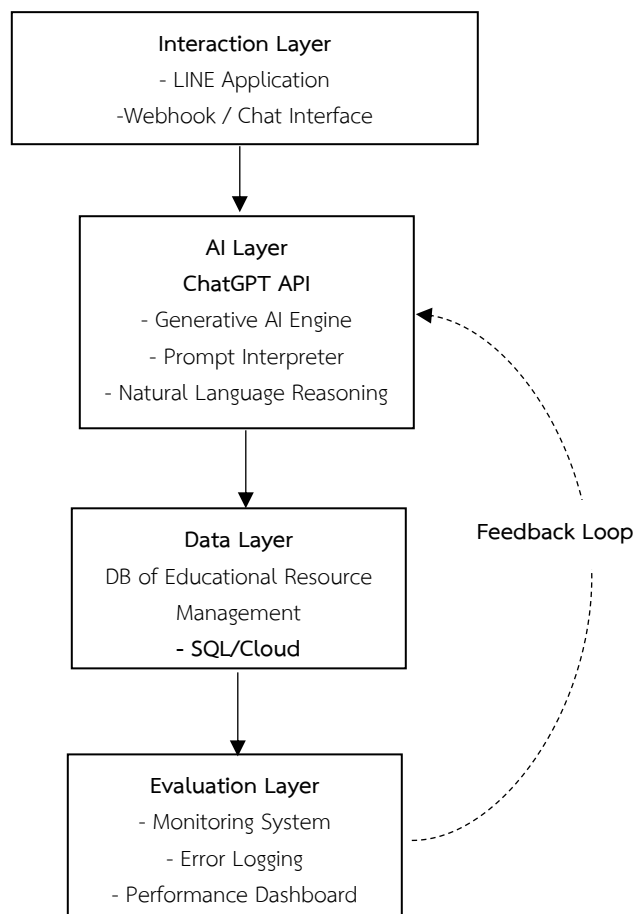
2.1.1 Chat-AI Module สำหรับตีความคำสั่งและสนทนากับผู้ใช้

2.1.2 API Gateway สำหรับเชื่อม AI Engine เข้ากับฐานข้อมูล

2.1.3 ฐานข้อมูล Cloud/SQL พร้อมระบบจัดหมวดหมู่และ Resource ID

2.1.4 Monitoring & Logging System สำหรับบันทึกการใช้งานและ Feedback Loop

ภาพรวมสถาปัตยกรรมแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 สถาปัตยกรรมระบบ (System Architecture Design)

2.2 การพัฒนาเครื่องมือและชุดข้อมูลสำหรับทดสอบโมเดล เพื่อให้ระบบต้นแบบสามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือหลัก 3 ประเภท ดังนี้

2.2.1 ชุดข้อความคำสั่ง Prompt Datasets 120 รายการ ครอบคลุม 3 ประเภทคำสั่งสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกฎเกณฑ์เชิงภาษา โครงสร้างประโยค ตัวแปรคำสั่ง และรูปแบบคำถาม เพื่อให้ทดสอบระบบด้วยวิธี Rule-based Testing ได้

2.2.2 แบบประเมินประสิทธิภาพสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ที่ครอบคลุม 4 ตัวชี้วัดตาม DeLone & McLean ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha)

2.2.3 ระบบต้นแบบ EduLink Model ที่มีการเชื่อมต่อผ่าน LINE Official Account ร่วมกับระบบ API, ฐานข้อมูล, ระบบการบันทึก ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ ChatGPT API

2.3 การพัฒนาระบบต้นแบบตามวงจร Generative AI พัฒนา AI Engine ตาม 4 ขั้นตอนของ Kasneci et al. (2023) คือ Data Training, Processing, Generation, Feedback Loop เพื่อให้ระบบได้เรียนรู้จากข้อมูลจริง และปรับปรุงประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพของโมเดล (Model Evaluation)

ผู้วิจัยประเมินประสิทธิภาพ 3 มิติ ได้แก่

3.1 การประเมินเชิงเทคนิค (Rule-based Testing) ผู้วิจัยใช้ Prompt Datasets 120 รายการ วัดค่าความถูกต้องและความสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบว่า ข้อคำตอบของ AI ตอบคำถามได้ถูกต้อง สอดคล้องกับข้อมูลในฐานข้อมูลจริง โดยใช้ตัวชี้วัด 2 รายการ คือ ความถูกต้องของการตอบสนอง (Accuracy) และความสม่ำเสมอของผลลัพธ์ (Consistency) เพื่อใช้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสมมติฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

3.2 การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ใช้แบบประเมิน 5 ระดับ (Likert Scale) ตาม DeLone & McLean (2003) ผ่าน IOC และ Cronbach's Alpha ครอบคลุมหัวข้อ 4 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ความถูกต้องของระบบ (Accuracy)

3.2.2 ความยืดหยุ่นของระบบ (Flexibility)

3.2.3 ความสม่ำเสมอของผลลัพธ์ (Consistency)

3.2.4 ประสิทธิภาพโดยรวมของระบบ (Overall Efficiency)

3.3 การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บข้อมูลผู้วิจัยนำโมเดลที่พัฒนาแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทดลองใช้งานผ่าน LINE Official Account ตรวจสอบบันทึกผลการทำงานของระบบ (System Log) จากนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงตอบตอบแบบประเมินและให้ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยนำคะแนนผู้เชี่ยวชาญจากแบบประเมินมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการทดสอบ Rule-based Testing วิเคราะห์ด้วยร้อยละ (Percentage) และเชิงคุณภาพ (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดและการพัฒนาโครงสร้างต้นแบบของโมเดลอีดู-ลิงก์

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และกรอบแนวคิดระหว่างประเทศและในประเทศไทย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ของกรอบแนวคิด แบ่งออกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กรอบแนวคิดด้าน AI เพื่อการศึกษา (UNESCO, 2022) เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ จริยธรรม และการนำ AI ไปใช้เพื่อผู้เรียน

1.2 ครอบคลุมความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (DeLone & McLean, 2003) เน้นคุณภาพระบบ ข้อมูล และคุณภาพบริการ

1.3 ครอบคลุมกระบวนการ Generative AI (Kasneci et al., 2023; Nurshatayeva & Page, 2024; Perez, Daradoumis & Puig, 2020) อธิบายวงจรการทำงานของ Generative AI ประกอบด้วย กลไก 4 ขั้นตอนหลัก (Training, Processing, Generation, Feedback) และการศึกษา Framework ด้านการบูรณาการ Generative AI ในระบบการศึกษา ที่สนับสนุนการออกแบบฟังก์ชัน Prompt Engineering ที่ใช้ในการพัฒนาชุดทดสอบ

เมื่อผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดทั้ง 3 กลุ่ม มาวิเคราะห์ร่วมกัน ผู้วิจัยได้สรุปเป็น กรอบแนวคิดด้าน ปัญหาประติฐ์เชิงกำเนิดและกรอบทฤษฎีพื้นฐาน ซึ่งสะท้อนกลไกเชิงระบบของ AI ที่สามารถนำไป ออกแบบโมเดลในบริบทการศึกษาได้ ดังแสดงในภาพที่ 1 จากนั้นผู้วิจัย ได้นำผลการวิเคราะห์ปัญหาเชิง บริบทของสถานศึกษาในคณะครุศาสตร์ ในขั้นตอนที่ 1 หัวข้อ 1.2 มารวมเข้ากับองค์ความรู้ด้านทฤษฎี จึงพัฒนาเป็นโครงสร้างต้นแบบของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Preliminary Framework) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนการทำงาน ได้แก่ Interaction Layer, AI Layer, Evaluation Layer และ Data Layer แสดงใน ภาพที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ การวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model) สำหรับการจัดการทรัพยากรการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาต้นแบบโมเดลดำเนินการตามกรอบ SDLC และกระบวนการ Generative AI ตามกรอบ Kasneci et al. (2023); Nurshatayeva & Page (2024); Perez, Daradoumis & Puig (2020) โดยได้รูปแบบโมเดลอีดู-ลิงก์ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่

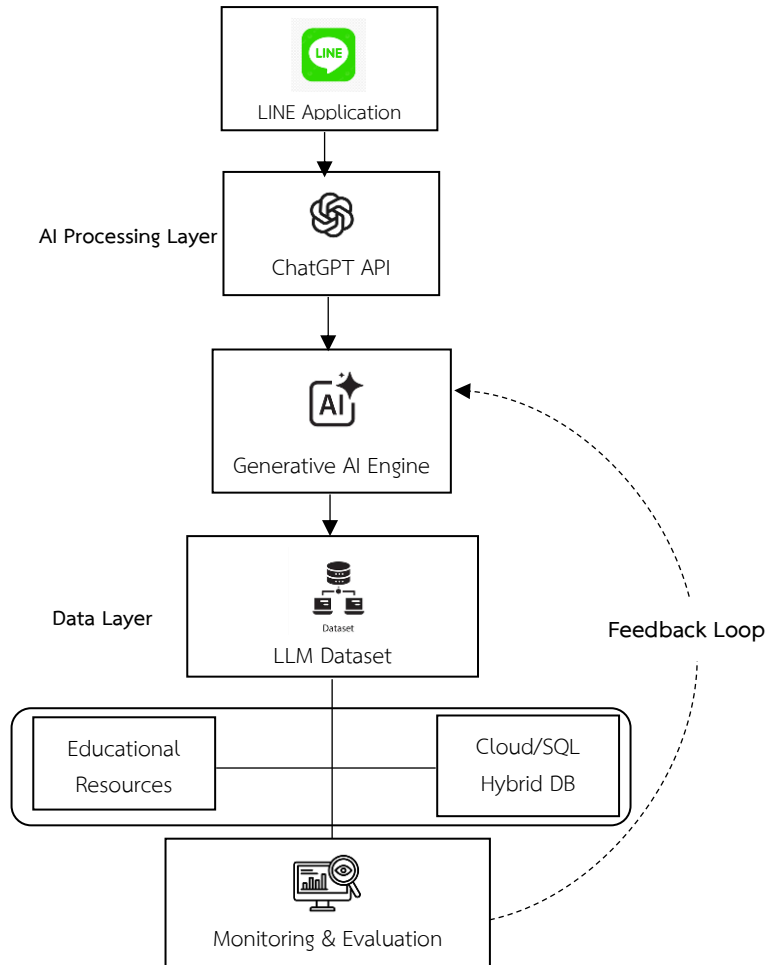
2.1 ระบบผู้ช่วยสนทนาอัจฉริยะ (Generative AI Chat Assistant) คือ โมดูลที่ออกแบบ บนหลักแนวคิด NLP และ Prompt Engineering เพื่อรองรับคำสั่งของผู้ใช้ในรูปแบบภาษาธรรมชาติ

2.2 API Gateway เชื่อม AI กับฐานข้อมูลทรัพยากร คือ การเชื่อมต่อระหว่าง AI Engine ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้ ChatGPT API เป็นตัวเชื่อมระบบกับฐานข้อมูลทรัพยากรภายในสถานศึกษา เพื่อให้ดึงข้อมูล ได้แบบ real-time และปลอดภัย

2.3 ฐานข้อมูลทรัพยากรทางการศึกษา (SQL/Cloud Database) คือ การรวมและจัดหมวดหมู่ ข้อมูลห้องเรียน ครูภัณฑ์ สื่อ และบุคลากร พร้อมรหัสเฉพาะ (Resource ID) อื่น ๆ ในระบบเดียว เพื่อให้ การค้นคืนข้อมูลมีความแม่นยำสูง

2.4 ระบบ Monitoring & Logging คือ ระบบที่ทำหน้าที่บันทึกคำสั่งผู้ใช้ คำตอบของ AI เวลาประมวลผล ความถูกต้องของผลลัพธ์ และข้อผิดพลาดของระบบ เพื่อใช้ในการปรับปรุงระบบในรอบ การพัฒนาถัดไป (Feedback Loop)

ผลการวิจัยข้อ 2 นี้ ผลลัพธ์ที่ได้ คือการสังเคราะห์ ได้โมเดลอีดู-ลิงก์ฉบับสมบูรณ์ โดยโมเดลนี้ สามารถเชื่อมต่อกับ LINE Official Account (LINE OA) ทำให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย โดยไม่ต้องติดตั้ง โปรแกรมเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model)

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของโมเดลอีดู-ลิงก์ การประเมินประสิทธิภาพแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินประสิทธิภาพแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่การทดสอบเชิงเทคนิคกับชุดคำสั่ง (Prompt Datasets) และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญตามกรอบ DeLone & McLean (2003) ดังนี้

3.1 ผลการประเมินเชิงเทคนิค (Rule-based Testing)

ผู้วิจัยทำการทดสอบด้วย Prompt Datasets จำนวน 120 รายการ ซึ่งครอบคลุมการค้นหา จอห์นทรัพยากร และตรวจสอบข้อมูล พบว่า โมเดลอีดู-ลิงก์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า AI Engine สามารถประมวลผลคำสั่ง และค้นคืนข้อมูลได้แม่นยำ เสถียร และเชื่อถือได้ตามการทดสอบเชิงเทคนิคอย่างมีนัยสำคัญ โดยแสดงผลวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินเชิงเทคนิคด้วยวิธี Rule-based Testing ของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model)

ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย (%)
ความถูกต้อง (Accuracy)	94.58%
ความสม่ำเสมอ (Consistency)	92.71%

3.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของโมเดลอีดู-ลิงก์ โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำโมเดลอีดู-ลิงก์ที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ทำการประเมินด้วยแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ใน 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องของระบบ ความยืดหยุ่นในการใช้งาน ความสม่ำเสมอของผลลัพธ์ และประสิทธิภาพโดยรวมของระบบ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยรวมที่ 4.69 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมอยู่ที่ 0.27 อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ตรงตามสมมติฐานข้อ 3 ยืนยันว่าโมเดลอีดู-ลิงก์มีคุณภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงในงานบริการภายในสถานศึกษา ซึ่งแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของโมเดลอีดู-ลิงก์ โดยผู้เชี่ยวชาญ (n=7)

รายการประเมิน	Mean ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับคุณภาพ
ความถูกต้องของระบบ	4.71	0.25	ดีมาก
ความยืดหยุ่น	4.66	0.28	ดีมาก
ความสม่ำเสมอของผลลัพธ์	4.69	0.27	ดีมาก
ประสิทธิภาพโดยรวม	4.68	0.27	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	4.69	0.27	ดีมาก

จากการประเมินประสิทธิภาพของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาในงานวิจัยครั้งต่อไปเพิ่มเติม ดังนี้

- 3.2.1 ควรเพิ่มระบบยืนยันตัวตน (User Authentication)
- 3.2.2 ควรสร้างระบบสำรองข้อมูลอัตโนมัติ (Backup System)
- 3.2.3 ควรเชื่อมฐานข้อมูลกับระบบระดับมหาวิทยาลัยเพื่อขยายสเกล
- 3.2.4 ควรมี Dashboard รายงานผลแบบเรียลไทม์

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Model) สำหรับการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative AI) ซึ่งครอบคลุมการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาโมเดล และการประเมินประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและการทดสอบเชิงเทคนิค ผลการวิจัยทั้งหมดสามารถสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

1. การสังเคราะห์กรอบแนวคิดพบว่า โมเดลอีดู-ลิงก์ที่พัฒนาขึ้น ตั้งอยู่บนฐานความรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด กรอบนโยบาย AI เพื่อการศึกษา และกรอบประเมินคุณภาพระบบสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ UNESCO (2022), Kasneci et al. (2023) และ DeLone &

McLean (2003) ที่เน้นความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ คุณภาพของข้อมูล และการออกแบบระบบที่คำนึงถึงผู้ใช้งานเป็นหลัก งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดมาประยุกต์ใช้ในบริบทสถาบันอุดมศึกษาไทย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้ โครงร่างต้นแบบของโมเดลอีดู-ลิงก์ (EduLink Preliminary Framework) แสดงในภาพที่ 3 โดยองค์ประกอบของโมเดลที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น ช่วยวางรากฐานโครงสร้างระบบอย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปพัฒนาสู่ระบบต้นแบบได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Perez et al. (2020) และ Nurshatayeva & Page (2024) ที่ชี้ว่า การออกแบบระบบ AI ทางการศึกษาต้องเริ่มจาก Conceptual Framework ที่มีความเป็นเหตุเป็นผล และรองรับการพัฒนาเชิงปฏิบัติ

2. การพัฒนาโมเดลและระบบต้นแบบพบว่า โมเดลอีดู-ลิงก์ประกอบด้วยโมดูลระบบที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ ระบบสนทนาอัจฉริยะ, ฐานข้อมูล, API Gateway และระบบ Monitoring & Evaluation ซึ่งตอบโจทย์ปัญหาจริง เช่น การกระจายตัวของข้อมูล การใช้งานบนมือถือ และความต้องการการใช้งานในรูปแบบเอกภาค (One-stop Service) ของบุคลากรในสถานศึกษา ในการออกแบบระบบ สอดคล้องกับลักษณะ Mobile-first หรือที่เรียกกันว่า การออกแบบระบบที่เน้นอุปกรณ์เคลื่อนที่เป็นอันดับแรก และ Smart Service ตามข้อเสนอของงานวิจัย วาสนา สารโภาค (2564) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) รวมถึงสอดคล้องงานวิจัยด้าน Smart Campus (Bedi & Sharma, 2020) ที่ชี้ว่าการรวมศูนย์บริการด้วย AI จะช่วยลดภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ นอกจากนี้ สถาปัตยกรรมระบบที่ออกแบบตามวงจร Generative AI ของ Kasneci et al. (2023) ยังช่วยให้ระบบสามารถปรับตัวผ่าน Feedback Loop ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนา AI สำหรับการใช้งานในสถานศึกษา

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพพบว่า ระบบมีค่าความถูกต้องเฉลี่ย 94.58% และความสม่ำเสมอ 92.71% จากการทดสอบเชิงเทคนิค ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 90% ที่กำหนดไว้ สะท้อนให้เห็นว่าโมเดลสามารถประมวลผลคำสั่งผู้ใช้และค้นคืนข้อมูลได้อย่างแม่นยำ และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง Information Quality และ System Quality ของ DeLone & McLean (2003) นอกจากนี้ การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ให้คะแนนเฉลี่ยรวม 4.72 ระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแสดงให้เห็นว่าโมเดลอีดู-ลิงก์ มีศักยภาพใน การประยุกต์ใช้จริงในสถาบันอุดมศึกษาไทยหรือสถานศึกษา ผลการประเมินนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีในอุดมศึกษาของ Chatterjee & Bhattacharjee (2020) ที่ระบุว่าระบบการศึกษาเชิง AI ที่ตอบสนองอย่างรวดเร็ว มีความถูกต้องสูง และใช้งานง่ายผ่านอุปกรณ์พกพา จะมีโอกาสได้รับการยอมรับในระดับสูง

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสะท้อนแนวโน้มการใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภารกิจด้านบริหารจัดการทรัพยากร ซึ่งเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ Yenaeng, Saelee & Samai (2014) ที่ชี้ให้เห็นว่า AI สามารถพัฒนาคุณภาพการให้บริการเชิงข้อมูลได้อย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยฉบับนี้จึงต่อยอดความรู้ด้าน AI และระบบสารสนเทศในสถาบันการศึกษา โดยนำไปสู่การออกแบบระบบจริงผ่าน LINE Official Account ซึ่งเหมาะสมกับการใช้งานของบุคลากรในบริบทไทย และช่วยลดภาระงานบุคลากรในการจัดการทรัพยากรได้อย่างชัดเจน

โดยสรุป งานวิจัยนี้ยืนยันว่าโมเดลอีดู-ลิงก์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ และพร้อมต่อยอดไปสู่การขยายใช้งานในระดับคณะหรือมหาวิทยาลัย การผสาน Generative AI กับระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารงานศึกษาเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงในการยกระดับคุณภาพการบริการทางการศึกษา ทั้งในด้านความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความโปร่งใส และความยั่งยืนของระบบข้อมูลในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. พัฒนาระบบ EduLink ให้ใช้งานได้ระดับมหาวิทยาลัยเพื่อให้เป็นระบบ One-stop Service แบบรวมศูนย์ ช่วยลดงานผู้บริหารงาน วิชาการและงานธุรการอย่างมีนัยสำคัญ
2. เพิ่มระบบยืนยันตัวตนและการกำกับข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับหลัก Ethical AI ของ UNESCO (2022) และความปลอดภัยข้อมูลภาครัฐ ควรเพิ่มระบบยืนยันตัวตนแบบ 2 ขั้นตอน และระบบกำหนดสิทธิ์ผู้ใช้งานบุคคล
3. พัฒนาแดชบอร์ดการติดตามผล เพื่อนำเสนอข้อมูล หรือสถิติคำสั่ง AI ให้ผู้บริหารใช้ข้อมูลจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ควรจัดอบรมการใช้งานระบบ EduLink ให้แก่บุคลากรทุกกลุ่ม เพื่อเพิ่มการยอมรับระบบ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. พัฒนาโมดูลการเรียนรู้ของ AI จากข้อมูลผู้ใช้งานจริง (User-based Adaptive AI) เพื่อให้ระบบสามารถเรียนรู้รูปแบบการใช้งานเฉพาะบุคคล และพัฒนาความแม่นยำแบบอัตโนมัติในบริบทสถาบันอุดมศึกษาไทย
2. ทดสอบโมเดลกับฐานข้อมูลที่ใหญ่ขึ้น ควรทดลองระบบกับหลายคณะหรือหลายมหาวิทยาลัย เพื่อประเมินประสิทธิภาพเชิงความสามารถในการขยายระบบ และความเสถียร
3. พัฒนาโมดูลสนับสนุนงานวิชาการอื่น ๆ เช่น ระบบติดตามภาระงานสอน ระบบประเมินคุณภาพรายวิชา หรือระบบวิเคราะห์ข้อมูลนักศึกษา เพื่อขยายศักยภาพของ EduLink ให้ครอบคลุมการบริหารจัดการทั้งหมด
4. ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้ (User Acceptance Model) เพื่อนำผลไปออกแบบอินเทอร์เฟซและกระบวนการใช้งานให้เหมาะสมกับผู้ใช้แต่ละกลุ่ม เช่น นักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนแม่บทการศึกษาไทยสู่ดิจิทัล พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *รายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนดิจิทัลต้นแบบ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *รายงานสถิติระบบสารสนเทศการศึกษาและการบริหารจัดการทรัพยากรดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- วาสนา สารโศก. (2564). รูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการข้อมูลโรงเรียนอัจฉริยะ. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 15(1), 67–79.
- Bedi, S., & Sharma, R. (2020). Integration of AI in smart campus systems: Challenges and opportunities. *Smart Learning Environments*, 7(12), 1–15. Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s40561-020-00135-0>
- Chatterjee, S., & Bhattacharjee, K. (2020). Adoption of artificial intelligence in higher education: A quantitative analysis. *Education and Information Technologies*, 25(3), 2607–2635. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s10639-019-10021-6>

- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9–30. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/07421222.2003.11045748>
- Kasneci, E., Sessler, K., Küchemann, S., Bannert, M., Fischer, F., & Kasneci, G. (2023). ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. *Learning and Individual Differences*, 103, 102-274. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102274>
- Nurshatayeva, A., & Page, L. C. (2024). Artificial intelligence and learning ecosystems in higher education: A systematic review. *Computers & Education*, 208, 104-925. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2023.104925>
- Perez, J., Daradoumis, T., & Puig, J. (2020). A framework for integrating generative AI in education. *Education and Information Technologies*, 25(5), 4007–4025. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s10639-020-10170-y>
- UNESCO. (2022). *Recommendation on the ethics of artificial intelligence*. Paris: UNESCO Publishing.
- Yenaeng, S., Saelee, S., & Samai, W. (2014). Automatic medical case study essay scoring by support vector machine and genetic algorithms. *International Journal of Information and Education Technology*, 4(5), 422–426. Retrieved from <https://doi.org/10.7763/IJiet.2014.V4.453>
- Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education—Where are the educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1), 39. Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์
โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
The Development of Mathematics Learning Achievement on Rule of
Three by using Think-Pair-Share technique of Prathomsuksa 5 Students

ช่อทิพย์ เกษร¹

กฤษฎา สังขมงคล²

ดิษยลักษณ์ อเดโช³

สมภพ แซ่ลี⁴

Chotip Kesorn¹

Kitsada Sungkamongkol²

Ditsayaluck Adecho³

Sompob Saelee⁴

Received: September 1,2025 Revised: November 22,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดราชสิงขร จำนวนรวม 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด จำนวน 9 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.50 – 0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.27 – 0.71 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.91 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

¹²³⁴ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹²³⁴ Faculty of Education Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁴ Corresponding author Email: sompob.sa@bsru.ac.th

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, บัญญัติไตรยางศ์, เพื่อนคู่คิด

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare achievement on Rule of three of Prathomsuksa 5 students before and after learning by using think-pair-share technique, 2) compare achievement on Rule of three of Prathomsuksa 5 students after learning by using think-pair-share technique to 70% criterion and 3) study satisfaction of Prathomsuksa 5 students toward learning by using think-pair-share technique. The research sample group was 30 Prathomsuksa 5 students of Watrachsingkorn school of semester 2 of academic year 2024 selected by simple random sampling. The research instruments consisted of 1) 9 lesson plans using think-pair-share technique on Rule of three for Prathomsuksa 5 student, 2) 20 items of multiple choice test on Rule of three of Prathomsuksa 5 students with difficulty 0.50 – 0.75, discrimination 0.27 – 0.71 and reliability 0.91 and 3) 10 items of students' questionnaire toward learning by using think-pair-share technique which is 5 level rating scale. The data was analyzed using mean, percentage, standard deviation and hypothesis testing by t-test.

The research findings revealed that

1. Learning achievement on Rule of three of Prathomsuksa 5 students after learning by using think-pair-share technique was higher than before at .05 level of significance.
2. Learning achievement on Rule of three of Prathomsuksa 5 students after learning by using think-pair-share technique was higher than 70% criteria at .05 level of significance.
3. The satisfaction of students' toward learning by using think-pair-share technique on Rule of three was at high level.

Keywords: Achievement, Rule of three, Think-pair-share

บทนำ

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญและจำเป็นเพราะวิชาคณิตศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับตัวเลข การคิดคำนวณ การให้เหตุผลและการแก้ปัญหาซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทั้งช่วยในการพัฒนาระบบการคิดของมนุษย์ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผล มีระบบระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาได้อย่างละเอียดรอบคอบ ทำให้สามารถวางแผนตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถ่องแท้และเหมาะสม นอกเหนือจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาศาสตร์แขนงอื่น ๆ เนื่องจากวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับการคิด การให้เหตุผล ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ของศาสตร์ต่าง ๆ ดังนั้นคณิตศาสตร์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตที่จะช่วยให้มีระบบการคิด การให้เหตุผล การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือใน

การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจ สังคมและ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 1)

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นโดยเตรียมนักเรียนให้มี ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและการร่วมมือ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด วิธีการ กระบวนการ ขั้นตอน สัญลักษณ์ และเชื่อมโยงความเข้าใจแนวคิดกับวิธีการ กระบวนการและสัญลักษณ์ต้องทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจแบบถ่องแท้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 1)

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ชั้นทดลองสอน) วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และจากการสอบถามครูพี่เลี้ยงและครูผู้สอน พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของนักเรียน คือ นักเรียนไม่สนใจเรียน มีพฤติกรรมคุยกันในช่วงเรียนขณะที่ครู จัดการเรียนการสอน ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนของคุณครูและกระบวนการสมาธิของเพื่อนในห้อง ที่ตั้งใจเรียน นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนคณิตศาสตร์ นักเรียนไม่กล้าสอบถามในเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ ส่งผลให้นักเรียนขาดความเข้าใจในการเรียน ขาดความรู้พื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ อีกปัญหาที่พบ คือ นักเรียนบางส่วนที่เรียนรู้เนื้อหาได้ไว จะไม่สนใจเพื่อนและไม่มีการช่วยเหลือเพื่อนระหว่างเรียน ในขณะที่ นักเรียนที่เรียนรู้ช้าไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาได้ทัน จึงทำให้มีความรู้สึกเบื่อหน่ายกับวิชาคณิตศาสตร์ อีกทั้งเมื่อสอบถามถึงเนื้อหาที่นักเรียนมักจะมีปัญหาบ่อย ๆ ในการเรียนจากครูพี่เลี้ยงและครูผู้สอน พบว่า บัญญัติไตรยางศ์เป็นเนื้อหาที่นักเรียนมีความสับสนในการดำเนินการแก้ปัญหา มีการสลับตำแหน่งการวาง ข้อมูลเพื่อหาคำตอบ และเป็นเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานในการคำนวณต่าง ๆ ในระดับที่สูงขึ้นมากมาย

การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันและ ช่วยเหลือซึ่งกัน การจัดการเรียนรู้เพื่อนคู่คิดจึงสามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาความรู้ทางคณิตศาสตร์ได้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะความสามารถทางคณิตศาสตร์ โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน ก่อนเริ่มจัดการเรียนรู้ผู้สอนชี้แนะ การจับคู่ วัตถุประสงค์ของบทเรียน และบอกวัตถุประสงค์การทำงานกลุ่ม ขั้นที่ 2 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้สอนนำเสนอบทเรียนหรือเนื้อหาใหม่ และเสนอกระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดโพลยา หลังจากนั้น ตั้งสถานการณ์ปัญหาหรือข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนทั้งชั้นเรียน (Think) เมื่อครูตั้งสถานการณ์ ปัญหาแล้วนักเรียนแต่ละคนต้องหาคำตอบด้วยตนเองก่อนแล้วจึงนำคำตอบที่ได้ขึ้นไปอภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับคู่ของตนเอง (Pair) เพื่อหาข้อสรุปหรือคำตอบที่เหมาะสมที่สุด ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปบทเรียน ผู้สอน สุ่มผู้เรียนบางคู่มาเสนอคำตอบในชั้นเรียน (Share) ขณะที่ฟังการนำเสนอผู้เรียนในชั้นเรียนสามารถยกมือ ถามได้ เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อคำตอบหรือนำเสนอคำตอบของตนเอง ซึ่งมีครูคอยให้ความช่วยเหลือ และเสนอแนะและอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ขาดหายไป ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ผู้สอนประเมินพฤติกรรม นักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม ตรวจสอบความถูกต้องของใบงานหรือผลงาน การตอบคำถามของผู้เรียน

การทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบของผู้เรียน (เทพบุตร หาญมสรี, 2563, หน้า 26-27) นักวิจัยหลายท่านได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้เพื่อนคู่คิด เช่น ลูกน้ำ แก้วปรียา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เกมร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคคิดเดี่ยว-คิดคู่-คิดร่วมกัน (Think-Pair-Share) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนความสามารถการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85 นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับณัฐภูมิ ภูมิดาจันทร์ (2565) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.93 ± 0.687 โดยทุกหัวข้อ การประเมินมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับภุชญา ทองเกิด (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การแก้ปัญหาวงกลม ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาวงกลม ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาวงกลม ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think Pair Share) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึง อมรรัตน์ เตยหอม (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ การหาร ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนคู่คิด เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเอง แล้วนำไปปรึกษาวิเคราะห์กับเพื่อนคู่คิด และสามารถสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้องร่วมกันผ่านการปรึกษาและอภิปรายร่วมกัน รวมถึงทำให้นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนของนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางค์

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางค์ หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางค์ อยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดราชสิงขร แขวงวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 104 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนวัดราชสิงขร แขวงวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้อง รวม 30 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 9 แผน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

1.2 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางค์ จำนวน 9 แผน ประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 - 2 การคูณ การหาร และเศษส่วน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 - 5 การวิเคราะห์และแก้โจทย์ปัญหา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 - 9 การแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้บัญญัติไตรยางค์

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมเชิงเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ตลอดจนวิธีการและเครื่องมือวัด และประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยนำไปเทียบกับเกณฑ์

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	เหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	เหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา จุดประสงค์ การตั้งคำถาม ตัวเลข และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำที่ได้รับ

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่แก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับข้อสอบ โดยใช้แบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อสอบ หากมีข้อสอบข้อใดมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยต้องแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
- 0 หมายถึง ไม่แน่ว่าข้อสอบข้อนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความยากง่าย (p) และ ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยมีเกณฑ์การประเมินผล ดังนี้

ค่าความยากง่าย (p)

0.80 - 1.00	หมายความว่า	ข้อสอบง่ายมาก ควรตัดทิ้ง
0.61 - 0.80	หมายความว่า	ข้อสอบค่อนข้างง่าย
0.41 - 0.60	หมายความว่า	ข้อสอบยากง่ายพอเหมาะ
0.20 - 0.40	หมายความว่า	ข้อสอบค่อนข้างยาก
0.00 - 0.19	หมายความว่า	ข้อสอบยากมาก

ค่าอำนาจจำแนก (r)

0.40 ขึ้นไป	หมายความว่า	ข้อสอบจำแนกดีมาก
0.30 - 0.39	หมายความว่า	ข้อสอบจำแนกดี

0.20 – 0.29	หมายความว่า	ข้อสอบจำแนกพอใช้
ต่ำกว่า 0.20	หมายความว่า	ข้อสอบจำแนกไม่ได้
ติดลบ	หมายความว่า	ข้อสอบจำแนกผิด ควรตัดทิ้ง

2.7 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ ซึ่งพบว่าแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้มีค่า IOC 1 ทุกข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.50 – 0.75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 – 0.71

2.8 นำแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ ที่คัดเลือกไว้ ไปคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ซึ่งค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

2.9 จัดพิมพ์และนำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามวัดความพึงพอใจและสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ตามวิธีของลิเคิร์ธ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการให้ความหมายของค่าที่วัดได้ โดยการให้ค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง พึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา และความเหมาะสมของข้อคำถาม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง จากนั้นนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม แล้วนำไปแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แล้ววิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยนำไปเทียบกับเกณฑ์

คะแนนเฉลี่ย

ความหมาย

4.51 - 5.00 เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 เหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50	เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	เหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ที่แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ก่อนจะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลาทดสอบ 1 คาบ
2. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คาบ
3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลาทดสอบ 1 คาบ ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

4. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for dependent sample)
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for one sample)
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t
ก่อนเรียน	30	20	7.47	3.84	37.33	11.82*
หลังเรียน	30	20	15.33	2.23	76.67	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{0.05, 29} = 1.6991$)

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.47 ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 3.84 คิดเป็นร้อยละ 37.33 และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.23 คิดเป็นร้อยละ 76.85 เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง $t_{\text{คำนวณ}}$ และ $t_{\text{วิกฤต}}$ พบว่า $t_{\text{คำนวณ}} > t_{\text{วิกฤต}}$ จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	μ_0	t
ทดสอบหลังเรียน	30	20	15.33	2.26	76.67	12	3.22*

*ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่า ($t_{.05, 29} = 1.6991$)

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.33 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.23 คิดเป็นร้อยละ 76.67 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง $t_{\text{คำนวณ}}$ และ $t_{\text{วิกฤต}}$ พบว่า $t_{\text{คำนวณ}} > t_{\text{วิกฤต}}$ จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. นักเรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.40	0.72	มาก
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.43	0.73	มาก
3. นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น	4.47	0.73	มาก
4. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง	4.53	0.63	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนคู่คิด	4.70	0.65	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
6. นักเรียนกล้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็นกับครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน	4.43	0.68	มาก
7. การจัดการเรียนรู้มีความดึงดูดน่าสนใจ บรรยากาศในการเรียนมีความสุขสนุกสนาน น่าเรียน	4.37	0.85	มาก
8. นักเรียนเกิดทักษะในการคิดและสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้	4.40	0.77	มาก
9. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น	4.37	0.76	มาก
10. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์มากยิ่งขึ้น	4.43	0.86	มาก
รวม	4.45	0.74	มาก

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 นั่นคือ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิ้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ข้อที่ 5 การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนคู่คิด ข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 7 การจัดการเรียนรู้มีความดึงดูดความน่าสนใจ บรรยากาศในการเรียนมีความสุขสนุกสนาน น่าเรียน และข้อที่ 9 นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยเทคนิคเพื่อนคู่คิดในชั้นที่ 2 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและสามารถปรึกษาวิธีการแก้ปัญหากับเพื่อนคู่คิด ทำให้นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อนที่จะนำไปปรึกษาพูดคุยกับเพื่อนคู่คิด ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว สนใจในการเรียนมากขึ้น และสามารถสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง การทำงานเป็นคู่ช่วยกระตุ้นความคิดและการลงมือทำของนักเรียน อีกทั้งในชั้นที่ 3 ขั้นสรุปบทเรียน ส่งผลให้นักเรียน กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองและคูในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และนักเรียนคนอื่น ๆ สามารถอภิปรายร่วมกันได้ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติกาล เต้าทอง (2565) เรื่อง การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามขั้นตอนของโพลยาและเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาวงกลม วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาวงกลม ตามขั้นตอนของโพลยาและเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) จากคะแนน 20 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่า 5.79 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

16.39 มีค่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวี อาจเสนา และ ปนัดดา สังข์ศรีแก้ว (2567) เรื่อง การพัฒนาทักษะ การให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค เพื่อนคู่คิด เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วน ก่อนและหลัง การได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วน โดยใช้ เทคนิคเพื่อนคู่คิดหลังเรียน เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในทั้งชั้นที่ 2 ชั้นการทำกิจกรรมกลุ่ม และชั้นที่ 3 ชั้นสรุปบทเรียน ทำให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง และสามารถปรึกษาวิธีการแก้ปัญหากับเพื่อนคู่คิด ทำให้นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อนที่จะ นำไปปรึกษาพูดคุยกับเพื่อนคู่คิด ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว สนใจในการเรียนมากขึ้น และสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง อีกทั้งการทำงานเป็นคู่ช่วยกระตุ้นความคิดและการลงมือ ทำของนักเรียน กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น รวมถึงการทำกิจกรรมการเรียนรู้ชั้นที่ 4 ชั้นประเมินผล ทำให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ ทำความเข้าใจ บทเรียน และประเมินความเข้าใจของตนเองได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐฉา ภูมิดาจันทร์ (2567) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ เตยหอม (2563) เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผล ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ การหาร ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ดิษฐปัญญา เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และความมั่นใจ ในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด มีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัตตรา เห่งโสภา สุวรรณวัฒน์ เทียนยุทธกุล และ ปวีณา ชันธิศลา (2566) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยใช้เทคนิค เพื่อนคู่คิดร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแบบฝึกทักษะหลังเรียน เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 เมื่อพิจารณา รายชื่อ ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ข้อที่ 5 การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยน ความรู้กับเพื่อนคู่คิด ข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 7 การจัดการเรียนรู้มีความดึงดูดความสนใจ บรรยายภาคในการเรียนมีความสนุกสนาน น่าเรียน และ ข้อที่ 9 นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ทำให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและสามารถปรึกษาวิธีการแก้ปัญหากับเพื่อนคู่คิด ทำให้นักเรียน ได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อนที่จะนำไปปรึกษาพูดคุยกับเพื่อนคู่คิด ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว สนใจในการเรียนมากขึ้น และสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง อีกทั้งการทำงานเป็นคู่ ช่วยกระตุ้นความคิดและการลงมือทำของนักเรียน กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง ทำให้นักเรียน มีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น ทำให้ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ลูกน้ำ แก้วปรียา (2563) การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เกม ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคคิดเดี่ยว-คิดคู่-คิดร่วมกัน (Think-Pair-Share) ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้เกมร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคคิดเดี่ยว-คิดคู่-คิดร่วมกัน (Think-Pair-Share) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา ทองเกิด (2563, หน้า บทคัดย่อ) การพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการแก้ปัญหาวงกลม ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการแก้ปัญหาวงกลม ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช สบายสุข (2565) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับ เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
2. การจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด จำเป็นต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการสอน ที่เพียงพอ ครอบคลุมเนื้อหา และครบทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้
3. ควรให้นักเรียนจับคู่ในลักษณะละความสามารถ หากมีการจับคู่ไม่ลงตัว ครูผู้สอน ควรให้นักเรียนที่ยังไม่มีคู่เป็นคนเลือกกลุ่มเอง เพื่อที่นักเรียนจะได้ให้ความร่วมมือภายในกลุ่มเป็นอย่างดี หรือมีการสลับคู่กันในแต่ละคาบเรียน เพื่อให้เกิดความหลากหลาย และไม่จำเจ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการใช้การจัดการเรียนการสอนแบบเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) กับเนื้อหาอื่น ๆ ที่เหมาะสมในสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และร่วมกับการศึกษาในทักษะต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา การให้เหตุผล เป็นต้น
2. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เปรียบเทียบกับการหรือร่วมกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษณา ทองเกิด. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาวงกลม ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share). *วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, เข้าถึงได้จาก <http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/2462.ru>
- ณัฐวุฒิ ภูมิदानันท์ (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เรื่อง สมบัติของเลขยกกำลัง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 3(2), 78–88. เข้าถึงได้จาก <https://so17.tci-thaijo.org/index.php/Edu/article/view/953>
- เทพบุตร หาญมนตรี. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นงนุช สบายสุข. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตามขั้นตอนของโพลยาพร้อมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง บัญญัติไตรยางศ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. เข้าถึงได้จาก https://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=181435&bcat_id=16
- พรทิพย์ ดิษฐปัญญา. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และความมั่นใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตติกาล เต้าทอง. (2565). การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามขั้นตอนของโพลยาและเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาวงกลม วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. (รายงานวิจัยในชั้นเรียน). เข้าถึงได้จาก <https://anyflip.com/oumda/rtdj>.
- ลูกน้ำ แก้วปรีชา. (2563). การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้เกมร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคคิดเดี่ยว-คิดคู่-คิดร่วมกัน (Think-Pair-Share) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- สุภัทตรา เห่งโสภา, สุวรรณวัฒน์ เทียนยุทธกุล และ ปวีณา ชันธศิลา. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์เบื้องต้น โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(4), 39-52. เข้าถึงได้จาก <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jasrru/article/view/461/549>
- อมรรัตน์ เตยหอม. (2562). ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ การหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อรวี อาจเสนา และ ปนัดดา สังข์ศรีแก้ว. (2567). การพัฒนาทักษะการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา*, 2(1), 59-68. เข้าถึงได้จาก https://doi.nrct.go.th/admin/doc/doc_667208.pdf

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้
แบบปัญหาเป็นฐาน
Developing Creative Self-Directed Learning Skills Of 12Th-Grade
Students in Thai History Course by Using Problem-Based Learning

จิราวรรณ จันทรน้อย¹

นราธร สายเส็ง²

Jirawan Junnoi¹

Naratorn Saiseng²

Received: August 10,2025 Revised: November 24,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน และ 3) เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน คือ ระยะที่ 1 เชิงปริมาณ เป็นปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน 2 วงจร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 82 คน คัดเลือกโดยสุ่มเจาะ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะ และแบบสังเกตพฤติกรรม ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test แบบจับคู่สองตัวอย่างเพื่อหาค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนระยะที่ 2 เชิงคุณภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้ให้ข้อมูล คือ นักเรียนและครูผู้ร่วมเรียนรู้ จำนวน 6 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือจากการยืนยันจากผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีค่าเฉลี่ยทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ “หลังเรียน” สูงกว่า “ก่อนเรียน” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ “ผ่านเกณฑ์” ที่กำหนด ในวงจรปฏิบัติที่ 2 และมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับดี

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ The Secondary Educational Service Area Office, Samut Prakan

² Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: Jirawan.jun@ku.th

3. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ คือ ควรมุ่งปรับลดบทบาทของครู เพิ่มการพัฒนาทักษะนักเรียน ปรับปรุงการประเมินผลที่เน้นผลลัพธ์เป็นเน้นกระบวนการ และการเปิดรับเทคโนโลยีโดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: ทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์, การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน, ประวัติศาสตร์ไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the level of creative self-directed learning skills before and after the learning management 2) to develop students' creative self-directed learning skills and 3) to propose learning management guidelines for Grade 12 students in Thai History by using Problem-Based Learning (PBL). This study employed a mixed-method research design. The quantitative phase consisted of classroom action research conducted in two cycles to address objectives 1 and 2. The participants were 82 Grade 12 students, voluntarily selected. The research instruments included lesson plans, a learning management evaluation form, a skills assessment form, and a behavioral observation form. Hypotheses were analyzed using the paired-samples t-test for mean comparison, while descriptive statistics frequency, percentage, mean, and standard deviation were used for data analysis. The qualitative phase, conducted to address objective 3, involved six key informants: students and co-learning teachers. Data were collected through interviews and analyzed using content analysis, with reliability ensured through validation by key informants.

The research results were revealed as follows:

1. Students' mean scores for creative self-directed learning skills after the intervention were significantly higher than the scores before the intervention at the .05 level of statistical significance.

2. Students' creative self-directed learning skills met the established criteria in the second action research cycle, and the overall mean score of the skill assessment was at a high level.

3. The proposed guidelines for improving learning management recommend reducing the teacher's role, increasing student skill development, shifting assessment from product-focused to process-focused, and integrating technology, particularly artificial intelligence, into instruction.

Keywords: Creative Self-directed Learning, Problem-Based Learning, Thai History

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับความท้าทายจากเทคโนโลยีและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นักเรียนจึงต้องเตรียมพร้อมด้วยทักษะที่ช่วยให้ปรับตัวและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

หนึ่งในทักษะสำคัญคือ ทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งคือความสามารถในการวางแผน กำกับ และประเมินการเรียนรู้ของตัวเอง ทักษะนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.) อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องผนวกเข้ากับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างยืดหยุ่น เกิดเป็น “ทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์” (Creative Self-Directed Learning) เนื่องจากทักษะนี้ไม่ได้จำกัดแค่การเรียนรู้และหาความรู้ด้วยตัวเองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถในการนำความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2564) ซึ่งทักษะนี้เป็นคุณสมบัติสำคัญที่สังคมและตลาดแรงงานกำลังมองหาอย่างยิ่งในปัจจุบันและอนาคต

แม้จะทราบถึงความสำคัญเช่นนี้ แต่การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในปัจจุบันยังคงยึดติดกับวิธีการแบบเดิม ๆ ที่เน้นการบรรยายและถ่ายทอดข้อมูลเป็นหลัก มากกว่าการฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์หรือพัฒนากระบวนการคิดด้วยตนเอง ทั้งที่จริง ๆ แล้ว การสอนประวัติศาสตร์ที่ดีควรจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักพิจารณาและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และมุมมองต่าง ๆ รวมถึงสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ด้วยใจที่เป็นกลาง ซึ่งเป็นการช่วยให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (ศุภณัฐ พานา, 2563) และจากประสบการณ์การสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของผู้วิจัย พบปัญหาที่น่าเป็นห่วงหลายประการ เช่น นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีทักษะในการกำกับการเรียนรู้ของตนเองอย่างชัดเจน ไม่สามารถเริ่มหรือวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และมักจะรอคำแนะนำจากครูเสมอในการสรุปองค์ความรู้หรือประเมินผลคำตอบ นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานและการแก้ปัญหา ทำให้ผลงานที่ได้มีลักษณะซ้ำเดิม ไม่เกิดองค์ความรู้ใหม่หรือมุมมองใหม่ทางประวัติศาสตร์ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้จริง ปัญหาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าระดับทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจมากนัก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงตระหนักและเห็นควรว่าต้องปรับบทบาทของตนเองจากการเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นโค้ชให้กับนักเรียน โดยมุ่งหวังที่จะหาวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถกำกับการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและครูผู้ร่วมเรียนรู้ จากการศึกษาและหารือร่วมกันของผู้วิจัยและครูผู้ร่วมเรียนรู้ เพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและลักษณะของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นรูปแบบที่น่าสนใจและเหมาะสม เพราะได้รับการยอมรับว่ามีศักยภาพในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และที่สำคัญคือการส่งเสริมให้นักเรียนกำกับตนเองในการเรียนรู้ (ไพศาล สุวรรณน้อย, ม.ป.ป.). กระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีลักษณะที่น่าสนใจ คือการให้นักเรียนเผชิญกับปัญหาจริงหรือสถานการณ์จำลองที่ท้าทาย ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดความต้องการแก้ปัญหา นักเรียนจะต้องวิเคราะห์ปัญหา

กำหนดประเด็นที่ต้องเรียนรู้ ค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหา กระบวนการทั้งหมดนี้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี (ทิตติยา มั่นดี, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียน และเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในวิชาประวัติศาสตร์ไทย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เรื่อง “การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6” เพื่อศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน และเพื่อพัฒนาทักษะนี้ให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยนี้จะนำไปสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมที่ไม่เพียงแต่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตแล้ว แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับครูวิชาประวัติศาสตร์ไทยหรือสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน
2. เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย มีระดับทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน มีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงผสมผสานแบบแผนแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) ซึ่งเป็นแบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research: CAR) จำนวน 2 วงจรปฏิบัติ โดยใช้วงจรปฏิบัติเดิมมิ่ง (PDCA) (Deming, 1986) ในการดำเนินการพัฒนา เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยนักเรียนประเมินตนเอง ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน โดยนักเรียนร้อยละ 70 ได้รับการประเมินทักษะการเรียนรู้

แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในระดับ ดี ขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 230 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 82 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมครใจ (convenience sampling) และได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง เป็นลายลักษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย 2) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินทักษะการเรียนรู้ แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ และ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพ

ชนิดที่ 1 ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย

1. ผู้วิจัยศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดรายวิชาประวัติศาสตร์ ม.4-6 จากหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (อานภาพ เลขะกุล, 2554 อ้างถึงใน อัญพร รุ่งรัตน์ไชย และคนอื่น ๆ, 2565) และทักษะ การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2564) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ เพื่อบูรณาการองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ แบบปัญหาเป็นฐานได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบูรณาการองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน						
	1	2	3	4	5	6	7
1. ด้านการกำหนดเป้าหมาย							
1.1 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการเรียนรู้	✓						
1.2 การกำกับการเรียนรู้ตนเอง		✓					
1.3 การสำรวจและเลือกแหล่งเรียนรู้		✓	✓				
2. ด้านการดำเนินการเรียนรู้							
2.1 การวางแผนและปฏิบัติ			✓				
2.2 การประเมินตนเองขณะดำเนินการเรียนรู้			✓				
2.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้				✓			
3. ด้านการประเมินผล							
3.1 การสรุปผลการเรียนรู้							✓
3.2 การประเมินผลงาน						✓	
3.3 การสะท้อนผลการเรียนรู้							✓

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน						
	1	2	3	4	5	6	7
4. ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์							
4.1 การมีความยืดหยุ่นทางความคิด						✓	
4.2 การเชื่อมโยงความรู้				✓			
4.3 การสร้างองค์ความรู้ใหม่					✓		
หมายเหตุ: 1. ขั้นทำความเข้าใจปัญหา 2. ขั้นกำหนดประเด็นเรียนรู้ 3. ขั้นศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 4. ขั้นสังเคราะห์ ความรู้ 5. ขั้นสรุปและประเมินผล 6. ขั้นนำเสนอผลงาน และ 7.ขั้นประเมินผล การเรียนรู้							

จากตารางที่ 1 สรุปการบูรณาการองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์
รวมกับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานได้ว่า ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา บูรณาการการพัฒนา
ด้านการวิเคราะห์ความจำเป็นในการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 กำหนดประเด็นเรียนรู้ บูรณาการการกำกับการเรียนรู้
ตนเองและการสำรวจและเลือกแหล่งเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บูรณาการการสำรวจ
และเลือกแหล่งเรียนรู้ การวางแผนและปฏิบัติ และการประเมินตนเองขณะดำเนินการเรียนรู้ ขั้นที่ 4
สังเคราะห์ความรู้ บูรณาการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเชื่อมโยงความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินผล
บูรณาการการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงาน บูรณาการการประเมินผลงานและการมีความยืดหยุ่น
ทางความคิด และขั้นที่ 7 ประเมินผลการเรียนรู้ บูรณาการการสรุปผลการเรียนรู้และการสะท้อนผล
การเรียนรู้

3. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การสร้าง
องค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ไทย จำนวน 3 ชั่วโมง ซึ่งจะใช้จัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติที่ 1 และ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย จำนวน 3 ชั่วโมง ซึ่งจะใช้จัดการเรียนรู้
ในวงจรปฏิบัติที่ 2 โดยใช้วงจรปฏิบัติเดิมมิ่ง (PDCA) ในการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวงจร

4. ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
มีคุณภาพระดับ ดีมาก ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.49) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มีคุณภาพระดับ ดีมาก
($\bar{X}=4.58$, S.D. = 0.50) แปลผลตามบุญชม ศรีสะอาด (2535) จากนั้น ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไข
ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. ผู้วิจัยทดลองสอน (Try Out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้องอื่น ในวงจร
ปฏิบัติที่ 1 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โดยมีผู้ร่วมวิจัยสังเกตการณ์ จากนั้น ร่วมกันสะท้อนผลและ
ปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้

6. ผู้วิจัยทดลองสอน (Try Out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้องอื่น ในวงจร
ปฏิบัติที่ 2 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โดยมีผู้ร่วมวิจัยสังเกตการณ์ จากนั้น ร่วมกันสะท้อนผลและ
ปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้

ชนิดที่ 2 ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผู้วิจัยออกแบบและสร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสอดคล้องกับหลักสูตร 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้จำนวน 16 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด, 5 = มากที่สุด) (Likert, 1932)

3. ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 – 1.00 พบว่า มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 16 ข้อ

ชนิดที่ 3 แบบประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์และการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

2. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยออกแบบและสร้างแบบประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งนักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง โดยประเมินก่อน-หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 2) ด้านการดำเนินการเรียนรู้ 3) ด้านการประเมินผล และ 4) ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งหมด 12 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด, 5 = มากที่สุด) (Likert, 1932)

3. ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 – 1.00 พบว่า มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 12 ข้อ

4. ผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ไปให้กลุ่มทดลอง (Try out) ทำ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของคอนบราค โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.78 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

ชนิดที่ 4 แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์และการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

2. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยออกแบบและสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตและประเมินนักเรียนตามสภาพจริงระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric score) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดเป้าหมาย 2) ด้านการดำเนินการเรียนรู้ 3) ด้านการประเมินผล และ 4) ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งหมด 12 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด, 5 = มากที่สุด) (Likert, 1932)

3. ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ (Index of Item Objective

Congruence: IOC) ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 –1.00 พบว่า มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 12 ข้อ

4. ผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ไปทดสอบประเมินกลุ่มทดลอง (Try out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของคอนบรอก โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.86 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และขอออกเอกสารขอความยินยอมจากผู้ปกครองและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้มีส่วนร่วมในขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยและขั้นตอนการสังเกตชั้นเรียนในฐานะครูผู้ร่วมเรียนรู้

3. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของตนเองก่อนผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นการประเมินก่อนเรียน

4. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่กลุ่มตัวอย่างในวงจรปฏิบัติที่ 1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ไทย จำนวน 3 ชั่วโมง และบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ จากนั้น จึงสรุปและประเมินผลร่วมกับผู้ร่วมวิจัย

5. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่กลุ่มตัวอย่างในวงจรปฏิบัติที่ 2 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย จำนวน 3 ชั่วโมง และบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในประเมินแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ จากนั้น จึงสรุปและประเมินผลร่วมกับผู้ร่วมวิจัย

6. กลุ่มตัวอย่างประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของตนเองหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 วงจรปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษาาระดับทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบ t-test (Paired Two Sample for Means) โดยใช้โปรแกรม Jamovi

2. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน โดยนักเรียนร้อยละ 70 ได้รับการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในระดับ ดี ขึ้นไป วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรม Jamovi

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณมาพิจารณาร่วมกับการสัมภาษณ์นักเรียนและครูผู้ร่วมเรียนรู้ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากทั้ง 2 ห้อง ห้องละ 2 คน รวมจำนวน 4 คน โดยคุณสมบัติ ได้แก่ 1) นักเรียนต้องเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนครบถ้วนทุกชั่วโมงที่ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย
2) นักเรียนสมัครใจที่จะให้การสัมภาษณ์ และครูผู้ร่วมเรียนรู้ จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด คือ แบบสัมภาษณ์ ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพ

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยออกแบบและสร้างแบบสัมภาษณ์ ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก และส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 10 ข้อ

3. ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 – 1.00 พบว่า มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 7 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้สัมภาษณ์ตาม ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. การสอบถามความสนใจจากกลุ่มตัวอย่างและครูผู้ร่วมเรียนรู้ในการเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. ผู้วิจัยส่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก พิจารณา

3. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักรายบุคคล และ ขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อความสะดวกต่อการถอดคำสัมภาษณ์ โดยทำการสัมภาษณ์ คนละ 40 - 60 นาที จนกว่าข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง เชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยตนเอง 5 ขั้นตอน (รัตนะ บัวสนธิ์, 2551) ได้แก่ 1) จัดระเบียบข้อมูล 2) ทำดัชนีคำหลัก ซึ่งผู้วิจัยกำหนดดัชนีคำหลัก แบบนิรนัยไว้ล่วงหน้า 3) สร้างข้อสรุปชั่วคราวจากการเชื่อมโยงดัชนีคำหลัก 4) สร้างบทสรุป และ 5) พิสูจน์ความน่าเชื่อถือ โดยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากวิธีตรวจสอบและยืนยันโดยผู้ให้ ข้อมูลหลัก (Member checking)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ระยะ ตามรูปแบบการวิจัยและตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อได้ ดังนี้
ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ ปัญหาเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 82 คน ประเมินทักษะ การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

การเปรียบเทียบ	ค่าเฉลี่ยการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์					
	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t-test	p
ก่อนเรียน	82	3.38	0.69	81	-18.0*	0.001
หลังเรียน	82	4.01	0.68			

*p<.05

หมายเหตุ : t-test (Paired Two Sample for Means)

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์จากการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย “หลังเรียน” ($\bar{X}$ =4.01, S.D.=0.68) สูงกว่า “ก่อนเรียน” ($\bar{X}$ =3.38, S.D.=0.69) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

ผู้วิจัยมีการวิจัยในชั้นเรียน 2 วงจรปฏิบัติ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพัฒนากลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนร้อยละ 70 ได้รับการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในระดับดีขึ้นไป ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

องค์ประกอบทักษะการเรียนรู้แบบ นำตนเองเชิงสร้างสรรค์รายด้าน	วงจรปฏิบัติที่ 1			วงจรปฏิบัติที่ 2		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนดเป้าหมาย	3.07	0.72	ปานกลาง	3.63	0.80	ดี
1.1 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการเรียนรู้	3.17	0.75	ปานกลาง	3.83	0.83	ดี
1.2 การกำกับการเรียนรู้ตนเอง	2.91	0.65	ปานกลาง	3.52	0.71	ดี
1.3 การสำรวจและเลือกแหล่งเรียนรู้	3.12	0.73	ปานกลาง	3.52	0.83	ดี
2. ด้านการดำเนินการเรียนรู้	3.37	0.81	ปานกลาง	4.17	0.81	ดี
2.1 การวางแผนและปฏิบัติ	3.32	0.72	ปานกลาง	4.52	0.57	ดีมาก
2.2 การประเมินตนเองขณะดำเนินการเรียนรู้	3.18	0.69	ปานกลาง	3.46	0.65	ปานกลาง
2.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.60	0.95	ดี	4.52	0.67	ดีมาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์รายด้าน	วงจรปฏิบัติที่ 1			วงจรปฏิบัติที่ 2		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ด้านการประเมินผล	3.87	0.81	ดี	4.04	0.72	ดี
3.1 การสรุปผลการเรียนรู้	3.76	0.82	ดี	3.96	0.73	ดี
3.2 การประเมินผลงาน	4.01	0.81	ดี	4.18	0.69	ดี
3.3 การสะท้อนผลการเรียนรู้	3.85	0.77	ดี	3.99	0.75	ดี
4. ด้านการคิดเชิงสร้างสรรค์	3.56	0.83	ดี	4.01	0.88	ดี
4.1 การมีความยืดหยุ่นทางความคิด	3.09	0.67	ปานกลาง	3.50	0.93	ดี
4.2 การเชื่อมโยงความรู้	3.56	0.80	ดี	4.02	0.80	ดี
4.3 การสร้างองค์ความรู้ใหม่	4.04	0.74	ดี	4.51	0.57	ดีมาก
รวม	3.47	0.84	ปานกลาง	3.96	0.83	ดี
จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์ (n=82)	47 คน			64 คน		
ร้อยละกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์	57.32 ร้อยละ			78.05		

จากตารางที่ 3 พบว่า ในวงจรปฏิบัติที่ 1 มีกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในระดับดีขึ้นไป จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 57.32 ซึ่ง “ไม่ผ่านเกณฑ์” ที่กำหนด เมื่อพิจารณาผลการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.47$, S.D.=0.84) และในวงจรปฏิบัติที่ 2 มีกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในระดับดีขึ้นไป จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 78.05 ซึ่ง “ผ่านเกณฑ์” ที่กำหนด เมื่อพิจารณาผลการประเมินทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.83)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้ ดังนี้

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จากผลการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 6 คน เพื่อนำไปจัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จำนวน 7 ข้อ ซึ่งแสดงข้อความบางส่วนจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในชั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“(วงจรปฏิบัติที่ 1) อาจจะเริ่มต้นด้วยการยกตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพราะจังหวัดนี้ก็ค่อนข้างมีความสำคัญในฐานะเมืองท่า เมืองหน้าด่าน มันจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจหรือถูกกระตุ้นให้อยากรู้ อยากหาคำตอบ จะเป็นตำนานหรือเรื่องราวลึกลับที่เล่าขานกันมาก็ยังได้

เพราะยังงี้ก็สามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาในเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อยู่ดี เพราะแหล่งเรียนรู้เยอะ...” (ครูผู้ร่วมเรียนรู้ คนที่ 1, 22 กรกฎาคม 2568)

“...เรื่องที่สอนนี้เด็กต้องสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ใช้ใหม่ (วงจรปฏิบัติที่ 1 และ 2) ตามตัวชี้วัดของหลักสูตร แต่มันยากนะ เพราะถ้าไม่อธิบายดี ๆ เด็กอาจจะงงได้ว่า ประวัติศาสตร์เรื่องนี้ มีข้อสรุปแล้วไม่ใช่เหรอ ทำไมต้องศึกษาประเด็นนี้อีก เราต้องบอกตั้งแต่ขั้นแรกเลยว่า ประวัติศาสตร์ ไม่ตายตัว เปลี่ยนแปลงได้ตามข้อค้นพบใหม่ ๆ การยกตัวอย่าง สอนและอธิบายก่อนจึงสำคัญมาก ซึ่งวงจรแรกครูอธิบายขั้นนี้น้อยไปหน่อย แด่วงจรสองโอเคแล้ว...” และ “...เราต้องประเมินองค์ความรู้เดิม ของเด็กก่อนด้วยนะ เพราะว่าถ้าเด็กมีฐานความรู้เดิมน้อย การทำความเข้าใจบทเรียนก็จะยาก ยิ่งให้ วิเคราะห์ วิพากษ์ สร้างองค์ความรู้ ยิ่งยากไปอีก...” (ครูผู้ร่วมเรียนรู้ คนที่ 2, 4 สิงหาคม 2568)

แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในขั้นที่ 2 กำหนด ประเด็นเรียนรู้ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...หนูชอบที่ครูให้ตั้งหัวข้อศึกษาด้วยตัวเอง เพราะว่ามันเหมือนได้ค้นคว้าเรื่องที่กลุ่ม ตัวเองสนใจที่จะหาคำตอบด้วยกันจริง ๆ เราได้ตั้งจุดประสงค์เองว่าเรื่องนี้เราจะศึกษาเรื่องอะไร (กล่าวถึง วงจรปฏิบัติที่ 2) และชอบที่ครูให้จับกลุ่มเองตามความสมัครใจ เพราะถ้าไม่สนิท บางทีเราก็กางานด้วยกันยาก ...” (ม.6 คนที่ 2, 4 สิงหาคม 2568)

แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในขั้นที่ 3 ศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...ตอนที่ครูให้ใช้ AI ในการค้นคว้า หาคำตอบ แถมสอนการตั้งคำถาม สอนตรวจสอบ ข้อมูลที่ได้จาก AI มันค่อนข้างทำให้การเรียนรู้มันสนุก มันง่ายขึ้นมาก เหมือนได้รับการไกด์ไลน์ให้ แล้วพอ เราไปดูประเด็นแนะนำเพิ่มเติม มันก็ง่ายเลย จริง ๆ งานครูยากนะครับ โดยเฉพาะงานที่ชื่อ Young Detective ที่ครูให้ตั้งหัวข้อเอง (วงจรปฏิบัติที่ 1) เพราะเหมือนเราต้องไปสืบค้นเยอะ กว่าจะได้คำตอบ ต้องหาหลักฐานทีละชิ้นวิเคราะห์ทีละชิ้น มาประกอบกันเพื่อตอบหัวข้อที่เราศึกษา จนนึกอยากเปลี่ยน หัวข้อหลายรอบ แล้วมันต้องทำทีละขั้น (ตามขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์) ถึงจะได้คำตอบขั้นถัดไป แต่พอเรียนแบบนี้ก็สนุกดี ไม่ได้แค่ฟังครูอธิบายตามหนังสือ...” (ม.6 คนที่ 3, 23 กรกฎาคม 2568)

“...เวลาให้สืบค้น เด็กสมัยนี้จะมุ่งไปหา Chat GPT หรือ Gemini อย่างเดียวเลย แล้วไม่ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เชื่อตามันเลย น้อยมากที่จะสืบค้นจากแหล่งอื่น...” (ครูผู้ร่วมเรียนรู้ คนที่ 2, 4 สิงหาคม 2568)

แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในขั้นที่ 4 สังเคราะห์ ความรู้ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...อันนี้ยากสุดเลยคะ โดยเฉพาะงานที่ต้องสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ (วงจร ปฏิบัติที่ 1) และงานที่ต้องวิพากษ์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ (วงจรปฏิบัติที่ 2) ในหัวคือ ฉันทัดไม่ทัน ทำให้หนูไม่มั่นใจว่าคำตอบมันถูกไหม มันเหมือนต้องต่อจิ๊กซอว์ เชื่อมโยงความรู้เดิมจากบทเรียนที่แล้ว เพื่อมาสรุปเป็นคำตอบ ถ้าคำตอบขึ้นก่อนหน้าผิวดันต่อไปก็อาจจะผิดไปตาม ๆ กัน ข้อสรุปก็จะผิดไปด้วย แต่ที่ดีที่ครูให้คำแนะนำตลอด ชอบที่ครูพูดว่าฉันไม่มีภูมิผิดเพราะมันคือความคิดของเราเอง มันอยู่ที่การ ให้เหตุผล ทำให้มันเอาจริงขึ้นคะ...” (ม.6 คนที่ 1, 1 สิงหาคม 2568)

“...ก็ต่อเนื่องจากขั้นที่แล้ว การสืบค้นหลักฐานข้อมูล เพราะว่าหลักฐานหรือข้อมูลผิด ข้อสรุปหรือการสังเคราะห์ข้อมูลก็ผิดไปด้วย ข้อสรุปก็จะผิดไปด้วย...” (ครูผู้ร่วมเรียนรู้ คนที่ 2, 4 สิงหาคม 2568)

แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในขั้นที่ 5 สรุปและประเมินผล ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...ตอนแรกหนูกังวลว่ามันจะพบประเด็นใหม่ ๆ หรือองค์ความรู้ใหม่ยังงี้ (วงจรปฏิบัติที่ 1) หัวข้อที่เราศึกษามันก็มีคนศึกษาก่อนแล้ว แต่พอได้เรียน ได้ทำงานตามที่ครูมอบหมาย หนูก็เข้าใจแล้วว่า องค์ความรู้ใหม่คือมุมมองของเราเองที่มีต่อประวัติศาสตร์ไทยในเรื่องนี้ มันอยู่ที่เรากำหนดหัวข้ออะไร ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์อะไร และวิพากษ์หรือตีความไปทิศทางไหน มันก็เกิดเป็นข้อสรุปใหม่ที่มาจากกลุ่มของเราละ...” (ม.6 คนที่ 4, 25 กรกฎาคม 2568)

แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในขั้นที่ 6 นำเสนอผลงาน ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...ตอนนำเสนอผลงาน ครูให้ Feedback ดีมากค่ะ ทำให้พวกหนูรู้ว่างานตัวเองมีอะไรที่ ต้องแก้ไขเพิ่มเติม แล้วก็ชอบที่ครูไม่ได้หักคะแนนเลย แต่ให้อีกโอกาสกลับไปแก้ไขงานให้ดีกว่างาน จะมีคุณภาพจริง ๆ แล้วแต่ละกลุ่มได้หัวข้อไม่เหมือนกัน มันก็ไม่ได้กดดันเรื่องคำตอบ (วงจรปฏิบัติที่ 1-2)... ” (ม.6 คนที่ 1, 1 สิงหาคม 2568)

“...เราจะวัดยังงี้ว่าเด็กคิดมีความยืดหยุ่นทางความคิด นอกจากจะดูจากการที่เด็กเปิดรับ ความรู้ใหม่ ๆ คิดได้หลากหลายแล้ว ยังควรดูที่การปรับตัวได้เร็ว เช่น พอรู้ว่าตรงนี้มีผิด ก็สามารถแก้ไขให้ ถูกต้องได้เลยโดยไม่ง้อ หรือหัวข้อนี้เลือกแล้วไปต่อยาก ก็สามารถคุยกันเพื่อเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนหัวข้อได้ เลย อันนี้ครูต้องเหนื่อยหน่อยในการเดินดู เดินถาม เดินฟังเด็ก และต้องทั่วถึง เพราะว่าไม่งั้นจะวัดเด็ก ด้านนี้ยังงี้...” (ครูผู้ร่วมเรียนรู้ คนที่ 2, 4 สิงหาคม 2568)

แนวทางการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในขั้นที่ 7 ประเมินผล การเรียนรู้ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...การสอนของครูแต่ละเรื่องมันต่อเนื่องกันเลยละ มันร้อยเรียงกัน มันได้ฝึกการทำงาน กลุ่มร่วมกับคนอื่น ได้ฝึกรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนด้วย แล้วก็ได้สะท้อนตัวเอง อย่างงานล่าสุด (วงจร ปฏิบัติที่ 2 มีการ Reflection จากการฟังเพื่อนนำเสนอประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย) ทำให้รู้ว่า ตัวเองเข้าใจจริงไหม เพราะถ้าไม่เข้าใจหรือจับใจความไม่ได้ก็เขียนสะท้อนผลไม่ได้ แถมได้เรียนรู้วิธีการ คิดของกลุ่มอีกด้วย หนูรู้สึกว่ามันไม่ได้แค่เรียนประวัติศาสตร์อย่างเข้าใจ แต่ยังรู้สึกว่ามันคิดเก่งขึ้น คิดเป็นระบบมากขึ้นด้วยนะ...” (ม.6 คนที่ 4, 25 กรกฎาคม 2568)

“...นอกจากให้เขียนสะท้อนคิดและนอกเหนือจากงานที่มอบหมายตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ อาจให้ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพิ่มเติมก็ได้นะ จะได้รู้ว่ามีความเข้าใจมากแค่ไหน...” (ครูผู้ร่วมเรียนรู้ คนที่ 2, 4 สิงหาคม 2568)

จากผลการศึกษาระยะที่ 1 และการผลการการศึกษาระยะที่ 2 ผู้วิจัยสรุปจากการสัมภาษณ์ เพื่อเสนอเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิง สร้างสรรค์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง
เชิงสร้างสรรค์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนการจัด การเรียนรู้แบบ ปัญหาเป็นฐาน	แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะ การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ขั้นที่ 1 ทำความ เข้าใจปัญหา 	1) ครูควรประเมินความรู้ความเข้าใจเดิมของนักเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย ก่อนเริ่มต้นบทเรียนใหม่ 2) ครูควรสร้างความเข้าใจตั้งแต่แรกว่า “ประวัติศาสตร์เปลี่ยนแปลงได้ตามข้อ ค้นพบใหม่” 3) ครูควรกระตุ้นความสนใจของนักเรียนด้วยการยกตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่น่าสนใจ
ขั้นที่ 2 กำหนด ประเด็นเรียนรู้ 	1) ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนกำหนดประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่สนใจ และ ตั้งเป้าหมาย วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ครูควรให้นักเรียนจับกลุ่มศึกษาตามประเด็นทางประวัติศาสตร์ตาม ความสมัครใจหรือตามประเด็นที่สนใจ
ขั้นที่ 3 ศึกษา ค้นคว้าด้วย ตนเอง 	1) ครูลดบทบาทผู้สอนในการบรรยาย โดยทำหน้าที่เป็นโค้ช ผู้อำนวยการศึกษา หรือผู้ให้คำปรึกษา 2) ครูเสนอวิธีการเทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้ารวบรวมหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์อย่างมีวิจารณญาณและจริยธรรม 3) ครูควรออกแบบกิจกรรมที่ฝึกการสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่หลากหลาย เช่น จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ฯลฯ
ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ 	1) ครูวางบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียน เกิดความมั่นใจในการสังเคราะห์ข้อมูล 2) ครูควรสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ 3) ครูส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการเชื่อมโยงความรู้ทางประวัติศาสตร์
ขั้นที่ 5 สรุปและ ประเมินผล 	1) ครูควรเน้นย้ำความสำคัญของการสร้างมุมมองใหม่ทางประวัติศาสตร์ 2) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนกล้าสร้างข้อสรุปใหม่ทางประวัติศาสตร์และไม่ยึดติด กับคำตอบเดิม
ขั้นที่ 6 นำเสนอ ผลงาน 	1) ครูควรให้การสะท้อนกลับที่ละเอียดและสร้างสรรค์ขณะที่นักเรียนนำเสนอ ผลงานหรือข้อสรุปใหม่ 2) ครูควรสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำงานเพื่อประเมินความยืดหยุ่นทาง ความคิด เช่น การมองปัญหาหลายมุม การปรับเปลี่ยนแนวคิด ฯลฯ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ขั้นตอนการจัด การเรียนรู้แบบ ปัญหาเป็นฐาน	แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะ การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ขั้นที่ 7 ประเมินผล การเรียนรู้ 	1) ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้มีความต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกัน 2) ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินการเรียนรู้ตนเองอย่างสม่ำเสมอ และ มีส่วนร่วมในการออกแบบเครื่องมือหรือกำหนดเกณฑ์ประเมินการเรียนรู้

สรุปผลและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ของการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยสรุปผลและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์จากการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย “หลังเรียน” สูงกว่า “ก่อนเรียน” ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หมายความว่า หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย 2 วงจรปฏิบัติ โดยวงจรปฏิบัติที่ 1 เรื่อง การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ไทย จำนวน 3 ชั่วโมง และวงจรปฏิบัติที่ 2 เรื่อง ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทย จำนวน 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 6 ชั่วโมง นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้จาก 3 ปัจจัย คือ ประการแรก การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้เป็นผู้สร้างความรู้ ผ่านการตั้งหัวข้อศึกษาและประเด็นทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ ต้นชนะเทวินทร์ และคนอื่น ๆ (2563) ที่ระบุว่าจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเผชิญปัญหาปลายเปิดที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์และหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการตั้งคำถาม กำหนดประเด็นเรียนรู้ วางแผนการสืบค้น และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ประการที่สอง การกระตุ้นให้เกิดการคิดเชิงสร้างสรรค์จากการแก้ปัญหา เนื่องจากเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้ไม่สามารถหาคำตอบสำเร็จรูปได้จากหนังสือเรียนหรืออินเทอร์เน็ต นักเรียนจึงต้องเชื่อมโยงความรู้เดิมกับหลักฐานใหม่ เพื่อวิพากษ์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นข้อสรุปใหม่ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรชกร ไชยวงศ์, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และสมชัย ศรีนอก (2564) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานมีขั้นตอนที่ส่งเสริมความยืดหยุ่นทางความคิดและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของทักษะเชิงสร้างสรรค์ และประการที่สาม การสะท้อนผลการเรียนรู้และการประเมินตนเอง ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนได้สนับสนุนให้นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งจากการนำเสนอผลงาน การรับข้อเสนอนี้จากครูและเพื่อนในกลุ่ม และการสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2564) ที่ระบุว่า การประเมินตนเองจะทำให้ นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ในพัฒนาการของตนเองอย่างชัดเจน

2. การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จไว้ว่า นักเรียนร้อยละ 70 ได้รับการประเมินทักษะการเรียนรู้

แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในระดับดีขึ้น โดยได้ดำเนินการ 2 วงจรปฏิบัติ เนื่องจากวงจรปฏิบัติที่ 1 นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ ได้รับการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลและด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการดำเนินการเรียนรู้และด้านการกำหนดเป้าหมาย อยู่ในระดับปานกลาง จึงมีการนำผลการวิจัยในวงจรปฏิบัติที่ 1 ไปพัฒนา เพื่อดำเนินการวิจัยในวงจรปฏิบัติที่ 2 ซึ่งนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ และด้านการกำหนดเป้าหมาย ตามลำดับ

ทั้งนี้ ผลการวิจัยในวงจรปฏิบัติที่ 1 ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดนั้นเป็นผลมาจากหลายปัจจัย ประการแรก นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ทำให้ขาดความมั่นใจ ในการกำหนดทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง ประการที่สอง ครูไม่ได้เน้นย้ำความเข้าใจอย่างเพียงพอ เกี่ยวกับลักษณะของประวัติศาสตร์ที่ไม่ตายตัวและสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้หากค้นพบหลักฐาน เพิ่มเติมหรือมีการตีความที่แตกต่าง ดังที่ครูผู้ร่วมเรียนรู้ คนที่ 2 (4 สิงหาคม 2568) ได้ให้ข้อมูลไว้ ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่เผชิญความท้าทายกับการเรียนแบบใหม่ที่ต้องวางแผนและสืบค้นข้อมูล ในประเด็นศึกษาที่ต้องใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ ตามที่นักเรียน ม.6 คนที่ 3 (23 กรกฎาคม 2568) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ ปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้ด้านการกำหนดเป้าหมายและการดำเนินการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลางอย่างไรก็ตาม ด้านการประเมินผลและด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ในวงจรปฏิบัติที่ 1 อยู่ในระดับดี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของนักเรียนที่สามารถปรับตัวได้ดีเมื่อได้รับโอกาสลงมือปฏิบัติ และสร้างผลงานด้วยตนเอง รวมถึง การได้รับคำแนะนำจากครูอย่างเหมาะสมเป็นรายกลุ่ม ทำให้เริ่ม มีความเข้าใจในการวิเคราะห์และประเมินผลงานของตนเอง

ความสำเร็จในวงจรปฏิบัติที่ 2 ที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดนั้น เป็นผลจากการปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนรู้จากการสะท้อนผลของผู้ร่วมวิจัยและผลการประเมินในวงจรปฏิบัติที่ 1 โดยเฉพาะ การพัฒนาการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และการสะท้อนกลับอย่างสม่ำเสมอตลอดการดำเนินการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง ตามที่นักเรียน ม.6 คนที่ 1 (1 สิงหาคม 2568) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ นอกจากนี้ นักเรียนยังได้เรียนรู้ว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ มาจากมุมมองของตนเองต่อเรื่องนั้น ดังที่นักเรียน ม.6 คนที่ 4 (25 กรกฎาคม 2568) ได้กล่าวไว้ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความยืดหยุ่นทางความคิดและกล้าที่จะวิพากษ์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสร้างสรรค์ ตามคำให้สัมภาษณ์ของครูผู้ร่วมเรียนรู้ คนที่ 2 (4 สิงหาคม 2568) ส่งผลให้ผลการประเมินทักษะ การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ทุกด้านได้รับการพัฒนาจนอยู่ในระดับดี และมีค่าเฉลี่ยรวม ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2564) ที่เน้นความสำคัญของการให้นักเรียนมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงการมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้แบบนำ ตนเอง รวมถึง ความสามารถของนักเรียนในการประเมิน ปรับปรุง และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของตนเองได้ ตลอดจนการนำความรู้ที่ได้จากการประเมินมาปรับใช้เพื่อสร้างสรรค์ผลงานใหม่ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรชกร ไชยวงศ์, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และสมชัย ศรีนวก (2564) ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ นักเรียนต้องระดมสมองเพื่อวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหา ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการคิดที่หลากหลาย และนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ควบคู่ไปกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ผลการวิจัยข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยกระบวนการที่ต่อเนื่องและการปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในลักษณะของวิชาประวัติศาสตร์ การให้คำแนะนำและการสะท้อนกลับที่เหมาะสม รวมถึง การเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการบูรณาการองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์เข้ากับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน 7 ขั้นตอน แนวทางที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา โดยบูรณาการการวิเคราะห์ความจำเป็นในการเรียนรู้ ซึ่งครูควรประเมินความรู้ความเข้าใจเดิมของนักเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยก่อนเริ่มต้นบทเรียนใหม่ สร้างความเข้าใจว่าประวัติศาสตร์เปลี่ยนแปลงได้ตามข้อค้นพบใหม่ และกระตุ้นความสนใจของนักเรียนด้วยการยกตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่น่าสนใจ ขั้นที่ 2 กำหนดประเด็นเรียนรู้ โดยบูรณาการการกำกับกับการเรียนรู้ตนเองและการสำรวจแหล่งเรียนรู้ ซึ่งครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนกำหนดประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่สนใจ และตั้งเป้าหมายวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้ง ให้นักเรียนจับกลุ่มศึกษาตามประเด็นทางประวัติศาสตร์ตามความสนใจหรือตามประเด็นที่สนใจ ขั้นที่ 3 ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยบูรณาการการสำรวจแหล่งเรียนรู้ การวางแผนปฏิบัติ และการประเมินตนเอง ซึ่งครูควรลดบทบาทผู้สอนในการบรรยาย โดยทำหน้าที่เป็นโค้ช ผู้อำนวยการศึกษา หรือผู้ให้คำปรึกษา และเสนอวิธีการเทคโนโลยีในการศึกษาค้นคว้ารวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีวิจารณญาณและจริยธรรม รวมทั้ง ออกแบบกิจกรรมที่ฝึกการสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย เช่น จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ฯลฯ ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ โดยบูรณาการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเชื่อมโยงความรู้ ซึ่งครูควรวางบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการสังเคราะห์ข้อมูล สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ การเชื่อมโยงความรู้ทางประวัติศาสตร์ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินผล โดยบูรณาการการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งครูควรเน้นย้ำความสำคัญของการสร้างมุมมองใหม่ทางประวัติศาสตร์และส่งเสริมให้นักเรียนกล้าสร้างข้อสรุปใหม่ทางประวัติศาสตร์ ไม่ยึดติดกับคำตอบเดิม ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงาน โดยบูรณาการการประเมินผลงานและความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งครูควรให้การสะท้อนกลับที่ละเอียดและสร้างสรรค์ขณะที่นักเรียนนำเสนอผลงานหรือข้อสรุปใหม่ ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำงานเพื่อประเมินความยืดหยุ่นทางความคิด เช่น การมองปัญหาหลายมุม การปรับเปลี่ยนแนวคิด ฯลฯ และขั้นที่ 7 ประเมินผลการเรียนรู้ โดยบูรณาการการสรุปผลและการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน และเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินการเรียนรู้ตนเองอย่างสม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมในการออกแบบเครื่องมือหรือกำหนดเกณฑ์ประเมินการเรียนรู้

จากแนวทางที่พัฒนาขึ้นนี้ เห็นได้ว่าเป็นการให้ความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ 4 ประการ ประการแรก คือ “บทบาทของครู” โดยครูควรเปลี่ยนจากผู้บรรยายเป็นโค้ช ผู้อำนวยการเรียนรู้ หรือผู้ให้คำปรึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ แนวทางนี้สอดคล้องกับลักษณะของวิชาประวัติศาสตร์ที่สามารถตีความได้หลายมิติและเปลี่ยนแปลงได้ตามหลักฐานใหม่ ซึ่งช่วยปลดปล่อยนักเรียนจากการยึดติดกับคำตอบเดิมและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก

ตามที่อัยพร รุ่งรัตน์ไชย และคนอื่น ๆ (2565) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ครูควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาในการเรียนกลุ่มย่อย เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนตระหนักว่าการเรียนรู้เป็นความรับผิดชอบของนักเรียน โดยครูช่วยสนับสนุนให้นักเรียนสามารถตั้งประเด็นปัญหาและหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสิน และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) ที่เสนอว่า การเรียนวิชาประวัติศาสตร์โดยบูรณาการสาระวิชาที่เชื่อมโยงไปที่ความสนใจของนักเรียน ผ่านการสร้างแรงบันดาลใจจากครู ไม่เพียงแต่จุดประกายความสนใจ แต่ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและต่อเนื่องไม่รู้จักจบ ประการที่สอง คือ “การพัฒนาทักษะนักเรียน” โดยเฉพาะทักษะการนำตนเอง การวิพากษ์ การสะท้อนคิด และการคิดเชิงสร้างสรรค์ ตามผลการวิจัยของ ชิสากันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ (2567) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ในมิติที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ฯลฯ ประการที่สาม “การประเมินผล” ที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลลัพธ์ ให้นักเรียนได้ใช้ความพากเพียรและการปรับปรุง โดยใช้การประเมินที่หลากหลาย การให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ และการส่งเสริมให้นักเรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (ม.ป.ป.) เกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง การประเมินแบบนี้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการสะท้อนคิดและปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และประการที่สี่ ให้ความสำคัญกับการเปิดรับ “การใช้เทคโนโลยี” โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ มาส่งเสริมการเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้าอย่างมีวิจารณญาณและจริยธรรม ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้และการสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสะท้อนความท้าทายในยุคดิจิทัลที่นักเรียนต้องเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ แต่ยังคงต้องรักษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเอง ดังที่วิทยา ด้านธำรงกุล (2564 อ้างถึงใน วุฒิชัย ดานะ, 2564) ได้ให้ข้อเสนอนี้ไว้ การบูรณาการนี้จึงเป็นการเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นยังเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิดเชิงวิพากษ์และสร้างมุมมองใหม่ต่อประวัติศาสตร์ โดยการเข้าใจว่าองค์ความรู้ใหม่ ไม่ได้หมายถึงการค้นพบข้อมูลที่ไม่เคยมีใครรู้มาก่อน แต่เป็นการสร้างมุมมองของตนเองที่มีต่อประเด็นทางประวัติศาสตร์

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ควรมุ่งปรับบทบาทของครูเป็นหลักในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะนักเรียนอย่างหลากหลาย การประเมินผลเพื่อมุ่งสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการเปิดรับการใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแนวทางดังกล่าว จะทำให้วิชาประวัติศาสตร์ไทยกลายเป็นวิชาที่น่าสนใจและมีชีวิตชีวา นักเรียนเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยในชีวิตจริง และเข้าใจว่าประวัติศาสตร์สามารถตีความได้หลายมิติ เกิดการเรียนรู้เชิงลึก รู้จักคิดวิพากษ์ สามารถสร้างองค์ความรู้จนมีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์อันเป็นอีกหนึ่งทักษะสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติ ครูผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนบทบาทและพัฒนาทักษะการเป็นโค้ชการเรียนรู้

2. สถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นคว้าด้วยตนเอง รวมถึง การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบดิจิทัลและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลลัพธ์ในระยะยาว เพื่อประเมินความคงทนและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น
2. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างและบริบทของการวิจัยให้มีความหลากหลาย เช่น โรงเรียนในพื้นที่ต่างกันหรือนักเรียนในระดับชั้นอื่น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการสรุปอ้างอิงผลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อสำรวจปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนจะทำให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนานักเรียนได้เต็มศักยภาพรอบด้านยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). *How to เรียน 'ประวัติศาสตร์' ในศตวรรษที่ 21*. เข้าถึงได้จาก <https://www.eef.or.th/tsqp-291122/>
- ชีสา กันยาวิริยะ และสิรินทร์ กันยาวิริยะ. (2567). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์. *วารสารสถาบันพอดิ*, 1(10), 13-27. เข้าถึงได้จาก <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/IS-J/article/view/1132/762>.
- ทิตติยา มั่นดี. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์. *วารสารปัญญา*, 28(2), 173-182. เข้าถึงได้จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo/article/view/250169/169787>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (ม.ป.ป.). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL)*. สถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เข้าถึงได้จาก <https://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf>.
- รชกร ไชยวงศ์, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และสมชัย ศรีนอก. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการเรียนรู้ทางพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์. *วารสารปัญญา*, 28(3), 1-14. เข้าถึงได้จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo/article/view/251213/171558>.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2551). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วรวิทย์ ตันชนะเทวินทร์, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, กุหลาบ ปุริสาร และวรารกร ตันชนะเทวินทร์. (2563). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning). *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 10(2), 29-36. เข้าถึงได้จาก <https://search.tci-thailand.org/article.html?b3BblbkFydGljbGUmaWQ9NjE2MjYz>
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2564). *การเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ (Creative self-directed learning)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.

- วุฒิชัย ดานะ. (2564). จริยธรรมในยุคปัญญาประดิษฐ์: การเตรียมนักเรียนสำหรับอนาคต. *วารสารวิชาการจินตาสี*, 1(3), 167-178. เข้าถึงได้จาก <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/Chintasit/article/view/891/519>.
- ศุภณัฐ พานา. (2563). แนวทางในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 23(2), 390-399. เข้าถึงได้จาก <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOS/article/view/13300/10927>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ม.ป.ป.). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบ
นำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. เข้าถึงได้จาก <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1983-file.pdf>
- อัญพร รุ่งรัตน์ไชย, รสสุคนธ์ คชรัตน์, อินทิพร โฆษิตานุกฤติ, กรองกาญจน์ ชูทิพย์ และวรินทร์ บุญยิ่ง. (2565). ระบบการเรียนการสอนโดยใช้ Problem-based learning และ Team-based learning ในนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 3 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. *วารสารวิชาการ
จินตาสี*, 10(2), 76-101. เข้าถึงได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/Humanities-up/article/view/260377/174460>.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Educational Services.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-55. Retrieved from <https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=534541>

การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชน
การเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
Teacher Development through Coaching and Mentoring Processes
Combined with the Creation of Professional Learning Communities to
Enhance Early Childhood Teachers' Competence in Learning Activity
Management and Classroom Research in Small Primary Schools

รศมี ตันเจริญ¹

ปิยลักษณ์ ไตรรัตนสุวรรณ²

พรรษา ตระกูลบางคล้า³

ยุวรัตน์ จงใจรักษ์⁴

นัยทิพย์ ธีรภัค⁵

ญาณิกา สกุกุลจักร⁶

จุฬารัตน์ รุณจักร⁷

Rassamee Toncharoen¹

Piyaluck Trairatanasuwan²

Phansa Trakulbangkla³

Yuwarat Jongjairak⁴

Naiyatip Teerapuk⁵

Yanikar Sakunkoljak⁶

Churarat Roonajak⁷

Received: August 15,2025 Revised: November 24,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่เข้าร่วมโครงการชุมชนดิจิทัล ศึกษาความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียน และศึกษาผลการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู รวมทั้งความพึงพอใจของครูต่อกระบวนการพัฒนาครูผ่านการชี้แนะ การเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การวิจัยดำเนินการที่โรงเรียนบ้านชายทะเลโคกขาม มีตรภาพที่ 95 แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ก่อนการชี้แนะ ระหว่างการชี้แนะ และหลังการชี้แนะ ประชากร คือ ครูปฐมวัย 2 คน และเด็กอนุบาลปีที่ 2-3 จำนวน 18 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรม แบบประเมินทักษะ EF แบบประเมินการวิจัยในชั้นเรียน คลิปนิทาน AI และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยแบบประเมินและแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการวัดคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์

¹²³⁴⁵⁶⁷ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹²³⁴⁵⁶⁷ Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

² Corresponding author Email: piyaluck.tr@bsru.ac.th

ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนโดยจัดกิจกรรมด้วยสื่อนิทาน AI หลังการพัฒนาครู พบว่า ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับสูงมาก และนักเรียนมีพัฒนาการ EF ในทุกด้านสูงขึ้นร้อยละ 100 โดยระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับกลางถึงสูงมาก ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยอยู่ในระดับสูง และครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กระบวนการชี้แนะ, การเป็นพี่เลี้ยง, การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การพัฒนาครู

Abstract

This study aimed to examine the fundamental needs related to learning development among early childhood learners in small primary schools participating in the Digital Community Project. It also sought to investigate teachers' competencies in organizing learning activities and conducting classroom research, as well as to study the outcomes of their learning activity management and their satisfaction with the teacher development process through coaching, mentoring, and the establishment of a professional learning community. The research was conducted at Ban Chai Thale Khok Kham Mittrapap 95 School in three phases: before coaching, during coaching, and after coaching. The participants consisted of two early childhood teachers and eighteen kindergarten students (K2-K3). The research instruments included a learning exchange record form, a learning activity competency assessment form, an executive function (EF) skills assessment, a classroom research assessment form, AI-generated story clips, and a satisfaction questionnaire. The assessments and questionnaire demonstrated content validity, with item-objective congruence (IOC) values ranging from 0.67 to 1.00. Data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and relative gain scores.

The findings revealed that teachers required training related to conducting classroom research to enhance students' executive function (EF) skills through learning activities supported by AI story media. After the teacher development process, teachers' competencies in organizing learning activities were found to be at a very high level. Students demonstrated improvements in all EF domains by 100 percent, with relative development levels ranging from moderate to very high. Teachers' classroom research competencies were at a high level, and they expressed the highest level of satisfaction with the coaching, mentoring, and professional learning community processes.

Keywords: coaching processes, mentoring, Professional Learning Community (PLC), Teacher Development

บทนำ

การพัฒนาครูเป็นกลไกสำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมวัยซึ่งถือเป็นช่วงวัยทองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาในระยะต่อไป องค์การยูนิเซฟ (UNICEF, 2019) ได้ชี้ให้เห็นว่า การลงทุนในการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพจะให้ผลตอบแทนสูงสุดต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ และเป็นกลไกสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังนั้น การพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การประเมินผลการเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพที่ส่งเสริมให้ครูสามารถสะท้อนคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองอย่างเป็นระบบ แสวงหาข้อมูลป้อนกลับจากเพื่อนร่วมงาน และทำการปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติของตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (Fisher & Wood, 2012; Nelson, 2008) การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการช่วยสร้างบริบทที่ครูสามารถสะท้อนคิดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของตนเองและพัฒนาปรับปรุงอย่างค่อยเป็นค่อยไป รวมถึงเป็นทรัพยากรสำคัญในการลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง (Fisher & Wood, 2012) ด้วยเหตุนี้การให้ครูปฐมวัยมีสมรรถนะในการทำวิจัยในชั้นเรียน จึงไม่เพียงแต่พัฒนาทักษะการสอนโดยตรง แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของเด็กและสถานศึกษาจนนำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์และพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ

ในบริบทของการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครู คือ การส่งเสริมพัฒนาการทางสมองโดยเฉพาะทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) ซึ่งเป็นกลุ่มทักษะทางสมองที่จำเป็นต่อการควบคุมความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของเด็ก สถาบันร็อกเกิ้ล เวิร์นนิ่ง กรุป (2568) ได้ชี้ให้เห็นว่า EF เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ในอนาคต ประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก 9 ทักษะ ได้แก่ กลุ่มทักษะพื้นฐาน คือ ความจำเพื่อใช้งาน การยั้งคิดไตร่ตรอง และการยืดหยุ่นทางความคิด กลุ่มทักษะกำกับตนเอง คือ การจดจ่อใส่ใจ การควบคุมอารมณ์ และการติดตามประเมินตนเอง กลุ่มทักษะปฏิบัติ คือ การริเริ่มและลงมือทำ การวางแผน จัดระบบ ดำเนินการ และการมุ่งเป้าหมาย ฉะนั้น เด็กที่มี EF ที่ดีจึงมีความสามารถในการวางแผน แก้ปัญหา ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้ดีกว่า ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการและชีวิตในระยะยาว ดังที่ สุภาวดี หาญเมธี (2561) กล่าวว่า การพัฒนาเด็กให้มีทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) ที่ดีจึงไม่สามารถสร้างได้ภายในระยะเวลาอันสั้น แต่ต้องค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กผ่านการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เล่น ได้ทำกิจกรรมที่ได้ลงมือทำ เช่น การอ่านนิทาน การร้องเพลง การเคลื่อนไหวและดนตรี การเล่นอิสระ การเล่นละคร การเล่นบทบาทสมมติ การทำงานบ้าน การไปทัศนศึกษา เป็นต้น โดยเฉพาะนิทานได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) ในเด็กปฐมวัย เนื่องจากนิทานเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ รวมทั้งสามารถกระตุ้นให้เด็กติดตาม จินตนาการ และฝึกการรอคอย (Whitebread, 2012) อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการเล่านิทานจึงเป็นนวัตกรรมที่น่าสนใจ ด้วยคุณสมบัติเฉพาะตัว 3 ประการ คือ (1) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาและระดับความยากให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน (Luckin et al., 2016) (2) การสร้างปฏิสัมพันธ์สองทางผ่านคำถามและแบบฝึกหัดที่สอดแทรกในเนื้อเรื่อง และ (3) การใช้เทคโนโลยีเสียงและภาพที่ดึงดูดความสนใจได้มากกว่าการเล่าแบบเดิม (UNESCO, 2022)

จากการศึกษาของสถาบันเด็กเล็กนานาชาติ (International Early Childhood Institute, 2023) พบว่า นิทาน AI ช่วยเพิ่มระยะเวลาการมีส่วนร่วมของเด็ก ได้ถึง 40% เมื่อเทียบกับวิธีการเล่าแบบเดิม และส่งผลให้คะแนนการประเมิน EF ในด้านการควบคุมตนเองและความจำทำงานสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่มีปัญหาด้านสมาธิ ดังนั้น ในการสร้างเครื่องมือเพื่อนำมาเสริมสร้างให้เกิดทักษะต่าง ๆ แห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงควรถูกสร้างขึ้นผ่านรากฐานความคิดและกระบวนการวิจัย ที่เน้นให้มีทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งครูนั้นมีบทบาทสำคัญเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ และทำการเรียนรู้ร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทยจำนวนมากยังคงประสบปัญหา ขาดแคลนครูผู้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย รวมถึงขาดระบบสนับสนุนที่เข้มแข็งด้านการพัฒนาวิชาชีพ ทำให้ครูต้องจัดการเรียนการสอนแบบโดดเดี่ยว ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และไม่สามารถเข้าถึง กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) สถานการณ์ ข้างต้นส่งผลให้คุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนระดับปฐมวัยยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 กำหนดไว้ กล่าวคือ แม้หลักสูตรเน้นการส่งเสริมพัฒนาการ ของเด็กรอบด้านผ่านการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ และการเล่น แต่ครูส่วนใหญ่ยังคงไม่สามารถในการนำ แนวคิดนี้ไปปฏิบัติจริงในห้องเรียน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้อย่างมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้แบบเดิม ขาดการกระตุ้นให้เด็กเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อ การพัฒนาศักยภาพเด็กในระดับปฐมวัยให้เติบโตอย่างเต็มที่ตามช่วงวัย นอกจากนี้ ครูยังขาดโอกาส ในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และขาดทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา นวัตกรรมและแก้ปัญหาในห้องเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ครูขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับหลักสูตร และขาดทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและบริบทของเด็กอย่างแท้จริง

การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ในชั้นเรียน หรือ “วิจัยในชั้นเรียน” (Classroom Action Research) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาครูให้สามารถวิเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ได้อย่างมีระบบ โดยมีฐานจากข้อมูลจริงของผู้เรียน (Kemmis, & McTaggart, 2014) อย่างไรก็ตาม ในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ครูมักประสบอุปสรรคในการทำวิจัย เช่น ขาดทักษะการเขียนแผนวิจัย ขาดที่ปรึกษา ขาดแรงจูงใจ และไม่มีพื้นที่ปลอดภัยให้เรียนรู้ร่วมกัน แนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับ ในระดับสากลในการพัฒนาครูว่าเป็นวิธีการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพสูง คือ การใช้กระบวนการชี้แนะ (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) โดยมีพื้นฐานทางทฤษฎีมาจากแนวคิดการเรียนรู้ ของผู้ใหญ่ของโนลส์ (Knowles et al., 2015) ที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์การมีส่วนร่วม และการแก้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งไนต์ (Knight, 2007) ได้ให้นิยามการเป็นพี่เลี้ยงว่าเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้น การปรับปรุงการปฏิบัติงานผ่านการสะท้อนคิด การแก้ปัญหาร่วมกัน และการพัฒนาทักษะเฉพาะ ด้านในขณะที่การชี้แนะเป็นความสัมพันธ์ระยะยาวที่ผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญจะให้คำแนะนำ การสนับสนุน และการพัฒนาแก่ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเพิ่งเริ่มต้นในวิชาชีพ (Zachary, 2012) ขณะเดียวกัน การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ได้รับการยอมรับว่าเป็นนวัตกรรมที่มีพลังในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานของครูและส่งเสริม การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดูโฟร์ และเอเกอร์ (DuFour, DuFour, & Eaker, 2016) ได้ให้นิยามชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพว่าเป็นกลุ่มของบุคลากรทางการศึกษาที่มีพันธกิจร่วมกันในการแสวงหาความรู้ใหม่ และพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การบูรณาการกระบวนการ ชี้แนะ (Coaching) และการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) เข้ากับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(Professional Learning Community: PLC) จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยยกระดับสมรรถนะของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังส่งผลเชิงบวกต่อ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ รักศักดิ์ เลิศคงคาทิพย์ และคนอื่น ๆ (2565) พบว่า การพัฒนาครูโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น อย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากการสอนงานและให้คำแนะนำเป็นกระบวนการที่มีการประชุมก่อนและหลังการสอนงาน และให้คำแนะนำ มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้วิจัย และครูทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความสามารถและพัฒนาการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ดีขึ้นเป็นลำดับ ครูสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้สอดคล้อง กับเนื้อหาสาระมากยิ่งขึ้น ซึ่งครูมีการปรับเปลี่ยนการจัดการจัดกิจกรรมได้อยู่ในระดับดี ซึ่งสะท้อนว่า กระบวนการเหล่านี้ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก” จึงมีความจำเป็น และเร่งด่วนอย่างยิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะ ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบพัฒนาขึ้น และสร้างแนวทางการพัฒนาครูที่ยั่งยืนและสามารถขยายผลได้ โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเชิงระบบ ที่สามารถนำไปปรับ ใช้ในโรงเรียนลักษณะเดียวกันได้อย่างกว้างขวาง และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพการศึกษาใน ระดับปฐมวัยในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่เข้าร่วมโครงการชุมชนดิจิทัล (Digital Community) ของสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ
3. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
4. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง ร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

ปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กครั้งนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มีบทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงได้ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ

1. ระยะที่ 1 ขั้นก่อนการชี้แนะ

การดำเนินการในระยะนี้เริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ชี้แนะกับครูเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และวางเป้าหมายการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัย จำนวน 7 คน ผู้บริหาร และครูปฐมวัย ได้ร่วมกันประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสรุปความต้องการในการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยและครูปฐมวัยตกลงร่วมกันว่าในแต่ละครั้งที่มีการจัดการชี้แนะจะชี้แนะในเรื่องใด การดำเนินการในระยะนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูปฐมวัย จำนวน 2 คน เป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชายทะเลโคกขามมิตรภาพที่ 95 ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย ปัญหาที่พบ สาเหตุของปัญหา ความรู้ที่ครูปฐมวัยต้องการได้รับการชี้แนะ การวางแผนกิจกรรมที่จะปฏิบัติ

2. ระยะที่ 2 ขั้นตอนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง

ในระยะนี้เป็นขั้นที่ผู้วิจัยพยายามทำความเข้าใจวิถีคิด วิธีการทำงาน และผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของคุณครูว่าอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลในการต่อยอดประสบการณ์ในระดับที่เหมาะสมกับครูแต่ละคน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ด้วยการให้ครูบอกเล่า อธิบายวิธีการทำงานและผลที่เกิดขึ้น แล้วให้ครูประเมินการทำงานของตนเองเพื่อช่วยให้ครูได้ทบทวนการทำงานที่ผ่านมาของตนเอง และปัญหาอุปสรรคของการทำงานที่พบ เข้าใจวิถีคิด วิธีการทำงาน และผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของคุณครูว่าอยู่ในระดับใด

2.2 การต่อยอดประสบการณ์ให้ครู ด้วยการจัดอบรมเกี่ยวกับการสร้างคลิปนิทาน AI การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียนระดับปฐมวัย

2.3 การให้การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทำวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง การพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชายทะเลโคกขามมิตรภาพที่ 95 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานด้วยนิทาน AI ซึ่งประชากรที่ต้องการพัฒนา และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

2.3.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูปฐมวัยจำนวน 2 คน และนักเรียนชั้นอนุบาล จำนวน 18 คน ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 5 คน และอนุบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 13 คน ในโรงเรียนบ้านชายทะเลโคกขามมิตรภาพที่ 95 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

2.3.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย

1) เครื่องมือประเมินความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่

1.1) แบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู เป็นแบบประเมินแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มีความสามารถในระดับสูงมาก 4 หมายถึง

มีความสามารถในระดับสูง 3 หมายถึง มีความสามารถในระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีความสามารถในระดับต่ำ และ 1 หมายถึง มีความสามารถในระดับที่ควรปรับปรุง

1.2) แบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู เป็นแบบประเมินแบบแบบมาตรา ประเมินค่า 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มีความสามารถในระดับสูงมาก 4 หมายถึง มีความสามารถในระดับสูง 3 หมายถึง มีความสามารถในระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีความสามารถในระดับต่ำ และ 1 หมายถึง มีความสามารถในระดับที่ควรปรับปรุง

แบบประเมินทั้ง 2 ฉบับ ดำเนินการหาคุณภาพโดยนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item - Objective Congruence) และกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ใช้ได้ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ระหว่าง 0.67-1.00

2) เครื่องมือที่ใช้ในทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัย

ครูปฐมวัยที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง การพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชายทะเลโคกขามมิตรภาพที่ 95 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหัตถ์ด้วยนิทาน AI โดยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1) คลิปนิทาน AI และแผนการจัดกิจกรรมการเล่นหัตถ์ด้วยนิทาน AI ที่ใช้ในการพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล ดำเนินการสร้างโดย

2.1.1) ครูปฐมวัยนำความรู้ที่ได้จากการอบรมเกี่ยวกับการสร้างคลิปนิทาน AI มาดำเนินการพัฒนานิทาน AI ร่วมกัน ด้วยการสร้างเนื้อหา นิทาน AI ที่สอดคล้องกับทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน โดยสร้างเนื้อหา นิทาน AI ที่ส่งเสริม ด้านทักษะความจำที่นำมาใช้งาน ด้านทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และด้านทักษะการยืดหยุ่นความคิด อย่างละ 5 เรื่อง รวม 15 เรื่อง โดยในกระบวนการสร้างคลิปนิทานของครูมีผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้าน AI เป็นผู้ชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง จนครูสามารถสร้างนิทานได้ครบทั้ง 15 เรื่อง แล้วนำเสนอให้คณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย จำนวน 7 คน ร่วมกันพิจารณาว่าตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการส่งเสริม และให้ข้อเสนอแนะ

2.1.2) ครูปฐมวัยวางแผนนำคลิปนิทาน AI ที่สร้างมาใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรม โดยสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นหัตถ์ด้วยนิทาน AI เพื่อพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 แผน และชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 15 แผน ในการสร้าง แผนการจัดกิจกรรมใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โดยครูปฐมวัยในชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ร่วมกันพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จแล้วครูปฐมวัยได้ประชุมร่วมกับคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 7 คน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากแลกเปลี่ยนเรียนรู้และได้ข้อเสนอแนะจากคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยแล้ว ครูปฐมวัยทั้งระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นหัตถ์ด้วยนิทาน AI ฉบับสมบูรณ์ (ในโรงเรียนไม่มีชั้นอนุบาลปีที่ 1)

2.2) แบบประเมินทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาล ปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมแบบมาตราประเมินค่า มีค่าคะแนน 0-4

คะแนน คือ 0 คะแนน หมายถึง ไม่เคยแสดงพฤติกรรม 1 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรม 1-2 ครั้ง ต่อเดือน 3 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรม 1-2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ 4 คะแนน หมายถึง แสดงพฤติกรรม ทุกวัน

แบบประเมินทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน ดำเนินการสร้าง โดยครูปฐมวัยร่วมกันศึกษาแบบประเมินพัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารในเด็กวัยก่อนเรียน (แบบ MU.EF-101) ซึ่งเป็นแบบประเมินที่สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และมหาวิทยาลัยมหิดล สร้างและเผยแพร่ไว้ แล้วนำรายการประเมินที่เกี่ยวข้องกับประเมินทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน 3 ทักษะ ซึ่งได้แก่ ด้านทักษะความจำที่นำมาใช้งาน ด้านทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และด้านทักษะการยืดหยุ่นความคิด มาสร้างเป็นแบบประเมินทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน จากนั้นนำแบบประเมินให้คณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 7 คน ร่วมกันพิจารณาว่าวัดได้ตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะในการคัดเลือกให้ตรงกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด ได้แบบประเมินทักษะ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน 3 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ รวม 15 ข้อ

3. ระยะที่ 3 ขั้นตอนหลังการชี้แนะ

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ครู ได้สรุปผลการชี้แนะ เพื่อให้ได้หลักการสำคัญไปปรับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนของตนเองต่อไป มีการวางแผน ที่จะกลับมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอีกครั้งว่าความรู้ความเข้าใจใหม่ที่ได้รับจากการชี้แนะครั้งนี้จะเกิดผล ในทางปฏิบัติ เพียงใด รวมไปถึงการตกลงร่วมกันเรื่องให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ ได้แก่ การแนะนำแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม โดยในขั้นนี้ผู้ชี้แนะในฐานะผู้วิจัยได้มีการประเมินความพึงพอใจต่อกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง ร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และ การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัย ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยในขั้นนี้คือครูปฐมวัย จำนวน 2 คน ที่เข้าร่วม กิจกรรมทั้ง 3 ระยะ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อ กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนมากของครูปฐมวัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตร ประเมินค่า 5 ระดับ ให้ตอบว่ามี ความพึงพอใจระดับมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) หรือน้อยที่สุด (1) ดำเนินการหาคุณภาพโดยนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item - Objective Congruence) และกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ใช้ได้ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ระหว่าง 0.67-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลปัญหาที่ครูปฐมวัยพบ สาเหตุของปัญหา ความรู้ที่ครูปฐมวัยต้องการได้รับการชี้แนะ และการวางแผนกิจกรรมที่จะปฏิบัติ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์ข้อค้นพบที่ได้เพื่อนำมาวางแผนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง

2. การศึกษาความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยนำคะแนนการประเมินความสามารถของครูมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) ค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ) แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ย เทียบกับเกณฑ์เพื่อจัดระดับความสามารถในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของครูปฐมวัย

3. การศึกษาความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยนำเสนอโดยนำคะแนนที่ครูปฐมวัยประเมินทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น คือ นักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 แล้วเปรียบเทียบผลการประเมินก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ด้วยวิธีวัด คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ (Relative Gain Score) โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์เทียบระดับพัฒนาการดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556)

คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ
76 - 100	พัฒนาการระดับสูงมาก
51 - 75	พัฒนาการระดับสูง
26 - 50	พัฒนาการระดับกลาง
0 - 25	พัฒนาการระดับต้น

4. การศึกษาความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยนำคะแนนการประเมินความสามารถของครูมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย คะแนนเฉลี่ย (μ) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ย เทียบกับเกณฑ์เพื่อจัดระดับความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัย

5. การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยนำคะแนนการประเมินความพึงพอใจของครูมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ย เทียบกับเกณฑ์เพื่อจัดระดับความพึงพอใจของครูปฐมวัย

ในการศึกษาความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน และความพึงพอใจของครู ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลการประเมิน ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50 – 5.00	หมายถึง	สูงมาก หรือ มากที่สุด
ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.49	หมายถึง	สูง หรือ มาก
ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	หมายถึง	ต่ำ หรือ น้อย
ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.49	หมายถึง	ต้องปรับปรุง หรือ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้วางแผนที่จะจัดทำโครงการชุมชนดิจิทัล (Digital Community) ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก คือโรงเรียนบ้านชายทะเลโคกขามมิตรภาพที่ 95 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยจึงติดต่อประสานงานกับ

ผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อเข้าไปศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนานักเรียนระดับปฐมวัย และสิ่งที่ครูปฐมวัยต้องการได้รับการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง จากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง คณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 7 คน กับผู้อำนวยการโรงเรียน และครูปฐมวัย จำนวน 2 คน พบว่า นักเรียนในระดับชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และทักษะการยืดหยุ่น ความคิด และควรได้รับการพัฒนาทักษะความจำที่นำมาใช้งานควบคู่ไปด้วย ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะ สมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) ในกลุ่มทักษะพื้นฐาน และทางโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฐมวัย มีความสนใจในการใช้ AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยจึงสนใจที่จะใช้ขั้นตอน AI เป็นนวัตกรรม ในการพัฒนา EF ของเด็กอนุบาล และผู้บริหารต้องการให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการ ใช้ AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ผู้วิจัยจึงวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน คือ จะดำเนินการ จัดอบรมการสร้างนิทาน AI เป็นเวลา 8 ชั่วโมง ให้กับครูปฐมวัยและครูคนอื่น ๆ ทั้งโรงเรียน และเพิ่มพูน ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูปฐมวัย ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการชุมชนดิจิทัล : กิจกรรมส่งเสริม ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI ในการจัดการเรียนการสอนและผลิตสื่อนิทานสำหรับครูปฐมวัย

1.2 ผลการดำเนินการในการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัย หลังจากได้ข้อมูล สรุปได้ว่า ครูปฐมวัยต้องการพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน ให้กับนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการเล่นนิทาน AI ผู้วิจัยจึงได้จัดอบรมการสร้างนิทาน AI เป็นเวลา 8 ชั่วโมง ที่โรงเรียน โดยให้นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 และ 4 ร่วมกัน จัดประสบการณ์การเรียนรู้แทนครูปฐมวัยในวันที่ครูปฐมวัยเข้ารับการอบรม จากนั้นจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมการชี้แนะกับครูปฐมวัย เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง เพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ปฐมวัย

2. ผลการศึกษาความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้าง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย

รายการ	μ	σ	ระดับ ความสามารถ
ส่วนที่ 1: การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.75	0.38	สูงมาก
ส่วนที่ 2: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล	4.56	0.25	สูงมาก
โดยรวม	4.66	0.32	สูงมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัย หลังได้รับกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($\mu=4.66$, $\sigma=0.32$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้งด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu=4.56$,

$\sigma=0.25$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ($\mu=4.75$, $\sigma=0.38$) ครูปฐมวัยมีความสามารถอยู่ในระดับสูงมาก

3. ผลการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัย เป็นผลการศึกษาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ประกอบด้วย ด้านทักษะความจำ ที่นำมาใช้งาน ด้านทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และด้านทักษะการยืดหยุ่นความคิด จากการทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง การพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชายทะเลโคกขามมิตรภาพที่ 95 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานด้วยนิทาน AI พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานมากขึ้น เด็กมีทักษะความจำที่นำมาใช้ ทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และทักษะการยืดหยุ่นความคิด สูงขึ้นร้อยละ 100 ทุกด้าน ดังผลการวิจัยในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานด้านทักษะความจำที่นำมาใช้งาน ด้านทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และ ด้านทักษะการยืดหยุ่นความคิดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานด้วยนิทาน AI จำแนกตามระดับชั้นที่จัดกิจกรรม

ชั้นเรียน	ระดับพัฒนาการ	ด้านทักษะความจำที่นำมาใช้งาน				ด้านทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง				ด้านทักษะการยืดหยุ่นความคิด		
		คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์		จำนวน (คน)		คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์		จำนวน (คน)		คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์		ร้อยละ
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
ชั้นอนุบาลปีที่ 2	ระดับสูงมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ระดับสูง	60.00 - 66.67	4	80	53.85	2	40	58.33 - 66.67	3	60		
	ระดับกลาง	33.33	1	20	46.15 - 50.00	3	60	50.00	2	40		
	ระดับต้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	รวม	33.33 - 66.67	5	100	46.15 - 53.85	5	100	50.00 - 66.67	5	100		
ชั้นอนุบาลปีที่ 3	ระดับสูงมาก	78.57 - 100	6	46.15	76.92 - 100	7	53.85	78.57 - 100	12	92.31		
	ระดับสูง	61.54 - 73.33	7	53.85	69.23 - 75.00	6	46.15	66.67	1	7.69		
	ระดับกลาง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	ระดับต้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	รวม	61.54 - 100	13	100	69.23 - 100	13	100	66.67 - 100	13	100		

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังจากนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นითานด้วยนิทาน AI นักเรียนมีพัฒนาการทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน สูงขึ้นทุกด้าน ดังนี้

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทั้ง 5 คน มีพัฒนาการทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานด้านทักษะความจำที่นำมาใช้งานสูงขึ้น โดยส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับสูง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 60.00 - 66.67 คะแนน) และอยู่ในระดับกลางเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 33.33 คะแนน) ส่วนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ทั้ง 13 คน มีพัฒนาการทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานด้านทักษะความจำที่นำมาใช้งานสูงขึ้น โดยมีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับสูง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.85 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 61.54 - 73.33) และอยู่ในระดับสูงมากจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 78.57 - 100 คะแนน)

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทั้ง 5 คน มีพัฒนาการทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานด้านทักษะการยังคิดไตร่ตรองสูงขึ้น โดยมีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับกลาง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 46.15 - 50.00 คะแนน) และอยู่ในระดับสูง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 53.85 คะแนน) ส่วนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ทั้ง 13 คน มีพัฒนาการทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานด้านทักษะการยังคิดไตร่ตรองสูงขึ้น โดยมีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.85 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 76.92 - 100 คะแนน) และอยู่ในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 69.23 - 75.00)

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทั้ง 5 คน มีพัฒนาการทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานด้านทักษะการยืดหยุ่นความคิดสูงขึ้น โดยมีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับสูง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 60 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 58.33 - 66.67 คะแนน) และอยู่ในระดับกลาง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 40 (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 50.00 คะแนน) ส่วนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ทั้ง 13 คน มีพัฒนาการทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานด้านทักษะการยืดหยุ่นความคิดสูงขึ้น โดยส่วนใหญ่นักเรียนจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 92.31 มีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับสูงมาก (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 78.57 - 100 คะแนน) และมีนักเรียนเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ที่มีพัฒนาการอยู่ในระดับสูง (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ = 66.67 คะแนน)

4. ผลการศึกษาความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การศึกษาความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เป็นการศึกษาความสามารถของครูปฐมวัยเป็นกลุ่มเนื่องจากครูทำวิจัยร่วมกัน ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัย

ด้านที่ประเมิน	คะแนน	ระดับ
1. การระบุปัญหาและตั้งคำถามวิจัย	5.0	สูงมาก
2. การวางแผนและออกแบบงานวิจัย	4.0	สูง
3. การพัฒนาเครื่องมือวิจัย	4.5	สูงมาก
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	4.0	สูง
5. การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล	4.0	สูง
6. การใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.0	สูง
7. การรายงานและนำเสนอผลงานวิจัย	4.5	สูงมาก
รวม (ค่าเฉลี่ย)	4.29	สูง

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (4.29 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับสูงมาก 3 รายการ คือ การระบุปัญหาและตั้งคำถามวิจัย (5 คะแนน) การพัฒนาเครื่องมือวิจัย (4.5 คะแนน) การรายงานและนำเสนอผลงานวิจัย (4.5 คะแนน) และความสามารถที่อยู่ในระดับสูงมี 4 รายการ ซึ่งมีค่าคะแนน 4 คะแนนเท่ากัน คือ การวางแผนและออกแบบงานวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล และการใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลประเมินความพึงพอใจต่อกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

รายการ	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
1. ความเหมาะสมของกระบวนการชี้แนะและพี่เลี้ยงในการพัฒนาครู	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	5.00	0.00	มากที่สุด
3. การได้รับความรู้และเทคนิคใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
4. การนำความรู้ไปใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน	4.50	0.71	มากที่สุด
5. การสนับสนุนจากผู้ชี้แนะและพี่เลี้ยง	5.00	0.00	มากที่สุด
6. ความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา	4.50	0.71	มากที่สุด
7. การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	4.50	0.71	มากที่สุด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
8. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กับเพื่อนครู	4.50	0.71	มากที่สุด
9. การสนับสนุนจากผู้บริหารต่อกระบวนการชี้แนะ และ การมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)	5.00	0.00	มากที่สุด
10. ความพึงพอใจโดยรวมต่อโครงการ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม (ค่าเฉลี่ย)	4.80	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความพึงพอใจต่อกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.80$, $\sigma=0.37$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=5.00$ และ $\sigma=0.00$) สูงที่สุด 6 รายการ คือ ความเหมาะสมของกระบวนการชี้แนะและพี่เลี้ยงในการพัฒนาครู การมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การได้รับความรู้และเทคนิคใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสนับสนุนจากผู้ชี้แนะและพี่เลี้ยง การสนับสนุนจากผู้บริหารต่อกระบวนการชี้แนะและการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และความพึงพอใจโดยรวมต่อโครงการ

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. การเก็บข้อมูลพื้นฐานในขั้นก่อนการชี้แนะ สรุปได้ว่า ทางโรงเรียนต้องการพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาล โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูปฐมวัยมีความสนใจในการใช้ AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยจึงสนใจที่จะใช้นิทาน AI เป็นนวัตกรรมในการพัฒนา EF และผู้บริหารต้องการให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้ AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ผู้วิจัยจึงวางแผนร่วมกับโรงเรียนเพื่อจะจัดอบรมการสร้างนิทาน AI เป็นเวลา 8 ชั่วโมง ให้กับครูทั้งโรงเรียน และเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูปฐมวัย
2. ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูปฐมวัยหลังการพัฒนาอยู่ในระดับสูงมาก ($\mu=4.66$, $\sigma=0.32$) ครอบคลุมการวางแผน การใช้สื่อ การจัดลำดับกิจกรรม และการสรุปบทเรียน
3. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูทำให้นักเรียนมีพัฒนาการ EF กลุ่มทักษะพื้นฐานทุกด้านสูงขึ้นร้อยละ 100 ทั้งด้านทักษะความจำใช้งาน ทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และทักษะการยืดหยุ่นความคิด โดยมีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับกลาง ถึงระดับสูงมาก (คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ 33.33 ถึง 100)
4. ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยอยู่ในระดับสูง (4.29 คะแนน)
5. ความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.80$, $\sigma=0.37$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงร่วมกับ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัย ในชั้นเรียนของครูปฐมวัย ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ทางโรงเรียนต้องการพัฒนาพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่ สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาล โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูปฐมวัยมีความสนใจ ในการใช้ AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ครูปฐมวัยจึงสนใจที่จะใช้นิทาน AI เป็นนวัตกรรมในการพัฒนา EF กลุ่มทักษะพื้นฐาน และผู้บริหารต้องการให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้ AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า ทั้งผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ต่างก็มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน และต้องการพัฒนานักเรียนโดยใช้นวัตกรรม ที่ทันสมัย และในส่วนของผู้บริหารเองก็มีความรู้ความสามารถในการใช้ AI สามารถที่จะชี้แนะและเป็นที่เลี้ยง ให้กับครูปฐมวัยได้ สอดคล้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ พ.ศ. 2566-2570 ที่กล่าวว่าทุกสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องดึงศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่มาใช้อย่างเต็มที่ เพื่อออกแบบ และจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ที่ได้ประสิทธิภาพเท่ากับหรือมากกว่าเดิม (สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้วางแผน ร่วมกับโรงเรียน เพื่อจัดอบรมการสร้างนิทาน AI เป็นเวลา 8 ชั่วโมง ให้กับครูปฐมวัยและครูทุกคน ในโรงเรียนตามความต้องการของครูและโรงเรียน และเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสมอง เพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และการทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับ ครูปฐมวัย ทำให้ครูปฐมวัยมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียน กระบวนการชี้แนะและเป็นที่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่ง ในการพัฒนาความสามารถของครูในการใช้นวัตกรรมเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก ระดับอนุบาล เพราะ การชี้แนะและเป็นที่เลี้ยงมีจุดเด่นคือ การดำเนินการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง ผ่านด้วยการให้คำแนะนำ การสังเกตการสอนและการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างเป็นกัลยาณมิตรในลักษณะ ของการสอนไปพร้อมกับการทำงาน เสริมด้วยการให้กำลังใจ การจูงใจ การเสริมพลังอำนาจ ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่ช่วยกันค้นหาพลังในตัวครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพอย่างมีความสุข (วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, 2561) ส่วนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าช่วยให้ครูเกิดการพัฒนาตนเอง ที่สะท้อนการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ในประเด็นหลักของการจัดการเรียนรู้ คือ 1) การวางแผน และออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) การประเมินผลการเรียนรู้ (หฤทัย อนุสรราชกิจ และวรลณี ถนอมชาติ, 2562)

2. การศึกษาความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัยโดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงมาก ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.32$) และความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัย ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง (4.29 คะแนน) แสดงให้เห็นได้ว่า กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง ร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ช่วยการเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการพัฒนาและการดำเนินงาน อย่างมีระบบ กล่าวคือ กระบวนการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาผสมผสานกัน มีการส่งเสริมการแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด การเข้าร่วมการอภิปราย การเข้าร่วม การอบรม และการทบทวนแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ช่วยให้สามารถติดตามข้อมูลงานวิจัย มีการแบ่งปันความรู้ ที่ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาแนวปฏิบัติของตนได้อย่างต่อเนื่อง โดยคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการชี้แนะ

และการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ รวมทั้งรูปแบบการให้การชี้แนะระบบออนไลน์อย่างต่อเนื่องเพื่อชี้แนะ นิเทศ ติดตามและแลกเปลี่ยนทั้งด้านเทคนิค ด้านวิชาการ ด้านทักษะและการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกับครูภูมิวัยและผู้บริหารโรงเรียน จึงช่วยพัฒนาครูได้ สอดคล้องกับที่ Costa & Garmston (2002) ได้อธิบายถึง การสอนงานเน้นผลงาน (task focused coaching & mentoring) ที่เสนอแนะการสอนงาน 3 วิธีคือ ได้แก่ 1) การสอนงานเชิงเทคนิค (technical coaching & mentoring) เป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้รับการสอนงานสามารถนำความรู้ทักษะหรือนวัตกรรมที่ได้รับการอบรมไปปรับใช้อย่างผสมผสานเข้ากับการทำงานปกติ 2) การสอนงานทางวิชาการ (collegial coaching & mentoring) เป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้รับการสอนงานได้พัฒนาการสอนในจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นหรือการพัฒนากระบวนการทำงานเฉพาะของตนเอง และ 3) การสอนงานเพื่อแก้ปัญหา (challenge coaching & mentoring) เป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้รับการสอนงานได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานของตนเอง และการพัฒนาโดยการสอนงานแบบพี่เลี้ยงเป็นหลักการแนวคิดที่มีโครงสร้าง มีกระบวนการในการปฏิบัติที่ครูจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาโดยองค์รวม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาตลอดชีวิต เพราะเมื่อผู้รับการพัฒนามาสามารถที่จะนำศักยภาพของตนออกมาใช้ให้ถึงขีดสูงสุดได้แล้ว ผู้เรียนก็จะประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต (ธรรณศฤง อินทนาม, 2565) สอดคล้องกับ Owen et al. (1993) ที่กล่าวว่า การชี้แนะเป็นกระบวนการของบุคคลที่เรียกว่า (coach) สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ช่วยให้เขาเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ผู้ชี้แนะช่วยให้บุคคลได้บรรลุเป้าหมายการทำงานในระดับสูงขั้นกระบวนการนี้เป็นการสร้างให้ซึ่งบุคคลมีความภูมิใจในตนเอง นอกจากนี้การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูพัฒนาเพื่อให้เกิดผลต่อผู้เรียน มีงานวิจัยในต่างประเทศพบว่า PLC มีคุณค่าและมีความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือ และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม (สุวิมล ว่องวานิช, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศร เนวนานนท์ และคนอื่น ๆ (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่ากระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงสำหรับพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.20-4.80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี จันทร์ดิษฐ์, อรุสา พรหมทา และสมบัติ ฤทธิเดช (2562) ที่พบว่า ผลจากการพัฒนาโดยใช้กระบวนการ PLC ส่งผลให้ครูผู้ร่วมวิจัยมีความเข้าใจในหลักการ รูปแบบ ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย และสามารถทำได้ดี มีความมั่นใจในตนเองที่จะพัฒนาเพื่อเพิ่มความมั่นใจในตนเองเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่กับการทำงานปกติ ครูผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เข้าใจกระบวนการในการทำวิจัยในชั้นเรียนจนสามารถดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่ากระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ช่วยพัฒนาครูภูมิวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียน

3. การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภูมิวัย เป็นผลการศึกษาจากการทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง การพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชายทะเลโคกขามมิตรภาพที่ 95 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นทานด้วยนิทาน AI พบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนพัฒนาทักษะสมอง

เพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานสูงขึ้น เด็กมีทักษะความจำที่นำมาใช้ ทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และทักษะการยืดหยุ่นความคิด สูงขึ้นร้อยละ 100 ทุกด้าน และมีระดับพัฒนาการสัมพัทธ์อยู่ในระดับกลางถึงสูงมาก อาจเนื่องมาจากครูปฐมวัยมีความสามารถในการจัดประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว และการที่เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐานสูงขึ้น เป็นเพราะการออกแบบกิจกรรมของครูที่ให้ได้ฝึกฟังนิทาน และมีกิจกรรมหลังจากฟังนิทานโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติหรือเล่นบทบาทสมมติสอดคล้องกับเนื้อหา นิทานที่ฟัง โดยเริ่มกิจกรรมด้วยการทำข้อตกลงร่วมกันว่าในขณะที่ฟังนิทานต้องตั้งใจเพราะครูจะถามนักเรียน และจะให้ให้นักเรียนทำกิจกรรมต่อจากการฟังนิทาน โดยนักเรียนต้องจำเนื้อหาที่ได้อ่านได้ จึงจะทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน สิ่งที่สำคัญในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ คือ เนื้อหานิทาน AI ที่ครูสร้างขึ้น ช่วยส่งเสริมทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน ด้านทักษะความจำที่นำมาใช้ ทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง และทักษะการยืดหยุ่นความคิด จากการฟังนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน และการออกแบบกิจกรรมให้เด็กได้เล่น และลงมือปฏิบัติกิจกรรม จึงทำให้เด็กมีทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรวิไล สุรินทร์ขมุ (2565) ที่ศึกษาผลการใช้นิทานเพื่อพัฒนา EF (Executive Function) กลุ่มทักษะพื้นฐานของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลในโรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาทักษะ EF (Executive Function) กลุ่มทักษะพื้นฐานของเด็กปฐมวัย ซึ่งได้แก่ด้าน ทักษะความจำที่นำมาใช้งาน (Working Memory) ทักษะการยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) และทักษะการยืดหยุ่นความคิด (Shift Cognitive Flexibility) หลังการทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (EF) กลุ่มทักษะพื้นฐาน

4. ความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อการพัฒนาครูปฐมวัย โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.37$) เนื่องจากกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (coaching and mentoring) ร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ครูปฐมวัยสามารถพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี จากการที่ครูปฐมวัยมีความต้องการในการพัฒนา ที่ตรงกับความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูปฐมวัยและนักเรียนในโรงเรียน อีกทั้งกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงเป็นกระบวนการที่เน้นการพัฒนาครูปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้ ตั้งแต่กระบวนการ การอบรมการสร้างนิทาน AI สู่การฝึกฝนการสร้างนิทาน AI ในการปฏิบัติจริง ส่งผลให้ครูปฐมวัยเกิดทักษะความชำนาญในการสร้างนิทาน AI ควบคู่กับการได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตรในการกำกับ ติดตาม ให้ความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับแผนการดำเนินกิจกรรม ควบคู่กับกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้วยแล้ว ยังทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนถูกต้องในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังมีการกำกับติดตามผลการทำงานอย่างใกล้ชิด และให้ข้อมูลป้อนกลับครูปฐมวัยทันทีหากเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน จึงส่งผลให้ครูปฐมวัยเกิดประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมมากขึ้น อีกด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มาผสมผสานกัน ทำให้ครูปฐมวัยได้สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ และมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น มีความกระตือรือร้น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งการนิเทศแบบกัลยาณมิตรจะทำให้เข้าใจศักยภาพของครูปฐมวัยได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ เนื่องจากครูปฐมวัยมีความมั่นใจในบทบาทการสอน ได้รับแรงบันดาลใจจากการทำงานจากเพื่อนร่วมงานจากผู้เชี่ยวชาญ และสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยครูปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 และระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 และคณะผู้วิจัย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูปฐมวัยกับสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และมีการสะท้อนคิดวิธีการจัดการเรียนรู้ของตนเอง จึงทำให้เกิดความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อการพัฒนาครูปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ วัชรยา เล่าเรียนดี (2556) ได้กล่าวถึงลักษณะของรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยว่า การพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัยจะต้องมีผู้อำนวยการและเพื่อนครูปฐมวัยคอยสนับสนุนให้ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย ต้องพัฒนาขณะทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการอภิปราย มีการสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาโดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น การโค้ชเพื่อนครูปฐมวัย การศึกษาเป็นกลุ่มย่อย และการจัดการเรียนการสอนด้วยการปฏิบัติจริง ตรงกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) และสมพร บัวกล้าธนกิจ (2562) ที่กล่าวว่า การพัฒนาครูใหม่หรือครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย ด้วยกระบวนการการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะสามารถช่วยให้ครูปฐมวัยพัฒนาตนเองได้อย่างก้าวกระโดด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยไปใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ควรนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

2. ผลการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดผลการพัฒนาของผู้เรียนในระดับสูงมาก สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาครูเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนและบุคลากรไม่มาก สามารถบริหารและพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเชิงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายในหลายมิติ

2. ควรศึกษาผลการพัฒนาครูในสถานศึกษาตามกระบวนการกระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงร่วมกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยการสร้างระบบพี่เลี้ยงในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ เพื่อตรวจสอบว่าผลการพัฒนาครูในบริบทของขนาดของสถานศึกษามีประสิทธิภาพต่างกันหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรวิไล สุรินทร์ขมพู. (2565). ผลการใช้นิทานเพื่อพัฒนา EF (Executive Function) ของเด็กปฐมวัย กลุ่มทักษะพื้นฐาน. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และวัฒนธรรมองค์การ*, 14(1), 89-108.
- ธรรม์ศฤณ อินทนาม. (2565). *การพัฒนากระบวนการสอนงานแบบพี่เลี้ยง ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างและใช้สื่อดิจิทัลสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รักศักดิ์ เลิศคงคาพิทย์, กิตติศักดิ์ เกิดโต, ปฐมพงศ์ อยู่จำนงค์, ธนโชค จันทร์สูง และอุบลวรรณ สายทอง. (2565). ผลการศึกษาการใช้กระบวนการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโดยใช้ระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเขต 2 จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 2(6), 59-76. เข้าถึงได้จาก <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.135>.
- วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2561). *การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)*. เข้าถึงได้จาก <https://www.truelookpanya.com/dhamma/content/66324>.
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอน และการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎีกลยุทธสู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันรักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป. (2568). *คู่มือ ครู EF การพัฒนาทักษะสมอง EF - Executive Functions ในเด็กปฐมวัย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.rlg-ef.com/ebook-proj-bp/CHAP1.html>.
- สมพร บัวกล้าธนกิจ. (2562). ทักษะครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูปฐมวัยผู้สอนในโรงเรียนที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *วิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี*, 8(1), 50-59.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานนโยบายและสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สุภาวดี จันทร์ดิษฐ์, อรุสา พรหมทา และสมบัติ ฤทธิเดช. (2562). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการ PLC โรงเรียนบ้านดงมัน อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(2), 111-128.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2561). *คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF Executive Functions สำหรับครูปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2561). การส่งเสริมกระบวนการ PLC ให้มีประสิทธิภาพ. ใน *การประชุมทางวิชาการของคุรุสภาประจำปี 2561 เรื่อง “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: พลักรู้ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย”* (น. 26-40). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

- หฤทัย อนุสรราชกิจ และวราลี ถนอมชาติ. (2562). การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 9(2), 1–11. เข้าถึงได้จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/213453>.
- อดิสร เนาวนนท์, ลลิตา ธงภักดี, ปิยฉัตร เทพหัสดิน ณ อยุธยา, วริศรา ยางกลาง, อรสิริ วิมลธรรม และ จตุพล ภู่อะกอ. (2565). การพัฒนากระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ในโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษา. *วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม*, 16(2), 135–146.
- Costa, A. L., & Garmston, R. J. (2002). *Cognitive coaching: A foundation for renaissance schools*. (2nd ed.). MA: Christopher–Gordon Publishers.
- DuFour, R., DuFour, R., & Eaker, R. (2016). *Learning by doing*. (3rd ed.). US: Solution Tree.
- Fisher, D., & Wood, J. (2012). *Strategies for Developing Higher-order Thinking Skills*. Huntington Beach, CA: Shell Education.
- International Early Childhood Inclusion Institute. (2023). *Proceedings of the 23rd Annual International Early Childhood Inclusion Institute*. Chapel Hill, NC: FPG Child Development Institute.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (2014). *The action research planner*. NY: Springer Publishing.
- Knight, J. (2007). *Instructional coaching: A partnership approach to improving instruction*. CA: Corwin Press.
- Knowles, M. S., Holton, E. F., & Swanson, R. A. (2015). *The adult learner*. (8th ed.). UK: Routledge.
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence Unleashed: An argument for AI in Education*. London: Pearson.
- Mink, O. G., Owen, K. Q., & Mink, B. P. (1993). *Developing high-performance people: The art of coaching*. Boston: Addison-Wesley.
- Nelson, R. (2008). *The Nelson Data, Information, Knowledge and Wisdom (DIKW)*. US: Ramona Nelson Consulting.
- UNESCO. (2022). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO.
- UNICEF. (2019). *A world ready to learn: Prioritizing quality early childhood education*. United Nations Children's Fund (UNICEF). Retrieved from <https://www.unicef.org/reports/a-world-ready-to-learn-2019>
- Whitebread, D. (2012). *Developmental psychology and early childhood education*. London: Sage Publications.
- Zachary, L. J. (2012). *The mentor's guide: Facilitating effective learning relationships*. (2nd ed.). California: Jossey-Bass.

การพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ
ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง

Developing Children's Literature Reading Skills through Using Jigsaw-
Based Cooperative Learning for Pre-Service English Teachers at
Lampang Rajabhat University

ธนาพันธุ์ ณ เชียงใหม่¹

Thanapun Na Chiangmai¹

Received: August 18,2025 Revised: November 26,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนต่อ
การพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้
การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์และ (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้
แบบจิ๊กซอว์ในการพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก และส่งเสริมความตระหนักและความเข้าใจ
ในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา กลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ชั้นปีที่ 3 จำนวน 54 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้
จำนวน 6 แผน ระยะเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 1 คาบ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 6 คาบ 12 ชั่วโมง แบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยายด้วยค่าเฉลี่ย
ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test for dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จิ๊กซอว์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน
วรรณกรรมสำหรับเด็ก มีคะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงขึ้น สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ค่าคะแนนเฉลี่ย
เพิ่มขึ้น 9.04 คะแนนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($M = 18.27, SD = 3.36$) และคะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม
($M = 27.31, SD = 3.35$) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $t = 15.96, p < .05$

2. นักศึกษามีความพึงพอใจโดยภาพรวมต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้จิ๊กซอว์เพื่อพัฒนาทักษะ
การอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
($M = 4.62, SD = 0.45$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความรู้ความเข้าใจ ($M = 4.27, SD = 0.51$) และการ
นำไปใช้ประโยชน์ ($M = 4.70, SD = 0.45$)

คำสำคัญ: การอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, จิ๊กซอว์, วรรณกรรมสำหรับเด็ก
เพื่อการสอนภาษาอังกฤษ

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: thanapun29@u.lpru.ac.th

Abstract

This research aims to 1) compare the pre-learning and post-learning achievement in the development of children's literature reading skills for English teaching among third-year students using the Jigsaw learning management approach, and (2) investigate the students' satisfaction toward Jigsaw learning activities in developing children's literature reading skills and in promoting awareness and understanding of native-speakers' culture. The sample group was selected purposively and consisted of 54 third-year English major students at Lampang Rajabhat University. Research instruments conducted 6 lesson plans implemented over 6 weeks, with 1 class and 2 hours a week, totaling 6 classes and 12 hours included pre- and post-achievement tests and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics including mean, percentage, standard deviation and t-test for dependent samples.

Research findings:

1. The learning achievement from the Jigsaw learning management activities for developing children's literature reading skills increased after participation, consistent with the research hypothesis. The mean score increased by 9.04 points, from the pre-activity score ($M = 18.27$, $SD = 3.36$) to the post-activity score ($M = 27.31$, $SD = 3.35$). The improvement in English learning achievement was statistically significant at the level of $t = 15.96$, $p < .05$.

2. Students' overall satisfaction with the Jigsaw learning management activities for developing children's literature reading skills was at the highest level, consistent with the research hypothesis. The overall mean score was ($M = 4.62$, $SD = 0.45$). Considering each aspect, it was found that students had high levels of knowledge and understanding ($M = 4.27$, $SD = 0.51$) and application of learning ($M = 4.70$, $SD = 0.45$).

Keywords: children's literature for English language teaching, children's literature reading, cooperative learning, Jigsaw

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการสื่อสาร การศึกษา และการประกอบอาชีพ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนจึงเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาครูศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งมีเป้าหมายในการเป็นครูผู้สอนภาษาอังกฤษในอนาคต การมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาภาษาอังกฤษ และการใช้กลยุทธ์การสอนที่เหมาะสม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หนึ่งในทักษะสำคัญที่นักศึกษาครูจำเป็นต้องพัฒนา คือ ทักษะการอ่าน เนื่องจากการอ่านเป็นกระบวนการสำคัญในการรับข้อมูล ทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ความหมายของข้อความ โดยเฉพาะการอ่าน วรรณกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งเป็นสื่อที่มีคุณค่าเชิงภาษาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างทางภาษา คำศัพท์ การใช้สำนวน รวมทั้งคุณค่าทางจริยธรรม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการเสริมสร้างทั้งความรู้ด้านภาษาและทักษะการคิดขั้นสูง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านการอ่าน ภาษาอังกฤษว่า เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยม ผู้เรียนต้องสามารถอ่านออกเสียงประโยค ข้อความ นิทาน และบทกลอนได้อย่างถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แสดงให้เห็นว่า การอ่านเป็นทักษะพื้นฐาน ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะภาษาอื่น ๆ ได้แก่ การฟัง การพูด และการเขียน และสามารถต่อยอดไปสู่ การสื่อสารกับชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรดังกล่าว เนื่องจากจิ๊กซอว์เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ฝึกการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในกลุ่ม ตามแนวทางการจัด การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แม้ว่าการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมจะเน้นการท่องจำและ แปลความหมายตรงตัว การเรียนรู้แบบร่วมมือจิ๊กซอว์ สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยให้ผู้เรียนแต่ละคน ทำหน้าที่เป็น “ผู้เชี่ยวชาญ (expert)” ในหัวข้อหนึ่ง จากนั้นแลกเปลี่ยนสอนเพื่อนในกลุ่ม กระบวนการนี้ ช่วยให้นักศึกษาได้ฝึก การวิเคราะห์ การตีความ และการสะท้อนคุณค่าทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างรอบ ด้าน สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน English as a Foreign Language (EFL) ระดับมหาวิทยาลัย เพิ่มแรงจูงใจ และปรับปรุงทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียน (Meng, 2019; Tran & Lewis, 2012; Doymus, 2008) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นทักษะทั่วไปเป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจระดับพื้นฐาน ซึ่งมุ่งระบุข้อมูลที่ปรากฏอย่างชัดเจน โดยไม่มีกระบวนการวิเคราะห์เชิงลึกและยังมีข้อจำกัดในการประยุกต์ กับวรรณกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางด้านจินตนาการและเนื้อหาวรรณศิลป์การสอน ภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยจึงควรเน้นการบูรณาการทักษะภาษาเข้ากับความรู้ด้านวัฒนธรรม ของเจ้าของภาษา (Byram, 2021) วรรณกรรมสำหรับเด็ก เช่น *Snow White and the Seven Dwarfs* และ *Beauty and the Beast* เป็นสื่อที่เหมาะสม เนื่องจากมีโครงสร้างภาษาเรียบง่าย เนื้อเรื่อง จินตนาการสูง และสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมตะวันตก (Zipes, 2012; Warner, 2014) การประยุกต์ การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์เข้ากับการอ่านวรรณกรรมเด็กช่วยให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้เชิงลึก ผ่านการแบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการสังเคราะห์ร่วมกัน ส่งผลให้ผู้เรียน สามารถตีความ วิเคราะห์ และสะท้อนคุณค่าทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ยังเสริมสร้าง บรรยายาศการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์สูง และพัฒนาทักษะการสื่อสารและคิดวิเคราะห์ควบคู่ ไปกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (บุษย์ขานันท์ มณเฑียร และอังคณา อ่อนธานี, 2565) ผลลัพธ์ที่ได้จะช่วย ยกระดับคุณภาพผู้เรียนครู ทั้งด้านความรู้ภาษาอังกฤษและทักษะการถ่ายทอด เพื่อเตรียมความพร้อม สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group Process – Based Instruction) เป็นวิธีสอนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในการสร้างสัมพันธภาพ ของสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะทางสังคมและการปรับตัวไปพร้อมกัน โดยผู้เรียนจะมีโอกาส ทำหน้าที่ในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ได้ฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม สมาชิกในกลุ่มทุกคน ได้ฝึกวางแผน อภิปราย เป็นการฝึกทักษะการคิด การให้เหตุผล การแก้ปัญหา (ทิตินา แคมมณี, 2555, หน้า 148) สรุปได้ว่าการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการตีความ – การแบ่งกลุ่มและแลกเปลี่ยน ความรู้ช่วยให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ตัวละคร โครงเรื่อง และคุณค่าทางวัฒนธรรมในวรรณกรรมสำหรับเด็ก และเชื่อมโยงทฤษฎีการเรียนรู้เชิงร่วมมือกับการสอนเชิงปฏิบัติ – จิ๊กซอว์เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ แบบร่วมมือที่สอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและรับผิดชอบ ต่อการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่มการประยุกต์ใช้จิ๊กซอว์ในการสอนวรรณกรรมสำหรับเด็กสามารถ

เติมเต็มช่องว่างของการเรียนการสอนแบบเดิม โดยช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ความเข้าใจเชิงลึก ความสามารถในการสื่อสาร และการทำงานร่วมกันของนักศึกษาครู ทั้งยังสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการเตรียมความพร้อมนักศึกษาสำหรับการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมและมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนรูปแบบจิ๊กซอว์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาจากการใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนรูปแบบจิ๊กซอว์ ซึ่งช่วยให้เกิดการตระหนักและเข้าใจถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีที่ 3 จำนวนทั้งหมด 54 คน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดด้วยวรรณกรรมสำหรับเด็ก (1093515) มีคุณสมบัติสำคัญ คือ เคยผ่านการเรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน และวรรณกรรมเพื่อการสอนภาษาอังกฤษแล้ว จึงมีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือจิ๊กซอว์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านวิเคราะห์จากงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก ก่อนเรียนและหลังเรียน ประกอบด้วย ข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 30 ข้อ ที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง โดยใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา กับวัตถุประสงค์ที่ครอบคลุมทักษะการอ่านวิเคราะห์ การตีความ และส่งเสริมความตระหนักและความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาจากงานวรรณกรรม ซึ่งข้อสอบที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิเคราะห์จากงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก จำนวน 6 แผน ระยะเวลา 6 สัปดาห์ ๆ ละ 1 คาบ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 6 คาบ 12 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดหลักของแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละสัปดาห์ ได้แก่ สัปดาห์ที่ 1: การแนะนำวรรณกรรมสำหรับเด็ก และเทคนิคจิ๊กซอว์ สัปดาห์ที่ 2: การเข้าใจองค์ประกอบของ สัปดาห์ที่ 3: การตีความและการวิเคราะห์เชิงวรรณกรรม สัปดาห์ที่ 4: การเชื่อมโยงวรรณกรรมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม สัปดาห์ที่ 5: การสังเคราะห์และการสร้างสรรค์ และสัปดาห์ที่ 6: การสะท้อนคิดและการประเมินผล และนำตารางกำหนดเนื้อหาและบทเรียนจากการหาคำดัชนีความสอดคล้องที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง โดยใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยใช้ค่า IOC (Index of Item Objective

Congruence) การประเมินระดับความพึงพอใจ ใช้ มาตรฐานค่าแบบ Likert Scale 5 ระดับ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลผลไว้ดังนี้: ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50–5.00 หมายถึงระดับความพึงพอใจ “มากที่สุด” (Very High), ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง “มาก” (High), ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง “ปานกลาง” (Moderate), ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง “น้อย” (Low) และค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึงระดับความพึงพอใจ “น้อยที่สุด” (Very Low) การกำหนดเกณฑ์ดังกล่าวช่วยให้การตีความผลคะแนนความพึงพอใจมีความชัดเจน เป็นระบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านวิเคราะห์จากงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ หลังจากนั้นนำผลคะแนนมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น การทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหา และนักศึกษามีโอกาสได้ฝึกการอ่านการวิเคราะห์งานวรรณกรรมสำหรับเด็ก

3. รวบรวมผลประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เทคนิคจิ๊กซอว์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติในการวิจัย หลังจากกิจกรรมเสร็จสิ้นวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยการให้ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อตามเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของลิเคิร์ต (Likert's method) และ สถิติบรรยายด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของลิเคิร์ต (Likert's method)

4. สรุปผลการวิจัยในเชิงสถิติและเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านวิเคราะห์จากงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของผลคะแนนทักษะการอ่านวิเคราะห์ พร้อมทั้งนำผลคะแนนมาเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ ด้วยค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test for dependent samples

2. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิเคราะห์จากงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีคุณภาพเพียงพอในการนำไปใช้เก็บข้อมูล

3. วิเคราะห์เพื่อสรุประดับความพึงพอใจของค่าคะแนนจากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ สถิติบรรยายด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของลิเคิร์ต (Likert's method)

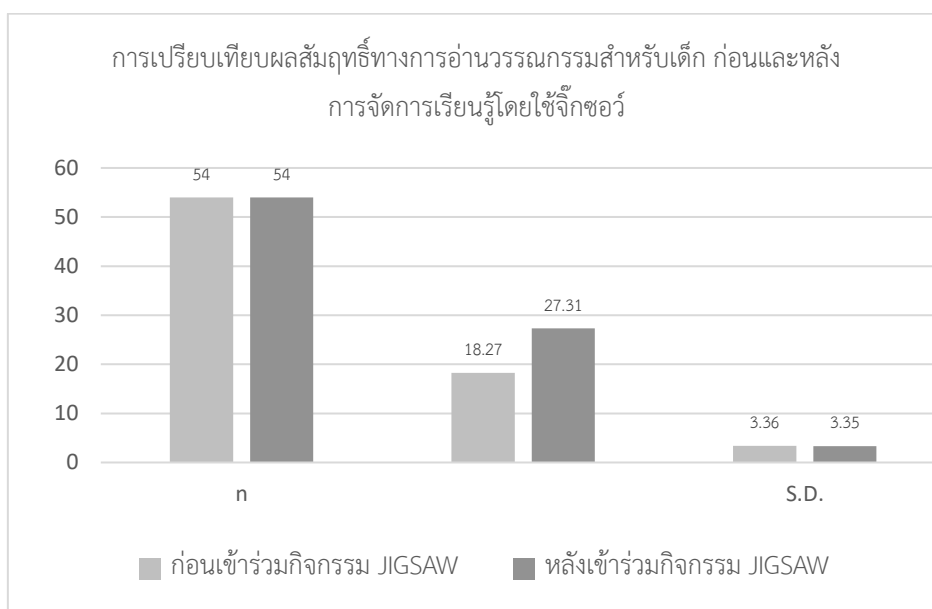
ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนต่อการพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กโดยใช้กระบวนการการเรียนการสอนรูปแบบจิ๊กซอว์

ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านวรรณกรรม สำหรับเด็ก	ค่าเฉลี่ยการอ่านวิเคราะห์ที่ใช้ Question Based					
	n	M	S.D.	df	t	p
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม JIGSAW	54	18.27	3.36	9	15.96*	.000
หลังเข้าร่วมกิจกรรม JIGSAW	54	27.31	3.35			

*p<.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่า $t = 15.96$, $p < .05$ แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($M = 18.27$, $SD = 3.36$) และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($M = 27.31$, $SD = 3.35$) ผลการวิจัยจึงยืนยันได้ว่าการใช้เทคนิคการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในรูปแบบจิ๊กซอว์ มีประสิทธิผลในการพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ภาพที่ 1 กราฟเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้จิ๊กซอว์
ที่มา: ธนาพันธุ์ ณ เชียงใหม่. (2568)

จากภาพที่ 1 พบว่า ค่า $t = 15.96$, $p < .05$ แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($M = 18.27$, $SD = 3.36$) และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียน 27.31 ($M = 27.31$, $SD = 3.35$) ผลการวิจัยจึงยืนยันได้ว่าการใช้เทคนิค

การเรียนรู้แบบร่วมมือในรูปแบบ JIGSAW มีการพัฒนาในด้านความเข้าใจ การตีความ การวิเคราะห์ องค์ประกอบ และการสรุปใจความสำคัญของวรรณกรรมเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์

ประเภท	รายการคำถามตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความพึงพอใจ
1. ความรู้ความเข้าใจ	1. ฉันสามารถเข้าใจโครงเรื่องและตัวละครในวรรณกรรมเด็กได้ชัดเจนขึ้นหลังการเรียนรู้	4.25	0.52	มาก
	2. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มช่วยให้ฉันเข้าใจวรรณกรรมลึกซึ้งขึ้น	4.28	0.50	มาก
	3. เนื้อหาที่เรียนช่วยให้ฉันพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก	4.30	0.49	มาก
	4. ฉันเข้าใจความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็กมากขึ้น	4.27	0.53	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.27	0.51	มาก
2. การนำไปใช้ประโยชน์	5. ฉันสามารถเชื่อมโยงเนื้อเรื่องกับค่านิยมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้	4.65	0.47	มากที่สุด
	6. ฉันมีความมั่นใจมากขึ้นในการสอนวรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นภาษาอังกฤษ	4.68	0.46	มากที่สุด
	7. ฉันสามารถใช้กลยุทธ์การอ่านที่ได้เรียนในสถานการณ์อื่น	4.70	0.45	มากที่สุด
	8. การทำงานกลุ่มช่วยให้ฉันพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ	4.72	0.44	มากที่สุด
	9. ฉันสามารถนำความรู้ไปใช้จริงได้	4.75	0.43	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.70	0.45	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจ	10. การเรียนแบบ Jigsaw ทำให้ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น	4.76	0.42	มากที่สุด
	11. ครูผู้สอนให้คำแนะนำที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์	4.78	0.40	มากที่สุด
	12. การใช้เวลาในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพ	4.74	0.44	มากที่สุด
	13. กิจกรรมในชั้นเรียนสนุกและน่าสนใจ	4.79	0.39	มากที่สุด
	14. บรรยากาศในชั้นเรียนส่งเสริมการเรียนรู้	4.80	0.38	มากที่สุด
	15. ฉันพึงพอใจกับการเรียนการสอนโดยรวม	4.82	0.37	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.78	0.40	มากที่สุด
สรุปรวมทั้ง 3 ด้าน		4.62	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจระดับมากด้านความเข้าใจ (M = 4.27, SD = 0.51) ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งในด้านโครงเรื่อง ตัวละคร และความหมายเชิงลึกของวรรณกรรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมีส่วนช่วยเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ และทำให้ผู้เรียนสามารถตีความวรรณกรรมได้อย่างหลากหลายมุมมอง นักศึกษามีระดับความพึงพอใจมากที่สุดด้านการนำไปใช้ประโยชน์ (M = 4.70, SD = 0.45) ผลวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถนำความรู้และกลยุทธ์ที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกการสื่อสาร การอธิบายเนื้อหา และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน และนักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ (M = 4.78, SD = 0.40) จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เนื้อหาและกิจกรรมที่สนุกและน่าสนใจ รวมถึงบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น การได้รับคำแนะนำที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์จากผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยสรุปคือ เมื่อพิจารณาผลทั้งทั้งสามด้าน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.62, SD = 0.45) สะท้อนให้เห็นว่าการใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นเครื่องมือการเรียนการสอนที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างครบถ้วน

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรุสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ครั้งนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และทักษะการอ่านงานวรรณกรรมสำหรับเด็กสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 15.96, p < .05$) มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 18.27 (M = 18.27, SD = 3.36) และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียน 27.31 (M = 27.31, SD = 3.35) ผลการวิจัยจึงยืนยันได้ว่าการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือในรูปแบบ JIGSAW มีประสิทธิผลในการพัฒนาทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญรวมถึงมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยรวมด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ในระดับมากที่สุด (M รวม = 4.62, SD = 0.45) ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

ประการที่ (1) ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีระดับคะแนนสูงขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson et al. (2013) และ Slavin (2014) ระบุว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ พุทธะ และคนอื่น ๆ (2567) พบว่าการเรียนรู้แบบ Jigsaw ส่งเสริมการจับใจความ วิเคราะห์ตัวละคร และตีความวรรณกรรมได้อย่างหลากหลายมิติ ในมิติของทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก นักศึกษามีพัฒนาการด้านความเข้าใจเนื้อหา การตีความ การวิเคราะห์องค์ประกอบ และการสรุปใจความสำคัญได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่อง Snow White and the Seven Dwarfs, Beauty and the Beast และ The Three Little Pigs นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับการออกแบบการสอนภาษาอังกฤษแก่เด็กได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tran & Lewis (2012) และ Doymus (2008) พบว่าเทคนิค Jigsaw ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของปรีศนียพร ภูมิสุวรรณ และคนอื่น ๆ (2564) ระบุว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยเฉพาะจิ๊กซอว์ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ในวิชาภาษาอังกฤษ และกระตุ้นการมีส่วนร่วมเชิงรุกของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง กระบวนการ

Jigsaw กระตุ้นแรงจูงใจและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Aronson (1978) และ Slavin (2015) กล่าวว่าการเรียนรู้แบบ Jigsaw ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็น “เจ้าของความรู้” (ownership of learning) เนื่องจากแต่ละคนมีหน้าที่เฉพาะในการศึกษาส่วนของเนื้อหาและต้องถ่ายทอดให้เพื่อนในกลุ่มบ้าน จึงเกิดแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) ที่มาจากความรู้สึกมีคุณค่าในกลุ่ม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น การแลกเปลี่ยนและอธิบายความรู้ช่วยเสริมการคิดวิเคราะห์และจดจำระยะยาว การสอนเพื่อน (peer teaching) ในกลุ่มบ้านและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนต้องตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด constructivism ของ Vygotsky (1978) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การอภิปรายช่วยให้ผู้เรียนสร้างความหมายใหม่จากประสบการณ์ร่วม ทำให้การเรียนรู้มีความลึกและคงทน

ประการที่ (2) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นสื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงอารมณ์ และวัฒนธรรม ผลการเรียนรู้จากวรรณกรรม เช่น *Snow White and the Seven Dwarfs*, *Beauty and the Beast*, และ *The Three Little Pigs* ทำให้นักศึกษาพัฒนาความเข้าใจในโครงสร้างเรื่องราวอารมณ์ และคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Byram (1997) เรื่อง *Intercultural Communicative Competence* ที่ชี้ว่าการเรียนภาษาควรควบคู่กับการเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ส่วนในด้านแรงจูงใจและบรรยากาศการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรม Jigsaw ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในบทบาทที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก ลดความกังวล และเพิ่มแรงจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Deci & Ryan (2000) ในทฤษฎี *Self-Determination Theory (SDT)* ที่อธิบายว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (relatedness) และความสามารถ (competence) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจภายใน ดังนั้น การใช้เทคนิค Jigsaw ไม่เพียงช่วยเพิ่มคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความเข้าใจเชิงวัฒนธรรม ความสามารถในการทำงานร่วมกัน และแรงจูงใจในการเรียนรู้ระยะยาว ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของครูภาษาอังกฤษในอนาคต การประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านกระบวนการ Jigsaw สามารถส่งเสริมทักษะการอ่านวรรณกรรมสำหรับเด็กของนักศึกษาวิชาชีพครูได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในด้านความเข้าใจโครงเรื่อง ตัวละคร การตีความเนื้อหา และการเชื่อมโยงค่านิยมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา นอกจากนี้ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้สูง และรู้สึกรู้สึกว่าการทำงานกลุ่มช่วยเสริมทักษะการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์เชิงลึกผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับ ทฤษฎี Cooperative Learning ของ Slavin (2015) ซึ่งระบุว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีโครงสร้างชัดเจน เช่น Jigsaw ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่ม ทำให้เกิดการสร้างความเข้าใจร่วม (positive interdependence) และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ งานวิจัยก่อนหน้านี้ของ Aronson & Patnoe (2011) ก็สนับสนุนว่า Jigsaw ทำให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมายและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การอภิปรายผลยังสามารถเชื่อมโยงกับ ทฤษฎี Constructivist ของ Piaget (1973) ที่เน้นว่าการเรียนรู้เกิดจากการสร้างความหมายด้วยตนเอง ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเพื่อนร่วมกลุ่ม (social interaction) การใช้ Jigsaw เปิดโอกาสให้นักศึกษาต้องอ่าน ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมด้วยตนเอง ก่อนนำไปอธิบายให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (active construction of knowledge) และการพัฒนาความคิดวิพากษ์ (critical thinking) อย่างเป็นระบบ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการอ่านทั่วไปในนักเรียน EFL (Meng, 2019; Tran & Lewis, 2012) งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า Jigsaw ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเชิง

ภาษาเท่านั้น แต่ยังสามารถประยุกต์กับ วรรณกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งมีลักษณะเฉพาะด้านจินตนาการและคุณค่าทางวัฒนธรรม ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะการอ่านกับการสื่อสารและการตีความในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมในการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมและมัธยมศึกษาในอนาคต สรุปได้ว่า การใช้ Jigsaw ในการเรียนการสอนวรรณกรรมเด็กเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทั้งในด้านความร่วมมือและการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ช่วยพัฒนาทักษะทางภาษา การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาครูพร้อมสำหรับบทบาทการสอนภาษาอังกฤษในบริบทจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

(1) ข้อเสนอแนะเชิงการจัดการเรียนการสอน

1. ควรนำเทคนิคจิ๊กซอว์ไปใช้ในการสอนวรรณกรรมภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่น ๆ โดยเฉพาะวิชาที่เน้นการอ่าน วิเคราะห์ และการตีความ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในทุกระดับ
2. ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลาย เช่น การอภิปราย การสร้างแผนภาพโครงเรื่อง หรือการสรุปเนื้อหาในรูปแบบสื่อสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

(2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรจัดให้มีโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Professional Learning Community: PLC) สำหรับครูและนักศึกษาคูในการแลกเปลี่ยนผลลัพธ์จากการใช้จิ๊กซอว์เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียนไทย

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของการใช้จิ๊กซอว์ ในระยะยาว เพื่อวัดผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และแรงจูงใจในระดับลึก
2. ควรเปรียบเทียบการใช้จิ๊กซอว์กับรูปแบบการเรียนรู้ร่วมมืออื่น ๆ เช่น Think-Pair-Share หรือ Team-Based Learning เพื่อระบุแนวทางที่เหมาะสมที่สุดกับการสอนวรรณกรรมในระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษย์ชานันท์ มณเฑียร และอังคณา อ่อนธานี. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ 6 ขั้นตอนผ่านวรรณกรรม ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมการอ่านเชิงวิจารณ์. *วารสารภาษาและการสื่อสาร*, 12(2), 135–150.
- ปรีศนียพร ภูมิสุวรรณ, กัญญณณัช ศรีประเสริฐ และ นพดล ไพรเรือง. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิค Jigsaw เพื่อเสริมทักษะการอ่านคำศัพท์เชิงวิชาชีพ. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 16(1), 67–79.

- พิมพร พยุหะ, จารุณี มณีกุล และ นิธิดา อติภัทรนันท์. (2567). ผลของการใช้เทคนิค Jigsaw ต่อการอ่าน การเขียนสรุป และทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารครุศาสตร์*, 32(1), 101–120.
- Aronson, E. (1978). *The jigsaw classroom*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Aronson, E., & Patnoe, S. (2011). *Cooperation in the classroom: The jigsaw method*. (3rd ed.). London: Pinter & Martin.
- Byram, M. (2021). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Bristol: Multilingual Matters.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
- Doymus, K. (2008). Teaching science through cooperative learning. *Journal of Turkish Science Education*, 5(2), 23–33.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Holubec, E. J. (2013). *Cooperation in the classroom*. (9th ed.). Minnesota: Interaction Book Company.
- Meng, X. (2019). Effects of jigsaw cooperative learning on EFL reading comprehension. *International Journal of English Language Teaching*, 7(3), 45–55.
- Piaget, J. (1973). *To understand is to invent: The future of education*. New York: Grossman.
- Slavin, R. E. (2015). *Cooperative learning in schools: What works and why*. Retrieved from <https://doi.org/10.4324/9781315695477>
- Tran, T. H., & Lewis, T. (2012). Effects of jigsaw cooperative learning on students' reading motivation and achievement. *English Language Teaching*, 5(3), 12–21.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds. & Trans.). London: Harvard University Press.
- Warner, M. (2014). *Once upon a time: A short history of fairy tale*. NY: Oxford University Press.
- Zipes, W. J. (2012). *The irresistible fairy tale: The cultural and social history of a genre*. NJ: Princeton University Press.

การพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์
เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
The Development of Digital Learning Platform Based on Constructivist
to Enhance English Speaking Skill for Grade 10 Students

ภัทรสุดา แก้วสีชา¹

Pattarasuda Kaewseekhaw¹

ปรมะ แขวงเมือง²

Parama Kwangmuang²

รมย์วรินทร์ กำลังเลิศ³

Romwarin Gamlunglert³

Received: May 10,2025 Revised: November 29,2025 Accepted: November 30,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบและพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนคำเตยวิทยา จำนวน 21 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียว โดยวัดผลเฉพาะหลังการทดลองเพียงครั้งเดียว (One Shot Case Study) เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) ดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ 2) แบบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ 3) แบบสำรวจความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงบรรยายและตีความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ 1) สถานการณ์ปัญหาและการกิจการเรียนรู้ 2) แหล่งเรียนรู้ 3) ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ศูนย์ฝึกทักษะการเขียน 5) ศูนย์ช่วยเหลือ และ 6) ศูนย์ให้คำปรึกษา

2. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน อยู่ในระดับดี มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 23.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.82 คิดเป็นร้อยละ 77.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 65 โดยผู้ที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 90.48

3. ผู้เรียนมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อแพลตฟอร์มฯ เห็นว่าเนื้อหาเหมาะสมและทันสมัย สื่อเข้าใจง่ายและเข้าถึงได้สะดวก สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

¹²³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹²³ Faculty of Education, Khon Kaen University

¹ Corresponding author Email: Pattarasuda.k@kkumail.com

คำสำคัญ: ดิจิตอลแพลตฟอร์มการเรียนรู้, ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์, ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

Abstract

This research aimed to 1) design and develop a digital learning platform based on constructivist principles to enhance the English Speaking skill of Grade 10 students, (2) examine students' speaking performance after using the platform, and (3) explore their opinions regarding the learning experience. The participants were 21 students from Grade 10/2 at Khamtoeiwittaya School, selected through purposive sampling. The research employed a pre-experimental design using a one-group posttest-only approach (One Shot Case Study). The research instruments consisted of (1) the digital learning platform, (2) an English speaking skills assessment, and (3) a student opinion questionnaire. Quantitative data from the speaking assessment were analyzed using mean scores, percentages, and standard deviation, while qualitative data from the questionnaire were examined through descriptive and interpretive analysis.

The research results revealed as follows:

1) The designed digital learning platform included six key components: 1) Problem-based and learning tasks 2) Resources, 3) Collaboration, 4) Speaking Practice center, 5) Scaffolding center and 6) Coaching.

2) The students' overall English speaking skills were rated at a good level, with an average score of 23.19 (S.D. = 1.82), accounting for 77.30%, which was above the predetermined benchmark of 65%. Furthermore, 90.48% of students met or exceeded the benchmark.

3) Students expressed positive opinions toward the platform, noting that the content was appropriate and up-to-date, the learning media were easy to understand and readily accessible, and the platform enabled learning anytime and anywhere. In addition, the design of the learning activities effectively encouraged hands-on practice and supported learners in constructing knowledge independently.

Keywords: Digital Learning Platform, Constructivism Theory, English Speaking Skill

บทนำ

การปฏิวัติเทคโนโลยีได้ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทุกคนบนโลกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว (Globalization) กรอบแนวคิดในการพัฒนาคนจึงต้องพัฒนาให้เหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ดังกล่าว ภาคการร่วมมือเพื่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 หรือ P21 (The Partnership for 21st Century Learning) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เน้นการสร้างทักษะความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกัน โดยกำหนดกรอบการพัฒนาการศึกษา เรียกว่า กรอบการเรียนรู้ทักษะจำเป็นเพื่อศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st Century Learning) มีเป้าหมายต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) โดยครอบคลุม ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะด้านศีลธรรม จรรยาบรรณและทักษะภาษาต่างประเทศ การส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและผลผลิตใหม่ ๆ การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารเป็นตัวขับเคลื่อน และคนไทยในยุคนี้จำเป็นต้องมีทักษะความเป็นนานาชาติ Internationalization Skills) ภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะภาษาสากล (English as Global Language) ที่นิยมใช้ติดต่อสื่อสารกันในโลกและ นับเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงผู้คนบนโลกได้ (สมบัติ คชสิทธิ์ และคนอื่น ๆ, 2560)

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังคงเป็นสิ่งท้าทายเสมอมา โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language: EFL) ซึ่งผู้ใช้ภาษาตระหนักและให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษในแง่ของการใช้ทักษะทางภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงมุ่งสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถทางทักษะภาษาอังกฤษของคนไทยมากขึ้น อาทิ การประกาศใช้นโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและนำกรอบมาตรฐานการประเมินความสามารถทางภาษา (The Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) มาเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน การออกแบบหลักสูตร การวัดผล การพัฒนาครู โดยใช้ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) และประเมินความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูและนักเรียน

จากรายงานการวิจัยหลายปีที่ผ่านมา พบว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนคือ นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความมั่นใจในการใช้ภาษา ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดสภาพชั้นเรียนที่ไม่ผ่อนคลายทำให้นักเรียน เกิดความวิตกกังวล นักเรียนไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ ขาดความมั่นใจในการพูดและไม่กล้าแสดงออก นอกจากนั้นสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 มีแนวคิดต้องการครูบทบาทใหม่ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรใช้เทคโนโลยีในการสอนควบคู่กับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเรียน การทำงานกลุ่มหรือการทำโครงการ ครูไม่ควรใช้เทคโนโลยีเป็นเพียงสื่อกลางในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ครูต้องมีความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธี การสอนและเทคโนโลยี (Technological Pedagogical Content Knowledge: TPACK) ครูจึงจะสามารถมีบทบาทหน้าที่อื่นพึงประสงค์ตามลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์ เป็นรูปธรรม (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคนอื่น ๆ, 2560) และจากการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของ AI ต่อการศึกษาในอนาคตเกี่ยวกับบทบาทของครู (UNESCO, 2019) พบว่า ครูยังคงมีบทบาทสำคัญเป็นแนวหน้าด้านการศึกษาต่อไป AI คงไม่สามารถแทนที่ครูได้

การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ จึงสอดคล้องกับการเรียนรู้ดังกล่าว โดยทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (1965) ที่เรียกว่า Cognitive Constructivism และ Vygotsky (1999) เรียกว่า Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้มากกว่าการรับ กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน โดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็น กับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ มาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญามีการพัฒนาโดยผ่านกระบวนการดูดซึม (Assimilation) ซึ่งเป็นการนำความรู้ใหม่เข้ามาไว้ในโครงสร้างทางปัญญา และการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) ในการรับความรู้ใหม่ โดยการเชื่อมโยง

กับประสบการณ์เดิมเพื่อให้โครงสร้างทางปัญญาของแต่ละบุคคลเข้าสู่สภาพสมดุล (Equilibrium) หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง (สมาลี ชัยเจริญ, 2559)

การนำทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อวิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยออกแบบในลักษณะสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการสร้างการเรียนรู้ ซึ่งประสานกันระหว่าง “สื่อ” (Media) กับ “วิธีการ” (Methods) (สมาลี ชัยเจริญ, 2559) รวมทั้งการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ประกอบกับความก้าวหน้าของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ถูกพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศบนเครือข่ายที่มีลักษณะเป็นสื่อหลายมิติ สามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว วีดิโอ การจัดการเรียนรู้บนเครือข่ายจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน เพียงผู้สอนจัดบรรยากาศของการเรียนรู้ และทรัพยากรการเรียนรู้ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะการสร้างสรรค์ ให้การส่งเสริมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องจำกัดของเวลาและสถานที่ นอกจากนี้ยังเป็นโค้ช (coaching) ให้กับผู้เรียน

การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ทันการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าเทคโนโลยีส่งเสริมให้คนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และบทเรียนที่นำเสนอสามารถปรับให้เหมาะกับผู้เรียนแต่ละคนได้ คนในยุคดิจิทัล จึงมีความสามารถในการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความถนัด ผ่านการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์, Facebook, Line Open Chat, LINE Official Account, Google Sites, Instagram, Padlet, YouTube เป็นต้น (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562)

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จึงนำทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยเป็นเองมาเป็นพื้นฐานการออกแบบการดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะกระบวนการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่ต้องการเกิดขึ้นกับผู้เรียน และนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทั้งหมด 3 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 121 คน โรงเรียนคำเตยวิทยา อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนคำเตยวิทยา จังหวัดยโสธร ซึ่งเป็นนักเรียนห้องสายภาษาที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและนำกรอบมาตรฐานการประเมินความสามารถทางภาษา (The Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) และได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มที่มีลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้

2. แบบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ เรื่อง Free Time Activities หน่วยการเรียนรู้ Hobbies ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีรูปการณ์เรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและนำกรอบมาตรฐานการประเมินความสามารถทางภาษา (The Common European Framework of Reference for Languages: CEFR) ซึ่งตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดตามระดับของผู้เรียน มาเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน

3. แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

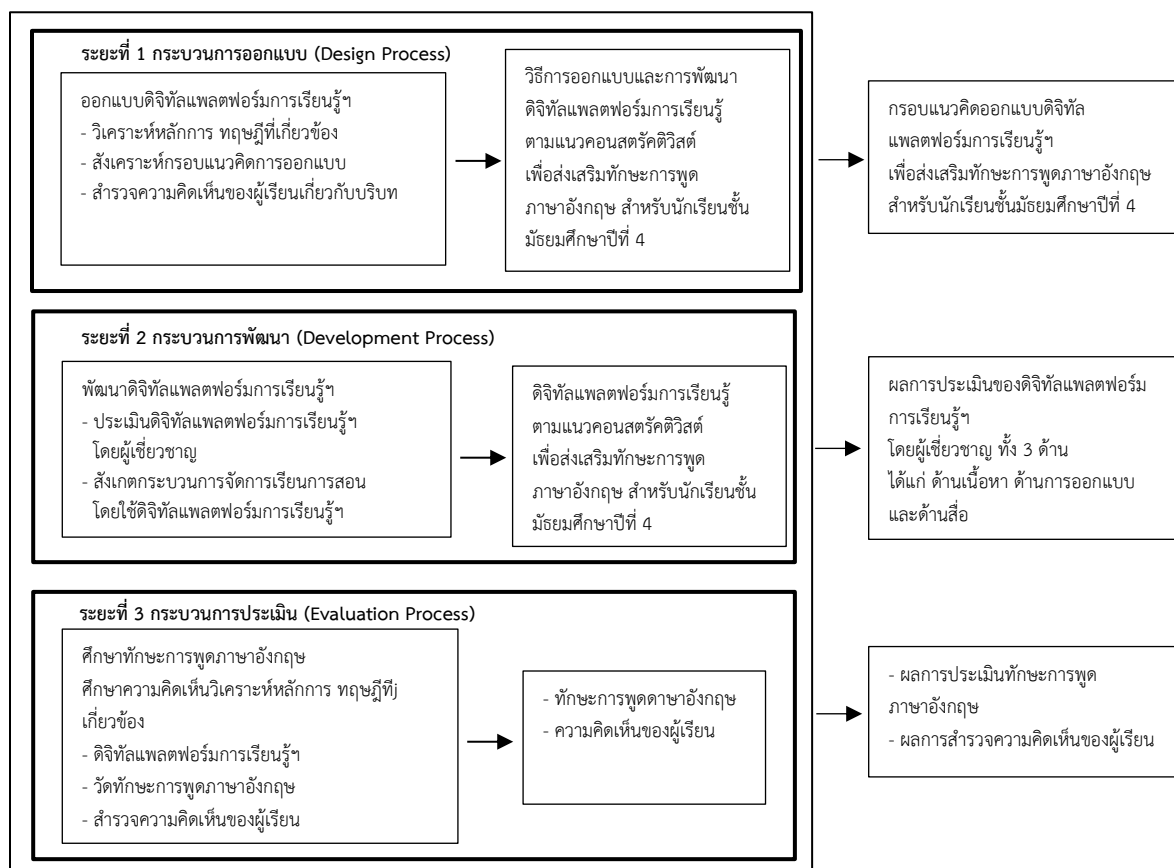
การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Pre- Experimental Research) แบบแผนการวิจัยแบบ One –Shot Case Study และการออกแบบและพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ใช้รูปแบบการวิจัย คือ การวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental Research) รูปแบบที่ 1 Type 1 (Product and Tool Research) (ประยุกต์จาก Richey & Klein, 2014) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 กระบวนการออกแบบ (Design Process)

ระยะที่ 2 กระบวนการพัฒนา (Development Process)

ระยะที่ 3 กระบวนการประเมิน (Evaluation Process)

สามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลของดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง Free Time Activities หน่วยการเรียนรู้ Hobbies โรงเรียนคำเตยวิทยา อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ดำเนินการระหว่างวันที่ 9 มกราคม 2567 ถึงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2567 ใช้เวลาในการทดลอง 8 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ครูชี้แจงและแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้จากดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้
2. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยแต่ละกลุ่ม นักเรียนมีผลการเรียนคละกัน ซึ่งในการจัดกลุ่มนักเรียนนั้นได้จากการศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน
3. ครูกระตุ้นให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยการถามคำถามเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ นักเรียนได้โต้ตอบครูและสนทนาเป็นภาษาอังกฤษ
4. ครูนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่
5. ครูให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
6. นักเรียนนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาและสรุปบทเรียนร่วมกัน
7. ครูคอยให้คำชี้แนะ และกระตุ้นให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา

8. หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจการเรียนรู้ในแต่ละสถานการณ์ปัญหานักเรียนสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน และร่วมกันเรียนรู้จนครบทุกสถานการณ์ปัญหา

9. ให้นักเรียนทำแบบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังจากเรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ เพื่อวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

10. ให้นักเรียนทำแบบสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลของการวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ได้จากคะแนนการทำแบบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ วิเคราะห์จากการผ่านเกณฑ์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นักเรียนร้อยละ 65 ของนักเรียนทั้งหมด ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 65 ของคะแนนเต็ม ตามการกำหนด ค่าเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การสรุปความ และบรรยายเชิงวิเคราะห์จากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านสื่อและเทคโนโลยี และ 3) ด้านการออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้

ผลการวิจัย

1. ผลการออกแบบและพัฒนาการพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาหลักการ ทฤษฎี ทบทวนงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบและพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาออกแบบกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) ซึ่งได้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) ที่สำคัญ 5 พื้นฐาน ได้แก่ 1) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ (Psychological base) 2) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน (Pedagogical base) 3) พื้นฐานด้านบริบท (Contextual base) 4) พื้นฐานด้านการพูดภาษาอังกฤษ (Speaking skills) และ 5) พื้นฐานด้านเทคโนโลยีและสื่อ (Technological and media base) จากนั้นนำ 5 พื้นฐานของกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นพื้นฐานในการสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการออกแบบ (Designing Framework) ดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยประยุกต์จากกรอบของ Herrington & Herrington (2006) และ Royalty (2018) ที่ได้นำหลักการแนวคิดของ Situated Learning Environments มาเป็นศาสตร์พื้นฐานและประยุกต์ใช้ในการออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้

จากกระบวนการออกแบบข้างต้น นำมาสู่กระบวนการพัฒนา (Development Process) โดยนำกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีมาสังเคราะห์ เป็นกรอบแนวคิดการออกแบบมาพัฒนาดีจิตอลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1) สถานการณ์ปัญหาและภารกิจการเรียนรู้ (Problem Based and Learning Task) ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนขัดแย้งทางปัญญา กระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนอยากหาคำตอบจากภารกิจการเรียนรู้ ซึ่งเป็นภารกิจเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยอาศัยพื้นฐานของ Harris (1990) มาออกแบบภารกิจการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

- 1.1) การออกเสียง (Pronunciation)
- 1.2) ไวยากรณ์ (Grammar)
- 1.3) คำศัพท์ (Vocabulary)
- 1.4) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency)
- 1.5) ความเข้าใจในสิ่งที่พูด (comprehension)

2) แหล่งเรียนรู้ (Resources) เป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหา ข้อมูลสารสนเทศที่ผู้เรียนนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และนำไปใช้ในการทำภารกิจการเรียนรู้

3) ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Collaboration) เป็นแหล่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการร่วมมือในการทำงาน ในการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างชุมชนในการเรียน ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4) ศูนย์ฝึกการพูด (Speaking Practice Center) เป็นศูนย์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

5) ศูนย์ช่วยเหลือ (Scaffolding Center) เป็นฐานที่ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จะต้องได้รับการช่วยเหลือ

6) ศูนย์ให้คำปรึกษา (Coaching) กล่าวคือ ในบทบาทสำคัญของการโค้ชชั้น ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องพยายามกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความคิดนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ รวมถึงผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายถามเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้และขอคำปรึกษาในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

ภาพที่ 2 องค์ประกอบการออกแบบดีจิตอลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. ผลการศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม การเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ให้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 21 คน ทำแบบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เรื่อง Free Time Activities ผู้วิจัยจึงซึ่งเป็นข้อสอบแบบสัมภาษณ์และแบบอัตนัย จำนวน 4 ตอน คะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งผลการศึกษาได้จากการทำแบบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยอาศัยแนวคิดของ Harris (1990) ประกอบด้วย 1) การออกเสียง (Pronunciation) 2) ไวยากรณ์ (Grammar) 3) คำศัพท์ (Vocabulary) 4) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) 5) ความเข้าใจในสิ่งที่พูด (Comprehension) ปรากฏผลคะแนนดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนการวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์ม การเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 21 คน

เลขที่	ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ							ระดับคุณภาพ
	ความถูกต้อง (Accuracy)				ความสามารถในการพูด (Speaking Performance)			
	การออกเสียง (Pronunciation) (5คะแนน)	ไวยากรณ์ (Grammar) (5 คะแนน)	คำศัพท์ (Vocabulary) (5 คะแนน)	ความคล่องแคล่ว (Fluency) (5 คะแนน)	ความเข้าใจในสิ่งที่พูด Comprehension (5 คะแนน)	การนำเสนอเนื้อหา Presentation (5 คะแนน)	รวม 30 คะแนน	
1	4	4	3	4	4	4	23	ดี
2	3	3	3	5	4	4	22	ดี
3	4	4	4	5	4	4	25	ดีมาก
4	4	4	3	5	4	4	24	ดี
5	3	3	4	3	3	3	19	พอใช้
6	4	4	3	5	4	4	24	ดี
7	4	4	3	4	4	4	23	ดี
8	3	3	3	4	5	4	22	ดี
9	3	3	3	3	3	3	18	พอใช้
10	4	4	4	5	4	4	25	ดีมาก
11	4	3	4	3	4	3	21	ดี
12	4	4	3	4	4	4	23	ดี
13	4	4	4	4	4	4	24	ดี
14	4	4	4	4	4	4	24	ดี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เลขที่	ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ							ระดับคุณภาพ
	ความถูกต้อง (Accuracy)			ความสามารถในการพูด (Speaking Performance)				
	การออกเสียง (Pronunciation) (5คะแนน)	ไวยากรณ์ (Grammar) (5 คะแนน)	คำศัพท์ (Vocabulary) (5 คะแนน)	ความคล่องแคล่ว (Fluency) (5 คะแนน)	ความเข้าใจในสิ่งที่พูด Comprehension (5 คะแนน)	การนำเสนอเนื้อหา Presentation (5 คะแนน)	รวม 30 คะแนน	
15	3	3	3	4	4	4	21	ดี
16	4	4	4	5	5	5	27	ดีมาก
17	4	4	4	5	4	5	26	ดีมาก
18	4	3	3	4	4	4	22	ดี
19	4	4	3	5	5	5	26	ดีมาก
20	3	3	3	4	4	5	22	ดี
21	4	4	4	5	5	4	26	ดีมาก
รวม	78	76	72	90	86	85	487	
เฉลี่ย	3.71	3.62	3.43	4.29	4.10	4.05	23.19	ดี
S.D.	0.41	0.47	0.49	0.61	0.34	0.36	1.82	
ร้อยละ	74.29	72.38	68.57	85.71	81.90	80.95	77.30	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าคะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การวัดแบบ Scoring Rubric ผลปรากฏว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 23.19$, S.D. = 1.82) คิดเป็นร้อยละ 77.30 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 65 ตามที่กำหนดไว้ โดยจำแนกเป็นรายการดังนี้ 1) การออกเสียง (Pronunciation) โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 1.82) คิดเป็นร้อยละ 74.29 2) ไวยากรณ์ (Grammar) โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.47) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 72.38 3) คำศัพท์ (Vocabulary) โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.49) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 68.57 และ 4) ความคล่องแคล่ว (Fluency) โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.61) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 85.71 5) ความเข้าใจในสิ่งที่พูด (Comprehension) โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.34) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 81.90 6) การนำเสนอเนื้อหา (Presentation) โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.36) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80.95

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน ที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 65 ของการวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

จำนวนนักเรียนทั้งหมด (คน)	คะแนนการประเมิน			คะแนนเฉลี่ย		จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 65	
	เต็ม	สูงสุด	ต่ำสุด	คะแนน	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21	30	27	18	23.19	77.30	19	90.48

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 21 คน มีผู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 65 จำนวน 19 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 90.48 และมีผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 65 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ จากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 21 คน โดยผลการศึกษาดังกล่าวได้มาจากแบบสำรวจความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้เรียนประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านสื่อและเทคโนโลยี และ 3) ด้านการออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีผลดังนี้

3.1 ความคิดเห็นของผู้เรียนด้านเนื้อหา พบว่า เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ไม่ยากไม่ง่ายจนเกินไป มีความน่าสนใจ ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นเรื่องใกล้ตัว มีความสมบูรณ์และเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้และการสร้างความรู้ ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย ส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษให้สามารถสื่อสารได้ มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ นำเสนอเป็นลำดับขั้นตอน ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ภาพประกอบและตัวหนังสือที่มีความสอดคล้อง และช่วยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี เกิดความเข้าใจและการนำไปใช้ในชีวิตรปัจจุบันได้

3.2 ความคิดเห็นของผู้เรียนด้านสื่อ พบว่า สื่อ คือ ดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ มีการออกแบบให้มีการคงสภาพของข้อมูล (Permanency) เพื่อให้ข้อมูลมีความคงทนถาวรและคงอยู่เสมอ เมื่อกลับมาใช้งาน มีการออกแบบให้มีความสามารถในการเข้าถึงได้ทุกเมื่อ (Accessibility) มีสัญลักษณ์ไอคอน (Icon) ที่สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศที่เข้าใจง่าย สามารถสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน Social Media มีการออกแบบให้มีการตระหนักถึงบริบทของผู้เรียน

3.3 ความคิดเห็นของผู้เรียนด้านการออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ พบว่า มีการออกแบบสถานการณ์ปัญหาตามสภาพจริงที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้โดยการปฏิบัติจริง การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาตามสภาพจริงช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสถานการณ์ สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหากระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ และทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อไปใช้ในเหตุการณ์จริงได้ กิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงของสถานการณ์ปัญหา ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดแรงจูงใจ เกิดการคิดวิเคราะห์ที่ไตร่ตรอง

ประเด็นปัญหาที่ต้องการค้นหาคำตอบและได้แก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่ผู้เรียนได้เผชิญช่วยสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาพร้อมกัน มีการนำเสนอกรณีศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีการออกแบบที่เหมาะสมต่อการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำกับผู้เรียน

สรุปผลและอภิปรายผล

1. การออกแบบและพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การออกแบบและพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ฯ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเนื้อหารายวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Free Time Activities หน่วยการเรียนรู้ Hobbies ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และรวบรวมสารสนเทศเกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาหลักการ ทฤษฎี ศึกษาทบทวนงานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) โดยมีพื้นฐานเชิงทฤษฎีที่สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้ 1) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ (Psychological base) 2) พื้นฐานด้านศาสตร์การสอน (Pedagogical base) 3) พื้นฐานด้านบริบท (Contextual base) 4) พื้นฐานด้านการพูดภาษาอังกฤษ (Speaking skills) และ 5) พื้นฐานด้านเทคโนโลยีและสื่อ (Technological and media base) จากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และได้ทำการนำหลักการลงสู่การออกแบบองค์ประกอบของดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยกระบวนการที่มุ่งพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ 1) สถานการณ์ปัญหาและภารกิจการเรียนรู้ (Problem base and Learning Task) ที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนขัดแย้งทางปัญญา กระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนอยากหาคำตอบจากภารกิจการเรียนรู้ (Learning Task) ซึ่งเป็นการให้นักเรียนได้ทำภารกิจเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้ 1) การออกเสียง (Pronunciation) 2) ไวยากรณ์ (Grammar) 3) คำศัพท์ (Vocabulary) 4) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) 5) ความเข้าใจในสิ่งที่พูด (Comprehension) 2) แหล่งเรียนรู้ (Resources) เป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหา ข้อมูลสารสนเทศที่ผู้เรียนนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และนำไปใช้ในการทำภารกิจการเรียนรู้ 3) ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Collaboration) เป็นแหล่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการร่วมมือในการทำงานในการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างชุมชนในการเรียน ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและป้องกันการเข้าใจคลาดเคลื่อน และสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการคิดไตร่ตรอง 4) ศูนย์ฝึกการพูด (Speaking Practice Center) เป็นศูนย์ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการพูด ดังต่อไปนี้ 1) การออกเสียง (Pronunciation) 2) ไวยากรณ์ (Grammar) 3) คำศัพท์ (Vocabulary) 4) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) 5) ความเข้าใจในสิ่งที่พูด (Comprehension) 5) ศูนย์ช่วยเหลือ (Scaffolding) เป็นฐานที่ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือผู้เรียนมีระดับความรู้ต่ำกว่าพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ Zone of proximal development จะต้องได้รับการช่วยเหลือที่เรียกว่า Scaffolding โดยฐานการช่วยเหลือจะสนับสนุนให้ผู้เรียนแก้ปัญหาหรือการเรียนรู้ที่ไม่สามารถทำภารกิจการเรียนรู้ได้ ซึ่งฐานการช่วยเหลือจะประกอบไปด้วย การช่วยเหลือด้านความคิดรวบยอด ฐานช่วยเหลือด้านวิจิต ฐานการช่วยเหลือด้านกริยวนการ และฐานการช่วยเหลือด้านกลยุทธ์ 6) ศูนย์ให้คำปรึกษา (Coaching) เป็นการออกแบบเพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน ซึ่งวิธีการออกแบบได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 สำหรับด้านการประเมินหาประสิทธิภาพและการพัฒนา

สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ของสุมาลี ชัยเจริญ (2559) ประกอบด้วย (1) การประเมินด้านผลผลิต (2) การประเมินบริบทการใช้ในสภาพจริง (3) การประเมินความคิดเห็นของนักเรียน (4) การประเมินความสามารถทางปัญญาของนักเรียน (5) การประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ของการเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ฯ ที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน โดยประยุกต์จากการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนของสุมาลี ชัยเจริญ (2559) ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐ ชัยเจริญ และคนอื่น ๆ (2566) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการประมวลสารสนเทศและการลดคognitive load คำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่องอาการเจ็บป่วยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยบูรณาการศาสตร์การสอนกับประสาทวิทยาศาสตร์ พบว่า 1) การออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายฯ ที่มาจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบ มี 7 องค์ประกอบ คือ (1) สถานการณ์ปัญหา (2) คลังคำศัพท์ (3) ศูนย์เครื่องมือทางปัญญา (4) ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (5) ศูนย์ฐานการช่วยเหลือ (6) ศูนย์ฝึกหัดทางปัญญา และ (7) ศูนย์ส่งเสริมการประมวลสารสนเทศและการลดคognitive load

2. การศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดของ Harris (1990) มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) การออกเสียง (Pronunciation) 2) ไวยากรณ์ (Grammar) 3) คำศัพท์ (Vocabulary) 4) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) 5) ความเข้าใจในสิ่งที่พูด (Comprehension) ผลปรากฏว่า โดยสรุปผลของการศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ จากแบบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เรื่อง Free Time Activities ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 21 คน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ค่าคะแนนรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 23.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 1.82 คิดเป็นร้อยละ 77.30 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 65 และจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน มีผู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 65 จำนวน 19 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 90.48 และมีผู้ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 65 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52 ดังนั้นสรุปได้ว่า ดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ และการสร้างความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ น้าชัย แสนศิลป์ (2565) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โมเดลเรียนรู้ร่วมกับวิธีการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดด้วยวีล๊อคเพื่อพัฒนาความมั่นใจและทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โมเดลเรียนรู้ร่วมกับวิธีการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดด้วยวีล๊อค ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การแนะนำ 2) การศึกษาเนื้อหาพร้อมกันและสะท้อนความคิด 3) การเขียนแบบร่างวีล๊อค 4) การแก้ไขแบบร่างวีล๊อค 5) การถ่ายวีล๊อค 6) การอัปโหลดวีล๊อคและรับฟังคำแนะนำ 7) การสะท้อนความคิดเห็น 2) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โมเดลเรียนรู้ร่วมกับวิธีการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดด้วยวีล๊อคเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการของการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้โมเดลเรียนรู้ร่วมกับวิธีการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดด้วยวีล๊อค พบว่า ผลการประเมินรูปแบบอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ดอนกวนเจ้า และ อภิราตี จันทร์แสง (2565) ได้ศึกษา การพัฒนา

ทักษะการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอ YouTube ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอ YouTube มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 78.82/79.03 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 70/70 2) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอ YouTube พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 79.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอ YouTube พบว่า การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีคะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 78.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โดยผลจากการศึกษาแล้วได้จากการทำแบบสำรวจความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักเรียนประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านสื่อ และ 3) ด้านการออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านเนื้อหา พบว่า เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ไม่ยากไม่ง่ายจนเกินไป มีความน่าสนใจ ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เป็นเรื่องใกล้ตัว มีความสมบูรณ์และเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้และการสร้างความรู้ ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย ส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษให้สามารถพูดสื่อสาร มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ นำเสนอเป็นลำดับขั้นตอนที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3.2 ด้านสื่อ โดยการออกแบบสื่อมีการออกแบบให้มีความคงสภาพของข้อมูล สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกเมื่อ มีความรวดเร็วในการเรียกใช้ข้อมูล เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับคนอื่น ๆ ได้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน มีสัญลักษณ์ไอคอน (Icon) ที่สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศที่เข้าใจง่าย สามารถสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน Social Media และองค์ประกอบมีความสะอาดตา น่าสนใจ มีการใช้ขนาดอักษร และสีได้อย่างเหมาะสม มีภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถเข้าถึงได้ทั้งทางคอมพิวเตอร์และมือถือสมาร์ตโฟน

3.3 ด้านการออกแบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ พบว่า มีการออกแบบสถานการณ์ปัญหากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้โดยการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเข้าไปฝังตัวเป็นส่วนหนึ่งของสถานการณ์ สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ระดับภารกิจการเรียนรู้สามารถทำให้ผู้เรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้ มีการกระตุ้นความสนใจโดยใช้สื่อที่มีรูปแบบที่ทันสมัย เหมาะกับวัยของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการทำภารกิจการเรียนรู้ และค้นหาคำตอบอย่างต่อเนื่อง แหล่งการเรียนรู้เป็นข้อมูลที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับให้ผู้เรียนแก้ไขสถานการณ์ปัญหา มีฐานการช่วยเหลือ และศูนย์ฝึกการพูด เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการพูดที่นำไปใช้ได้จริง มีฐานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) มีการทำงานกลุ่ม ผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและโต้ตอบกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อรับคำแนะนำ ซึ่งสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา โสมาบุตร (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศของนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ได้ทำการศึกษาความคิดเห็น 3 ด้านได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ บนเครือข่ายและด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บน เครือข่ายฯ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ 1) ด้านเนื้อหา พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าเนื้อหา มีความ เหมาะสมกับการเรียนไม่เยิ่นเย้อเกินไปและน้อยจนเกินไป พอเพียงในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพียงพอต่อการนำมาใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) ด้านสื่อบนเครือข่าย พบว่า ผู้เรียนทุกคนเห็นด้วยกับการออกแบบเมนูที่มีลักษณะคล้ายกัน ทำให้ง่ายต่อการมองเห็นของผู้เรียน การใช้สัญลักษณ์ที่เป็นไอคอน สามารถสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับ สารสนเทศได้อย่างชัดเจน ภายในสิ่งแวดล้อมมีการเชื่อมโยงหรือ Link ไปยังแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ภายในได้ง่าย สะดวก 3) ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ พบว่า สถานการณ์ปัญหา พบว่า สถานการณ์ปัญหานั้นทำให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและกระตุ้นให้ต้องการค้นหาคำตอบแหล่งเรียนรู้ พบว่า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถค้นหาสารสนเทศได้อย่างกว้างขวาง ทั้งจากในสิ่งแวดล้อม และจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาสารสนเทศที่เตรียมไว้ให้ได้ตามที่ต้องการ และศูนย์ส่งเสริมทักษะ 21ST Century Skills ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศและเมื่อเข้าไปศึกษาแล้วสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขภารกิจได้และผู้เรียนยังเห็นว่าในการออกแบบศูนย์ส่งเสริมทักษะ 21ST Century Skills มีการแบ่งหัวข้อที่จะส่งเสริมชัดเจน มีสีสันทันทีสไล่น่าสนใจ ภาพประกอบต่าง ๆ และมีช่องสำหรับรับคำตอบ ทำให้ง่ายต่อการใช้งาน นอกจากนี้ ปิยนัส สุคติ (2566) ได้ศึกษา การออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การออกแบบผังกราฟิก สำหรับนักศึกษา สาขาเวชนิทัศน์ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนด้วยสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายมีความสอดคล้องเหมาะสมทั้ง 3 ด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิรวรรส พูนผล สุมาลี ชัยเจริญ และศราวุธ จักรเป็ง (2564) ได้ศึกษาการ ออกแบบและพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพโมเดลสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ฯ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการออกแบบ พบว่า มีความเหมาะสมทั้ง 3 ด้าน โดยมีเนื้อหาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับการเรียนรู้ การออกแบบสื่อสอดคล้องกับหลักการทฤษฎี ส่งเสริมการสร้างความรู้ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ทางโรงเรียนควรพิจารณาจากสภาพบริบทจริงของโรงเรียนว่าสามารถจัดการเรียนรู้ได้หรือไม่ ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับการนำดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ฯ ก่อนการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ มีการวางแผนและกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและระดับชั้นที่จะสอน

2. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษนั้น ครูผู้สอนควรคำนึงถึงเนื้อหา โดยเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน และกำหนดการฝึกการเรียนรู้ที่มีทั้งความยากและความง่าย เพื่อสร้างแรงจูงใจทางการเรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการออกแบบการพัฒนาจิตตอลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ที่ส่งเสริมทักษะในด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน เช่น ด้านการแก้ปัญหา ด้านการคิด ด้านทักษะชีวิต ทักษะการคิดขั้นสูง เป็นต้น โดยพิจารณาว่ารูปแบบนั้น มีความสอดคล้อง และเหมาะสมกับการส่งเสริมผู้เรียนในด้านนั้นอย่างไร และควรจัดจิตตอลแพลตฟอร์มการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับทักษะในแต่ละด้าน

2. ควรศึกษาการออกแบบนวัตกรรมทางการเรียนรู้โดยใช้พื้นฐานเทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น Networked Learning, Online Learning, Mobile Learning หรือ Metaverse เป็นต้น โดยให้พิจารณา ถึงระดับขั้นของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถที่จะส่งเสริมผู้เรียนในแต่ละด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ดอนกวนเจ้า และ อภิราตี จันท์แสง. (2565). การพัฒนาทักษะการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอ YouTube ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 16(1), 477–494.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณัฐ ชัยเจริญ, สุมลิต ชัยเจริญ และ สารวุฒิ จักเพ็ง. (2566). การพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บน เว็บไซต์ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อเสริมการประมวลผลข้อมูลของผู้เรียนและลดภาระ ทางสติปัญญาในหัวข้อคำศัพท์โรค สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5: การบูรณาการ ระหว่างการศึกษาและประสาทวิทยา. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 16(1), 54–69.
- นำชัย แสนศิลป์. (2565). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้โมบายล์เรียนรู้ร่วมกับวิธีการเรียนรู้แบบ สะท้อนคิดด้วยวีล็อก เพื่อพัฒนาความมั่นใจและทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน มัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยนัส สุดี. (2566). การออกแบบและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอน สตรัคติวิสต์เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การออกแบบผังกราฟิก สำหรับนักศึกษาสาขา เวชนิเทศน์. *ศรีนครินทร์เวชสาร*, 38(5), 425–437.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, สีนระวา คามดิษฐ์, เฉลิมชัย มนุเสวต, วาสนา วิสฤตาภา และนักรบ หมีแสน. (2559). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ คชสิทธิ์, จันทน์ อินทรสุด และธนกร สุวรรณพถุ. (2560). การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับ ผู้เรียนยุค Thailand 4.0. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 7(2), 175–188.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). *Innovation for the future: นวัตกรรมเพื่ออนาคต*. เข้าถึงได้จาก <https://www.stkc.go.th/sites/default/files/ebook/1553586748.pdf>

- สุมาลี ชัยเจริญ. (2559). *การออกแบบการสอน: หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุชา โสมาบุตร. (2560). *การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการรู้สื่อและสารสนเทศ ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อิรวรรส พูนผล, สุมาลี ชัยเจริญ และศราวุธ จักรเป็ง. (2564). การออกแบบและพัฒนาโมเดล สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(4), 151–168.
- Harris, D. P. (1974). *Testing English as a second language*. NY: McGraw-Hill.
- Herrington, A., & Herrington, J. (2006). Authentic learning environments in higher education. IGI Global. Retrieved from <https://doi.org/10.4018/978-1-59140-594-8>
- Piaget, J. (1964). Cognitive development in children: Piaget development and learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 2(3), 176–186.
- Royalty, J. (2018). Design thinking as a strategy for developing 21st century skills: A critical review of literature. *International Journal of Education and Research*, 6(4), 181-192.
- UNESCO. (2019). *Artificial intelligence (AI) in education: Challenges and opportunities for sustainable development*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366994>
- Vygotsky, L. S. (1999). *The collected works of L. S. Vygotsky: Vol. 6. Scientific legacy*. (R. W. Rieber, Ed.; M. J. Hall, Trans.). NY: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวันที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหา
ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษา
สุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Effects of Problem-based Learning Management in the Topic of
Electricity in Daily Life on Science Learning Achievement and
Scientific Problem-Solving Ability of Vocational Certificate Students at
Surat Thani Vocational College in Surat Thani Province

มิ่งกมล ทองท่าฉาง¹

Minkkamon Thongtchang¹

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์²

Tweesak Chindanurak²

ดวงเดือน สุวรรณจินดา³

Doungdearn Suwanjinda³

Received: August 23,2025 Revised: November 21,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนเรียนและหลังเรียน ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 ห้อง รวม 142 คน จัดห้องเรียนโดยละความสามารถ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี โดยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 35 คน เป็นนักเรียนแผนกวิชาธุรกิจดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ 3/1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน จำนวน 5 แผน รวม 18 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน 2 ฉบับ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .789, .815 ตามลำดับ และ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ 2 ฉบับ แบบปรนัย 4 ตัวเลือกซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .806, .089ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวันหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียน

¹²³ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹²³ Master of Education (Science Education), Sukhothai Thammathirat Open University

¹ Corresponding author Email: ming24812481@gmail.com

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่จัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were to: 1) compare the learning achievement of vocational certificate students in the topic of Electricity in Daily Life before and after instruction using Problem-Based Learning; and 2) compare the scientific problem-solving ability of vocational certificate students before and after instruction using Problem-Based Learning.

This study employed a one-group pretest-posttest design. The population comprised 142 vocational certificate students from five mixed-ability classrooms at Surat Thani Vocational College. The sample was obtained through cluster random sampling and consisted of one classroom with 35 students enrolled in the Digital Business and Information Technology Program, Vocational Certificate Level, Class 3/1. The research instruments included: (1) five problem-based learning lesson plans on the topic Electricity in Daily Life with a total of 18 instructional hours, (2) two four-option multiple-choice achievement tests on Electricity in Daily Life administered before and after the intervention, with reliability coefficients of .789 and .815, respectively and (3) two four-option multiple-choice scientific problem-solving ability tests administered before and after the intervention, with reliability coefficients of .806 and .089, respectively. Data were analyzed using the mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research revealed that 1) students' post-test learning achievement scores in the topic of Electricity in Daily Life after participating in Problem-Based Learning were significantly higher than their pre-test scores at the .05 level of statistical significance; and 2) students' scientific problem-solving ability scores after instruction using Problem-Based Learning were significantly higher than their pre-test scores at the .05 level of statistical significance.

Keywords: learning achievement, problem-based learning management, scientific problem- solving ability

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศและได้รับการคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แต่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมการเมืองเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลกผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุมสามกลุ่มได้แก่ทักษะพื้นฐาน เช่น อ่านออกเขียนได้

ทักษะเพื่อการทำงานทักษะ การทำงานเป็นทีมทักษะเฉพาะอาชีพ ต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์ในโลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) และในกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในการพัฒนาปรับปรุงและการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพ หมวดยุทธศาสตร์และแผนกลางพัฒนา ผู้เรียนให้มีทักษะการปรับตัวและดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่ พัฒนาความรู้ใหม่มีความสามารถในการใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และส่งเสริมการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหารวิชาการ วิชาชีพเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

จากผลการประเมิน PISA 2022 ของประเทศไทยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทย ทั้งสามด้านลดลง คะแนนด้านวิทยาศาสตร์ 409 มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 17 คะแนน ในภาพรวมของผล การประเมิน PISA 2022 สะท้อนให้เห็นว่าระบบการศึกษาทั่วโลกมีคะแนนเฉลี่ยลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับ PISA2018 ระบบการศึกษาไทยจึง ควรยกระดับคุณภาพการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะ ที่จำเป็นในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) ทำให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนยังไม่ส่งเสริมให้นักเรียนนำการใช้เหตุผลการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหาสู่การปรับใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้และเมื่อสืบค้น จากค่าสถิติพื้นฐาน การผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอาชีวศึกษา(V-NET) ระดับชั้นปวช. 3 ปีการศึกษา 2566 สมรรถนะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ ระดับปวช. มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 37.30 มีค่าที่ลดลงจาก ปีการศึกษา 2565 สมรรถนะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ ระดับปวช. มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 41.02 (สถาบันทดสอบทาง การศึกษาแห่งชาติ, 2566)

เมื่อสำรวจจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการจัดการเรียนรู้ที่วิทยาลัยของผู้วิจัยที่จัด การเรียนรู้ หมวดยุทธศาสตร์ แผนกวิชาสามัญสัมพันธ์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ในหน่วยไฟฟ้าใน ชีวิตประจำวัน มีผลคะแนนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับหน่วยอื่นในรายวิชาวิทยาศาสตร์โดยเนื้อหาของหน่วยนี้ เป็นเรื่องที่พบเจอได้ในชีวิตประจำวัน แต่เมื่อวัดผลกลับเป็นหน่วยที่นักเรียนไม่สามารถหาคำตอบ จากการแก้ปัญหาของโจทย์ ส่วนการสอบถามนักเรียนภายในคาบเรียนและดูกระบวนการแก้ปัญหา จากใบงาน พบว่านักเรียนมีกระบวนการแก้ปัญหาจากโจทย์อย่าง ไม่เป็นลำดับขั้นตอน ส่งผลให้ข้อสรุป ตอนสุดท้ายเกิดการคลาดเคลื่อน เป็นผลมาจากกระบวนการการเรียนรู้ของครูผู้สอนอาจจะยังไม่กระตุ้น หรือส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถแก้ปัญหาในจุดนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้แบบใดบ้างที่จะให้การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มากที่สุดเพื่อให้ทั้งกระบวนการและความรู้ จากวิธีการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การทดลอง แล้วนำผล ที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ เพื่อพัฒนา ความสามารถในการแก้ปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการสืบค้นพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่าน การศึกษาและแก้ปัญหาโดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากปัญหาที่ตนเองสนใจได้ทำงานแบบร่วมมือเพื่อสืบค้น ฝึกฝน และโดยใช้ ทักษะ สมรรถนะต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาในชีวิต โดยหากพิจารณาถึงประเภท ของการบูรณาการ จะพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานมักเป็นการบูรณาการข้ามศาสตร์ คือการเรียนรู้ความรู้ ทักษะ จากหลายศาสตร์ผ่านการแก้ปัญหาที่ศึกษา แต่ทั้งนี้การจะเลือกประเภท ของการบูรณาการเป็นแบบใดก็ขึ้นอยู่กับเป้าหมายในการเรียนรู้ หลักสูตร และลักษณะของผู้เรียน นั่นคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอาจจัดอยู่ในลักษณะการบูรณาการใช้วิชาพหุวิทยาการ

หรือระหว่างศาสตร์เช่นกัน (ปฐมาภรณ์ พิมพ์ทอง, 2565) ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติการแก้ไขปัญหาในบริบทที่เชื่อมโยงในชีวิตจริง โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้แนวคิดผ่านการศึกษาปัญหาและการแก้ไขปัญหา (Peffter et al., 2019) และสำหรับในประเทศไทยนั้น ปัจจุบันการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นที่นิยมกันมากขึ้น มีงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ที่เรียกว่าการวิจัยในชั้นเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2558)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จากคะแนนหน่วยไฟฟ้าในชีวิตประจำวันที่เนื้อหา มีความเป็นทฤษฎี และคำนวณส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าทุกหน่วย เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถแก้ไขปัญหา หรือทำความเข้าใจกับเนื้อหาจนนำไปสู่การลงข้อสรุป ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นที่จะนำการจัดการเรียนรู้แบบ ปัญหาเป็นฐาน มาพัฒนาองค์ความรู้ของนักเรียนโดยผ่านสถานการณ์ปัญหาในชีวิตประจำวันที่เป็นตัวกลาง ในการเชื่อมโยงในเนื้อหาในรายวิชา และพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนที่จะสามารถ หาคำตอบจากสถานการณ์ดังกล่าวผ่านกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องปัญหาความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพหรือ ความสามารถในการแก้ปัญหาสถานการณ์ในชีวิตจริงที่นักเรียนได้พบเจอ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จังหวัด สุราษฎร์ธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ จำนวน 5 ห้อง รวม 142 คน ซึ่งจัดห้องเรียนโดยละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นกลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนแผนกวิชาธุรกิจดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ห้อง 3/1 จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบปัญหาเป็นฐาน

1.1) ศึกษาหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2562 และ หลักสูตรสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี ถึง สมรรถนะรายวิชา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สารการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชา

1.2) ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยงานวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในแต่ละแผน จะประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ และ ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน

1.3) ศึกษาและกำหนด หัวข้อ และเนื้อหาสาระการเรียนรู้เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน เพื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน จำนวน 5 แผน เวลารวม 18 ชั่วโมง ได้แก่ แผนที่ 1 กระแสไฟฟ้า 3 ชั่วโมง, แผนที่ 2 อุปกรณ์ที่ใช้ในวงจรไฟฟ้า 3 ชั่วโมง, แผนที่ 3 วงจรไฟฟ้า 5 ชั่วโมง, แผนที่ 4 เครื่องใช้ไฟฟ้า 3 ชั่วโมง และแผนที่ 5 การคำนวณค่าไฟฟ้า 3 ชั่วโมง

1.4) นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน จำนวน 5 แผน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข

1.5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3. ด้านการวัดและการประเมินผล ลงในแบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

1.6) นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ หาค่าเฉลี่ยเพื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อแปลความหมาย ด้านความเหมาะสมเชิงเนื้อหา ผลประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน โดยผ่านการประเมิน ได้แก่ 1. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ คือ ($M=4.77$, $S.D.=0.38$) 2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ($M=4.68$, $S.D.=0.27$) และ 3. ด้านการวัดและการประเมินผล คือ ($M=4.3$, $S.D.=0$)

1.7) นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1) ศึกษางานวิจัย เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวัดและการประเมินผล

2.2) ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลการเรียนรู้เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านพุทธิพิสัย 4 ด้าน

2.3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน โดยสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก แบบคู่ขนาน จำนวน 2 ฉบับ ฉบับละ 30 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบ ได้ 0 คะแนน

2.4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข

2.5) ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน โดยการประเมินเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความสอดคล้อง ของข้อคำถามกับเนื้อหา ครอบคลุมถึงความรู้ ทักษะและพฤติกรรม ที่ต้องการวัดหรือจุดประสงค์การเรียนรู้

2.6) นำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความสอดคล้อง และเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน ฉบับที่ 1 อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1 นำข้อสอบมาใช้ได้จำนวน 47 ข้อ และค่าดัชนีความสอดคล้อง ฉบับที่ 2 อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1 นำข้อสอบมาใช้ได้จำนวน 47 ข้อ

2.7) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและเรียนเนื้อหาไฟฟ้าในชีวิตประจำวันมาแล้ว จำนวน 32 คน และนำผลคะแนนสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพ โดย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ฉบับก่อนเรียนที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.33-0.78 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22-0.78 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ฉบับหลังเรียนที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.44-0.78 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22-0.67 ค่าความเที่ยง แบบทดสอบฉบับก่อนเรียนมีค่าความเที่ยง เท่ากับ .789 และ แบบทดสอบฉบับหลังเรียนมีค่า ความเที่ยง เท่ากับ .813

2.8) จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

3.1) ศึกษางานวิจัย เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ การวัดและการประเมินผล

3.2) ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอน การสร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ โดยผู้วิจัยยึดหลักการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหาสามารถระบุปัญหาของสถานการณ์ปัญหา ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา สามารถระบุสาเหตุจากสถานการณ์ปัญหา ขั้นที่ 3 การเสนอแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา สามารถเสนอวิธีในการแก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหานั้น และ ขั้นที่ 4 การตรวจสอบผลลัพธ์จากการแก้ปัญหา โดยสามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นหลังจากการแก้ปัญหาที่เกิดจากสาเหตุของปัญหา

3.3) กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ในการสร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์แต่ละข้อ สร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 2 ฉบับ ฉบับละ 40 ข้อ เป็นแบบคู่ขนาน เป็นเหตุการณ์ปัญหา จำนวน 9 เหตุการณ์

3.4) นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข

3.5) ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน โดยการประเมินเชิงเนื้อหาของแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เป็นการวัดความสอดคล้อง ของข้อคำถามกับเนื้อหา ครอบคลุมถึงความรู้ทักษะและพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือจุดประสงค์การเรียนรู้

3.6) ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความสอดคล้อง และเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ พบว่า ฉบับที่ 1 และ ฉบับที่ 2 ผลอยู่ที่ 1 นำข้อสอบมาใช้ได้จำนวน 40 ข้อ

3.7) นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน และนำผลคะแนนสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพ ฉบับก่อนเรียนที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.44-0.78 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22-0.89 และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ฉบับหลังเรียนที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.5-0.78 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22-0.89 ค่าความเที่ยง แบบทดสอบฉบับก่อนเรียนมีค่าความเที่ยง เท่ากับ .806 และ แบบทดสอบฉบับหลังเรียนมีค่า ความเที่ยง เท่ากับ .839

3.8) จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน

ตรวจและบันทึกผล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 5 แผน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ หลังจากที่ได้จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ครบตามเนื้อหาที่กำหนดแล้ว นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ทดสอบหลังเรียนตรวจและบันทึกผลคะแนนหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคน นำผลคะแนนที่ได้ไปประมวลผลด้วยโปรแกรม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ นำผลวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน และความสามารถในการแก้ปัญหาวางวิทยาศาสตร์ เพื่อสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบ t-test for dependent samples
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาวางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบ t-test for dependent samples

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนน	n	M	S.D.	t	df	p
ก่อนเรียน	30	35	12.26	3.346	13.40*	34	.000
หลังเรียน	30	35	20.46	3.441			

*p<.05

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจำนวน 35 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($M = 12.26$, $S.D = 3.346$) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($M = 20.46$, $S.D = 3.441$) สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้สามารถส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนจากผลการทดสอบด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์	คะแนน	n	M	S.D.	t	df	p
ก่อนเรียน	30	35	14.40	3.583	10.783*	34	.000
หลังเรียน	30	35	20.66	3.506			

*p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 35 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($M = 14.40$, $S.D = 3.583$) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($M = 20.66$, $S.D = 3.506$) สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ จากผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน หลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่จัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกวิชาธุรกิจดิจิทัล และเทคโนโลยีสารสนเทศ ห้อง 3/1 จำนวน 35 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 12.26 และหลังเรียนอยู่ที่ 20.46 อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน โดยการนำเสนอการแก้ปัญหาใกล้ตัวนักเรียนที่สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวันเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงความรู้เนื้อหาทางทฤษฎี เข้าสู่เนื้อหาที่ปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการศึกษา สืบค้น และแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการทำงานแบบกลุ่มในการฝึกการทำงานร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางร่วมกัน โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยเลือกใช้คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา ขั้นที่3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบและขั้น 6 นำเสนอและประเมินผลงาน โดยกระบวนการที่จะได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่นักเรียนจะเป็นผู้ปฏิบัติเอง ในกรณีคาบเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นักเรียนอาจจะไม่คุ้นชินกับการจัดการเรียนรู้ รูปแบบนี้ ผู้สอนจึงต้องมีการกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความเข้าใจในกระบวนการ วิธีการ ที่จะได้มาซึ่งความรู้ และเมื่อนักเรียนเข้าใจถึงกระบวนการในการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 และ 3 ในลำดับต่อ ๆ ไปตลอดแผนการจัด

การเรียนรู้ ผู้สอนจึงมีการเพิ่มข้อมูลที่แปลกใหม่ และหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการสืบค้น และได้มาซึ่งองค์ความรู้

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในเรื่องไฟฟ้าในชีวิตประจำวันที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากตัวสถานการณ์ปัญหาในรูปแบบต่างๆ ผ่านการแก้ไขปัญหา สืบค้น วิเคราะห์ สรุปความเข้าใจ เพื่อสร้างความความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของตนเองและการร่วมกันทำงานภายในกลุ่ม โดยสอดคล้องกับคำกล่าวของ (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2558) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลก เพื่อให้ผู้เรียน เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาไปพร้อมกับส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง (ทศนา ขัมมณี, 2560) ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้น แสดงให้เห็นถึงทางเลือก วิธีการในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายรวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่เรียนรู้ เกิดทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในส่วนของการประเมินผลที่เกิดขึ้น

หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานครบถ้วนตามแผนที่จัดเตรียมไว้ ในส่วนของการวัดและประเมินผลที่เกิดขึ้น มีการวัดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงภายในห้องทั้งการสังเกต การประเมินผลงาน การประเมินการทำงานกลุ่ม และการประเมินด้วยคะแนนหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยงานวิจัยของผู้วิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ไฟฟ้าในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของ นภัสวรรณ ศรีทรงเมือง (2563) ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังกราฟิกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 27 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกานดา สีทา (2563) ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องโลกและการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ห้องเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Uluçinar (2023) การศึกษาแบบเมตา-วิเคราะห์เกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ผลการทดลอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลตามโมเดลสุ่ม (random effects model) เท่ากับ 1.009 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับ “สูงมาก” ตามเกณฑ์ของ Cohen

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนของนักเรียนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่จัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แผนกวิชาธุรกิจดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ห้อง 3/1 จำนวน 35 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 14.40 และหลังเรียนอยู่ที่ 20.66 ทำให้ทราบการจัดการเรียนรู้รูปแบบปัญหาเป็นฐานรูปแบบที่ตัวผู้วิจัยเลือกใช้ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน สามารถเพิ่มความเข้าใจต่อ

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์มีรายละเอียดดังนี้ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา สามารถระบุปัญหาของสถานการณ์ปัญหา ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหา สามารถระบุสาเหตุจากสถานการณ์ปัญหา ขั้นที่ 3 การเสนอแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา สามารถเสนอวิธีการในการแก้ปัญหาจากสาเหตุของปัญหานั้น และขั้นที่ 4 การตรวจสอบผลลัพธ์จากการแก้ปัญหา ที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ในการจัดการเรียนรู้เริ่มจากการกำหนดสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และการสืบค้นปัญหา สาเหตุ ลงข้อสรุปการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้พบว่าในแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 4 และ 5 นักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถทำความเข้าใจถึงสถานการณ์ปัญหาและอธิบายถึง ปัญหา สาเหตุ แนวทางและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วยิ่งขึ้นกว่าการจัดการเรียนรู้ในแผนที่ 1 2 และ 3 ทำให้เห็นว่านักเรียนเกิดกระบวนการความเข้าใจ คือกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน และความรู้เดิมในการได้มาซึ่งองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้มีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนต่อยอดกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอนจากปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองมากที่สุดเพื่อให้ทั้งกระบวนการและความรู้ จากวิธีการสังเกต การสำรวจ ตรวจสอบ การทดลอง แล้วนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์ข้อที่สองของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสมฤทัย มะหะหมัด (2561) กล่าวว่า ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาพบว่า นักเรียนที่เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ กังสุกุล (2560) กล่าวว่า การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัย วารุณี ชุมตริณอก (2562) กล่าวว่า ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าของนักเรียน ที่เรียนด้วยการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัย ในต่างประเทศของ Raman, et al. (2024) ระบุว่า ผลของแนวทางการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานต่อการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนวิชาเคมีพบว่า กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการแก้ปัญหาคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนการเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาเชิงวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูควรวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบเวลาในการควบคุม โดยจัดลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน เช่น การตั้งปัญหา การสืบค้นข้อมูล การอภิปรายกลุ่ม และการสรุปผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีทิศทาง ช่วยส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบและต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ครอบคลุมหลายระดับชั้นหลายห้องเรียน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ในบริบทที่แตกต่างกัน และเพิ่มความเชื่อมั่นในผลการวิจัย

2. ควรศึกษาผลของการใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับวิธีการเสริมหรือเทคนิคการเรียนรู้รูปแบบอื่น เช่น การประเมินแบบแท้จริง การใช้สื่อดิจิทัล หรือการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม เพื่อศึกษาว่าสามารถเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ได้มากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตนา แฉมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภัสวรรณ ศรีทรงเมือง. (2563). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสุคันธาราม (สุคันธวิทยาการ) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปฐมาภรณ์ พิมพ์ทอง. (2565). หน่วยที่ 10 การจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการในวิชาวิทยาศาสตร์. ใน *ประมวลสาระชุด วิชา สัมมนาหลักสูตรและการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์*. หน้า 33-35. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2558). *เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเรียนการสอน: การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL)*. เข้าถึงได้จาก <https://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf>.
- วารุณี ชุมตรินอก. (2562). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). *V-NET ค่าสถิติพื้นฐานทั่วประเทศ (ทุกระดับ)*. เข้าถึงได้จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/3001>.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). ผลการประเมิน PISA 2022. เข้าถึงได้จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2562. เข้าถึงได้จาก <https://bsq.vec.go.th/th-th/เอกสารเผยแพร่/มาตรฐาน/มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา.aspx>
- สุกานดา สีทา. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โสสมฤทัย มะหะหมาด. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องคุณภาพของสิ่งมีชีวิตที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดภูเก็ต. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรอุษา กังสกุล. (2560). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการถ่ายทอดทางพันธุกรรมโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Peffer, M. E., Renken, M., Enderle, P., & Cohen, J. (2019). Mission to Planet Markle: Problem-based learning for teaching elementary students difficult content and practices. *Research in Science Education*, 51(5), 1365–1389.
- Raman, Y., Surif, J., & Ibrahim, N. H. (2024). The effect of problem-based learning approach in enhancing problem solving skills in chemistry education: A systematic review. *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 18(5), 91–111.
- Uluçınar, U. (2023). The effect of problem-based learning in science education on academic achievement: A meta-analytical study. *Science Education International*, 34(2), 72–85.

ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
Needs Assessment for Developing the School Image in Na Klang District
under the Nong Bua Lam Phu Primary Educational Service Area Office 2

ชยานันต์ มงคลเคหา¹

Chayanant Mongkhonkheha¹

ศศิรดา แพงไทย²

Sasirada Pangthai²

จิรัฐติกุล ดอนวิจารย์ขจร³

Jeeruttikoon Dawnwichankajorn³

สุรศักดิ์ แจ่มเจริญ⁴

Surasak Jamcharoen⁴

Received: July 27,2025 Revised: November 26,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและสภาพที่พึงประสงค์ของภาพลักษณ์ของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 214 คน ได้จากการใช้ตารางเครซี และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.987 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.990 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของสภาพที่พึงประสงค์ PNImodified

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหา ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.61) เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่าด้านคุณภาพของครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ =3.75) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศสถานศึกษา ($\bar{X}$ =3.61) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ =3.54)

¹ โรงเรียนบ้านเอื้องโนนไธสงสาวิทยา

² มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

³ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

⁴ มหาวิทยาลัยชินวัตร

¹ Ban Ueng Non Rai NonSawittaya School .Nong Bua Lamphu , Thailand

² Nort Eastern University, Thailand

³ College of Asian Scholars,Thailand

⁴ Shinawatra University ,Thailand

¹ Corresponding author Email: Chayanant23967@buapit.ac.th

2. สภาพที่พึงประสงค์ ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านคุณภาพของครูมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) รองลงมา คือ ด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหาร ($\bar{X}=4.70$) และด้านความพร้อมของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.67$)

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน พบว่าความต้องการจำเป็น (PNImodified) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.256 - 0.322 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมีจำนวน 3 ด้าน เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วม (PNImodified = 0.322) ด้านคุณภาพของครู (PNImodified = 0.307) และด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหาร (PNImodified = 0.306)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา, ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา, สภาพที่พึงประสงค์ของภาพลักษณ์

Abstract

This independent study aimed to 1) examine the problems and desirable conditions of the school image and 2) identify the priority needs for improving the school image in Na Klang District under the Office of Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area 2. The sample group consisted of 214 participants, including school administrators, teachers, and support staff, selected using Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a dual-response format questionnaire based on a five-point Likert scale. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranged between 0.67 and 1.00. The reliability coefficients were 0.987 for the current condition and 0.990 for the desirable condition. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNImodified).

The findings revealed that

1. The overall current school image was rated at a high level ($\bar{X}=3.61$). The highest-rated aspect was the quality of teachers and educational personnel ($\bar{X}=3.75$), followed by the physical environment and school atmosphere ($\bar{X}=3.61$). The lowest-rated aspect was community relations and parental involvement ($\bar{X}=3.54$).

2. The overall desirable school image was also at a high level ($\bar{X}=4.69$). The highest-rated desirable aspect was the quality of teachers and educational personnel ($\bar{X}=4.71$), followed by the image of school administrators ($\bar{X}=4.71$). The lowest-rated aspect was the readiness of buildings and facilities ($\bar{X}=4.67$).

3. The analysis of priority needs for school image development revealed that PNImodified values ranged from 0.256 to 0.322. The top three most urgent areas of need were: community relations and parental involvement (PNImodified = 0.322), the quality of teachers and educational personnel (PNImodified = 0.307), and the image of school administrators (PNImodified = 0.306).

Keywords: Needs for Developing, School Image, Desired Image Condition

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการผลิตและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล ให้มีคุณภาพสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน และยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ สามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้ามีศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2542) ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นภาพลักษณ์ที่ติดต้ององค์กรของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และสามารถสะท้อนถึงเอกลักษณ์ขององค์กร (Cooperate Identity) สิ่งที่ต้องการกระทำ หรือสร้างขึ้นมาได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ (มนสิข ลิขิตสมบุรณ์, 2563) สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ประกอบไปด้วยบุคลากรที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคนจะมีแนวคิด ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมปฏิบัติที่แตกต่างกันไปตามลักษณะที่ตนเองดำเนินชีวิตอยู่ และเมื่อบุคลากรดังกล่าวได้เข้ามาอยู่ร่วมกันในสถานศึกษา ทุกคนจะถูกหล่อหลอมความคิด ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ทุกคนยอมรับและถือปฏิบัติร่วมกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งวัฒนธรรมในแต่ละองค์กรจะมีความชัดเจนในตัวเองในเรื่องของการควบคุมความคิด ความต้องการ และการมีรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งจะมีผลต่อการบริหารงาน ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กรจึงประกอบไปด้วยการแบ่งปัน ความเชื่อ ความคิด การปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร (ศิริพงษ์ เสงายาน, 2557) “ภาพลักษณ์” เป็นภาพขององค์กร สถาบัน หน่วยงาน บริษัทหรือบุคคล เปรียบเสมือนสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของแต่ละบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ แล้วกลายเป็นภาพฝังใจอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคล (ปาริศา อิงสุวรรณ, 2556) ถ้าความเห็นของคนส่วนมากเป็นเช่นไร ภาพลักษณ์ขององค์กรก็จะเป็นเช่นนั้น ภาพลักษณ์จะสร้างความน่าเชื่อถือ เลื่อมใสให้กับองค์กร (วิจิตร อาวะกุล, 2542) โดยภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างออกไปอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนภาพลักษณ์องค์กรได้เป็นอย่างดี การสร้างคุณค่าขององค์กร หรือคุณค่าในใจของสาธารณชนที่มีต่อองค์กรตามความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย หรือสาธารณชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้นทางสังคมและการตีความ รวมถึงการมีประสบการณ์กับองค์กร หน่วยงาน และสถาบันนั้น ๆ ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจต่อองค์กร การสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรอาจจะไม่ใช่สิ่งยาก แต่ถ้าองค์กรเลือกแนวทางดำเนินการพัฒนาในทางที่ผิดต่อค่านิยมของคนในสังคม ก็จะมีผลเสียต่อภาพลักษณ์ขององค์กรและจะเป็นภาพจำทางลบของสังคมและสาธารณชน หากไม่มีการแก้ไขวิธีการดำเนินการพัฒนาให้ภาพลักษณ์นั้นเป็นไปในทางที่ดี ก็จะมีผลให้ขาดความสามารถในการแข่งขันระหว่างองค์กร นับเป็นสิ่งที่ท้าทายของผู้บริหารที่จะพัฒนาภาพลักษณ์ขององค์กรให้ดีขึ้น (นริศ สุกันธวรัตน์, 2560)

การสร้างภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษานั้นจะเกิดจากความรู้สึกนึกคิดของคนที่มีต่อสถานศึกษา และเกิดจากการได้รับความเชื่อถือ ความศรัทธา การยอมรับ การเข้าใจและรับรู้ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหาร สถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีต่อสถานศึกษา (นฤมล คาลา, 2564) ดังนั้นการสร้างภาพลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

อย่างยิ่งต่อองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่ต้องอาศัยภาพลักษณ์เป็นสำคัญ เพราะสถานศึกษาที่มีภาพลักษณ์ที่ดีและมีชื่อเสียงจะเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเชื่อมั่นของประชาชนในชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา และทำให้สถานศึกษามีความสามารถในการแข่งขัน และสามารถดึงดูดผู้เรียนที่มีศักยภาพ ให้เข้ามาศึกษาต่อในสถานศึกษานั้นๆ ได้อย่างมีคุณภาพ (นฤเบศ เชาว์พานิช, 2566)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า ประสพปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น ครูย้ายออกบ่อย และครูขาดขวัญและกำลังใจ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2, 2567) และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการย้ายมาดำรงตำแหน่งหรือเลือกบรรจุรับราชการในสถานศึกษานั้น ๆ ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ผู้ปกครอง รวมทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการเลือกเข้าร่วมกิจกรรม หรือภารกิจในสถานศึกษานั้น ๆ อย่างไรก็ตามการที่จะสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาให้เกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินการที่ดีภายในสถานศึกษา และเพื่อให้เกิดผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และเกิดผลสำเร็จสูงสุดตามเป้าประสงค์ของการศึกษาที่เป็นรากฐานอันสำคัญในการผลิตและพัฒนาความรู้ความสามารถของเด็กและเยาวชนของชาติ ให้มีคุณภาพสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลก ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน และยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ให้สามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้ามีศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างเท่าเทียมกันสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและสภาพที่พึงประสงค์ของภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา 42 แห่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 483 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 214 คน วนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดได้ตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามภาพลักษณ์ปัจจุบัน และภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบเป็นแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบการตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) เกี่ยวกับการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วยสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยใช้คำถามที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาพลักษณ์สถานศึกษา จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพของหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) ด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 4) ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา 5) ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และ 6) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และบรรยากาศสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีค่าความเชื่อมั่นของภาพลักษณ์ปัจจุบันของสถานศึกษา เท่ากับ 0.987 และภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา เท่ากับ 0.990

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามภาพลักษณ์ปัจจุบัน และภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เก็บข้อมูลแล้วส่งทางไปรษณีย์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและได้รับคืนมาร้อยละ 100 แล้วทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ในแต่ละชุดแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์แบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1) แบบสอบถาม ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

2) แบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ภาพลักษณ์ปัจจุบัน และภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน โดยวิธีการแปลผลตามเกณฑ์

ขั้นตอนที่ 2

วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ด้วยการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมาก ไปหาน้อย ใช้สูตรของ นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2550) ปรับจากสูตร PNI เดิม โดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI Modified) เป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยหาผลต่างของสภาพที่เป็นจริงและ หาดด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยหาค่าความถี่และร้อยละ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของข้าราชการครู	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	11	5.14
2. ครูผู้สอน	168	78.50
3. บุคลากรทางการศึกษา	35	16.36
รวม	214	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 214 คน ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 78.50 เจ้าหน้าที่สนับสนุน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 16.36 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.14

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และสภาพที่พึงประสงค์ ในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

การวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2	ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านคุณภาพของหลักสูตรและการเรียนการสอน	3.60	0.92	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด
2. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	3.54	0.92	มาก	4.68	0.47	มากที่สุด
3. ด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	3.60	0.92	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอ นากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2	ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา	3.75	0.92	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด
5. ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.55	0.93	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด
6. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศสถานศึกษา	3.61	0.93	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด
โดยรวม	3.61	0.93	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบัน ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.75) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และ บรรยากาศสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.61) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ($\bar{X}$ = 3.54)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.71) รองลงมา คือ ด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.70) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ = 4.67)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอ นากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index : PNImodified) ความจำเป็นของการพัฒนาภาวะภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นการพัฒนา
ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองบัวลำภู เขต 2 ภาพรวมรายด้าน

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับ ความต้องการจำเป็น
1. ด้านคุณภาพของหลักสูตรและการเรียน การสอน	3.60	4.69	0.303	4
2. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	3.54	4.68	0.322	1
3. ด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	3.60	4.70	0.306	3
4. ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการ ศึกษา	3.75	4.71	0.307	2
5. ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่และสิ่ง อำนวยความสะดวก	3.55	4.67	0.256	6
6. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและ บรรยากาศสถานศึกษา	3.61	4.69	0.299	5
โดยรวม	3.61	4.69	0.299	

จากตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษา
ในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมและรายด้าน
พบว่า พิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.256 - 0.322 โดยด้านที่มี
ความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมีจำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับ
ชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ($PNI_{modified} = 0.322$) ด้านคุณภาพของครูและบุคลากร
ทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.307$) และด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ($PNI_{modified} =$
0.306)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์
ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1.1) สภาพปัจจุบัน ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา คือ
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1.2) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมาคือ ด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

2. ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาเป็นภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

2.1) ลำดับความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมและรายด้าน พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมีจำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2) ด้านคุณภาพของหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน มีจำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักสูตรมีการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สถานศึกษามีการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอนและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์ และ หลักสูตรมีการออกแบบอย่างบูรณาการทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการ และผลลัพธ์

2.3) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน มีจำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ผู้ปกครองมีบทบาทในการวางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสถานศึกษามีการร่วมมือกับชุมชนในการสนับสนุนทรัพยากรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ทรัพยากร จากภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4) ด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน มีจำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้นำสามารถปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา และรักษา ความเสถียรภาพในการดำเนินงานผู้บริหารสามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีและเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ และ ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5) ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน มีจำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่ทันสมัย ครูมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพที่สอน และ ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 จำเป็นเร่งด่วนมีจำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์และห้องน้ำเพียงพอต่อการใช้งาน สิ่งอำนวยความสะดวกได้รับการอัปเดตและทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต ความสะดวกในการใช้งาน และ อาคารสถานที่ที่มีความสะอาดและปลอดภัย

2.6) ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วน มีจำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องสมุดห้องคอมพิวเตอร์และห้องน้ำเพียงพอต่อการใช้งาน สิ่งอำนวยความสะดวกได้รับการอัปเดตและทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต ความสะดวกในการใช้งาน และ อาคารสถานที่ที่มีความสะอาดและปลอดภัย

2.7) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมีจำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สถานศึกษามีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น น้ำดื่ม ห้องน้ำ ห้องสมุด ห้องทดลอง และอินเทอร์เน็ต สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และการออกแบบพื้นที่ในสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและรองรับวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากร ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ครูที่มีความรู้ความสามารถ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ และมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนย่อมส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองทิพย์ นาควิชตร (2558) ที่ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า คุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านความเชี่ยวชาญในการสอน การใส่ใจดูแลนักเรียน และการมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากผู้ปกครองและชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ อีร์ทูล (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณภาพของครูเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การดูแลเอาใจใส่นักเรียน และความประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังคมคาดหวังจากผู้ประกอบวิชาชีพครู ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่นี้มีความคาดหวังสูงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบการศึกษา ทั้งนี้เพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา มณีรัตน์ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อภาพลักษณ์สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณภาพของครูเป็นความคาดหวังอันดับแรกของผู้ปกครองและชุมชนต่อสถานศึกษา โดยมีความต้องการให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการสอน มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย มีความรักและเมตตาต่อศิษย์ และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ คำดี (2562) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์โรงเรียนชนบทในทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นประเด็นที่ได้รับความสำคัญสูงสุดในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน โดยทุกภาคส่วนเห็นตรงกันว่าครูที่มีคุณภาพสามารถสร้างความแตกต่างได้อย่างมีนัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน แม้จะอยู่ในบริบทที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมี 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษายังมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนและผู้ปกครอง รองลงมาคือด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา อาจเป็นเพราะความต้องการให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่ทันสมัย สะท้อนให้เห็นว่าแม้จะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันสูงสุด แต่ก็ยังมีช่องว่างกับความคาดหวังที่สูงมาก ส่วนด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนอันดับสาม โดยเฉพาะในประเด็นผู้นำสามารถปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาและรักษาความเสถียรภาพในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิธาน มหิเมือง (2565) ที่ศึกษาการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัลโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำนวน 201 คน พบว่า พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัลโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัล โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษา ภาพรวมมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอ นากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เมื่อพิจารณาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นเร่งด่วนคือด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้ในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง สถานศึกษาควรพัฒนาโลกการสื่อสารสองทางที่มีประสิทธิภาพกับผู้ปกครองและชุมชน เช่น การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือการจัดกิจกรรมพบปะสม่ำเสมอ ควรจัดทำแผนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดบทบาทที่ชัดเจนสำหรับผู้ปกครองและชุมชนในการร่วมพัฒนาสถานศึกษา และควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

2. ด้านคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูแต่ละคน สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย เช่น การใช้เทคโนโลยีในการสอน และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และควรสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในโรงเรียนเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการสอนร่วมกัน

3. ด้านภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อระดมทรัพยากรและสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยทำการศึกษากรณีตัวอย่างของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาภาพลักษณ์ เพื่อถอดบทเรียนและหาแนวปฏิบัติที่ดี

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2558). ความต้องการและแนวทางพัฒนาครูเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิทยาลัย นครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 15(3), 68–82. เข้าถึงได้จาก <https://so03.tcihaijo.org/index.php/hsjournalnmc/article/view/253131>
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยและประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- นริศ สุนันธรรัตน์. (2560). *กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์สถานศึกษาอาชีวศึกษาตามกรอบแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นฤเบศ เชาวพานิช. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ตามกรอบแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นฤมล คาธา. (2564). *การวิเคราะห์องค์ประกอบภาพลักษณ์โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ปฐิธาน มหิเมือง. (2565). *การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารยุคดิจิทัลโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปาริศา อิงสุวรรณ. (2556). *การพัฒนามาตรฐานวัดภาพลักษณ์ตราสินค้าของโรงแรม*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนัส สิทธิสมบุญ, วีรวรรณ จงจิตร, ศิริจิรกาล และจรัสรัตน์ เสนาะกรรณ. (2563). มโนทัศน์การสร้างภาพลักษณ์องค์กร. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*, 15(1), 150–160.
- รัตน มณีรัตน์. (2563). *ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อภาพลักษณ์สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิจิตร อาวะกุล. (2542). *เทคนิคมนุษย์สัมพันธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.

- วิไลลักษณ์ คำดี. (2562). *แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์โรงเรียนชนบทในทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริพงษ์ เสาภายน. (2558). *หลักและกระบวนการบริหารการศึกษาทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตีวียโอ.
- สมใจ จีรธิฐ. (2556). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามแนวจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสาร สังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาพุทธ*, 5(3), 176–190.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nbl2.go.th>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

ประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาต่อความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์
ในการเรียนคณิตศาสตร์ในมหาวิทยาลัย การศึกษาปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ
An Interpretive Phenomenological Study of University Students'
Learning Experiences of Mathematics Anxiety and Emotional Struggle

ปิยสิทธิ์ บัณฑิตสกุลชัย¹
ณัฐรา ธรรมเวช²

Piyasit Bandidsakunchai¹
Natrada Thammawech²

Received: August 7, 2025 Revised: November 25, 2025 Accepted: November 27, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เผชิญกับความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพในกรอบของปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความตามแนวคิดของ Van Manen เพื่อเข้าถึงความหมายของประสบการณ์ที่มีชีวิตจากมุมมองของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยนักศึกษา 10 คนที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับความวิตกกังวลหรือความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง พร้อมการบันทึกภาคสนามและบันทึกสะท้อนตนเองของผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการผ่านการอ่านแบบองค์รวม การเลือกวลีสำคัญ และการอ่านแบบละเอียดตามแนวคิดของ Van Manen ผลการวิเคราะห์พบแก่นสาระสำคัญ 4 ประการ คือ (1) ความกลัวที่ฝังลึกในการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์และทางกายอย่างฉับพลันเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ (2) ความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง นักศึกษาจะตีความความล้มเหลวว่าเป็นการสะท้อนคุณค่าของตัวเองและลดทอนความเชื่อมั่น (3) การประคับประคองตนเองผ่านกลยุทธ์ส่วนบุคคล เช่น การทบทวนซ้ำ การขอความช่วยเหลือ หรือการเลี่ยงสถานการณ์ที่กดดันเพื่อรักษาสมดุลทางอารมณ์ และ (4) การยอมรับข้อจำกัดและการปรับตัวทางอารมณ์ โดยผู้เรียนบางคนปรับกรอบความคาดหวังใหม่เพื่อลดผลกระทบเชิงลบต่อจิตใจ ผลการวิจัยสะท้อนว่า ความวิตกกังวลทางคณิตศาสตร์เป็นประสบการณ์เชิงอารมณ์ที่สอดคล้องกับหลายมิติของชีวิตผู้เรียน ทั้งมิติด้านร่างกาย พื้นที่ ความสัมพันธ์ และเวลา งานวิจัยชี้ให้เห็นความจำเป็นในการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทางอารมณ์ ส่งเสริมการทำความเข้าใจตนเอง และช่วยให้นักศึกษาฟื้นฟูความมั่นใจในการเรียนคณิตศาสตร์อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ประสบการณ์ของนักศึกษา, ความวิตกกังวลทางคณิตศาสตร์, ความล้มเหลวทางอารมณ์, การเรียนคณิตศาสตร์, ปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ

¹² คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

¹² Faculty of Information Technology and Digital Innovation, North Bangkok University, Thailand

¹ Corresponding author Email: piyasit.ba@northbkk.ac.th

Abstract

This study aimed to explore and interpret the learning experiences of university students who encountered mathematics anxiety and emotional struggle in their learning. Employing a qualitative research approach within the framework of interpretive phenomenology informed by Van Manen's perspective, the study sought to access the meaning of lived experiences from the learners' viewpoints in a profound and nuanced manner. The participants consisted of ten undergraduate students who had first-hand experiences of anxiety or emotional struggle related to learning mathematics. Data were collected through semi-structured, in-depth interviews, complemented by field notes and the researcher's reflective memos. Data analysis followed Van Manen's methodological procedures, which include holistic reading, selective reading, and detailed reading. The analysis revealed four essential themes: (1) deeply rooted fear in learning mathematics, manifested as immediate emotional and physiological reactions when facing mathematics-related situations; (2) diminished self-worth, in which students often interpret academic failure as a reflection of their personal value, thereby eroding their academic confidence; (3) self-regulation through personal coping strategies, such as repeated review, seeking assistance, or avoiding high-pressure situations in order to maintain emotional balance; and (4) acceptance of limitations and emotional adjustment, wherein some students redefine their expectations to mitigate negative psychological impact. The findings indicate that mathematics anxiety is an affective experience that permeates multiple dimensions of learners' lives, including the bodily, spatial, relational, and temporal dimensions. The study highlights the need to design emotionally supportive learning environments that foster self-understanding and help students rebuild their confidence in mathematics learning in a sustainable manner.

Keywords: university student experience, mathematics anxiety, emotional struggle, mathematics learning, interpretive phenomenology

บทนำ

การเรียนรู้คณิตศาสตร์ในมหาวิทยาลัยเป็นหนึ่งในความท้าทายสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในบริบทที่วิชานี้เป็นวิชาพื้นฐานหรือวิชาบังคับในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น แม้ว่าคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นเครื่องมือทางวิชาชีพ แต่สำหรับนักศึกษาหลาย ๆ คน คณิตศาสตร์ไม่ได้เป็นเพียงแค่วิชาที่ยาก หากยังเป็นแหล่งกำเนิดของความวิตกกังวลและสิ่งก่อกำเนิดความล้มเหลวทางอารมณ์ที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจ ภาพลักษณ์ตนเอง และพฤติกรรมการเรียนรู้ในระยะยาว งานวิจัยในต่างประเทศชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความวิตกกังวลทางคณิตศาสตร์ (mathematics anxiety) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและมีแนวโน้มการไม่อยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระยะยาว อีกทั้งนักศึกษาที่มีความวิตกกังวลสูงมักหลีกเลี่ยงแนวทางการเรียนรู้ที่ใช้ความพยายาม

เช่น การทำโจทย์หรือทบทวนซ้ำ ๆ แม้จะรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นประโยชน์ นอกจากนี้นักศึกษาที่มีกรอบแนวคิดตายตัว (fixed mindset) มักมองตนเองว่าไม่เหมาะกับการเรียนคณิตศาสตร์ และไม่กล้าเผชิญกับปัญหาคณิตศาสตร์ที่ท้าทาย (Jenifer et al., 2023 และ Gonzalez-DeHass et al., 2024) นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีพื้นฐานคณิตศาสตร์ที่ดี แต่ก็ยังแสดงออกถึงความวิตกกังวลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับการสอบต่าง ๆ อาทิ การสอบแคลคูลัส หรือพีชคณิตเชิงเส้น อีกทั้งสภาวะทางอารมณ์ก็ยังส่งผลต่อความมั่นใจ และอาจนำไปสู่การถอนรายวิชาหรือบางคนอาจเปลี่ยนเส้นทางอาชีพในอนาคต (Morán-Soto & Benson, 2024) สำหรับประเทศไทยงานวิจัยในระดับมหาวิทยาลัยที่ศึกษาเกี่ยวกับมิติด้านอารมณ์ พบว่า ความวิตกกังวลในการเรียนเป็นตัวแปรที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดจากการประเมินทักษะการเรียนรู้ ตามแบบสำรวจพฤติกรรมการเรียน (Learning and Study Strategies Inventory: LASSI) ของนักศึกษา ซึ่งสะท้อนภาวะความตึงเครียด ความไม่กล้าซักถาม และการหลีกเลี่ยงการฝึกฝนทางคณิตศาสตร์ (ปิทธิพัฒน์ นดิยมลพันธุ์ และทศพร แก้วขวัญไกร, 2564) เช่นเดียวกับงานของพรรณภัทร แซ่โง้ว (2562) ที่พบว่า ความคาดหวังของครอบครัวและแรงกดดันจากการเปรียบเทียบกับผู้อื่น ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความกลัวและหมดศรัทธาในความสามารถทางคณิตศาสตร์ของตนเอง และความล้มเหลวทางการเรียนคณิตศาสตร์มีผลให้นักศึกษารู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง และตัดสินใจไม่เลือกเรียนในสาขาที่ต้องใช้คณิตศาสตร์ในอนาคต แม้งานวิจัยเหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการศึกษาด้วยวิธีการเชิงปริมาณ เช่น การใช้แบบสอบถามวัดระดับความวิตกกังวล หรือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงความหมายของประสบการณ์และเสียงจากภายในจิตใจของนักศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในกรณีที่นักศึกษาต้องพบกับประสบการณ์ความล้มเหลวซ้ำ ๆ และส่งผลต่อการเรียนรู้ของตนในระยะยาว

เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เผชิญกับความวิตกกังวลทางคณิตศาสตร์ และความล้มเหลวทางอารมณ์ผ่านมุมมองเชิงตีความตามแนวทางของปรากฏการณ์วิทยาตามแนวทางของ Van Manen (1990, 2014) เพื่อลงลึกในความหมายของประสบการณ์จากมุมมองของนักศึกษาเอง ผู้วิจัยได้มีแนวทางในการตีความข้อมูลในประเด็นต่างๆ ประเด็นแรกจากแนวทางของ Ashcraft (2002) และ Richardson & Suinn (1972) ได้ให้ความหมายของความวิตกกังวลทางคณิตศาสตร์ โดยสรุปว่า หมายถึงสภาวะทางอารมณ์ที่นักศึกษารู้สึกตึงเครียด ประหม่า หรือกลัวเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ เช่น การเรียน การทำแบบฝึกหัด การสอบ หรือการถูกเรียกตอบคำถามในห้องเรียน เป็นต้น โดยความวิตกกังวลนี้มีผลกระทบต่องาน ความมั่นใจ และกลไกการเรียนรู้ อาทิ การจำ การคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมในห้องเรียน ในมหาวิทยาลัยความวิตกกังวลนี้มักสัมพันธ์กับกรอบความคิดตายตัว นอกจากนี้ นักศึกษาที่เชื่อว่าคณิตศาสตร์เป็นพรสวรรค์ ไม่ใช่สิ่งที่ฝึกฝนได้ จะรู้สึกหมดหวังเมื่อล้มเหลวและพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญกับปัญหาที่ใช้คณิตศาสตร์โดยตรง (Gonzalez-DeHass et al., 2024) ในส่วนประเด็นความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ งานวิจัยมองความล้มเหลวไม่ใช่แค่สอบตกหรือผลการเรียนต่ำเท่านั้น แต่รวมถึงความล้มเหลวที่รับรู้ภายในที่นักศึกษา รู้สึกว่าตนเองไม่คู่ควรหรือไม่เหมาะสมกับการเรียนคณิตศาสตร์อีกต่อไป และนักศึกษาที่เชื่อว่าความล้มเหลวเกิดจากขาดความสามารถตั้งแต่เกิด (ปัจจัยภายในที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้) จะรู้สึกสิ้นหวังมากกว่าผู้ที่มองว่าล้มเหลวเพราะยังพยายามไม่พอ (ปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงได้) (Turner & Husman, 2008) นอกจากนี้ Asada et al. (2024) กล่าวว่า การขาดคุณค่าภายในต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ส่งผลให้นักศึกษาตีความความไม่เข้าใจว่าเป็นความล้มเหลวในตัวตนซึ่งรุนแรงยิ่งกว่าความล้มเหลวด้านคะแนน สำหรับประเด็นสุดท้าย แนวคิดปรากฏการณ์วิทยาเชิงปฏิบัติของ Van Manen (1990, 2014) โดยแนวทางการวิจัยนี้

ตั้งอยู่บนฐานปรัชญาของ Van Manen ซึ่งพัฒนาแนวคิดที่เรียกว่า ปรากฏการณ์วิทยาเชิงปฏิบัติ (Phenomenology of Practice) โดยเน้นการทำความเข้าใจประสบการณ์ที่มีชีวิต (lived experience) ของมนุษย์ในบริบทของการดำรงอยู่จริง ไม่ใช่เพียงการอธิบายเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่ปรากฏภายนอก แต่เป็นการตีความความหมายที่แฝงอยู่ภายในประสบการณ์นั้นอย่างลุ่มลึก ปรากฏการณ์วิทยาตามแนวทางของ Van Manen ไม่ได้เน้นการสร้างทฤษฎีใหม่หรือการทดสอบสมมติฐาน แต่เน้นการทำความเข้าใจประสบการณ์ผ่านกระบวนการไตร่ตรองและตีความ โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้อ่านความหมายที่แฝงอยู่ในคำบอกเล่า ภาษากาย และบริบททางวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วมวิจัย หัวใจสำคัญของแนวทางนี้อยู่ที่คำถามประเภท “ประสบการณ์นั้นเป็นอย่างไรสำหรับบุคคลหนึ่ง” เช่น การถามว่า “ประสบการณ์ของนักศึกษาต่อความวิตกกังวลและความล้มเหลวในการเรียนคณิตศาสตร์เป็นอย่างไร” ซึ่งไม่มุ่งค้นหาสาเหตุของความล้มเหลวในเชิงปริมาณ แต่ต้องการเข้าใจเชิงคุณภาพของประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา เช่น ความรู้สึกอับอาย ความไม่มั่นใจ หรือการรับรู้ตนเองในฐานะผู้ล้มเหลวทางวิชาการ การใช้แนวคิดของ van Manen มุ่งให้เสียงของนักศึกษาได้รับการรับฟังและช่วยให้นักการศึกษา ครู และผู้กำหนดนโยบายเข้าใจมิติอารมณ์ของการเรียนรู้ในฐานะปรากฏการณ์มนุษย์ที่ซับซ้อน ไม่ใช่เพียงกระบวนการทางปัญญาเชิงตรรกะเพียงอย่างเดียว

ในการตีความประสบการณ์ของนักศึกษาที่ต้องเผชิญกับความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์นั้น ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบมิติของประสบการณ์ตามแนวคิด Van Manen (1990, 2014) เป็นแนวทางในการตีความประสบการณ์ เนื่องจากกรอบนี้เปิดมุมมองให้เข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษาในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน ไม่ใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่ง โดยมีมิติของประสบการณ์ตามแนวคิด Van Manen จะทำหน้าที่เป็นแผนที่แนวคิดที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถมองเห็นว่า ความรู้สึกหวาดกลัวอาจปรากฏผ่านร่างกาย (Lived Body) เวลาที่บิดเบี้ยวในช่วงสอบ (Lived Time) หรือพื้นที่ห้องสอบที่ถูกจดจำว่าเป็นพื้นที่แห่งแรงกดดัน (Lived Space) รวมทั้งสายตาของผู้อื่นที่ทำให้รู้สึกด้อยค่า (Lived Relation) และสิ่งของอย่างข้อสอบหรือเครื่องคิดเลขที่กลายเป็นตัวแทนของความล้มเหลว (Lived Things) การจัดวางเช่นนี้ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยไม่ใช่เพียงการเล่าประสบการณ์ แต่สามารถชี้ให้เห็นความหมายที่ซ่อนอยู่ในแต่ละมิติอย่างชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น ดังนั้นการใช้กรอบแนวคิดนี้จึงสอดคล้องอย่างยิ่งกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยฉบับนี้ที่ต้องการเข้าถึงความหมายของความเป็นผู้ล้มเหลวในมุมมองของนักศึกษาที่เผชิญความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ต่อการเรียนคณิตศาสตร์ในมหาวิทยาลัย

จากข้างต้นที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น งานวิจัยนี้ต้องการเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว ด้วยการใช้แนวทางปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เผชิญกับความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสกัดแก่นสาระสำคัญของประสบการณ์ และอธิบายให้เห็นว่า นักศึกษาตีความความล้มเหลวอย่างไร สร้างความหมายเชิงอารมณ์อย่างไร และมีกระบวนการจัดการกับตนเองอย่างไรเมื่อพบกับปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์ในมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่อความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ ผ่านมุมมองเชิงตีความตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แนวทาง ปรัชญาการตีความเชิงตีความ (Interpretive Phenomenology) เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้แนวคิดของ Van Manen เป็นแนวทางหลักในการดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีที่มีประสบการณ์ความวิตกกังวลหรือความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 10 คน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติคือ เคยสอบตกหรือรู้สึกว้าวุ่นทางอารมณ์ในวิชาคณิตศาสตร์ เคยรู้สึกกลัว วิตกกังวลหรืออยากหลีกเลี่ยงการเรียนคณิตศาสตร์ และมีความสนใจในการแบ่งปันประสบการณ์อย่างลึกซึ้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือหลัก โดยมีชุดคำถามที่ออกแบบตามหลักของปรัชญาการตีความ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนความรู้สึก ประสบการณ์ และความหมายที่พวกเขามอบให้กับประสบการณ์เหล่านั้น โดยก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลได้ผ่านการพิจารณาและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผู้วิจัยจะบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์พร้อมจดบันทึกภาคสนาม (field notes) และเขียนบันทึกสะท้อนตนเอง (reflective memo) หลังการสัมภาษณ์ทุกครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบรายบุคคล โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามแบบปลายเปิด และการฟังเชิงตีความ หลังจากการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยได้จดบันทึกภาคสนามเพื่อบันทึกบริบทของการสัมภาษณ์ รวมถึงสภาพแวดล้อมทางอารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลและการตอบสนองที่ไม่ปรากฏในข้อความ เช่น สีหน้า แววตา น้ำเสียง น้ำหนักการพูดหรือท่าทางที่สะท้อนอารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลในขณะเล่าประสบการณ์ เพื่อช่วยเสริมการตีความเชิงลึกที่ไม่สามารถสังเกตได้จากเสียงบันทึกเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เขียนบันทึกสะท้อนตนเองทันทีหลังการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง โดยสะท้อนถึงความรู้สึก ความคิดหรือคติที่อาจเกิดขึ้นขณะเก็บข้อมูล รวมถึงการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลแต่ละชุดในเบื้องต้นก่อน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการรับรู้ของผู้วิจัยเกี่ยวกับตนเองในฐานะ เครื่องมือและรักษาความน่าเชื่อถือในการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของปรัชญาการตีความเชิงตีความ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้แนวทางของ Van Manen ซึ่งอยู่ในกรอบของปรัชญาการตีความเชิงตีความ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าถึงสาระสำคัญของประสบการณ์ (essence of experience) ที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเผชิญเมื่อประสบกับความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมข้อมูล ผู้วิจัยได้บันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึกทุกครั้งและทำการถอดบทสัมภาษณ์แบบเลือกช่วง โดยมุ่งเน้นประเด็นที่สะท้อนประสบการณ์ อารมณ์ และความหมายที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลและความล้มเหลวในการเรียนคณิตศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณข้อมูลแต่ยังคงรักษาเนื้อหาที่มีคุณค่าทางการตีความ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตีความ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์ที่ใช้การอ่านและตีความแบบ 3 ชั้นตามแนวคิดของ Van Manen ได้แก่ (1) การอ่านแบบองค์รวม (Holistic Reading) ผู้วิจัยอ่านบทสัมภาษณ์ทั้งหมดในแต่ละรายเพื่อเข้าใจความหมายหลักของประสบการณ์โดยรวมพร้อมบันทึกความรู้สึก ประเด็นเด่น และแนวโน้มเบื้องต้น (2) การอ่านแบบเลือกวลีสำคัญ (Selective Reading) จากการอ่านซ้ำ ผู้วิจัยเลือกวลี ประโยคหรือถ้อยคำที่สื่อถึงความรู้สึก การรับรู้ หรือจุดเปลี่ยนของประสบการณ์และทำการเน้นข้อความสำคัญเพื่อการตีความ และ (3) การอ่านแบบละเอียด (Detailed Reading) ผู้วิจัยวิเคราะห์แต่ละประโยคในเชิงลึกเพื่อเข้าใจบริบท ความรู้สึกและความหมายแฝง โดยอ้างอิงจากการบันทึกสะท้อนตนเองและบันทึกภาคสนามที่เขียนไว้หลังการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคลแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้ามกรณี (cross-case analysis) เพื่อค้นหาประเด็นร่วมที่เกิดขึ้น หรือความแตกต่างที่น่าสนใจ จากนั้นจึงจัดกลุ่มเป็น “แก่นสาระ” และ “แก่นสาระย่อย” โดยพิจารณาทั้งด้านภาษา ความรู้สึก และความหมายทางสังคมที่ปรากฏ แก่นสาระทั้งหมดได้รับการพัฒนาโดยอิงจาก (1) ความถี่ของประเด็นที่ปรากฏในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (2) ความเข้มข้นทางอารมณ์ของประสบการณ์ที่นักศึกษาถ่ายทอด (3) ความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4. การตรวจสอบความถูกต้องของการตีความ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจกับผู้ให้ข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลทุกราย เพื่อให้ยืนยันว่าข้อความหรือสาระสำคัญที่วิเคราะห์นั้นสะท้อนความหมายที่ต้องการสื่อสารจริง นอกจากนี้ยังมีการใช้การบันทึกสะท้อนตนเองเพื่อสะท้อนท่าทีและอคติของผู้วิจัยหลังการสัมภาษณ์ และระหว่างกระบวนการตีความ เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นธรรมชาติ โปร่งใส และใกล้เคียงประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

งานวิจัยนี้จึงยึดแนวทางของ Lincoln & Guba (1985) ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลผ่าน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Credibility) การถ่ายโยงผลการวิจัย (Transferability) ความไว้วางใจได้ (Dependability) และ การยืนยันข้อมูลได้ (Confirmability) ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือในการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลอย่างแท้จริง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยเน้นการรับฟังอย่างลึกซึ้งและการสะท้อนกลับระหว่างการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการตรวจกับผู้ให้ข้อมูล (member checking) หลังการถอดบทสัมภาษณ์ โดยนำเนื้อหาสำคัญกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลทบทวนและยืนยันว่าข้อมูลดังกล่าวสะท้อนความหมายที่ตนต้องการสื่อจริงหรือไม่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตีความที่คลาดเคลื่อนและให้มั่นใจว่าผู้วิจัยไม่เติมความหมายที่เกินจากสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการจะบอก

2. การถ่ายโยงผลการวิจัย ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีเป้าหมายโดยพิจารณาจากเกณฑ์ คือ เคยสอบตก หรือรู้สึกท้อแท้เลวทางอารมณ์ในวิชาคณิตศาสตร์ เคยรู้สึกกลัว วิตก หรืออยากหลีกเลี่ยงการเรียนคณิตศาสตร์ และระบุขั้นตอนการวิจัยโดยมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างละเอียด ตัวอย่างคำถามสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และกระบวนการ ตลอดจนการตีความของผู้วิจัยโดยเขียนบันทึกสะท้อนตนเองหลังการสัมภาษณ์ทุกครั้ง

3. ความไว้วางใจได้ ผู้วิจัยได้จัดเก็บขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ ทั้งในรูปของบันทึกภาคสนาม บันทึกสะท้อนตนเองและการตรวจกับผู้ให้ข้อมูล ทั้งยังใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตีความของ Van Manen (การอ่านแบบองค์รวม เลือกวลีสำคัญ และการอ่านแบบละเอียด) กระบวนการ

ทั้งหมดมีการบันทึกใน log sheet เพื่อสามารถย้อนกลับตรวจสอบได้ว่าข้อมูลหรือข้อสรุปใดเกิดจากกระบวนการใดของการวิเคราะห์

4. การยืนยันข้อมูลได้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการตรวจกับผู้ให้ข้อมูลโดยให้ผู้เข้าร่วมตรวจสอบข้อมูลสรุปหรือผลการสัมภาษณ์ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลสะท้อนประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาครั้งนี้เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เผชิญกับความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวทางของ Van Manen ซึ่งเน้นการสกัดแก่นสาระที่สำคัญจากการอ่านข้อมูลแบบองค์รวม โดยผลการวิจัยสำรวจและทำความเข้าใจประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ข้อดังนี้

1. ความกลัวที่ฝังลึกในการเรียนคณิตศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่ในงานวิจัยนี้สะท้อนถึงความรู้สึก กลัวและวิตกกังวลที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อต้องเผชิญกับการเรียนคณิตศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในห้องเรียน การทำแบบฝึกหัด การสอบ หรือแม้แต่การนึกถึงชื่อของวิชาคณิตศาสตร์ ความกลัวเหล่านี้มิได้เป็นเพียงความวิตกกังวลทั่วไป แต่เป็นความกลัวที่ฝังรากลึกในจิตใจและสะสมจากประสบการณ์เชิงลบตลอดระยะเวลาการเรียนรู้อีกก่อนหน้านี้ โดยสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นดังนี้

1.1 นักศึกษาส่วนใหญ่สะท้อนความรู้สึก “กลัว” และ “วิตกกังวล” ที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อต้องเผชิญกับการเรียนคณิตศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในห้อง การทำแบบฝึกหัด การสอบ หรือแม้แต่การได้ยินชื่อรายวิชา เช่น “แคได้ยินคำว่า ‘สอบคณิต’ ก็ขาสั่นแล้วค่ะ...ยังไม่ทันเริ่มอ่านก็น้ำตาจะไหลแล้ว” (นักศึกษา 2) คำพูดนี้สะท้อนถึงลักษณะของความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นโดยไม่ผ่านกระบวนการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล แต่เป็นปฏิกิริยาอัตโนมัติทางอารมณ์ที่สะท้อนถึงความบอบช้ำทางจิตใจจากประสบการณ์ที่ผ่านมาซึ่งยังไม่ได้รับการเยียวยา ความกลัวลักษณะนี้ยังปรากฏในนักศึกษาที่แม้จะเคยเรียนผ่านคณิตศาสตร์มาแล้วหลายวิชา แต่ยังคงรู้สึกไม่มั่นคงและไม่ปลอดภัยเมื่อต้องกลับมาเรียนวิชาคณิตศาสตร์อีกครั้ง

1.2 นักศึกษาบางคนแม้เคยทำคะแนนดีในระดับก่อนหน้านี้ แต่กลับรู้สึกไร้ความสามารถเมื่อเผชิญโจทย์ระดับมหาวิทยาลัย จากคำพูดของนักศึกษา “ตอนมัธยมได้เกรด 3 ตลอด แต่พอมาเรียนมหาลัย มันรู้สึกเหมือน...แค้โจทย์เดียวก็ทำให้เรารู้สึกว่าเรา ‘โง่’ กว่าที่คิดไว้” (นักศึกษา 5) นักศึกษาบางคนเข้าใจว่า การรับรู้ว่าความสามารถตนเองไม่เพียงพอ และการตีความความล้มเหลวเล็กน้อยว่าเป็นปมด้อยทางสติปัญญานั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Ashcraft (2002) ที่ชี้ว่า ความวิตกกังวลทางคณิตศาสตร์มีผลโดยตรงต่อการทำงานของสมองในระบบการคิด การประมวลผลและการจดจำระยะสั้น ทำให้นักศึกษาไม่สามารถใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังลดแรงจูงใจและกระตุ้นให้เกิดการไม่อยากเรียนคณิตศาสตร์ในระยะยาว

ในมุมมองของ Van Manen ความกลัวที่นักศึกษาได้เผชิญนั้นเป็นประสบการณ์ที่สะท้อนผ่านภาษากาย สีหน้า และบรรยากาศในการสัมภาษณ์อย่างชัดเจน ผู้วิจัยสังเกตว่าในขณะที่พูดถึงวิชาคณิตศาสตร์ นักศึกษาหลายคนมีสีหน้าเคร่งเครียด หดหู่พูดกลางคัน หรือต้องสูดหายใจลึกก่อนเล่าเรื่องราว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคณิตศาสตร์ไม่ใช่เพียงเนื้อหาวิชาหนึ่ง แต่เป็นประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อความรู้สึกและคุณค่าในตนเองของนักศึกษา

2. ความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง ประสบการณ์ของนักศึกษาหลายคนในงานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความล้มเหลวในการเรียนคณิตศาสตร์มิได้ถูกตีความเป็นเพียงผลสอบที่ไม่ผ่านหรือการไม่ได้เกรดตามเป้าหมายเท่านั้น แต่กลับกลายเป็นประสบการณ์ที่ถูกสวมทับเข้าไปในความรู้สึกของการเป็นคนที่ไม่มีความสามารถ ไม่คู่ควรและด้อยคุณค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น การประเมินตนเองเชิงลบในลักษณะนี้อาจฝังแน่นอยู่ในตัวบุคคลในระยะยาว โดยสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นดังนี้

2.1 นักศึกษาหลายคนตีความความล้มเหลวทางคณิตศาสตร์ว่าเป็น “คุณค่าของตัวเอง” ไม่ใช่เพียงผลสอบหรือคะแนนที่ไม่ถึงเป้าหมาย ตลอดจนความรู้สึกผิด ความอับอาย และความไม่คู่ควร ทำให้ผู้เรียนหลีกเลี่ยงการบอกความล้มเหลวแก่คนรอบตัว อาทิ “เราไม่ได้กลัวแค่สอบตกค่ะ แต่กลัวว่าเราจะเป็นคนที่เรียนคณิตไม่ได้เลย...มันทำให้รู้สึกเหมือนเราโง่กว่าคนอื่น” (นักศึกษา 3) และ “ไม่กล้าบอกพ่อแม่เลยค่ะว่าไม่ผ่านวิชานี้...รู้สึกผิดมาก และเริ่มคิดว่าเราอาจไม่เหมาะกับมหาวิทยาลัยนี้” (นักศึกษา 8) ซึ่งคำพูดเหล่านี้สะท้อนถึงความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนเองซึ่งไม่ได้เกิดจากแรงกดดันภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากแรงกดดันภายในของนักศึกษาส่งผลให้ความล้มเหลวให้กลายเป็นภาพสะท้อนตัวตนของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกละอาย โกรธตนเองและไม่กล้าเปิดเผยความล้มเหลวต่อบุคคลรอบข้าง ความรู้สึกเหล่านี้มีลักษณะใกล้เคียงกับแนวคิด academic shame ของ Turner & Husman (2008) ซึ่งชี้ว่า เมื่อนักศึกษาประเมินว่าตนไม่สามารถบรรลุความคาดหวังได้ โดยเฉพาะในวิชาที่ถูกมองว่าเป็นตัวชี้วัดความฉลาดอย่างคณิตศาสตร์ นักศึกษาจะเกิดความรู้สึกอับอาย และลดระดับความมั่นใจในศักยภาพของตนเองลงอย่างมาก

2.2 นักศึกษาบางคนรู้สึกแยกตัวจากเพื่อนในชั้นเรียน และรู้สึกไร้ตัวตนทางวิชาการ เมื่อไม่สามารถตามความเข้าใจของเพื่อนได้ทัน โดยนักศึกษาบางคนแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ความล้มเหลวในระดับที่ลึกยิ่งกว่า นั่นคือการแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนและรู้สึกว่าตนไม่มีส่วนร่วมในห้องเรียน โดยเฉพาะเมื่อการเรียนไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาอธิบายสิ่งที่เข้าใจในวิธีของตนเอง หรือต้องแข่งขันในบรรยากาศที่ตัดสินผ่านการตอบคำถามและคะแนนเพียงอย่างเดียว เช่น “พอเรียนแล้วไม่เข้าใจแล้วเพื่อนเข้าใจกันหมด เราจะเงียบเลยละ แล้วก็เริ่มไม่อยากไปเรียน” (นักศึกษา 6) ซึ่งประโยคนี้สะท้อนความเปราะบางทางอารมณ์ และชี้ให้เห็นถึงปฏิกิริยาการป้องกันตนเองด้วยการถอยห่างออกจากพื้นที่การเรียนรู้เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับความล้มเหลวอีกครั้ง ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของกระบวนการรับมือที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมการล้มเหลวในการเรียนคณิตศาสตร์อย่างถาวร

ตามกรอบแนวคิดของ Van Manen ความรู้สึกของนักศึกษาว่าตนเองขาดความสามารถหรือไม่มีทางเรียนคณิตศาสตร์ได้ไม่ได้ปรากฏชัดในคะแนนสอบหรือผลการเรียน แต่สะท้อนอยู่ในสายตาสีหน้า และคำพูดที่พวกเขาใช้ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องรับฟังอย่างลึกซึ้งและตีความอย่างละเอียดอ่อน เพื่อเข้าใจความหมายที่นักศึกษาแต่ละคนสร้างขึ้นเกี่ยวกับตนเองจากประสบการณ์เหล่านั้น

3. การประคับประคองตนเองผ่านกลยุทธ์ส่วนบุคคล แม้ความวิตกกังวลและความรู้สึกด้อยคุณค่าจะเป็นประสบการณ์ร่วมของนักศึกษาจำนวนมากในงานวิจัยนี้ แต่ข้อมูลยังสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาบางคนยังคงพยายามประคับประคองการเรียนของตนเองทั้งในด้านการเรียนรู้และการเยียวยาตนเองทางอารมณ์ อาทิ การดูคลิปสอนออนไลน์ การอ่านหนังสือทบทวนหลาย ๆ ครั้ง การขอความช่วยเหลือจากเพื่อน หรือแม้แต่การเลือกเงียบไม่เข้าร่วมกิจกรรมในห้องเรียน เพื่อปกป้องตนจากความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นซ้ำ โดยสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นดังนี้

3.1 วิธีประคับประคองการเรียนผ่านกลยุทธ์ส่วนตัว นักศึกษาบางคนได้ให้ข้อมูลว่า “เราดูคลิปใน YouTube สอนวิธีทำโจทย์วนซ้ำไปมา...บางคลิปดูสามรอบก็ยังไม่เข้าใจ แต่ก็ยังดูอยู่ เพราะไม่อยาก

รู้สึกว่าจะได้พยายาม” (นักศึกษา 4) และ “บางทีก็ลอกการบ้านเพื่อนค่ะ ไม่ได้อยากโกง...แต่อารมณ์ คือไม่ไหวแล้วจริง ๆ เหมือนสมองไม่รับแล้ว” (นักศึกษา 10) โดยคำพูดเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการพยายามควบคุมสถานการณ์ด้วยวิธีการที่ตนเองสามารถทำได้ แม้จะเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง แต่ก็สะท้อนถึงการพยายามรับมือและจัดการในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยแรงกดดัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนักศึกษาต้องต่อสู้กับความรู้สึกที่ซบเซาหรือท้อแท้ไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน การตัดสินใจตัดสินใจจากผู้อื่น ถึงแม้ว่ากลยุทธ์เหล่านี้จะไม่ได้แก้ปัญหาเรื่องการเรียนในทันที แต่มันทำให้นักศึกษารู้สึกว่าพวกเขายังมีทางอยู่ ยังไม่หมดหวังกับตัวเองโดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาอาจรู้สึกว่าจะต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทางการเรียนเพียงลำพัง

3.2 นักศึกษาบางคนใช้กลยุทธ์ทางอารมณ์ เช่น การย้ำเตือนตนเองว่าความล้มเหลวไม่ใช่จุดสิ้นสุด หรือพยายามปลอบโยนความคาดหวังที่สูงเกินไป เพื่อบรรเทาความกดดันที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยนักศึกษาได้กล่าวจากการสัมภาษณ์ว่า “บางทีเราก็เตือนตัวเองว่า ไม่ใช่ไร ถ้าตกก็เรียนใหม่ได้...มันไม่ใช่เรื่องของความฉลาด แต่มันยากกับเราแค่นั้น” (นักศึกษา 1) ซึ่งถ้อยคำนี้แสดงถึงการพยายามแยกแยะความล้มเหลวออกจากคุณค่าของตนเองซึ่งถือเป็นทักษะในการยืดหยุ่นทางอารมณ์ที่สำคัญในบริบทของการเรียนที่นักศึกษาไม่มีความมั่นใจเชิงวิชาการ การตีความเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิด “กรอบความคิดเติบโต (growth mindset)” ของ Dweck (2006, 2012) ที่ชี้ว่า นักศึกษาที่สามารถแยกความผิดพลาดออกจากตัวตน มีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวจากข้อผิดพลาดได้เร็ว และเปิดรับโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น

ภายใต้กรอบปรากฏการณ์วิทยาของ Van Manen กลยุทธ์ต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ใช่เพียงพฤติกรรมที่สังเกตได้ภายนอก แต่เป็นเครื่องมือที่นักศึกษาใช้ในการรับมือกับความหมายของความล้มเหลวซึ่งเป็นการตอบสนองทางอารมณ์อย่างลึกซึ้งต่อแรงกดดันในสถานการณ์จริง โดยเฉพาะในระบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์มากกว่าทักษะกระบวนการ

4. การยอมรับข้อจำกัดและการปรับตัวทางอารมณ์ ในขณะที่นักศึกษาบางคนเลือกที่จะประคับประคองตนเองผ่านความพยายามส่วนบุคคล แต่อีกส่วนหนึ่งกลับสะท้อนถึงการยอมรับข้อจำกัดของตนเองและปลอบโยนเพื่อหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางอารมณ์ที่เกิดจากความล้มเหลวในการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวทางอารมณ์ในสถานการณ์ของการเรียนรู้ที่มีแรงกดดันสูง โดยสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นดังนี้

4.1 การเลือก “ยอมรับข้อจำกัด” และ “ลดความคาดหวัง” เพื่อป้องกันผลกระทบทางอารมณ์ จากการสัมภาษณ์นักศึกษาได้กล่าวว่า “รู้ว่าเราไม่ถนัด เลยคิดว่าขอให้ผ่านก็พอ ไม่หวังเกรดแล้วค่ะ” (นักศึกษา 5) และ “มันไม่ใช่วิชาที่จะใช้ในชีวิตทุกวัน เลยปลอบโยนบ้าง...จะได้ไม่เครียด” (นักศึกษา 9) โดยคำพูดเหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามของนักศึกษาในการจำกัดความหมายของความสำเร็จใหม่ โดยไม่ยึดติดกับค่านิยมทางวิชาการที่เน้นผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียว นักศึกษาบางคนเปลี่ยนเป้าหมายจากการได้คะแนนสูง ไปเป็นการไม่ล้มเหลวทางอารมณ์ซึ่งในบางบริบทอาจถือเป็นการรักษาตนเองที่มีคุณค่า และช่วยป้องกันผลกระทบทางจิตใจในระยะยาว จากมุมมองของแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา การยอมรับความล้มเหลวของตนเองไม่ได้หมายความว่าความล้มเหลวในเชิงเหตุผล หากแต่เป็นการอยู่ร่วมกับข้อจำกัดอย่างมีสติ ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ Van Manen เรียกว่า “lived relation” หรือความสัมพันธ์ที่บุคคลมีต่อวิชาคณิตศาสตร์ในมุมมองของนักศึกษาเอง ความสัมพันธ์นี้อาจแปรเปลี่ยนไปจากความคาดหวังกลายเป็นความเข้าใจตนเองและความเมตตาต่อตนเอง

4.2 การปล่อยวางความคาดหวังช่วยให้สามารถรักษาสุขภาพจิต และรักษาสัมพันธ์ภาพกับครอบครัวได้ดีขึ้น อาทิ “ถ้ายังฝันคาดหวังเหมือนตอนมัธยม คงจะเครียดจนไม่อยากเรียนอะไรอีกเลยล่ะ” (นักศึกษา 2) ซึ่งการแสดงออกนี้ชี้ให้เห็นว่า ในบางครั้งความล้มเหลวอาจนำไปสู่การเติบโตทางอารมณ์ และการสร้างความหมายใหม่ในชีวิตการเรียนรู้ โดยเฉพาะเมื่อนักศึกษาสามารถตีความความล้มเหลวได้อย่างไม่เป็นลบกับตนเองทั้งหมด ในบริบทของการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งมักถูกรอบงำด้วยบรรทัดฐานของความเก่ง และความฉลาด การที่นักศึกษาสามารถยอมรับข้อจำกัดและปรับเปลี่ยนเป้าหมายให้สอดคล้องกับสถานะของตนเอง ถือเป็นกระบวนการของการคิดเชิงบวกที่ช่วยให้นักศึกษายังสามารถเดินหน้าต่อไป แม้จะไม่เป็นไปตามนิยามความสำเร็จที่ระบบการศึกษากำหนดไว้

เพื่อให้เห็นภาพรวมของการวิเคราะห์ปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างแก่นสาระทั้ง 4 ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับมิติของประสบการณ์ (lifeworld existentials) ตามแนวคิดของ Van Manen

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบแก่นสาระจากข้อมูลภาคสนามกับมิติของประสบการณ์ตามแนวคิด Van Manen

แก่นสาระจากการวิเคราะห์	มิติของประสบการณ์	ตัวอย่างคำพูดจากผู้ให้ข้อมูล	การตีความเชิงปรากฏการณ์
1. ความรู้สึกดี้อยู่คุณค่าในฐานะนักศึกษาคณิตศาสตร์	Lived Relation, Lived Time	“ตั้งแต่สอบตกวิชาแคลฯ เทอมแรก ฉันก็รู้สึกว้า... ฉันไม่ควรมาเรียนสาขานี้เลย”	การประเมินตนเองเกิดจากประสบการณ์ในอดีตและการรับรู้ผ่านสายตาผู้อื่น
2. ความวิตกกังวลที่แสดงออกทางกาย	Lived Body	“พอเห็นโจทย์เลข... มือมันเย็น ใจเต้น แล้วหัวมันตื้อ ๆ เหมือนโลกปิด”	ประสบการณ์แสดงออกทางกายภาพแบบ embodied anxiety
3. ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในพื้นที่การเรียนรู้	Lived Space, Lived Relation	“ห้องสอบนี่แหละ คือที่ที่ฉันรู้สึกว่าทุกคนมองมาที่ฉันว่า ‘โง่’”	พื้นที่และสายตาผู้อื่นกลายเป็นแรงกดดันทางอารมณ์
4. การมองย้อนอดีตของความล้มเหลว	Lived Time	“ตอนนั้นรู้สึกเหมือนตกนรก แต่ตอนนี้มองย้อนกลับไป... ฉันก็ผ่านมาได้ มันก็แค่ช่วงหนึ่ง”	การตีความเวลาทำให้เปลี่ยนความหมายของความล้มเหลว

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าแต่ละแก่นสาระมีความสัมพันธ์กับมากกว่าหนึ่งมิติของประสบการณ์ เช่น แก่นสาระเรื่อง “ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในพื้นที่การเรียนรู้” สัมพันธ์ทั้งกับมิติของ Lived Space และ Lived Relation ขณะที่แก่นสาระ “การมองย้อนอดีตของความล้มเหลว” สะท้อนมิติของ Lived Time อย่างชัดเจน การตีความผ่านกรอบนี้ช่วยให้เข้าใจว่าประสบการณ์ของนักศึกษานั้นไม่ได้เป็นเพียงความล้มเหลวเฉพาะเหตุการณ์แต่แทรกซึมอยู่ในโลกแห่งการดำรงอยู่ของนักศึกษาในหลากหลายมิติของชีวิต

โดยภาพรวมของผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอิงกรอบแนวคิดของ Van Manen แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ของนักศึกษาที่เผชิญกับความวิตกกังวลและความล้มเหลวในการเรียนคณิตศาสตร์ มิได้เป็นเพียงเหตุการณ์แยกขาดจากกัน หากแต่เป็นประสบการณ์ที่แทรกซึมอยู่ในหลายมิติของชีวิต นักศึกษา

หลายคนรับรู้ความล้มเหลวผ่านความรู้สึกทางร่างกาย เช่น ความตึงเครียด มือสั่น หรือภาวะหัวใจเต้น ซึ่งสะท้อนถึงมิติของ Lived Body ขณะที่ความกลัว การประเมินตนเองในแง่ลบ และความอับอาย มักสัมพันธ์กับ Lived Relation ที่เกิดจากสายตา การเปรียบเทียบ หรือคำพูดจากผู้อื่น

นอกจากนี้ บริบทของการเรียนรู้ เช่น ห้องสอบ เสียงของอาจารย์ หรือแม้แต่การมองของเพื่อน กลายเป็น พื้นที่ทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้และความรู้สึกปลอดภัยของนักศึกษา ซึ่งสัมพันธ์กับ Lived Space อย่างมีนัยสำคัญ และประสบการณ์เหล่านี้ยังมีลักษณะของการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องในมิติของ Lived Time กล่าวคือ แม้เหตุการณ์จะผ่านไปแล้วหลายภาคการศึกษา แต่ความรู้สึกของความล้มเหลวกลับยังคงอยู่ในความทรงจำของนักศึกษา บางคนสามารถแปรเปลี่ยนความหมายของอดีตนั้นเป็นบทเรียน ในขณะที่บางคนยังคงไข่มั่นเป็นเครื่องยืนยันความล้มเหลวของตนเอง

การใช้กรอบแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเปิดเผยให้เห็นว่าความล้มเหลวทางคณิตศาสตร์ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของผลสัมฤทธิ์หรือการสอบตกเท่านั้น แต่เป็นประสบการณ์มนุษย์ที่ซับซ้อนในหลาย ๆ มิติที่เกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง การเข้าใจประสบการณ์เหล่านี้ในแบบองค์รวมจึงเป็นกุญแจสำคัญในการออกแบบการสอนที่มีความเข้าใจนักศึกษามากขึ้นด้วย

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เผชิญกับการเรียนคณิตศาสตร์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความยากของเนื้อหาหรือความกดดันจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น หากแต่เป็นประสบการณ์ที่มีความซับซ้อนทางอารมณ์อย่างลึกซึ้ง ซึ่งหล่อหลอมความรู้สึกต่อศักยภาพตนเอง ความเชื่อด้านความสามารถ และวิธีที่ผู้เรียนสัมพันธ์กับวิชาคณิตศาสตร์ในระยะยาว ความรู้สึกวิตกกังวลที่นักศึกษาหลายคนสะท้อนออกมา เป็นความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ เช่น การสอบ การถูกเรียกให้ตอบคำถาม หรือแม้กระทั่งการได้ยินชื่อวิชาคณิตศาสตร์ ความวิตกกังวลในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ Ashcraft (2002) อธิบายไว้ว่าเป็นภาวะ “ความวิตกกังวลทางคณิตศาสตร์ (Mathematics Anxiety)” ซึ่งสามารถส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการคิด การจดจำ และการประมวลผลข้อมูลทางคณิตศาสตร์ ส่งผลให้นักศึกษาสูญเสียความมั่นใจ หลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วม และความรู้สึกกลัวการล้มเหลวในระดับที่ลึกกว่าความกลัวทั่วไป

การศึกษานี้เผยให้เห็นว่าคณิตศาสตร์ไม่เพียงเป็นวิชาที่ทำนายเชิงสถิติปัญหา แต่เป็นพื้นที่ที่นักศึกษามักพบกับความวิตกกังวล ความละอาย ความกลัว ความรู้สึกด้อยคุณค่า และการต่อสู้ภายในตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาตามแก่นสาระพบว่า แก่นสาระแรกคือความกลัวที่ฝังลึกในการเรียนคณิตศาสตร์ นักศึกษาส่วนใหญ่มีอารมณ์ตอบสนองเชิงลบในระดับอัตโนมัติเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ เช่น การเข้าสอบหรือการถูกเรียกตอบคำถามในชั้นเรียน ความกลัวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Ashcraft (2002) ซึ่งชี้ว่าความวิตกกังวลสามารถกระทบต่อกลไกการประมวลผลข้อมูลของสมองอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้เกิดการปิดกั้นทางการเรียนรู้ ผลลัพธ์จากการสัมภาษณ์ยังเผยว่าความรู้สึกเหล่านี้ถูกสะสมจากประสบการณ์เชิงลบในอดีต ตั้งแต่ระดับประถมจนถึงมัธยม และยังคงส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ Van Manen เรียกว่า “ร่องรอยของประสบการณ์มีชีวิต” ที่ยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบัน แก่นสาระถัดมาคือความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งแก่นสาระที่สะท้อนมุมมองเชิงประสบการณ์ของผู้เรียน นักศึกษาหลายคนไม่เพียงมองว่าการสอบตกเป็นความผิดพลาดชั่วคราว แต่กลับเชื่อมโยงความล้มเหลวกับ “คุณค่าของตนเอง” ความคิดเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิด academic shame ของ Turner & Husman (2008) ซึ่งอธิบายว่าผู้เรียนอาจตีความความล้มเหลวว่า

เป็นการยืนยันว่า “ตนไม่เก่ง” หรือ “ไม่คู่ควรกับการเรียนคณิตศาสตร์” ส่งผลให้ผู้เรียนปิดกั้นศักยภาพของตนเอง และลดความกล้าที่จะเผชิญโจทย์ปัญหาที่ท้าทายในอนาคต ซึ่งความรู้สึกลดน้อยคุณค่าก็นำไปสู่การถอยห่างออกจากห้องเรียน การไม่กล้าแสดงออก และการซ่อนความผิดพลาดจากครอบครัวหรือเพื่อน ซึ่งเป็นกลไกการปกป้องตนเองจากความเจ็บปวดทางอารมณ์ แก่นสาระต่อมาคือการประคับประคองตนเองผ่านกลยุทธ์ส่วนบุคคล แม้ว่าผู้เรียนจะมีความวิตกกังวลสูง แต่หลายคนยังคงพยายามประคองการเรียนรู้ของตนผ่านวิธีการที่ตนเข้าถึงได้ เช่น การดูคลิปสอนออนไลน์ การทบทวนหลายรอบ การถามเพื่อน หรือแม้แต่การหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกกดดัน แม้บางกลยุทธ์จะมีได้นำไปสู่การเรียนรู้เชิงลึก แต่สะท้อนความพยายามในการรับมือกับสภาวะอารมณ์ท่วมท้น ผลนี้เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดแบบเติบโต (growth mindset) ของ Dweck (2012) โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เรียนเริ่มปรับมุมมองจาก “ฉันไม่เก่งคณิต” ไปสู่ “ฉันยังทำได้ไม่ดี แต่สามารถพัฒนาได้” ซึ่งเป็นร่องรอยของกระบวนการฟื้นตัวทางอารมณ์และการยืดหยุ่นภายในตนเอง แก่นสาระสุดท้ายคือการยอมรับข้อจำกัดและการปรับตัวทางอารมณ์ บางคนเริ่ม “ปล่อยวาง” ต่อความคาดหวังที่กดทับ เช่น จากต้องการเกรดสูง กลายเป็นเพียง “ทำให้ผ่านก็พอ” ในบางครั้ง สิ่งนี้เป็นการปกป้องสุขภาพจิตที่มีคุณค่าต่อการดำรงอยู่ทางอารมณ์ แต่ในบางกรณีก็สะท้อนการหลีกเลี่ยงเชิงลึกที่คงอยู่ได้จิตสำนึก ผลนี้สอดคล้องกับ lived relation ของ Van Manen ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ใหม่ของผู้เรียนกับวิชาคณิตศาสตร์ จากความคาดหวังสูงสู่การยอมรับตนเองอย่างมีสติ

ในประเด็นมุมมองของการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยาตามแนวทางของ Van Manen จะพบว่า ประสบการณ์ของนักศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นประสบการณ์ที่ซับซ้อน และเต็มไปด้วยความหมาย ในมุมมองส่วนตัวของนักศึกษา การเข้าถึงสาระสำคัญของประสบการณ์นักศึกษาไม่สามารถทำได้เพียงการเก็บข้อมูลตามประเด็นเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการฟังอย่างลึกซึ้ง การไตร่ตรอง และการตีความร่วมระหว่างนักวิจัยกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพของประสบการณ์ที่แสดงออกมาในรูปแบบของอารมณ์ การรับรู้ และความรู้สึกต่อการเรียนรู้อคณิตศาสตร์ อีกทั้งการเรียนคณิตศาสตร์ไม่ใช่เพียงเรื่องของเนื้อหาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยแรงกดดันทางอารมณ์และความคาดหวังจากสังคม สถาบันการศึกษา และนักศึกษาเอง งานวิจัยนี้จึงมีส่วนสำคัญในการเปิดเผยเสียงของนักศึกษาที่มักถูกละเลยในการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการประเมินผล ดังนั้นผู้สอนและผู้พัฒนาหลักสูตรในระดับมหาวิทยาลัยควรตระหนักถึงมิติทางอารมณ์ของการเรียนคณิตศาสตร์ สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทางอารมณ์ เปิดพื้นที่ให้นักศึกษาสามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างไม่ถูกตัดสิน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างความมั่นใจ ลดความวิตกกังวล และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ให้คุณค่ากับทักษะกระบวนการไม่ใช่เพียง “ผลลัพธ์”

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่มุ่งสำรวจประสบการณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เผชิญกับความวิตกกังวลและความล้มเหลวทางอารมณ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยเห็นว่า นอกจากข้อค้นพบที่มีนัยสำคัญทางวิชาการแล้ว ยังมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญต่อในเชิงการปฏิบัติและการวิจัยในอนาคต เพื่อส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งทางสติปัญญาและจิตใจ ลดการตดล้นนักศึกษาจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว และเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถแสดงออกด้านความรู้สึกรับประสบการณ์ และความเปราะบางที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนคณิตศาสตร์ได้อย่างอิสระและปราศจากอคติ

2. มหาวิทยาลัยควรพัฒนาแนวปฏิบัติทางอารมณ์ในวิชาคณิตศาสตร์ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านกรอบความคิดแบบเติบโต เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ควรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ การรับฟังอย่างลึกซึ้งและการสื่อสารอย่างเข้าใจนักศึกษา โดยเฉพาะในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ที่จะทำให้นักศึกษาเกิดความเครียด ความกลัว และความรู้สึกล้มเหลว

3. การจัดให้มีการสนับสนุนทางจิตใจและอารมณ์ เช่น บริการให้คำปรึกษาหรือกิจกรรมส่งเสริมการสะท้อนตนเอง ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาที่เคยประสบความล้มเหลวสามารถฟื้นฟูความมั่นใจและกลับมาเรียนรู้ได้อย่างมีพลัง

4. ควรมีการศึกษาในกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางความคิดของนักศึกษา โดยเฉพาะในแง่ของการเปลี่ยนแปลงจาก “กรอบความคิดแบบตายตัว” ไปสู่ “กรอบความคิดแบบเติบโต” ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพระยะยาวหรือการวิจัยเชิงผสมที่ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในเชิงปริมาณหรือสหวิทยาการเพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างภาวะความเครียดทางอารมณ์กับความตั้งใจที่จะหลีกเลี่ยงการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์หรือรายวิชาในสาขา STEM ที่มีเนื้อหาคณิตศาสตร์เป็นแกนหลัก ตลอดจนการศึกษาริบททางครอบครัวและสังคมที่อาจส่งผลต่อการเกิดความวิตกกังวลทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักศึกษาที่มีความเปราะบางหรือมีปัจจัยเสี่ยงทางอารมณ์ เช่น นักศึกษาครู นักศึกษาวิชาชีพ และนักศึกษาที่สอบตกคณิตศาสตร์หลาย ๆ ครั้ง เป็นต้น

2. การศึกษาประสบการณ์ของนักศึกษาที่สามารถ “พลิกความล้มเหลวเป็นแรงบันดาลใจ” และเรียนรู้ที่จะเติบโตจากประสบการณ์เชิงลบ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้าน “การยืดหยุ่นทางอารมณ์” และพัฒนาแบบจำลองเชิงกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาในการเผชิญความท้าทายทางวิชาการอย่างยั่งยืนในบริบทของการเรียนคณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ปิตพิพัฒน์ นดิยมลพันธุ์ และทศพร แก้วขวัญไกร. (2564). พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนวิชาสถิติสำหรับนักเศรษฐศาสตร์. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 28(2), 61–84.
- พรรณภัทร แซ่โง้ว. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*, 13(3), 90–99.
- Asada, M., Fukawa-Connelly, T., & Weber, K. (2024). What do university mathematics students value in advanced mathematics courses? *ZDM – Mathematics Education*, 56, 1433–1444.
- Ashcraft, M. H. (2002). Math anxiety: Personal, educational, and cognitive consequences. *Current Directions in Psychological Science*, 11(5), 181–185.

- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. NY: Random House.
- _____. (2012). *Mindset: How you can fulfill your potential*. London: Constable & Robinson Limited.
- Gonzalez-DeHass, A. R., Furner, J. M., Vásquez-Colina, M. D., & Morris, J. D. (2024). Undergraduate students' math anxiety: The role of mindset, achievement goals, and parents. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 22, 1037–1056.
- Jenifer, J. B., Levine, S. C., & Beilock, S. L. (2023). Studying while anxious: Mathematics anxiety and the avoidance of solving practice problems during exam preparation in college calculus. *ZDM – Mathematics Education*, 55, 359–369.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. CA: Sage.
- Morán-Soto, G., & Benson, L. (2024). Assessing engineering students' mathematics self-efficacy and mathematics anxiety levels in Latino contexts. *Current Psychology*, 43, 22908–22925.
- Richardson, F. C., & Suinn, R. M. (1972). The Mathematics Anxiety Rating Scale: Psychometric data. *Journal of Counseling Psychology*, 19(6), 551–554.
- Turner, J. E., & Husman, J. (2008). Emotional and cognitive self-regulation following academic shame. *Journal of Advanced Academics*, 20(1), 138–173.
- Van Manen, M. (1990). *Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy*. NY: State University of New York Press.
- _____. (2014). *Phenomenology of practice: Meaning-giving methods in phenomenological research and writing*. Walnut Creek, CA: Left Coast Press.

การศึกษาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
A Study of Digital Citizenship of Grade 4-9 Students at Anubanbanglamung
School Under Chonburi Educational Service Area Office 3

พลหาวัน วชรธำรงค์¹

Pholthawin Wacharadhorntumrong¹

ศศิรินทร์ ศิริธาดากุลพัฒน์²

Sasinan Sirithadakunlaphat²

จิรัฐติกุล ดอนวิจารย์ขจร³

Jeeruttikoon Dawnwichankajorn³

เสฐียร จันทะมูล⁴

Satien Jantamool⁴

Received: August 7,2025 Revised: November 24,2025 Accepted: November 24,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 2) เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน จำแนกตามเพศและช่วงชั้น และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 750 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลบางละมุง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 254 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 112 คน และนักเรียนหญิง 142 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 ซึ่งใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2568 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

¹ โรงเรียนอนุบาลบางละมุง

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

⁴ ข้าราชการบำนาญ

¹ Anubanbanglamung School

² Faculty of Education, Burapha University

³ Faculty of Education and Arts, College of Asian Scholars

⁴ Retired Government Official

¹ Corresponding author Email: pholthawin2021@gmail.com

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน จำแนกตามเพศและช่วงชั้นของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบางละมุง พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัล การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมดิจิทัล การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ความปลอดภัยในการใช้งานออนไลน์ และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

คำสำคัญ: พลเมืองดิจิทัล, นักเรียน, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the level of digital citizenship of students in grades 4-9 at Anubanbanglamung school, under Chonburi Primary Educational Service Area Office 3, 2) compare students' digital citizenship by gender and grade level, and 3) explore approaches to developing students' digital citizenship.

The population consisted of 750 students from grades 4 to 9. The sample group used in this research consisted of 254 students in grades 4-9 divided into 112 male students and 142 female students at Anubanbanglamung school, in academic year 2024, drawn using stratified random sampling. The research instrument used was a five-point rating scale questionnaire with a reliability of 0.92 which was used to collect data during January-February 2025. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test and content analysis. The results of the research revealed as follows:

1. The level of digital citizenship of students in grades 4-9 at Anubanbanglamung School, Chonburi Primary Educational Service Area Office 3 was generally at a high level.

2. The results of the comparison of students' digital citizenship by gender and grade level of Anubanbanglamung school students found no statistically significant differences.

3. Guidelines for developing students' digital citizenship, approaches and activities including enhancing knowledge and understanding of digital citizenship (comprehension and knowledge), cultivating digital ethics and morality (conduct Digital Ethics), promoting critical thinking and media literacy skills (critical thinking & media literacy), creative and responsible use of technology (cyber safety), and family and community participation (community).

Keywords: digital citizenship, students, primary School

บทนำ

ในโลกยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เติบโตมาพร้อมกับอินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน และโซเชียลมีเดีย ทำให้มีการใช้งานเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งด้านการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร ความบันเทิง และการแสดงออกในสังคมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม การใช้งานเทคโนโลยีโดยขาดความรู้เท่าทันและจริยธรรม อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying), การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ตั้งใจ, การใช้ถ้อยคำรุนแรงในสื่อสังคม, การแสพข้อมูลเท็จ หรือแม้แต่การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมไซเบอร์

จากผลสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA, 2566) พบว่ากลุ่มเยาวชนไทยอายุระหว่าง 10–19 ปี เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในประเทศ โดยมีค่าเฉลี่ยการใช้งานสูงถึง 10.35 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเรียนรู้ ความบันเทิง และสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น TikTok, YouTube, Facebook และ Instagram นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 98.3 ของเยาวชนใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำ และมากกว่าครึ่งยอมรับว่าเคยพบข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นอันตรายบนอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม เยาวชนจำนวนมากยังไม่มีความรู้เท่าทันสื่อและขาดทักษะในการจัดการกับข้อมูลเท็จหรือภัยออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) จึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษายุคใหม่ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เด็กเริ่มเข้าสู่โลกออนไลน์อย่างจริงจัง Ribble (2020) ได้ให้คำจำกัดความของความเป็นพลเมืองดิจิทัลว่า เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีจริยธรรม รับผิดชอบ ปลอดภัย และสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 9 ด้าน เช่น การมีมารยาททางดิจิทัล (digital etiquette), การรู้เท่าทันสื่อ (media literacy), ความปลอดภัยดิจิทัล (digital security), การเคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น (digital Rights & responsibilities) และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในสังคมดิจิทัล (digital communication & collaboration) มาตรฐาน ISTE for Students (ISTE, 2022) ยังเน้นให้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็น “digital citizenships” ที่สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ เคารพผู้อื่นบนโลกออนไลน์ และมีส่วนร่วมกับชุมชนดิจิทัลในทางสร้างสรรค์ โดยเห็นวาทักษะด้านพลเมืองดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะหลักของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน งานวิจัยในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ โดย ธีรรัตน์ เผือกน้อย (2565) พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรีมีพฤติกรรมด้านจริยธรรมดิจิทัลและความปลอดภัยในระดับมาก แต่ยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ข้อมูลและการรู้เท่าทันสื่อ ขณะที่ วิลาวรรณ ทองแสน (2564) พบว่าการสนับสนุนจากครูและการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาเจตคติด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมของนักเรียน จากการศึกษางานวิจัยและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลจากนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ชูติมา วงษ์วิเศษ (2564) ธีรรัตน์ เผือกน้อย (2565) ทิพย์สุดา ขันดี (2565) วิลาวรรณ ทองแสน (2564) Kim, Y., & Choi, M. (2021), ISTE (2022), Ribble, M. (2022), Gazi, Z. A., & Aksal, F. A. (2022) และ Kahne, J., & Bowyer, B. (2019) สังเคราะห์แล้วสรุปได้องค์ประกอบของความเป็นพลเมืองดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้เท่าทันดิจิทัล 2) พฤติกรรมและจริยธรรมดิจิทัล 3) ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว

4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ และ 5) การมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัล และใช้เป็นกรอบการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

สำหรับโรงเรียนอนุบาลบางละมุง ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีนโยบายในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งโรงเรียนยังตั้งอยู่ในเขตเมืองที่นักเรียนมีโอกาสเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตในระดับสูง จึงเป็นบริบทที่เหมาะสมในการศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนในช่วงชั้นที่เริ่มใช้เทคโนโลยีอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีข้อมูลเชิงลึกว่ากลุ่มนักเรียนในโรงเรียนดังกล่าวมีความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลในระดับใด หรือมีความแตกต่างกันตามเพศและช่วงชั้นหรือไม่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมออนไลน์ และการออกแบบนโยบายการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนอย่างเหมาะสม ซึ่งการศึกษาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อประเมินสถานการณ์และระดับของความเป็นพลเมืองดิจิทัลในกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย รวมทั้งเปรียบเทียบกับลักษณะความแตกต่างตามปัจจัยพื้นฐาน เช่น เพศ และช่วงชั้น ผลที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนให้ปลอดภัย สร้างสรรค์ และมีจริยธรรม ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในทุกมิติของชีวิต โดยเฉพาะในระบบการศึกษาเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้งานหลักจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีจริยธรรม ปลอดภัย และรับผิดชอบ ซึ่งก็คือแนวคิดของ “ความเป็นพลเมืองดิจิทัล” (Digital Citizenship) ที่กลายเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา ยังพบว่า เยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยยังขาดความรู้เท่าทันสื่อ ขาดวินัยในการใช้เทคโนโลยี และมีพฤติกรรมเสี่ยงในโลกออนไลน์ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว การเชื่อข้อมูลเท็จ และการใช้ถ้อยคำรุนแรงในโซเชียลมีเดีย แม้โรงเรียนหลายแห่งจะให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมและการสอนเกี่ยวกับความปลอดภัยออนไลน์ หรือการรู้เท่าทันสื่อ แต่ยังคงขาดข้อมูลเชิงลึกที่แสดงถึงระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เริ่มใช้อุปกรณ์ดิจิทัลอย่างต่อเนื่องและมีพฤติกรรมออนไลน์ในลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งโรงเรียนอนุบาลบางละมุงมีการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ และนักเรียนมีโอกาสเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตในระดับสูง การศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนกลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประเมินสถานการณ์จริงและนำไปสู่การวางแผนแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลและสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยปัจจุบัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน และพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน จำแนกตามเพศและช่วงชั้นของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน จำแนกตามเพศและช่วงชั้น และศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลบางละมุง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 254 คน ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยใช้สถานภาพนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สถานภาพนักเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	98	33
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	104	35
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	109	37
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	186	64
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	128	43
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	125	42
รวม	750	254

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 50 ข้อ ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้เท่าทันดิจิทัล 2) พฤติกรรมและจริยธรรมดิจิทัล 3) ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว 4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ และ 5) การมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัล แบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อมูล 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน และตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน โดยแบบสอบถามได้รับการพัฒนาโดยใช้ความสอดคล้องของความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 5 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูล

มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80-1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามจากนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 โดยนำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมอบให้ครูประจำชั้นดำเนินการแจกให้นักเรียนตอบแบบสอบถามและนำส่งคืนที่งานธุรการของโรงเรียนเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนอนุบาลบางละมุง และครูประจำชั้นแจกแบบสอบถามไปยังนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ จากนั้นแต่ละห้องส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืนให้ผู้วิจัยที่งานธุรการของโรงเรียนอนุบาลบางละมุง ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยช่วงเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ 2568

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากจากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น ทำการตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม และนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย
2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test)
3. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้เขียนตอบข้อมูลโดยอิสระ จากนั้นนำมาสังเคราะห์เนื้อหาโดยภาพรวมเพื่อสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) แบบ independent samples และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 โดยภาพรวม

ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน	n = 254			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
ความรู้เท่าทันดิจิทัล	4.53	.58	มากที่สุด	1
พฤติกรรมและจริยธรรมดิจิทัล	4.34	.52	มาก	5
ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว	4.42	.56	มาก	2
การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์	4.40	.54	มาก	3
การมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัล	4.38	.62	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.41	.56	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$ S.D.=.56) เรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้เท่าทันดิจิทัล ($\bar{X}= 4.53$ S.D.=.58) ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว ($\bar{X}= 4.42$ S.D.=.56) การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X}= 4.40$ S.D.=.54) การมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัล ($\bar{X}= 4.38$ S.D.=.62) และพฤติกรรมและจริยธรรมดิจิทัล ($\bar{X}= 4.34$ S.D.=.52) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีรายละเอียดดังตารางที่ 3 – 4

ตารางที่ 3 ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ชาย	112	4.44	.48	0.960	0.702
หญิง	142	4.38	.54		
รวม	254	4.41	.56		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศของนักเรียน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาล บางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามช่วงชั้น

ช่วงชั้น	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ประถมศึกษาปีที่ 4-6	105	4.34	.57	0.854	0.644
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	149	4.48	.55		
รวม	254	4.41	.56		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามช่วงชั้น ของนักเรียน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน จากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า มีแนวทางและกิจกรรม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัล (comprehension) การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมดิจิทัล (conduct digital ethics) การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ (critical thinking & media literacy) การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (creative and responsible use) ความปลอดภัยในการใช้งานออนไลน์ (cyber Safety) และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (community) มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัล ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) เช่น ความปลอดภัยออนไลน์ ความเป็นส่วนตัว และสิทธิในโลกดิจิทัล บุคลากรเนื้อหาพลเมืองดิจิทัลในรายวิชา เช่น วิชาสังคมศึกษา วิทยาการคำนวณ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น วิดีทัศน์ เกมการเรียนรู้ หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง

3.2 การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมดิจิทัล (digital ethics) ควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่นในการแสดงความคิดเห็นและการใช้ข้อมูล จัดเวทีอภิปรายปัญหาจริยธรรมในโลกออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การลอกผลงานทางวิชาการ และสร้างกฎระเบียบการใช้เทคโนโลยีร่วมกันภายในห้องเรียนหรือโรงเรียน

3.3 การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และกรองข้อมูล (critical thinking & media Literacy) ควรจัดกิจกรรมวิเคราะห์ข่าวปลอม (fake news) หรือการสืบค้นข้อมูลจากหลายแหล่ง ส่งเสริมการตั้งคำถาม เช่น “แหล่งข่าวนี้น่าเชื่อถือหรือไม่?” “ใครเป็นเจ้าของข้อมูล?” และจัดการเรียนการสอนแบบ active learning เช่น การโต้แย้งด้วยเหตุผล การอภิปรายกลุ่ม

3.4 การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (creative and responsible use) ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างสื่อของตนเอง เช่น วิดีโอให้ความรู้ อินโฟกราฟิก บล็อก ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อสาธารณะ เช่น การณรงค์ออนไลน์ การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นผ่านกลุ่มเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีร่วมกับโครงการ (project-based learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

3.5 การพัฒนาและใช้กติกาการอยู่ร่วมกันในโลกออนไลน์ (digital responsibility and safety) ควรกำหนดข้อตกลงร่วมกันในชั้นเรียนเรื่องพฤติกรรมบนโลกออนไลน์ สอนการตั้งรหัสผ่านที่

ปลอดภัย การไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว และการรายงานภัยคุกคามออนไลน์ เชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก เช่น ตำรวจไซเบอร์ หรือวิทยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาพูดคุยให้ความรู้ เป็นต้น

3.6 การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ผู้ปกครองรู้เท่าทัน เทคโนโลยีและสามารถดูแลบุตรหลานในโลกออนไลน์ ประสานความร่วมมือกับชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือมูลนิธิเพื่อเด็กและเยาวชน และสร้างเครือข่าย “นักเรียนพลเมืองดิจิทัลดีเด่น” เพื่อเป็นต้นแบบในโรงเรียน เป็นต้น

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$ S.D.=.56) เรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้เท่าทันดิจิทัล ($\bar{X}= 4.53$ S.D.=.58) ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว ($\bar{X}= 4.42$ S.D.=.56) การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X}= 4.40$ S.D.=.54) การมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัล ($\bar{X}= 4.38$ S.D.=.62) และพฤติกรรมและจริยธรรมดิจิทัล ($\bar{X}= 4.34$ S.D.=.52) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ และช่วงชั้นของนักเรียน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน จากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่ามีแนวทางและกิจกรรม ประกอบด้วย การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัล (comprehension) การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมดิจิทัล (conduct digital ethics) การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ (critical thinking & media literacy) การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (creative and responsible use) ความปลอดภัยในการใช้งานออนไลน์ (cyber safety) และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (community)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้เท่าทันดิจิทัล ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมในสังคมดิจิทัล และพฤติกรรมและจริยธรรมดิจิทัล ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลบางละมุง ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนในทุกระดับ ผ่านการประชุมชี้แจง และกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ (ICT) ที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ ปลอดภัย และเป็นส่วนตัว อย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยี และความเป็นพลเมืองดิจิทัล จากผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

อย่างรับผิดชอบ ปลอดภัย และสร้างสรรค์ ซึ่งสะท้อนถึงการจัดการศึกษาและการส่งเสริมพฤติกรรมพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพภายในโรงเรียนอนุบาลบางละมุงได้อย่างดี ซึ่งความเป็นพลเมืองดิจิทัลจะสะท้อนถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีจริยธรรม รับผิดชอบ ปลอดภัย และสร้างประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม (Ribble, 2020) โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ เช่น การรู้เท่าทันสื่อ ความปลอดภัยออนไลน์ การเคารพสิทธิส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมทางดิจิทัล ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่นักเรียนยุคใหม่ต้องเรียนรู้วิถีดำรงชีวิตในสังคมดิจิทัลอย่างมีจริยธรรม และยังเป็นไปแนวทางของ ISTE Standards for Students (ISTE, 2022) ที่เน้นย้ำให้ผู้เรียนเป็น “Digital Citizenships” ที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เรียนรู้ และสร้างสรรค์ผลงานอย่างปลอดภัย และรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนของโรงเรียนอนุบาลบางละมุงมีทักษะเหล่านี้อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของธิดารัตน์ เผือกน้อย (2565) ศึกษาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยและจริยธรรมทางดิจิทัลอยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยสำคัญคือการสนับสนุนจากครู และผู้ปกครอง ขณะเดียวกัน วิลาวรรณ ทองแสน (2564) พบว่า การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีในสถานศึกษาสามารถยกระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และส่งผลต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงในโลกออนไลน์ และ Choi et al. (2021) พบว่า การบูรณาการเนื้อหาพลเมืองดิจิทัลในหลักสูตรของโรงเรียนสามารถยกระดับความรู้และเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการใช้งานเทคโนโลยี โดยเฉพาะในช่วงวัยประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นการที่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลบางละมุงมีระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลในระดับมาก นับเป็นผลสะท้อนของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ การให้ความรู้เรื่องจริยธรรมดิจิทัล หรือการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและนโยบายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ควรส่งเสริมอย่างต่อเนื่องและปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนในสังคมดิจิทัลได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ และช่วงชั้นของนักเรียน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน การที่นักเรียนต่างเพศและต่างช่วงชั้นมีระดับความเป็นพลเมืองดิจิทัลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนถึงความเสมอภาคทางการศึกษา ในด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลภายในโรงเรียนอนุบาลบางละมุง และแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของโรงเรียนในการส่งเสริมพลเมืองดิจิทัลอย่างทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้แนวโน้มนี้ควรได้รับการส่งเสริมต่อไปโดยเน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพสังคมดิจิทัลในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม ปลอดภัย และสร้างสรรค์ได้อย่างยั่งยืน แสดงให้เห็นว่านักเรียนทั้งชายและหญิง รวมถึงนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น มีความตระหนักและพฤติกรรมเกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัลในระดับที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลบางละมุงได้ให้ความสำคัญและการพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแก่นักเรียนอย่างเป็นระบบ ครบถ้วน และครอบคลุมทุกระดับชั้น โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดพลเมืองดิจิทัล หรือ Digital Citizenship ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลอย่างมีจริยธรรมและปลอดภัย (Ribble, 2020) โดยไม่ขึ้นอยู่กับเพศหรืออายุ หากแต่เน้นไปที่โอกาสในการเรียนรู้ การได้รับการส่งเสริม และบริบทการเรียนการสอนที่สนับสนุนการที่นักเรียนทุกกลุ่มไม่แสดงความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนมีนโยบายหรือ

การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพลเมืองดิจิทัลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เช่น การจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งเพศชายและหญิง การบูรณาการเนื้อหาด้านจริยธรรมดิจิทัลในหลักสูตรพื้นฐาน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความรู้ในชั้นเรียนอย่างทั่วถึง เป็นต้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์สุดา ชันดี (2565) ที่ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนชายและหญิงมีระดับพฤติกรรมด้านจริยธรรมดิจิทัลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยระบุว่า “ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมสามารถส่งเสริมได้ผ่านกิจกรรมกลุ่มโดยไม่จำกัดเพศ” สอดคล้องกับผลการวิจัยของชุตินา วงษ์วิเศษ (2564) ที่ได้วิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ในระดับใกล้เคียงกัน โดยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่า ช่วงชั้นอาจไม่ใช่ตัวแปรสำคัญ หากนักเรียนได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kim & Choi (2021) ที่ได้ศึกษาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับประถมถึงมัธยมในประเทศเกาหลีใต้ พบว่า การจัดกิจกรรมพลเมืองดิจิทัลที่มีความหลากหลายและใช้เทคนิค Active Learning ช่วยลดความแตกต่างระหว่างเพศและช่วงวัยของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน จากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า มีแนวทางและกิจกรรม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองดิจิทัล (comprehension and knowledge) การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมดิจิทัล (conduct digital ethics) การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ (critical thinking & media literacy) การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (creative and responsible use) ความปลอดภัยในการใช้งานออนไลน์ (cyber Safety) และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (community) ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนควรได้รับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจผ่านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) เช่น ความปลอดภัยออนไลน์ ความเป็นส่วนตัว และสิทธิในโลกดิจิทัล บูรณาการเนื้อหาพลเมืองดิจิทัลในรายวิชา เช่น วิชาสังคมศึกษา วิทยาการคำนวณ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น วิดีทัศน์ เกมการเรียนรู้ หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมดิจิทัล (digital ethics) หากนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ในการแสดงความคิดเห็นและการใช้ข้อมูล จัดเวทีอภิปรายปัญหาจริยธรรมในโลกออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การลอกผลงานทางวิชาการ และสร้างกฎระเบียบการใช้เทคโนโลยีร่วมกันภายในห้องเรียนหรือโรงเรียน การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และกรองข้อมูล (critical thinking & media Literacy) ควรจัดกิจกรรมวิเคราะห์ข่าวปลอม (fake news) หรือการสืบค้นข้อมูลจากหลายแหล่ง ส่งเสริมการตั้งคำถาม เช่น “แหล่งข่าวนี้น่าเชื่อถือหรือไม่?” “ใครเป็นเจ้าของข้อมูล?” และจัดการเรียนการสอนแบบ active learning เช่น การโต้แย้งด้วยเหตุผล การอภิปรายกลุ่ม การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (creative and responsible use) หากมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างสื่อของตนเอง เช่น วิดีโอให้ความรู้ อินโฟกราฟิก บล็อก ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อสาธารณะ เช่น การรณรงค์ออนไลน์ การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นผ่านกลุ่มเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีร่วมกับโครงงาน (project-based learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 เป็นต้น รวมทั้งหากนักเรียนได้รับการพัฒนาและใช้กติกาการอยู่ร่วมกันในโลกออนไลน์ (digital responsibility and safety) ควรกำหนดข้อตกลงร่วมในชั้นเรียนเรื่องพฤติกรรมบนโลกออนไลน์ สอนการตั้งรหัสผ่านที่ปลอดภัย การไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว และการรายงานภัยคุกคามออนไลน์ เชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก เช่น ตำรวจไซเบอร์ หรือวิทยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาพูดคุยให้ความรู้ และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ควรจัดกิจกรรม

อบรมให้ผู้ปกครองรู้เท่าทันเทคโนโลยีและสามารถดูแลบุตรหลานในโลกออนไลน์ประสานความร่วมมือกับชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือมูลนิธิเพื่อเด็กและเยาวชน และสร้างเครือข่าย “นักเรียนพลเมืองดิจิทัลดีเด่น” เพื่อเป็นต้นแบบในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนอยู่ในระดับมากนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการเรื่องพลเมืองดิจิทัลในรายวิชาต่าง ๆ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พัฒนาสื่อการเรียนการสอนแบบ Interactive หรือใช้เกมเพื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมวันพลเมืองดิจิทัล

2. ด้านการบริหารจัดการ ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกระดับได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในสื่อสังคมออนไลน์ นำผลวิจัยไปใช้ในการจัดทำนโยบายหรือแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและรับผิดชอบ จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความปลอดภัยทางไซเบอร์ในโรงเรียน เพื่อเป็นแหล่งให้คำปรึกษาและแจ้งเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงออนไลน์

3. ด้านผู้ปกครองและชุมชน นำเสนอผลการวิจัยนี้ในการประชุมผู้ปกครอง เพื่อสร้างความตระหนักรู้เรื่องบทบาทของครอบครัวในการพัฒนาเด็กเป็นพลเมืองดิจิทัล จัดประชุมสำหรับผู้ปกครองหัวข้อ “เท่าทันสื่อและพฤติกรรมดิจิทัลของลูก” เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน

4. ด้านงานวิจัยและพัฒนา โดยนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเครื่องมือหรือแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เสนอให้มีการวิจัยในระดับเชิงลึก เช่น การสัมภาษณ์หรือสังเกตพฤติกรรม เพื่อหาปัจจัยส่งเสริมและอุปสรรคต่อพฤติกรรมพลเมืองดิจิทัลของนักเรียน

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบางละมุง ในระดับชั้นอื่น ๆ และมิติของความเป็นพลเมืองดิจิทัลอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับยุคสมัยและบริบทของโรงเรียน

2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมดิจิทัลของนักเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยผสมผสานวิธี หรือการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัล

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

4. ควรมีการศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมดิจิทัลเชิงลึกสมัยใหม่ของนักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจผลกระทบเชิงสังคม วัฒนธรรม และจริยธรรมในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ชุติมา วงษ์วิเศษ. (2564). การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายในเขตภาคตะวันออกเฉียง. *วารสารวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่*, 13(1), 65–78.
- ธิดารัตน์ เผือกน้อย. (2565). *ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิพย์สุดา ขันดี. (2565). *ความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดระยอง*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิลาวรรณ ทองแสน. (2564). การส่งเสริมความรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาเขตภาคตะวันออกเฉียง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 44(4), 102–117.
- Choi, M., Glassman, M., & Cristol, D. (2021). Digital Citizenship through the Lens of Bloom's Taxonomy. *TechTrends*, 65, 387–401.
- Gazi, Z. A., & Aksal, F. A. (2022). Integrating digital citizenship into early childhood education: A strategic framework. *Journal of Educational Technology & Society*, 25(1), 45–58.
- ISTE (International Society for Technology in Education). (2022). ISTE Standards for Students. Retrieved from <https://www.iste.org/standards/iste-standards-for-students>.
- Kahne, J., & Bowyer, B. (2019). Educating for democracy in a digital age: Digital media literacy. *Learning, Media and Technology*, 44(2), 211–224.
- Kim, Y., & Choi, M. (2021). Exploring Digital Citizenship Across Grade Levels: A Comparative Study. *Journal of Computers & Education*, 16(3); 104–126.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.
- Ribble, M. (2020). *The Digital Citizenship Handbook for School Leaders: Fostering Positive Interactions Online*. Virginia, US: International Society for Technology in Education (ISTE).
- _____. (2022). Digital citizenship in schools: Nine elements all students should know. (4th ed.). ISTE Press education and the need for an expanded curriculum. *Journal of Educational Computing Research*, 57(2), 295–319.

การใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Use of KWL Plus to Enhance English Reading Ability of First-Year Students at
Lampang Rajabhat University

สมบัติ คำมูลแก้ว¹

Sombat Kommoonkaew¹

Received: August 30,2025 Revised: November 27,2025 Accepted: November 28,2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus และ (2) ศึกษาพัฒนาการความสามารถการอ่านของนักศึกษาตลอดกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 58 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามเทคนิค KWL Plus จำนวน 7 แผน รวมเวลาเรียน 21 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษจำนวน 30 ข้อ และแบบบันทึกพัฒนาการระหว่างเรียน เครื่องมือมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีการปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

การวิจัยใช้รูปแบบ One-Group Pretest–Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 24.07, SD = 0.88, 80.23%) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 18.05, SD = 1.02, 60.17%) ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านเพิ่มขึ้นทั้งในด้านการจับใจความ การสรุปสาระสำคัญ การตั้งคำถาม และการจัดระบบข้อมูล ผลจากแบบบันทึกพัฒนาการสะท้อนว่าผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับเนื้อหาใหม่ได้ดียิ่งขึ้น มีความสามารถในการจัดการความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์และเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning)

ผลการวิจัยแสดงว่าเทคนิค KWL Plus เป็นกลวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งด้านความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ การสรุปความ และการจัดระบบข้อมูล ตลอดจนส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: KWL Plus, ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: kommoonkaew@hotmail.com

Abstract

The study employed a One-Group Pretest–Posttest Design. Data were analyzed using mean, standard deviation, and percentage. The findings revealed that the posttest mean score ($\bar{X}$ = 24.07, SD = 0.88, 80.23%) was higher than the pretest mean score ($\bar{X}$ = 18.05, SD = 1.02, 60.17%). Students showed clear improvement in several aspects of reading, including identifying main ideas, summarizing essential information, formulating questions, and organizing content systematically. Evidence from the learning progress records indicated that students increasingly demonstrated the ability to link prior knowledge with new information and manage their own learning processes - skills closely related to analytical thinking and fundamental to life-long learning.

The results indicate that the KWL Plus technique is an effective instructional strategy for developing the English reading ability of first-year university students. It enhances comprehension, analytical thinking, summarization, and information organization, while also promoting self-directed learning, which serves as a foundation for life-long learning. The technique is suitable for application in English language instruction within the context of Rajabhat universities.

Keywords: KWL Plus, English reading ability

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์และดิจิทัลภาษาอังกฤษได้กลายเป็นภาษาสากลที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสื่อสารหลักของโลก ไม่เพียงแต่ในด้านสังคมและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมด้านการศึกษา เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการวิจัยทางวิชาการอีกด้วย ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการอ่าน ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลระดับนานาชาติ ทั้งในรูปแบบบทความวิจัย รายงานวิชาการ และสื่อการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (Crystal, 2003) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างเข้าใจถูกต้องและลึกซึ้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษไม่เพียงเป็นทักษะด้านภาษา แต่ยังเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนที่มีทักษะการอ่านที่ดีสามารถเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย นำเสนอความคิดอย่างมีเหตุผล ประมวลผลข้อมูลเชิงวิชาการ และประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Grabe & Stoller, 2019) การอ่านยังเป็นกระบวนการคิดที่ส่งเสริมทักษะระดับสูง เช่น การวิเคราะห์ การประเมิน และการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนรู้แบบลึก (deep learning) และเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทยยังคงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ผลการประเมินระดับชาติ เช่น NT และ O-NET แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถจับใจความ วิเคราะห์ข้อมูล หรือสรุปประเด็นสำคัญของบทความภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ปัญหานี้สะท้อนถึงช่องว่างทางการเรียนรู้ที่แพร่หลาย

ในระดับโรงเรียน นอกจากนี้ รายงาน EF English Proficiency Index ยังจัดให้ประเทศไทยอยู่ในระดับ “ต่ำมาก” (Very Low Proficiency) เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศ (First, 2019)

เมื่อตรวจสอบบริบทการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นกลุ่มที่เผชิญความยากลำบากในการอ่านภาษาอังกฤษมากเป็นพิเศษ เนื่องจากต้องปรับตัวจากการเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมักเน้นการท่องจำ ไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องใช้การคิดวิเคราะห์และการอ่านเชิงวิชาการมากขึ้น ผู้เรียนจำนวนมากไม่น้อยยังขาดทักษะการอ่านเชิงลึก ส่งผลให้ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจเนื้อหาจำนวนมาก และอาจเกิดความกังวลหรือหลีกเลี่ยงการอ่านบทความภาษาอังกฤษที่มีความซับซ้อน (จิรนนท์ พลสุสวัสดิ์, 2544; ประภาพร ชัยปายาง, 2549) งานวิจัยของผัสพรพรรณ ฌนอมพงษ์ชาติ (2555) และสุรรัตน์ อักษรกาญจน์ (2553) ยังยืนยันว่าผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจำนวนมากมีข้อจำกัดด้านการอ่านซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะรายวิชาที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อสำคัญ

การพัฒนาทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีแนวทางการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ และสร้างความเข้าใจอย่างมีโครงสร้างตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับ เช่น Schema Theory ของ Anderson & Pearson (1984) ซึ่งอธิบายว่าการอ่านคือกระบวนการที่ผู้เรียนใช้โครงสร้างความรู้เดิมเพื่อสร้างความหมายจากข้อมูลใหม่ นอกจากนี้ แนวคิด Constructivism ของ Piaget (1997) และ Social Constructivism ของ Vygotsky (1978) ยังชี้ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการสร้างองค์ความรู้ภายในตนเองผ่านประสบการณ์ การตั้งคำถาม และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การสอนอ่านที่ดีจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรุกในการคิดวิเคราะห์ และสร้างความหมายของบทอ่าน

เทคนิค KWL Plus ซึ่งพัฒนาจากโมเดล KWL ของ Ogle (1986) เป็นกลวิธีการสอนอ่านที่สอดคล้องกับกรอบทฤษฎีเหล่านี้ โดยมีการเพิ่มขึ้นตอน “Plus” ที่เน้นการสรุปและการสร้างแผนผังความคิด (mind mapping) ช่วยให้ผู้เรียนจัดระบบความรู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เทคนิคนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนระบุนิยามความรู้เดิม (K) ตั้งคำถามว่าสิ่งใดที่ต้องการรู้ (W) สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังการอ่าน (L) และจัดระเบียบความรู้ผ่านการวางแผนผังความคิด งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศยืนยันว่า KWL Plus มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจของผู้เรียน (Schedl et al., 2021; กรองแก้ว กรรณสูตร, 2546; มนูญญา แก้วสองเมือง, 2556; สุมาลี ชัยเจริญ, 2551; Somkeaw, 2021)

อย่างไรก็ดี แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันประสิทธิผลของ KWL Plus แต่จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคนิคนี้ในบริบทของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏยังมีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะงานที่ศึกษาพัฒนาการการอ่านและผลลัพธ์ในบริบทผู้เรียนที่มีความแตกต่างด้านพื้นฐานภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน ช่องว่างนี้ถือเป็น “Research Gap” ที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้กำลังเผชิญการเปลี่ยนผ่านสำคัญทางวิชาการ และความสามารถในการอ่านเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลายวิชา

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาผลของการใช้เทคนิค KWL Plus ต่อความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์สองประการ ได้แก่ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังการเรียนด้วยเทคนิค KWL Plus และ (2) เพื่อศึกษาพัฒนาการการอ่านของนักศึกษาตลอดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนไทยในศตวรรษที่ 21 และช่วยยกระดับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาตลอดกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus

สมมติฐานการวิจัย

การเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการอ่าน 2 สูงขึ้นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest–Posttest Design) โดยมุ่งศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา

ประชากร

ประชากรคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา การอ่าน 2 (รหัส 1551114) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 58 คน ผู้วิจัยกำหนดให้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง (population = sample) เพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งชั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทคนิค KWL Plus หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนระบุสิ่งที่ตนเองรู้ (K: What I Know) สิ่งที่ยากรู้ (W: What I Want to Know) สิ่งที่ได้เรียนรู้ (L: What I Learned) และขั้นตอน Plus ที่ผู้เรียนสรุปความรู้ด้วยการเขียนหรือจัดทำแผนผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อเชื่อมโยงประเด็นสำคัญอย่างมีระบบ กระบวนการนี้มุ่งส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การสรุปใจความ และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีโครงสร้าง

2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา การอ่าน 2 (รหัสวิชา 1551114) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 58 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้

3. การอ่านภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการอ่านบทความภาษาอังกฤษ แล้วสามารถแปลความหมาย ตีความ วิเคราะห์ สรุป และเชื่อมโยงสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ โดยประเมินจากแบบทดสอบปรนัย 30 ข้อ ซึ่งครอบคลุม 4 ระดับความเข้าใจ ได้แก่ การจำ การเข้าใจ การประยุกต์ และการวิเคราะห์ ตามกรอบแนวคิดของ Anderson & Krathwohl (2001)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบไปด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus จำนวน 7 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 21 ชั่วโมง ออกแบบตามขั้นตอน K (What I Know),

W (What I Want to Know), L (What I Learned) และ Plus (การสรุปและทำ mind mapping ผ่าน การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 7 แผน ได้รับการออกแบบตามแนวคิด KWL Plus ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้น K (What I Know) ขั้น W (What I Want to Know) ขั้น L (What I Learned) และขั้น Plus (การสรุปและการทำแผนผังความคิด) โดยในแต่ละแผนจะใช้เวลา 3 ชั่วโมง และมีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยสามารถอธิบายรายละเอียดของกระบวนการได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: การกระตุ้นความรู้เดิม (K: What I Know)

ในช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนระดมความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่จะศึกษา ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้รับใบงานหรือคำถามนำ เช่น “คุณรู้อะไรเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องนี้อยู่แล้ว?” หรือ “คำศัพท์ใดที่คุณเคยพบในหัวข้อใกล้เคียงนี้?” ผู้เรียนทำการบันทึกความรู้เดิมของตนเองลงในตาราง KWL จากนั้นสมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยนสิ่งที่แต่ละคนรู้และช่วยกันสรุปเป็นข้อมูลภาพรวมของกลุ่ม ขั้นตอนนี้มีความสำคัญเพราะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงทุนทางความรู้ที่ตนเองมีอยู่เดิม และเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้หัวข้อใหม่ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2: การตั้งคำถาม (W: What I Want to Know)

หลังจากระบุสิ่งที่รู้แล้ว ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้ตั้งคำถามหรือประเด็นที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเขียนคำถามของตนเองลงในตาราง W ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับเนื้อหา คำศัพท์ สำนวน หรือแนวคิดสำคัญในบทอ่าน ผู้เรียนบางกลุ่มอาจตั้งคำถามเชิงข้อเท็จจริง (fact-based) ในขณะที่บางกลุ่มอาจตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์หรือเชื่อมโยง (analytical/interpretive) ขั้นตอนนี้ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่รู้ (intrinsic motivation) และทำให้ผู้เรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการอ่าน เมื่อทุกกลุ่มได้นำเสนอคำถามของตนเอง ผู้สอนช่วยจัดหมวดหมู่คำถามและเลือกประเด็นที่ควรเน้นย้ำในระหว่างการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3: การอ่านและการเรียนรู้ (L: What I Learned)

ผู้เรียนได้รับบทอ่านภาษาอังกฤษตามแผนการสอน ซึ่งมีการออกแบบให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียนชั้นปีที่ 1 เนื้อหาทั้งบทความเชิงสารคดี เรื่องเล่าเชิงวิชาการ และบทความสั้นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ผู้เรียนอ่านเนื้อหาแต่ละบทโดยมีคำถามที่ตนเองตั้งไว้เป็นตัวนำทาง หลังการอ่าน ผู้เรียนทำการบันทึกสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ลงในตาราง L และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนมีโอกาสนิยามว่าคำถามที่ตนเองตั้งไว้ได้รับคำตอบแล้วหรือไม่ และสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ คือ อะไร ขั้นตอนนี้ผู้สอนมีบทบาทในการชี้แนะและช่วยยืนยันความถูกต้องของคำตอบ รวมถึงการขยายประเด็นให้ลึกซึ้งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4: การสรุปและการจัดทำแผนผังความคิด (Plus)

ในขั้น Plus ผู้เรียนทำกิจกรรมสรุปองค์ความรู้จากสิ่งที่ได้อ่านและเรียนรู้ทั้งหมด โดยจัดทำแผนผังความคิด (mind mapping) หรือสื่อภาพอื่น ๆ ที่สะท้อนความเข้าใจของกลุ่ม ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกประเด็นสำคัญจากบทอ่าน มาจัดหมวดหมู่และเชื่อมโยงในรูปแบบแผนผัง จากนั้นนำเสนอหน้าชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ และรับคำถามเพิ่มเติม กิจกรรมนี้ช่วยฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ การสังเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอเชิงวิชาการ ผู้สอนมีบทบาทสรุปภาพรวมอีกครั้ง พร้อมทั้งแนะนำแนวทางการค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถขยายการเรียนรู้ไปนอกห้องเรียน

ตัวอย่างการดำเนินกิจกรรมใน 1 แผนการสอน

ชั่วโมงแรก: กิจกรรม K และ W (ระดมความรู้เดิม + ตั้งคำถาม) ใช้การทำงานกลุ่มและการอภิปราย

ชั่วโมงที่สอง: กิจกรรม L (อ่านบทความ + ตอบคำถาม + บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้)

ชั่วโมงที่สาม: กิจกรรม Plus (สรุปและทำ mind mapping + นำเสนอหน้าชั้น)

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มต้องส่งงานเป็นทั้งตาราง KWL และ mind map ที่สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการประเมินผล ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

สรุปภาพรวมแผนการสอน

แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 แผนนี้มีลักษณะต่อเนื่อง โดยเริ่มจากบทอ่านที่มีความง่ายและใกล้ตัว เช่น เรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว และค่อย ๆ ขยายไปสู่บทอ่านที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น บทความเชิงวิชาการหรือบทความที่มีศัพท์เชิงเทคนิค เพื่อฝึกให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านอย่างค่อยเป็นค่อยไป การจัดลำดับดังกล่าวช่วยให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาทั้งในด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ การตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ และการสรุปประเด็นสำคัญอย่างมีโครงสร้าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบทดสอบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ โดยมีรายละเอียดดังนี้ แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ครอบคลุม 4 ระดับตาม Anderson และ Krathwohl (2001) ได้แก่ การจำ การเข้าใจ การประยุกต์ใช้ และการวิเคราะห์ ตรวจสอบคุณภาพด้วยค่า IOC และทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.82 อยู่ในระดับสูง

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนก่อนการเรียน โดยใช้แบบทดสอบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นก่อนการเรียนโดยใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ

2. ดำเนินการสอนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แผนการสอนที่ใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 7 แผน

3. เมื่อดำเนินการสอนครบทั้ง 7 แผน ผู้วิจัยทำการทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนหลังการเรียนโดยใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบทดสอบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

4. ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษทั้งก่อนและหลังเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5. บันทึกและรวบรวมหลักฐานพัฒนาการของผู้เรียนตลอดการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายแผน (เช่น การตั้งคำถาม การสรุปใจความสำคัญ การอภิปราย การใช้คำศัพท์ และการทำงานกลุ่ม การสะท้อนคิด) สำหรับผู้เรียนตลอดทั้ง 7 แผน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละของคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์พัฒนาการของผู้เรียนตลอดกระบวนการเรียนรู้

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียน
คะแนนเฉลี่ยการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังเรียนด้วยเทคนิค KWL Plus สูงกว่า
ก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และระดับคุณภาพของคะแนนความสามารถ
การอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียนโดยใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อส่งเสริม
ความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ (คะแนนเต็ม=30)				
	n	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
ก่อนเรียน	58	18.05	1.02	60.17	ปานกลาง
หลังเรียน	58	24.07	0.88	80.23	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ
($\bar{X}$ =24.07, SD=0.88, ร้อยละ 80.23) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ =18.05, SD=1.02, ร้อยละ 60.17)
โดยทั้งค่าเฉลี่ยและร้อยละสะท้อนการพัฒนาความสามารถการอ่านจากระดับ “ปานกลาง” ไปสู่ระดับ
“ดีมาก” ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 1 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนก่อนและหลังการเรียน
โดยใช้เทคนิค KWL Plus พบว่าผู้เรียนมีคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยหลังเรียน
สูงกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน ผลการประเมินทั้ง 2 ครั้งแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการอ่านของผู้เรียน
เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60.17 (ระดับปานกลาง) ก่อนเรียน เป็นร้อยละ 80.23 (ระดับดีมาก) หลังเรียน ซึ่งสื่อถึง
การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนในเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจน

2. ผลการศึกษาค้นคว้าพัฒนาการความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนตลอดแผนการจัด
การเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนการสอน
ระยะแรกซึ่งผู้เรียนยังมีข้อจำกัดในการตั้งคำถามและการสรุปใจความสำคัญ จนถึงแผนการสอนในระยะกลาง
ที่ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ได้มากขึ้นและเริ่มสรุปเนื้อหาได้ด้วยภาษาของตนเอง และในแผนการสอน
ระยะท้าย ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถสรุปใจความสำคัญได้อย่างครบถ้วนและเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ ผ่าน
การสร้างแผนผังความคิดที่มีโครงสร้างชัดเจน ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการใช้เทคนิค KWL Plus ช่วย
ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านทั้งด้านการตั้งคำถาม การสรุปความ และการจัดระบบความคิดได้อย่าง
มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผล ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่าเทคนิค KWL Plus ช่วยพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ
ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้อย่างชัดเจน โดยผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และข้อมูลจากแบบบันทึก

พัฒนาการสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในหลายด้านของทักษะการอ่านอย่างเป็นระบบ การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนรู้ (80.23%) สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ (60.17%) อย่างเด่นชัด แสดงว่าผู้เรียนมีความเข้าใจบทอ่านภาษาอังกฤษดีขึ้น หลักฐานนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Ogle (1986) และ Carr และ Ogle (1987) ที่เสนอว่า KWL และ KWL Plus ช่วยให้ผู้เรียนดึงความรู้เดิมมาประกอบการอ่าน ตั้งคำถามเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย และสรุปเนื้อหาใหม่ได้ด้วยตนเอง กระบวนการดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านอย่างมีทิศทาง และจัดระบบข้อมูลที่ได้รับอย่างเป็นขั้นตอน ผลที่พบยังสอดคล้องกับ Schema Theory ของ Anderson และ Pearson (1984) ซึ่งมองว่าการเข้าใจบทอ่านเกิดจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่ ขั้นตอน K และ W ของ KWL Plus ช่วยเตรียมกรอบความคิดให้ผู้เรียนก่อนการอ่าน ส่วนขั้น L และ Plus ช่วยให้ผู้เรียนสรุปและจัดระบบความรู้ที่ได้ อย่างชัดเจน ตรงตามแนวคิดการสร้างความรู้ของ Piaget (1997) และ Vygotsky (1978) ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในการคิดและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเชิงลึก

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถการอ่านของนักศึกษาตลอดกระบวนการเรียนรู้ การติดตามพัฒนาการจากแบบบันทึกพบว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้ามากขึ้นในทุกองค์ประกอบของการอ่าน ตั้งแต่การตั้งคำถาม การจับใจความ และการสรุปเนื้อหาด้วยภาษาของตนเอง ผู้เรียนสามารถสร้างแผนผังความคิดและเชื่อมโยงสาระต่าง ๆ ได้เป็นระบบมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสอดคล้องกับลำดับการคิดของ Bloom (2010) ที่ชี้ว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และมีโครงสร้างชัดเจน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ลดลงจาก 1.02 เหลือ 0.88 ยังบ่งบอกว่าผู้เรียนส่วนใหญ่พัฒนาความสามารถไปในทิศทางเดียวกัน และได้รับประโยชน์จากกิจกรรมอย่างทั่วถึง แม้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานอ่อนก็สามารถพัฒนาได้อย่างก้าวหน้าเมื่อได้รับการชี้แนะตามแนวคิด Zone of Proximal Development (ZPD) ของ Vygotsky (1978) พัฒนาการที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ardiyan et al. (2022); Rai & Chalermnirundorn (2021) ซึ่งยืนยันว่า KWL/KWL Plus ช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจเชิงลึกได้จริง รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยของกรองแก้ว กรณสูตร (2546); มนูญญา แก้วสองเมือง (2556) และ Sornkeaw (2021) ที่พบว่า KWL Plus ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่านภาษาอังกฤษได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพยืนยันว่า KWL Plus เป็นกลวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเชื่อมโยงความรู้เดิม การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ และการจัดระบบความคิดได้ดีขึ้น กระบวนการเหล่านี้ยังส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยสะท้อนว่าเทคนิค KWL Plus สามารถช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ จึงควรนำเทคนิคนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในรายวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะรายวิชาที่ต้องอาศัยการอ่านเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลจำนวนมาก การจัดกิจกรรมตามขั้นตอน

K-W-L Plus จะช่วยให้ผู้เรียนมีกรอบความคิดในการอ่านที่ชัดเจนและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดีขึ้น

2. ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้การตั้งคำถาม การสรุป และการจัดระบบสาระอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างแผนผังความคิดเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมโยงของเนื้อหาอย่างเป็นลำดับขั้น วิธีการนี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่านได้ดีขึ้น แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

3. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยนี้ไปพิจารณาประกอบในการวางแผนพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะในส่วนของกลวิธีการอ่านและการพัฒนาสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของเทคนิค KWL Plus กับกลุ่มผู้เรียนที่มีพื้นฐานและระดับการศึกษาต่างกัน เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา หรือผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของเทคนิคในแต่ละช่วงวัยและลักษณะผู้เรียน

2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลของ KWL Plus กับกลวิธีการอ่านอื่น ๆ เช่น SQ3R, Reciprocal Teaching หรือ Collaborative Reading เพื่อให้เห็นจุดเด่นและข้อจำกัดของแต่ละวิธี และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะบทเรียนและผู้เรียนในบริบทต่าง ๆ

3. ควรขยายการนำ KWL Plus ไปใช้กับทักษะทางภาษาอื่น เช่น การเขียน การฟัง และการพูด เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของเทคนิคนี้ในการช่วยพัฒนาทักษะภาษาในภาพรวม และเพิ่มความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคนิคนี้ในมิติที่หลากหลาย

4. ควรมีการติดตามผลในระยะยาว เพื่อสำรวจว่าผลการพัฒนาทักษะการอ่านที่เกิดขึ้นจากการใช้ KWL Plus ยังคงอยู่ต่อเนื่องเพียงใด และผู้เรียนสามารถนำกระบวนการที่เรียนรู้ไปใช้ในการศึกษด้วยตนเองในรายวิชาอื่นหรือในชีวิตประจำวันได้หรือไม่

5. ควรมีการศึกษากับเนื้อหาที่มีความหลากหลาย เช่น บทความเชิงวิชาการ บทความวรรณกรรม หรือเนื้อหาเชิงเทคนิค เพื่อให้เข้าใจประสิทธิภาพของ KWL Plus ในการอ่านประเภทต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กรองแก้ว กรรณสูตร. (2546). *การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กลวิธี KWL*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิรนนท์ พูลสวัสดิ์. (2544). *ผลการใช้เทคนิค KWL ต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประพาร ชัยปายาง. (2549). *ผลการจัดกิจกรรมการอ่านโดยใช้เทคนิค KWL ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษ*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผัสสพรรณ ถนอมพงษ์ชาติ. (2555). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(1), 99–114.

- มนัญญา แก้วสองเมือง. (2556). การใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 15(2), 45–60.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2551). *เทคโนโลยีการศึกษาและการพัฒนาระบบการสอน*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรรัตน์ อักษรกาญจน์. (2553). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 18(1), 77–90.
- Anderson, R. C. & Pearson, P. D. (1984). A schema-theoretic view of basic processes in reading comprehension. *Center for the Study of Reading Technical Report; no. 306*.
- Ardiyan, R. N., Rosyid, A., & Priyantin, T. (2022). The use of KWL strategy on students' reading comprehension. *Journal of English Teaching and Linguistics Studies*, 4(2), 100–109.
- Bloom, B. S. (2010). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. New York, NY: Longman.
- Carr, E. & Ogle, D. (1987). KWL Plus: A strategy for comprehension and summarization. *Journal of reading*, 30(7), 626-631.
- Crystal, D. (2003). *English as a global language*. UK: Cambridge university press.
- EF Education First. (2019). *EF English proficiency index: A ranking of 100 countries and regions by English skills*. Retrieved from <https://www.ef.com>
- Grabe, W., & Stoller, F. L. (2019). *Teaching and researching reading*. New York, NY: Routledge.
- Ogle, D. M. (1986). KWL: A teaching model that develops active reading of expository text. *The reading teacher*, 39(6), 564-570.
- Piaget, J. (1997). *The principles of genetic epistemology*. New York: Routledge.
- Rai, B. R. & Chalermnirundorn, N. (2021). THE USE OF KWL PLUS AND VIDEO IN READING COMPREHEWNSON SKILLS OF GRADE 6 BHUTANESE STUDENTS. *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, 12(2), 209–225. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/AJPU/article/view/248045>
- Schedl, M., Attali, Y., & Xi, X. (2021). Assessing academic reading. In P. W. J. Molino (Ed.), *Assessing academic English for higher education admissions* (pp. 22-60). Routledge. doi.org
- Sornkeaw, J. (2021). The Effects of Using KWL-Plus Strategy through Infographics on Thai EFL Students' Reading Comprehension Skills: The Effects of Using KWL-Plus Strategy through Infographics on Thai EFL Students' Reading Comprehension Skills. *Social Sciences Research And Academic Journal*, 16(3), 27–40. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/251153>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. (Vol. 86). Cambridge, MA: Harvard university press.

การสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Employers' opinions Towards Internship Logistics
and Supply Chain Management bachelor's degree Students, BSRU

นิตยา มณีวงศ์¹

Nittaya Maneewongse¹

Received: August 8, 2025 Revised: November 30, 2025 Accepted: December 1, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความคิดเห็นผู้บริหารของสถานประกอบการเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ 2) ประเมินคุณลักษณะทั่วไปด้านจรรยาบรรณ ต่อการปฏิบัติงานระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน (ปี 2567) ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารจากสถานประกอบการ 78 คน ผ่าน Google Form มีกลุ่มคลังสินค้า 25 คน กลุ่มจัดซื้อ 19 คน กลุ่มตัวแทนผู้นำเข้าส่งออก 13 คน และกลุ่มขนส่ง 21 คน ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยด้านความรู้ ความสามารถพบว่า กลุ่มคลังสินค้า ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.80$) เน้นความเข้าใจกระบวนการรับ-จัดเก็บ-ตรวจนับ ส่งจ่ายสินค้าตามรายการเบิก กลุ่มจัดซื้อ ($\mu = 3.59$, $\sigma = 0.86$) การจัดเก็บข้อมูลคำสั่งซื้อ กลุ่มตัวแทนนำเข้าส่งออก ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.74$) ความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรู้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายท่าเรือ-ทางอากาศ กลุ่มพิธีการศุลกากร ($\mu = 3.91$, $\sigma = 0.80$) ความเข้าใจข้อมูลนำเข้า-ส่งออกหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า สำหรับกลุ่มขนส่ง ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.92$) ภาพรวมโลจิสติกส์ การควบคุม วางแผนและจัดสายงานขนส่งขั้นต้น ด้านจรรยาบรรณพบว่า กลุ่มคลังสินค้า ($\mu = 3.86$, $\sigma = 1.02$) ให้ความสำคัญด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม กลุ่มจัดซื้อ ($\mu = 3.81$, $\sigma = 0.89$) ความละเอียดรอบคอบ กลุ่มนำเข้า-ส่งออกและศุลกากร ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.76$) การตัดสินใจแก้ปัญหาเบื้องต้น และกลุ่มขนส่ง ($\mu = 3.83$, $\sigma = 0.92$) ไหวพริบและความเข้าใจสิ่งใหม่

ผลวิจัยสะท้อนว่าทั้งสองด้านยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน และเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาเตรียมฝึกประสบการณ์ฯ เสริมศักยภาพนักศึกษาให้ตรงกับทักษะที่จำเป็นของแต่ละกลุ่มงานในอนาคต

คำสำคัญ: ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, ทักษะความรู้ความสามารถ, จรรยาบรรณ, สถานประกอบการ

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ Faculty of Science Management, Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

¹ Corresponding author Email: msnittaya@bsru.ac.th

Abstract

The research aimed to 1) survey employers' opinions regarding students' knowledge and abilities (hard skills) 2) assess general characteristics related to soft skills in tasks during the professional internship of Logistics and Supply Chain Management students (Academic 2024). Data was collected by using online questionnaires (Google Gorm) with 78 executives, consisting of 25 warehouse managers, 19 purchasers, 13 freight forwarders, 21 transporters and analyzed using percentages, mean, and standard deviation.

The results regarding knowledge and abilities (hard skills) showed that 1) warehouse ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.80$) focused on understanding warehousing activities, receiving, storage, inventory, order picking process and issuing products according to picking list. 2) purchasing ($\mu = 3.59$, $\sigma = 0.86$) emphasized recording and maintaining purchase order information 3) freight forwarders and customer broker ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.74$) highlighted the general operational knowledge of port and airfreight-related charges and custom broker ($\mu = 3.91$, $\sigma = 0.80$) focusing on import & export documents and understanding import-export data and certificates of origin. 4) The transportation group emphasized overall logistics process, transport planning, control, maintenance, and coordination ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.92$). For general soft skills all attributes are rated at a high level with warehouse ($\mu = 3.86$, $\sigma = 1.02$) with creativity and teamwork. The purchasing ($\mu = 3.81$, $\sigma = 0.89$) emphasized attentiveness and attention to detail. The import-export and customer broker ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.76$) need to focus on decision making and basic problem-solving. The transportation ($\mu = 3.83$, $\sigma = 0.92$) highlighted with adaptability, quick thinking and ability to understand new information.

The findings indicate that both hard skills and soft skills can be developed to better align with labor market needs. The result can also serve curriculum improvement with instructional design in the professional internship preparation course, and assist students develop the skills they need for each logistics and supply chain job in the future.

Keywords: Internship, hard skills & soft skills, entrepreneur

บทนำ

อุตสาหกรรมบริการด้านโลจิสติกส์กลายเป็นธุรกิจที่มีความจำเป็นต่อการเคลื่อนย้ายสินค้าภายในประเทศและต่างประเทศ จากแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2566 - 2570 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570, 2566) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อให้ “ระบบโลจิสติกส์เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นประตูการค้าที่สำคัญในอนุภูมิภาคและภูมิภาค” มีการพัฒนา 5 ด้านโดยสอดคล้องในด้านที่ 4 การพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์ประเทศไทย (Logistics Service Providers: LPS) และด้านที่ 5 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากร การติดตามผลด้านโลจิสติกส์ โดยกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ธุรกิจด้านการคลังสินค้า การจัดซื้อ (ในโซ่อุปทาน)

การเป็นตัวแทนผู้นำเข้าส่งออก และการขนส่ง ด้วยความสัมพันธ์ทั้งด้านโลจิสติกส์ด้วยกันเองและด้านโซ่อุปทานสู่การขยายตัวของภาคธุรกิจภายในประเทศ การลงทุนของภาคเอกชน การส่งออกสินค้า จึงทำให้สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP ในปี 2567 มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 13.4-13.8 (กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์, 2567)

หลักสูตรในสถาบันการศึกษามีรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักศึกษา ก่อนการจบภาคการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาเข้าไปเรียนรู้งานในสายอาชีพด้านโลจิสติกส์จากการสังเกต การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (เชมจิต เสนา, 2548 และอนุวัต สงสม, 2563) ตามมาตรฐานการอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ (พยุงค์ดี จันทรสุนทร, 2544) การนำความรู้ ทักษะที่ได้รับจากสถานที่ฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการนั้นเพื่อให้ได้คุณภาพตรงตามที่สถานประกอบการต้องการ (ยุคลธร เขตพงษ์, 2548) นอกจากนี้ ยังเป็นกระบวนการคิด การรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการฝึกงานที่มีการร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการทั้งรัฐและเอกชน (อวิศา อินยาศรี, 2541 และ พิระนันท์ คำบอนพิทักษ์, 2542) นอกจากนี้ การประพาดตามกฎระเบียบและพันธกิจของของสถานประกอบการที่ฝึกงานว่าตนมีความรู้สึกรับเป็นส่วนหนึ่งของสถานประกอบการและได้รับผลตามวัตถุประสงค์ของการฝึกประสบการณ์ (Wolman, 1973)

รูปแบบของการปฏิบัติงานในการฝึกงานจึงเปรียบเสมือนเป็นพนักงานในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานประกอบด้วย 2 ส่วน ในด้านความรู้และจรรยาบรรณ สำหรับทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) หรือทักษะทางวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญในอาชีพด้านการปฏิบัติงานด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ได้แก่ 1) ผู้ให้บริการด้านคลังสินค้า (Warehouse Services Provider) ที่รับบทบาทเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค มีหน้าที่ในการพัก รักษา ดูแลสินค้า อาจได้รับมอบหมายทำหน้าที่เป็นศูนย์กระจายสินค้า (Distribution Center) หรือเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตกับผู้ค้าปลีกแบบศูนย์กระจายสินค้าแบบจากจุดที่รับสินค้าไปยังจุดจัดส่งสินค้า โดยข้ามคลังจัดเก็บสินค้า (Cross Dock) 2) ด้านจัดซื้อ (ในโซ่อุปทาน) เป็นหนึ่งกิจกรรมโลจิสติกส์ที่ทำหน้าที่การบริหารด้านจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบสินค้าจากซัพพลายเออร์ในองค์กรของโซ่อุปทาน 3) ด้านตัวแทนผู้นำเข้า-ส่งออก หรือผู้รับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (Freight Forwarder) ที่เป็นตัวแทนจากผู้ส่งออกสินค้าหรือตัวแทนรับสินค้าเข้า-ออก 4) ตัวแทนผู้ดำเนินการพิธีการศุลกากร (Customer Broker) เป็นได้ทั้งนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่ดูแลเรื่องพิธีการศุลกากร ตรวจสอบเอกสาร ใบขนอนุญาต และแนะนำด้านสิทธิประโยชน์ทางภาษี 5) ด้านการขนส่งสินค้าทุกรูปแบบและนำไปกระจายสินค้าให้ถึงปลายทาง เพื่อผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจ ประสบการณ์มอบบริการแก่ลูกค้า (client and customer) หรือที่เป็นลูกค้ารายสุดท้าย (end-user) อย่างมืออาชีพ (Gourdin, 2005 และ Oletewo, 2017) ส่วนจรรยาบรรณ (Soft Skills) ทักษะด้านอารมณ์ทางสังคมที่มีต่อการปฏิบัติร่วมกับผู้อื่น ๆ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562) ที่เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและความคิดลักษณะส่วนบุคคล เช่น ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานเป็นทีม ฯลฯ (Anderson, 2020) ทั้งยังเป็นการเสริมด้านความรู้ต่อ Hard Skills ในทักษะการประกอบอาชีพ (Kenton, 2019)

การที่สถานประกอบการรับนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ฝึกงาน) จึงเป็นโอกาสที่ให้นักศึกษาได้ฝึกงานและเรียนรู้งานในบรรยากาศที่ได้ปฏิบัติงานจริงจากความรู้และทักษะที่ได้จากมหาวิทยาลัยสู่การปฏิบัติจริงในระหว่างการฝึกงาน 4 เดือน จะมีการติดตามสอบถามใกล้ชิดจากพี่เลี้ยง ผู้บริหารระดับกลาง กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล และนักศึกษาเองในทุกปีซึ่งพบว่ามีความรู้ การฝึกงานของนักศึกษาไปในทิศทางด้านบวก ได้รับการชื่นชมต่อการปฏิบัติงานตามที่ได้มอบหมาย

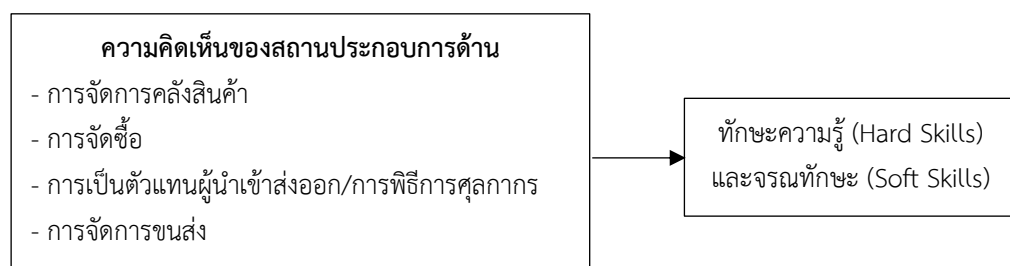
และบางส่วนยังต้องได้รับการพัฒนาให้ยิ่งขึ้นไป ในช่วงของการปรับปรุงหลักสูตรฯ ยังคงยึดมั่นต่อความต้องการของตลาดแรงงาน (Benjarattananon, 2017) ที่เกิดจากเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ ผนวกกับภายใต้กำกับหลักสูตรต่อกระบวนการ AUN QA ที่ต้องการทราบความต้องการจากผู้ประกอบการ (stakeholders) ที่หลากหลาย เพื่อนำข้อมูลหลักการ แนวคิดมาปรับใช้ในลักษณะการย้อนกลับ (Backward Curriculum) ที่เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแผนพัฒนาด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นที่มาที่นักวิจัยจะสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการต่อการปฏิบัติงานและทักษะความจำเป็นของนักศึกษาฝึกงาน ในด้านคลังสินค้า ด้านจัดซื้อ (ในโซ่อุปทาน) ตัวแทนผู้นำเข้าส่งออก ด้านตัวแทนในการดำเนินพิธีการทางศุลกากร และขนส่งเพื่อสร้างความมั่นใจต่อทักษะความรู้และการปรับตัวที่เหมาะสมในสถานประกอบการเข้าสู่สังคมแห่งการทำงาน ทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการในด้านทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการได้อย่างสมบูรณ์แบบ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตรตามประกันคุณภาพในแบบ AUN QA

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของนักศึกษา ในด้านความรู้ความสามารถ (Hard Skills) การจัดการโลจิสติกส์ในด้านคลังสินค้า จัดซื้อ (ในโซ่อุปทาน) การ เป็นตัวแทนนำเข้าส่งออก และด้านขนส่ง
2. เพื่อประเมินความสำคัญเกี่ยวกับจรรยาบรรณ (Soft Skills) ในการปฏิบัติงานของนักศึกษา ระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในด้านคลังสินค้าด้านจัดซื้อ การเป็นตัวแทนนำเข้าส่งออกและด้านขนส่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ โดยนำผลการวิจัยไปกำหนดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นในระดับความเหมาะสมในการปรับปรุงหลักสูตรและการเตรียมพร้อมก่อนการฝึกงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานประกอบการที่นักศึกษาได้ลงทะเบียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาการ จัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ผู้ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนผู้บริหารสถานประกอบการรวมจำนวน 78 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็นด้านคลังสินค้า จัดซื้อ (ในโซ่อุปทาน) ด้านนำเข้าส่งออก และด้านขนส่ง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประเภทของสถานประกอบการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามด้านคลังสินค้า จัดซื้อ ด้านตัวแทนผู้นำเข้าส่งออก และด้านขนส่ง แบ่งเป็น

1) ทักษะความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน (Hard Skills) หมายถึง ความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กลุ่มคลังสินค้า (15 ข้อ) กลุ่มจัดซื้อ (4 ข้อและข้อย่อย) กลุ่มนำเข้าส่งออก (11 ข้อ) ด้านขนส่ง (6 ข้อ)

2) คุณลักษณะทั่วไปด้านจรรยาบรรณ (Soft Skills) หมายถึง คุณลักษณะภายในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึกต่อการแสดงพฤติกรรม กลุ่มคลังสินค้า (12 ข้อ) กลุ่มจัดซื้อ (11 ข้อ) กลุ่มนำเข้าส่งออก (11 ข้อ) ด้านขนส่ง (10 ข้อ)

ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert's) ใช้มาตรวัด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำตอบแบบเติมข้อความ

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถ (Hard Skill) และคุณลักษณะทั่วไปด้านจรรยาบรรณ (Soft Skill) ของมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ กลุ่มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และมาตรฐานอาชีพ สาขาวิชาชีพโลจิสติกส์ โดยสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) (2567)

2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความตรงและความถูกต้องของภาษาที่ใช้ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00

4. การหาค่าเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.85 (โกวิท ประवालพฤกษ์ และสมศักดิ์ สันธะเวชญ์, 2557)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านออนไลน์ (Google Form) ไปยังกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นตัวแทนผู้บริหารสถานประกอบการ รวมจำนวน 78 คน ได้รับข้อมูลการตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 78 ชุด อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามคิดเป็น 100 %

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบตามแบบสอบถามมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับวิธีของลิเคิร์ต (4.51 – 5.00 ระดับคะแนนสูงมาก, 3.51 – 4.50 ระดับคะแนนสูง, 2.51 – 3.50 ระดับคะแนนปานกลาง, 1.51 – 2.50 ระดับคะแนนต่ำ, 1.00 – 1.50 ระดับคะแนนต่ำมาก) และนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560)

ผลการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ประกอบการที่นักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ จำนวน 78 คน นำมาวิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลเพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ได้ผล การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การนำเสนอการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานนักศึกษาที่ลงทะเบียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานนักศึกษาที่ลงทะเบียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ

กลุ่มฝึกงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คลังสินค้า	25	32.46
จัดซื้อ	19	24.67
นำเข้าส่งออกตัวแทนออกของ	13	16
ขนส่ง	21	26.27
รวม	78	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการตามกลุ่มคลังสินค้า จำนวน 25 คน (ร้อยละ 32.46) ในสถานประกอบการกลุ่มจัดซื้อจำนวน 19 คน (ร้อยละ 24.67) ในสถานประกอบการกลุ่มนำเข้าส่งออกและตัวแทนผู้ดำเนินการพิธีการศุลกากร จำนวน 13 (ร้อยละ 16.60) ในสถานประกอบการกลุ่มขนส่ง จำนวน 21 คน (ร้อยละ 26.27)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของสถานประกอบการเกี่ยวกับลักษณะงานจากการฝึกงาน ด้านคลังสินค้า ด้านจัดซื้อ ด้านตัวแทนผู้นำเข้า-ส่งออก ตัวแทนผู้ดำเนินการพิธีการศุลกากรและด้านขนส่ง จำแนกเป็น 3 ข้อ ดังนี้ 1) ความคิดเห็นด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน (Hard Skills) 2) ประเมินลักษณะสำคัญจรรยาบรรณ (Soft Skills) 3) ข้อเสนอแนะ ในการนำเสนอตารางกำหนดระดับความคิดเห็นของความรู้ความสามารถและประเมินลักษณะสำคัญจรรยาบรรณ 3 ข้อย่อย ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานของกิจกรรมด้านโลจิสติกส์

1. ด้านความรู้และความสามารถในการงานคลังสินค้า (N = 25)	μ	σ	ระดับ
1. ภาพรวมของกระบวนการในคลังสินค้า เริ่มจากงานรับสินค้า การตรวจ พิสูจน์ทราบ การตรวจแยกประเภท การจัดเก็บสินค้า งานดูแลรักษาสินค้า	4.04	0.72	มาก
2. ส่งจ่ายตาม Picking list	4.04	0.66	มาก
3. มีความรู้พื้นฐานการจัดการคุณภาพ ISO 9001 หรือการจัดการคลัง (WMS)	3.92	0.80	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

2. ความรู้และความสามารถในการงานจัดซื้อ (n=19)	μ	σ	ระดับ
1. การจัดเก็บใบสั่งซื้อตามหมวดหมู่ที่กำหนด	3.79	0.83	มาก
2. มีความรู้ในเอกสารปฏิบัติงาน	3.74	0.85	มาก
3. สำนักรวราคากลางของสินค้า บริการที่ต้องการ	3.74	0.85	มาก
3. ด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวแทนนำเข้าส่งออก (N =13)			
1. ค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นท่าเรือ ท่าอากาศยาน (ค่าลากตู้สินค้า ค่าไฟฟ้า)	4.23	0.80	มาก
2. ความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติแยกตามหน้าที่ต่าง ๆ	4.15	0.80	มาก
3. ภาพรวมของโลจิสติกส์	4.15	0.66	มาก
ระดับความคิดเห็นด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน			
1. ด้านความรู้และความสามารถ การดำเนินพิธีการศุลกากร	4.00	0.78	มาก
2. เข้าใจหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร	4.00	0.68	มาก
3. รู้จักใบตราส่งสินค้า ทางเรือ อากาศ Packing list/Invoice เอกสาร กรมศุลกากร	3.92	0.83	มาก
4. ด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน กลุ่มขนส่ง (N = 21)			
1. ภาพรวมของโลจิสติกส์	3.76	1.02	มาก
2. ควบคุม ดูแล วางแผน จัดสายงานขนส่งเบื้องต้น และติดตาม	3.76	0.92	มาก
3. วางแผนการควบคุมการซ่อมบำรุง	3.71	0.88	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นด้านความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่าในกลุ่มคลังสินค้าที่จำเป็นต่อการฝึกงานของสาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.80$) จากสามลำดับแรกคือ 1) ภาพรวมของกระบวนการในคลังสินค้า เริ่มจากงานรับสินค้า การตรวจพิสูจน์ทราบ การตรวจแยกประเภท การจัดเก็บสินค้า งานดูแลรักษาสินค้า 2) การส่งจ่ายสินค้าตาม picking list 3) มีความรู้พื้นฐานการจัดการคุณภาพ ISO 9001 หรือการจัดการคลัง (WMS) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1) การเขียนกระบวนการดำเนินงานหรือลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน (flow) 2) ควบคุมกระบวนการสินค้า 3) ตรวจนับสินค้าให้ตรงกับรายการที่สั่ง 4) ตรวจสอบคุณภาพสินค้าเบื้องต้น เช่น สภาพบรรจุภัณฑ์ การบันทึกข้อมูลสินค้าในระบบ 5) การจัดเก็บ การจัดพื้นที่ 6) ความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กับโปรแกรมทำงานต่าง ๆ รู้วิธีใช้โปรแกรมพื้นฐาน (Excel/ รู้จักคีย์ลัด, การใช้ Email, การตัดต่อรูป เป็นต้น 7) Power BI/ AI

ในกลุ่มจัดซื้อ ที่จำเป็นต่อการฝึกงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.59$, $\sigma = 0.86$) จากสามลำดับแรก 1) การจัดเก็บใบสั่งซื้อตามหมวดหมู่ที่กำหนด 2) มีความรู้ในเอกสารปฏิบัติงาน 3) สำนักรวราคากลางของสินค้า บริการที่ต้องการข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1) คำนวณคำสั่งซื้อให้เพียงพอและตรวจสอบวันหมดอายุ 2) ความรู้ด้านการตลาดและอุตสาหกรรม 3) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล 4) ความรู้ด้านกฎหมายและสัญญา 5) ทักษะด้านเทคโนโลยี 6) การวิเคราะห์ต้นทุน ความละเอียดรอบคอบในการเปรียบเทียบราคาและมีความรู้ในเรื่องการผลิต

ในกลุ่มตัวแทนผู้นำเข้า - ส่งออก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.74$) จากสามลำดับแรก คือ 1) ค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นท่าเรือ / ท่าอากาศยาน เช่น ค่าลาก ตู้สินค้า ค่าไฟฟ้าถ้าใช้ตู้ที่ทำความเย็นขนส่งสินค้า 2) ความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติแยกตามหน้าที่ต่าง ๆ 3) ภาพรวมของโลจิสติกส์

ส่วนด้านตัวแทนผู้ดำเนินพิธีการศุลกากรใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$, $\sigma = 0.80$) สามลำดับพบว่า 1) รับข้อมูลการนำเข้า ส่งออก จาก e-mail/ internet 2) เข้าใจหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าของกรมการค้าต่างประเทศ ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร 3) รู้จักใบตราส่งสินค้า House B/L, AWB, Master B/L, Packing list ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของตัวแทนออกของและพิธีการศุลกากร ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโลจิสติกส์และการค้าระหว่างประเทศ เช่น คำศัพท์พื้นฐาน รู้จักเอกสารสำคัญ 2) ภาพรวมกระบวนการนำเข้าส่งออก 3) รู้จักบทบาทตัวแทนนำเข้าส่งออก 4) หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศุลกากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก

ในกลุ่มขนส่งที่จำเป็นต่อการฝึกงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, $\sigma = 0.92$) จากสามลำดับได้แก่ 1) ภาพรวมของโลจิสติกส์ 2) การควบคุม ดูแล วางแผนจัดสายงานขนส่งเบื้องต้น และติดตาม 3) การวางแผนการควบคุมการซ่อมบำรุง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1) มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการขนส่ง เช่น ระบบติดตามยานพาหนะ (GPS) ระบบการจัดการขนส่ง (TMS) และการใช้แอปพลิเคชันพื้นฐาน 2) กฎหมายจราจรพื้นฐานขนส่ง ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ระเมินความสำคัญเกี่ยวกับจรรยาบรรณ (Soft Skills) ในการปฏิบัติงานของนักศึกษา ระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในด้านคลังสินค้า ด้านจัดซื้อ การเป็นตัวแทนนำเข้าส่งออกและด้านขนส่งในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประเมินความสำคัญเกี่ยวกับจรรยาบรรณ (Soft Skills) ในการปฏิบัติงาน

1. ด้านคุณลักษณะทั่วไปต่อการปฏิบัติงานด้านคลังสินค้า (Soft Skills) (N=25)	μ	σ	ระดับ
1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.12	0.82	มาก
2. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม	4.04	0.93	มาก
3. มีความยืดหยุ่นด้านอารมณ์ในการปฏิบัติงาน	4.04	0.96	มาก
2. ด้านคุณลักษณะทั่วไปต่อการปฏิบัติงานจัดซื้อ (N=19)			
1. มีความยืดหยุ่นด้านอารมณ์ในการปฏิบัติงาน	4.11	0.85	มาก
2. มีความละเอียดรอบคอบ	3.89	0.79	มาก
3. มีการรับรู้ความต้องการเป้าหมายขององค์กร	3.89	0.94	มาก
3. ด้านคุณลักษณะทั่วไปต่อการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวแทนนำเข้าส่งออกและพิธีการศุลกากร (N=13)			
1. มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีการจัดการและปฏิบัติทุกกิจกรรมที่รับผิดชอบ	4.23	0.7	มาก
2. มีการรับรู้ความต้องการเป้าหมายขององค์กร	4.23	0.7	มาก
3. มีการติดต่อประสานงานที่ดี	4.15	0.86	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

4. ด้านคุณลักษณะทั่วไปต่อการปฏิบัติงานกลุ่มขนส่ง (N=21)	μ	σ	ระดับ
1. มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง	4.29	0.82	มาก
2. อธิบายข้อดี สื่อสารได้ชัดเจน	4.05	0.79	มาก
3. ฉลาด มีไหวพริบ เข้าใจอะไรใหม่ ๆ	3.95	0.9	มาก

จากตารางที่ 3 ประเมินความสำคัญเกี่ยวกับจรรยาบรรณ (Soft Skills) ในกลุ่มคลังสินค้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.86$, $\sigma = 1.02$) จากสามลำดับ คือ 1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม 3) มีความยืดหยุ่นด้านอารมณ์ในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1) ทักษะการใช้อุปกรณ์สำนักงาน ทักษะการใช้เครื่องถ่ายเอกสาร 2) ทักษะการทำห่อพัสดุ 3) ด้านการสื่อสาร 4) การมีไหวพริบ 5) การร่วมมือและประสานงาน 6) การแก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน 7) การสร้างสัมพันธ์ที่ดี นอกจากนี้ จะมีการเสนอแนะเรื่อง การอบรมทักษะการจัดการเวลา การใส่ใจในรายละเอียด

ในกลุ่มจัดซื้อในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.81$, $\sigma = 0.89$) จากสามลำดับแรก คือ 1) มีความยืดหยุ่นด้านอารมณ์ในการปฏิบัติงาน 2) มีความละเอียดรอบคอบ 3) มีความรับรู้ความต้องการเป้าหมายขององค์กร ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1) มีทักษะการเจรจาต่อรอง 2) ทักษะการสื่อสาร โดยสามารถเก็บข้อมูลจากผู้ขายได้อย่างครบถ้วนและเจาะจงเวลาได้ สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย แก้ปัญหาเฉพาะหน้า 3) ทักษะการจัดการความเสี่ยง 4) จัดลำดับความสำคัญของงาน 5) เตรียมนำเสนอที่น่าสนใจและเข้าใจงาน

ในตัวแทนนำเข้าส่งออกและการดำเนินการพิธีการศุลกากร (Soft Skills) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.76$) จากสามลำดับแรก คือ 1) มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานคุณภาพและการจัดการ มั่นใจว่าได้ปฏิบัติทุกกิจกรรมที่รับผิดชอบ 2) มีการรับรู้ความต้องการเป้าหมายขององค์กร 3) มีการติดต่อประสานงานที่ดีสำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1) ทักษะการจัดเก็บเอกสาร 2) ทักษะด้านความละเอียดรอบคอบ 3) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ในด้านขนส่ง (Soft Skills) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.83$, $\sigma = 0.92$) จากสามลำดับแรกได้แก่ 1) มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง 2) อธิบายข้อดี สื่อสารได้ชัดเจน 3) ฉลาด มีไหวพริบ เข้าใจอะไรใหม่ ๆ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1) ทักษะการวางแผน 2) ทักษะการดูแลสุขภาพร่างกาย เพื่อพร้อมปฏิบัติงานหนัก 3) ทักษะการขับรถและการประยุกต์การใช้ Google Map

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการสำรวจ พบว่า ความคิดเห็นของสถานประกอบการต่อการปฏิบัติงานด้านการจัดการ โลจิสติกส์ขั้นพื้นฐานของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตามความคิดของสถานประกอบการของทั้ง 4 กลุ่ม กิจกรรมโลจิสติกส์พบว่า ในประเด็นหลัก ด้านความรู้และความสามารถ (Hard Skills) 2) ประเมินลักษณะสำคัญจรรยาบรรณ (Soft Skills) โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุทธิพงษ์ ศรีถัน (2564) ที่ศึกษาระดับความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาวิทยาลัยสารพัดช่างปทุมธานีที่ได้ไปฝึกงานในสถานประกอบการและสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยณัฐ ศรีธีรภาพ

และอารีย์ เต๊ะหละ (2568) ที่ได้ศึกษาทัศนคติของสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงานของวิทยาลัย
รัตภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่กล่าวถึงความคิดเห็นของสถานประกอบการ
และทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อค้นพบและแนวทางในการนำไปใช้ด้านความรู้ (Knowledge) ต่อการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพของทั้ง 4 กลุ่มที่มีความแตกต่างกันตามหน้าที่ของแต่ละกลุ่มงาน ทั้งนี้จะมีความเชื่อมโยงกัน
ทุกกลุ่มกิจกรรม ประกอบด้วย

1. ด้านคลังสินค้า สถานประกอบการให้ความสำคัญของการเข้าใจภาพรวมของกระบวนการ
ในคลังสินค้า เริ่มจากรับ ตรวจ แยก จัดเก็บ บำรุงรักษา โดยทักษะการส่งจ่ายสินค้าตาม Picking list และ
การตัดสต็อกตามรายงานการขนส่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติงานหลักในคลังสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ
และความถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยในด้านประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า (วิรัตน์ ช่วยปัด, 2564)
ได้ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูป โดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มสินค้าเพื่อลดเวลา
การหยิบสินค้าอย่างไร มีการตั้งข้อสังเกตจากคะแนนอันดับสูงสุด คือ ภาพรวมของกระบวนการทั้งหมด
แต่ในส่วนนี้กลับพบว่า ผู้ประกอบให้ความสำคัญว่า ไม่จำเป็นต้องดูภาพรวม แต่ขึ้นอยู่กับผู้ฝึกงานได้ฝึกงาน
ในหน้าที่ใดประกอบกับด้วยโครงสร้างภายในองค์กร นโยบายและทิศทางในการให้บริการแก่ลูกค้า
ที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจขัดแย้งของการให้ความคิดเห็นว่า ต้องเข้าใจภาพรวมทั้งหมดแต่พบว่า ถ้าให้นักศึกษา
ฝึกงาน เริ่มทำงานในขั้นตอนหนึ่งก่อนเพื่อเกิดความคุ้นเคยในการฝึกงานมองเห็นภาพแต่ละจุดของการทำงาน
แล้วจึงประเมินถึงศักยภาพของนักศึกษาฝึกงานต่อไปสอดคล้องกับการกำหนดการฝึกงานระหว่าง 4 – 6 เดือน
ที่เป็นระยะเวลาที่เหมาะสม (มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2568) หรืออาจเป็นความต้องการ
จากสถานประกอบการที่กำหนดการฝึกงานจาก 4 เดือนเป็น 6 เดือน เช่น บริษัท เลขาโก้ (ประเทศไทย)
จำกัด เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจภาพรวมของงานอย่างลึกซึ้ง นักศึกษาต้องมีความรู้พื้นฐานเรื่องการเขียน
กระบวนการดำเนินงาน ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน (flow) ความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์กับ
โปรแกรมทำงานด้านต่าง ๆ เช่น Excel, Power BI/AI การจัดการคุณภาพหรือ ISO 9001 หรือซอฟต์แวร์
ด้านคลังสินค้า

2. ด้านจัดซื้อ สถานประกอบการให้ความสำคัญกับทักษะการเจรจาต่อรอง และการสื่อสารงาน
กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นหน้าที่หลักที่ฝ่ายจัดซื้อต้องประสานความสัมพันธ์ระหว่างภายในองค์กร
และซัพพลายเออร์ คู่ค้า สอดคล้องกับงานวิจัยพิเศษฐ เนตรสว่าง (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การเจรจาต่อรอง
และการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับคู่ค้าในเรื่องของการทราบความต้องการของลูกค้า การเตรียมพร้อมวิกฤต
ของการรับมือวัตถุดิบหรือสินค้าไม่เพียงพอ หรือความล่าช้า เพื่อไม่กระทบต่อต้นทุนและค่าใช้จ่าย
ในขณะเดียวกัน มีความคล้ายคลึงกับการทำงานด้านคลังสินค้า ในเรื่องของการมีความรู้ความเข้าใจ
กระบวนการจัดซื้อ การวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่การรับใบขอซื้อ จนถึงแผนกบัญชี การเงินและบันทึก
การจัดซื้อในแต่ละรอบ สอดคล้องกับงานวิจัยที่เน้นในเรื่อง ของกระบวนการจัดซื้อของปติวรดา มีแสง
(2565) ได้ศึกษาและปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการจัดซื้อ กรณีศึกษา บริษัทอิเล็กทรอนิกส์
กลุ่มสินค้าสายไฟ เรื่องกระบวนการทำงาน การจัดทำแผนผังการไหลและการศึกษาเวลาโดยการจับเวลา
สำหรับความรู้เกี่ยวกับระเบียบและข้อกำหนดในการจัดซื้อ การประเมินและคัดเลือกผู้ขาย มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ
สถานประกอบการอาจมองว่า ในส่วนนี้สามารถเรียนรู้และพัฒนาในภายหลังได้ หรืออาจมีความแตกต่างกัน
ในแต่ละประเภทธุรกิจในโซ่อุปทาน

3. ด้านตัวแทนนำเข้าส่งออกและพิธีการศุลกากร สถานประกอบการให้ความสำคัญอย่างมากในการรองรับการค้าระหว่างประเทศ ในส่วนของการให้ความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติแยกตามหน้าที่ ในแต่ละหน้าที่ของตัวแทนนำเข้าส่งออก ความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่ง ขั้นตอนการทำงานในเอกสารที่เกี่ยวข้อง การที่สถานประกอบการเน้นในเรื่องนี้ หมายความว่ามีความเป็นรากฐานสำคัญต่อการต่อยอดในด้านนี้ โดยเฉพาะสำหรับด้านค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต่อท่าเรือ ท่าอากาศยาน เช่น ค่าลากตู้สินค้า ค่าไฟฟ้าในกรณีเป็นตู้ทำความเย็นนั้น หมายความว่า นักศึกษาฝึกงานต้องเข้าใจเรื่องของต้นทุน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก ซึ่งจะกลายเป็นผลกระทบทางการเงินและปัจจัยด้านต้นทุนต่อการตัดสินใจ ส่วนภาพรวมของโลจิสติกส์เป็นส่วนสำคัญรองลงมา ได้เห็นกระบวนการไหลเวียนของสินค้า ตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง จะสะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงบทบาทของนักศึกษาฝึกงานกับกระบวนการเหล่านี้ นอกจากนี้ การเข้าใจและดูเอกสารของการสัญญาซื้อขาย การประกันภัย ภาษีท่าเรือ ทำให้ดำเนินการพิธีการต่าง ๆ ได้ถูกต้องตรงเวลาและแม่นยำ พร้อมทั้งทราบขั้นตอนในการทำงาน เช่น ใบรับขอซื้อ ลงบันทึกรายการสั่งซื้อสินค้า จะช่วยลดความผิดพลาด สร้างประสิทธิภาพการทำงานมากขึ้น

ด้านตัวแทนด้านพิธีการศุลกากร สถานประกอบการให้ความสนใจถึง การรับข้อมูลการนำเข้าส่งออก จาก email หรือ อินเทอร์เน็ต นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพต้องจัดการและรับข้อมูลจากทางดิจิทัล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความคล่องตัวในการใช้งานและการสื่อสารออนไลน์อย่างเหมาะสม การเข้าใจหนังสือรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าของกรมการค้าต่างประเทศ ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร นักศึกษาต้องเข้าใจและระบุการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้อย่างถูกต้อง และมีผลต่อต้นทุนการนำเข้าส่งออก นอกจากนี้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ต้องรู้จักและคุ้นเคย ใบตราส่งสินค้า House B/L, AWB, Master B/L, Packing list ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญของการขนส่งระหว่างประเทศ การรู้จักคำนวณพิกัดภาษีศุลกากรระดับพื้นฐาน (Harmonized System - HS Code) เพื่อทราบถึงผลกระทบด้านภาษีต่อต้นทุนสินค้า

4. สถานประกอบการให้ความสำคัญในกลุ่มปฏิบัติงานขนส่ง เรื่อง ในภาพรวมของโลจิสติกส์เพื่อให้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์ ได้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการขนส่งกับกิจกรรมอื่น เช่น การจัดซื้อคลังสินค้า การกระจายสินค้า ด้วยการวางแผนเส้นทาง จัดตารางการขนส่ง การดูแลการปฏิบัติงานของรถขนส่ง การติดตามสถานะการขนส่งเบื้องต้น พร้อมทั้ง การวางแผนการซ่อมบำรุงเพื่อลดปัญหาการหยุดชะงักของการขนส่ง นอกจากนี้ การบริหารต้นทุน การขนส่งเบื้องต้น เช่น ต้นทุนน้ำมัน ค่าบำรุงรักษา ค่าแรง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนอีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ การประสานงานระหว่างทีมการตลาด (การขาย) กับพนักงานขับรถ การจัดจ่ารถให้เหมาะสมกับขนาดและระยะเวลา

วัตถุประสงค์ที่ 2 จากข้อมูลการประเมินความคิดเห็นในด้าน ประเมินลักษณะสำคัญ จรณทักษะ (Soft Skills) ทั้ง 4 กลุ่ม เริ่มจากทักษะที่มีความเหมือนกันของการประเมินทักษะ แบ่งเป็น 3 ทักษะ

1. การทำงานเป็นทีม เป็นความคิดเห็นที่ได้รับการประเมินสูง ของกลุ่มคลังสินค้าและจัดซื้อ เนื่องจากกระบวนการทำงานด้านคลังสินค้ามีหลายขั้นตอนและต้องทำงานร่วมกับหลายฝ่าย ตั้งแต่การรับสินค้า จนถึงการส่งมอบสินค้า และบำรุงรักษาสินค้าในคลังสินค้า การจัดซื้อต้องประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในองค์กรที่เรียกว่าผู้ใช้ (user) เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายการตลาด ฝ่ายบัญชี ฝ่ายคลังสินค้าเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ (user) และลูกค้าผ่านเอกสารที่เรียกว่า ใบขอซื้อตามกระบวนการจัดซื้อ ในขณะเดียวกันต้องร่วมทำงานกับซัพพลายเออร์เพื่อให้สินค้าบริการที่ได้คุณภาพตามความต้องการของผู้ใช้และลูกค้า

2. ความยืดหยุ่นด้านอารมณ์ ได้รับการประเมินสูงในกลุ่มงานในจัดซื้อ รองลงมาคือ คลังสินค้า และตัวแทนนำเข้าส่งออกอันดับสุดท้าย แสดงให้เห็นว่าการทำงานแต่ละอาชีพต้องปรับตัวและรับมือกับการกดดันในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันในแต่ละบทบาทหน้าที่

3. การติดตามประสานงาน ในลำดับที่ 3 ของตัวแทนนำเข้าส่งออก และคลังสินค้าในอันดับที่ 5 แสดงให้เห็นว่า การทำงานด้านตัวแทนนำเข้าส่งออก มีหลายขั้นตอนและประสานกับหลายฝ่าย เช่น ธนาคาร หน่วยงานรับรอ แหล่งกำเนิดสินค้าของกรมการค้า สายเรือ สายการบิน กรมศุลกากร และการดำเนินการพิธีการฯ ส่วนคลังสินค้า มีหน้าที่ในการประสานงานกับฝ่ายจัดซื้อเมื่อมีการสั่งสินค้าเข้ามาใหม่ ฝ่ายการตลาดในการเบิกจ่ายสินค้า และประสานฝ่ายขนส่งเมื่อมีคำสั่งซื้อจากลูกค้า จึงเห็นกระบวนการมีความซับซ้อนของแผนที่เช่นกัน

นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการประเมินทักษะ แบ่งเป็น 3 ทักษะ

1. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในด้านคลังสินค้าได้รับการประเมินสูงสุด แต่ได้รับการประเมินของตัวแทนนำเข้าส่งออกต่ำสุด แสดงให้เห็นว่า เนื้องานที่มีแตกต่างกัน ในด้านคลังสินค้า มีการบริหารจัดการในเรื่องของสินค้า การจัดพื้นที่ การแบ่งโซนของสินค้า การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ ซึ่งล้วนแล้วแต่ต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อเกิดความคล่องตัวและประสิทธิภาพสูงสุด ส่วนตัวแทนนำเข้าส่งออก มีการกำหนดกฎระเบียบตามหลักสากลอยู่แล้ว นั่นหมายความว่า ทักษะด้านนี้ก็นับในเรื่องความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นตามมาตรฐานด้วยเช่น

2. ความละเอียดรอบคอบและการรับรู้เป้าหมายขององค์กร ในงานจัดซื้อแสดงให้เห็นว่า เป้าหมายของงานจัดซื้อเป็นกิจกรรมแรกที่สามารถลดต้นทุนของสินค้าและบริการ จึงต้องมีทักษะที่รอบคอบเพื่อได้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายขององค์กร

3. สถานประกอบการในกลุ่มขนส่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และปรับปรุงตนเอง การสื่อสารการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและทักษะการเจรจาต่อรอง เนื่องจากกฎระเบียบหรือข้อกำหนดด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยหนึ่งที่กำลังกลายเป็นสิ่งที่ต้องตื่นตัวและรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาสภาพแวดล้อม งานขนส่งเป็นงานมีหลากหลายสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การรับมือได้

สำหรับส่วนที่ไม่ได้กล่าวถึง คือ เรื่อง ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ อาจไม่ได้ประเมินสูงสุดในทุกกลุ่ม และกลายเป็นการประเมินที่ต่ำสุดในการจัดซื้อ อาจไม่ได้มีความจำเป็นในช่วงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ ส่วนความสามารถการใช้ Excel มีความสำคัญระดับปานกลาง แต่ยังคงมีความสำคัญในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพราะเป็นการช่วยผ่อนแรงในการทำงานได้มาก อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยใดที่กล่าวถึงในหัวข้อแบบนี้ ส่วนใหญ่เป็นค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานและงานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นในภาพกว้างที่มุ่งไปในด้านของระดับผู้จัดการ (Cronje, 2015; Mageto & Luke, 2020) อีกประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้ประกอบยังกล่าวได้น้อยที่สุด คือ ความตื่นตัวในเรื่องของ AI อาจเนื่องมาจากการทำงานของนักศึกษาฝึกงานเป็นด้านการงานซ้ำหรือส่วนใหญ่จะเป็นงานด้านเอกสาร ซึ่งไม่สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่ที่ทุกภาคส่วนต้องนำ AI มาเป็นผู้ช่วยในการทำงาน (Gammelgaard, 2022) ทำให้เพิ่มการสร้างสรรคอย่างมีคุณค่าและสร้างคุณค่าในระดับกลยุทธ์ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การขยายกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างของสถานประกอบการในหลายประเภท เช่น ผู้ผลิต ผู้ส่งออก เพื่อให้เห็นมุมมองทั้งด้านฝั่งผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์และผู้รับบริการ (ลูกค้า)

2. นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุง ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) และสมรรถนะหลักสูตร ผู้สอนต้องกำหนดหัวข้อการประเมินในด้านความรู้ (Hard Skills) และจรรยาบรรณ (Soft Skills) ต้องการคุณลักษณะที่โดดเด่น เพื่อให้เกิดความชัดเจน โปร่งใสในการวัดผล และปรับปรุงแบบการเรียนการสอนยังเน้นกิจกรรมของแต่ละสายอาชีพแต่นำทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างแต่ละสายอาชีพในกลุ่มโลจิสติกส์ โซ่อุปทาน และเน้นการปรับใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ให้สังเกตแนวโน้มของนักศึกษารุ่นต่อไป มีความประสงค์ในการฝึกงานกลุ่มใดมากที่สุด เพื่อพัฒนาแบบสอบถามของ Hard Skills & Soft Skills อย่างชัดเจน ด้วยการแยกประเภททักษะตามกลุ่มงานโลจิสติกส์ หรือเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการทราบทักษะอย่างแท้จริง

2. เพิ่มงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์หรือสนทนากลุ่ม เพื่อให้งานวิจัยเกิดความสมบูรณ์แบบจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเชื่อมโยงที่เพิ่มขึ้นระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยต่อตลาดแรงงานอย่างเหมาะสม

3. ควรมีการสร้างโปรไฟล์ของแต่ละอาชีพ (สมรรถนะเบื้องต้นของการปฏิบัติงานและจรรยาบรรณ ในสาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานที่จำเป็นต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จากความรู้ในห้องเรียนสู่การปฏิบัติงานจริงเพื่อให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจต่อการฝึกงานในสถานประกอบการไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์. (2567). *สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. เข้าถึงได้จาก <https://nesdc.gdcatalog.go.th/organization/logistics>.
- โกวิทย์ ประवालพทัญ และ สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2557). *การประเมินตามสภาพจริง*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- เชมจิต เสนา. (2548). *ลักษณะการฝึกงาน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.dekwt.com/book/rxpott/hm/221>.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ปติวรรดา มีแสง. (2565). *การศึกษาและปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการจัดซื้อ: กรณีศึกษา บริษัทอิเล็กทรอนิกส์กลุ่มสินค้าสายไฟ*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปิยนุช ศรีธีรภาพ และอารีย์ เตชะหละ. (2568). *ทัศนคติของสถานประกอบการที่มีต่อนักศึกษาฝึกงานของวิทยาลัยรัตภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 12(2), 1-11.
- พญศักดิ์ จันทรสรินทร์. (2544). *นโยบายการปฏิรูปอาชีวศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.idis.ru.ac.th/report/index/php?=557.0;wap>
- พิเชษฐ เนตรสว่าง. (2565). *การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับซัพพลายเออร์และคู่ค้าในยุคชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)*. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(3), 1-15.

- พิระนันท์ คำบอนพิทักษ์. (2542). *ความคิดเห็นและความต้องการที่มีต่อการฝึกงานของนักศึกษาโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏอุดร*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2568). *หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต*. เข้าถึงได้จาก <https://drive.google.com/file/d/1WRxxl2a2quM8AkurMphuH5QsHo2kXtIs/view>
- ยุคลธร เขตพงษ์. (2548). ปัญหาและอุปสรรคในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงานตามแนวความคิดของสถานประกอบการ: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพัฒนวิทยาการพระนคร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 8(2), 45–60.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). *Soft Skills to Master*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรัตน์ ช่วยปิด. (2564). *การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสำเร็จรูป: กรณีศึกษาบริษัทผลิตก๊อมน้ำและอุปกรณ์ภายในห้องน้ำ*. (วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน). (2567). *แผนปฏิบัติการรายปี (พ.ศ. 2567) ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)*. เข้าถึงได้จาก <https://www.tpqi.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570*. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651
- สุทธิพงษ์ ศรีถัน. (2564). การศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อวิทยาลัยสารพัดช่างปราจีนบุรี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี*, 4(2), 34–40.
- อนวัต สงสม. (2563). สมรรถนะของบัณฑิตสาขาวิชาการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการตามความต้องการของนายจ้าง. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาตินวัตกรรม ครั้งที่ 8 KUCSC National Conference: Innovation and Technology for Quality of Life and Sustainable Society*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ, จังหวัดสกลนคร. เข้าถึงได้จาก <https://tpqi-net.tpqi.go.th/qualifications/unitinfo/11068>
- อวิสตา อินยาศรี. (2541). *การประเมินผลโครงการฝึกงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป สถาบันราชภัฏในเขตภาคเหนือตอนบน*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Anderson, B. M. (2020). *The most in-demand hard and soft skills of 2020*. Retrieved from <https://www.linkedin.com/pulse/most-demand-hard-soft-skills-2020-benjamin-m-benjarattananon>
- Benjarattananon, A. (2017). Satisfaction of the establishments for the English major trainee students, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University. *Academic Services Journal: Prince of Songkla University*, 28(2), 184–194.
- Cronje, J. N. (2015). Logistics management skills development: A Zimbabwean case. *Journal of Transport and Supply Chain Management*, 9(1), 1–7. Retrieved from <https://doi.org/10.4102/jtscm.v9i1.189>.

- Gammelgaard, B. (2022). Competence development, learning and change in supply chain management. In H. Rogers & M. Pawar (Eds.), *Global logistics and supply chain strategies for the 2020s*. (pp. 207–224). Springer. doi.org
- Gourdin, K. (2005). *Global logistics management: A competitive advantage for the 21st century*. (2nd ed.). Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell. Retrieved from <https://doi.org/10.1002/9781119202786>.
- Kenton, W. (2019). *Soft skills*. Investopedia. Retrieved from <https://www.investopedia.com/terms/s/soft-skills.asp>.
- Mangeto, J., & Luke, R. (2020). Skills frameworks: A focus on supply chains. *Journal of Transport and Supply Chain Management*, 14(1), a458. Retrieved from <https://doi.org/10.4102/jtscm.v14i0.458>.
- Oletewo, J. (2017). Analysis of the moderating effect of customer loyalty on long run purchase intentions. *African Journal of Marketing Management*, 9(3), 25–34. Retrieved from <https://doi.org/10.589/AJMM2016.0505>.
- Wolman, B. B. (1973). *Dictionary of behavioral science*. New York, NY: Van Nostrand Reinhold.

ภาวะผู้นำดิจิทัลและกรอบขับเคลื่อนการบริหารการศึกษาสู่ความยั่งยืน Digital Leadership and a Driving Framework for Sustainable Educational Administration

ศุณิสา ทดลา¹

Sunisa Todla¹

Received: August 13,2025 Revised: November 25,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดภาวะผู้นำรูปแบบใหม่สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคที่ต้องเผชิญกับความท้าทายคู่ขนานจากการปฏิวัติทางเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และความจำเป็นเร่งด่วนด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บทความนี้เป็นการสังเคราะห์เชิงแนวคิดโดยเสนอแนวคิด “ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน” ซึ่งเป็นการบูรณาการทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่เน้นกระบวนการขับเคลื่อนโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง เข้ากับองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) ที่เป็นการกำหนดทิศทางและวัฒนธรรมองค์กรในยุคใหม่ นอกจากนี้ ยังได้นำเสนอกรอบการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการ 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยีตามแบบจำลอง TAM (Technology Acceptance Model) ในมิติด้านบุคลากร ประกอบด้วย การส่งเสริมการรับรู้ถึงประโยชน์ และการส่งเสริมการรับรู้ถึงความยากง่ายในการใช้งาน และขั้นตอนที่ 2 การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงตามแบบจำลอง 8 ขั้นตอนของคอตเตอร์ (Kotter's 8-Step Change Model) ในมิติเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) สร้างความรู้สึกร่วมกัน 2) สร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) สร้างวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ 4) สื่อสารวิสัยทัศน์ให้ทั่วถึง 5) ขจัดอุปสรรคและมอบอำนาจ 6) สร้างชัยชนะระยะสั้น 7) ต่อยอดและขยายผล และ 8) สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เป็นวัฒนธรรม ข้อเสนอสำคัญชี้ว่า เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือ ในการบรรลุเป้าหมายที่ใหญ่กว่านั้น นั่นคือการสร้างสถานศึกษาที่สามารถบ่มเพาะพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม และพร้อมสำหรับอนาคตที่ซับซ้อน โดยใช้ภาวะผู้นำรูปแบบใหม่เป็นกลไกสำคัญในการนำทางการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, ภาวะผู้นำดิจิทัล, การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This article aims to synthesize a new leadership framework for educational administrators navigating the dual challenges of the Artificial Intelligence (AI) revolution and the urgent need for Education for Sustainable Development. This article, through

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: sunisa.to@bsru.ac.th

conceptual synthesis, proposes the “Sustainable Digital Leadership” concept. This concept integrates the human-centric approach of Transformational Leadership, defined by its four core components (Idealized Influence, Inspirational Motivation, Intellectual Stimulation, and Individualized Consideration), with Digital Leadership, which shapes organizational direction and culture in the modern era. Furthermore, this article presents a two-phase operational framework. Phase 1: Fostering Technology Adoption, focuses on personnel and is based on the Technology Acceptance Model (TAM), emphasizing the promotion of perceived usefulness and perceived ease-of-use. Phase 2: Managing Strategic Change, is guided by Kotter's 8-Step Change Model, which includes: 1) creating a sense of urgency, 2) building a guiding coalition, 3) forming a strategic vision, 4) communicating the vision, 5) removing obstacles and empowering action, 6) generating short-term wins, 7) consolidating gains and producing more change, and 8) anchoring new approaches in the culture. The central conclusion posits that technology is merely a tool to achieve a greater goal: cultivating educational institutions that nurture ethical, high-quality global citizens prepared for a complex future. This new leadership framework serves as the critical mechanism for navigating this transformation.

Keywords: Educational Administration, Digital Leadership, Education for Sustainable Development

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับคลื่นแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนและทรงพลังสองระลอกซึ่งถาโถมเข้าสู่ทุกภาคส่วน รวมถึงภาคการศึกษาอย่างมิอาจหลีกเลี่ยงได้ คลื่นระลอกแรกคือ ความจำเป็นเร่งด่วนด้านความยั่งยืน (Sustainability Imperative) ซึ่งประชาคมโลกได้กำหนดทิศทางร่วมกันผ่านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยมองว่าความยั่งยืนไม่ใช่เพียงประเด็นสิ่งแวดล้อม แต่เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมความเสมอภาคทางสังคม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และสุขภาวะของมนุษย์ (โสภณ ลือตัง และชยาภรณ์ จตุพรประสิทธิ์, 2567) ภาคการศึกษาถูกวางให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนวาระนี้ โดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้เรียกร้องให้การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) กลายเป็นองค์ประกอบแกนกลางของระบบการศึกษาทุกระดับภายในปี 2568 (ค.ศ. 2025) (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564; ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG MOVE), 2565) สิ่งนี้สร้างแรงกดดันต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปหลักสูตรและแนวปฏิบัติของสถาบันให้สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าว

ในขณะเดียวกัน คลื่นระลอกที่สองคือ การปฏิวัติทางเทคโนโลยีที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI-Driven Technological Revolution) ซึ่งกำลังเข้ามาพลิกโฉมการศึกษาในทุกมิติ ตั้งแต่เครื่องมือช่วยสอนที่สร้างเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) (สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และคนอื่น ๆ, 2568) และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริง (Immersive Virtual Learning Environments) (สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2567; สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้

(องค์การมหาชน) (OKMD), 2567; สตาร์ฟิชแล็บส์ : STARFISH LABZ, 2568) ไปจนถึงระบบบริหารจัดการที่ใช้ข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและทำการวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีนี้ไม่ใช่ทางเลือกอีกต่อไป แต่เป็นคุณลักษณะสำคัญของโลกสมัยใหม่ที่ระบบการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันการเผชิญหน้ากับความท้าทายคู่นี้ทำให้รูปแบบการบริหารการศึกษาแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพเชิงระบบราชการและการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไปนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป ทั้งยังเกิดช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่มีมุมมองเน้นไปที่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี หรือการส่งเสริมความยั่งยืนเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่ยังขาดการนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการและภาวะผู้นำที่บูรณาการทั้งสองมิติเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลและการบริหารการศึกษาสู่ความยั่งยืนนั้นที่ต้องดำเนินการไปพร้อมกัน ซึ่งภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นกระบวนการและสมรรถนะในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงองค์กร ส่วนความยั่งยืนเป็นเป้าหมายสูงสุดที่มุ่งเน้นการสร้างระบบการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน ครอบคลุมมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สำหรับบริบทของผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทย สถานการณ์ปัจจุบันมีความท้าทายอย่างยิ่งในการบูรณาการสองสิ่งนี้ ซึ่งปัญหาที่พบไม่ได้เป็นเพียงปัญหาทางเทคนิคเท่านั้น แต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร สำหรับปัญหาและความท้าทายหลักสามารถสรุปได้ 4 ประการ คือ 1) การมุ่งเน้นโครงการดิจิทัลมากกว่าวิสัยทัศน์ที่ยั่งยืน ผู้บริหารศึกษามักมอง “ดิจิทัล” เป็นเพียงการจัดซื้อฮาร์ดแวร์ หรือซอฟต์แวร์ มักเป็นในรูปแบบของโครงการที่มีระยะเวลาจำกัด เมื่อโครงการสิ้นสุดหรือผู้บริหารย้าย การริเริ่มนั้นก็มักจะหยุดชะงัก ดังนั้นทำให้เกิดการลงทุนที่สูญเปล่าและไม่สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในวัฒนธรรมการเรียนรู้ 2) การพัฒนาบุคลากรที่ไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำดิจิทัลนั้นต้องสร้างวัฒนธรรมที่ครูพร้อมเรียนรู้และปรับตัว แต่ในทางปฏิบัติการพัฒนาครูมักเป็นการอบรม ที่เน้นการใช้เครื่องมือเป็นครั้งคราว มากกว่าการพัฒนาสมรรถนะการสอนแบบใหม่ ซึ่งเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงเร็วมาก หากครูไม่ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เป็นผู้ปรับตัวและสร้างนวัตกรรมได้เอง ระบบก็จะกลับไปสู่รูปแบบเดิมทันทีที่เทคโนโลยีนั้น ตกฐาน ซึ่ง ภัฏญ์วรา ท้าวอง และพงษ์เอก สุขใส (2568) ศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 7 พบว่าด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ เป็นด้านที่มีระดับน้อยที่สุด สะท้อนถึงการขาดกลไกเพื่อความยั่งยืน 3) ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลที่ขัดขวางความยั่งยืนทางสังคม ซึ่งความยั่งยืนในมิติสังคมนั้น คือการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม (Inclusive & Equitable Quality Education) (กาญจนา เกรียงศรี, 2559) แต่ผู้บริหารสถานศึกษาไทยเผชิญกับความจริงที่ว่านักเรียน ครู และโรงเรียน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ และทักษะดิจิทัลที่แตกต่างกันอย่างมหาศาล ผู้นำที่พยายามขับเคลื่อนนโยบายดิจิทัลแบบ “บนลงล่าง (Top-down)” โดยไม่คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำนี้ อาจกำลังสร้างระบบที่ยั่งยืนสำหรับคนกลุ่มหนึ่ง แต่กลับทิ้งอีกกลุ่มหนึ่งไว้ข้างหลัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความยั่งยืน และ 4) โครงสร้างการบริหารที่ยึดติดแบบเดิม ทั้งภาวะดิจิทัลและความยั่งยืน ต้องการความคล่องตัวและการกระจายอำนาจ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมจากฐานราก แต่ระบบการบริหารการศึกษาไทยยังมีลักษณะเป็น “ระบบราชการ” และ “การบริหารแบบจัดการ” ที่เน้นทำตามคำสั่งและกฎระเบียบส่งผลให้ผู้นำต้องพบกับแรงต้านจากทั้งเบื้องบน คือ นโยบาย และเบื้องล่าง คือ ความคุ้นชินของครู ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นต่อการปรับตัวในอนาคต ซึ่งเป็นหัวใจของความยั่งยืน เกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้น ภาวะผู้นำดิจิทัลจึงถูกจำกัดแค่การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศมากกว่าการพลิกโฉมองค์กร

บทความนี้จะนำเสนอการบริหารการศึกษาที่ต้องอาศัยภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน (Sustainable Digital Leadership) ซึ่งเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่บูรณาการวิสัยทัศน์และทักษะของภาวะผู้นำเข้ากับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงนำเสนอกรอบการดำเนินงานเชิงปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนฐานของทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยีและการจัดการการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการแปลงวิสัยทัศน์ดังกล่าวให้เกิดผลจริงในการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน
2. เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีใหม่ “ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน” โดยบูรณาการทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำดิจิทัล
3. เพื่อนำเสนอกรอบการดำเนินงานเชิงปฏิบัติสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืนในยุคดิจิทัล

1. กระบวนทัศน์การศึกษาโลกที่กำลังเปลี่ยนไป: ความท้าทายคู่ขนานแห่งศตวรรษที่ 21

การทำความเข้าใจกระบวนทัศน์ของการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องวิเคราะห์แรงขับเคลื่อนหลักสองประการที่กำลังกำหนดทิศทางและสร้างความท้าทายใหม่ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแรงขับเคลื่อนทั้งสองนี้แม้จะดูเหมือนเป็นคนละเรื่อง แต่กลับมีความเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อกันอย่างซับซ้อน

1.1 ความจำเป็นเร่งด่วนด้านความยั่งยืน: การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ESD)

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ESD) ไม่ได้เป็นเพียงการเพิ่มเนื้อหาวิชาใหม่เข้าไปในหลักสูตร แต่คือ การปฏิรูปกระบวนการทางการศึกษาทั้งหมด โดยมีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ จินตนาการถึงอนาคต และตัดสินใจร่วมกันเพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน แนวทางนี้เป็นการบูรณาการประเด็นสำคัญระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลดความยากจน การบริโภคอย่างยั่งยืน และความหลากหลายทางชีวภาพ เข้าไปในทุกกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งหัวใจสำคัญของ ESD คือความเป็นองค์รวมที่เชื่อมโยงมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้บริหารต้องเปลี่ยนมุมมองจากการบริหารแบบแยกส่วนไปสู่การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) (โลภณ ลือตัง และชยาภรณ์ จตุพรประสิทธิ์, 2567) ความเร่งด่วนของวาระนี้ถูกย้ำด้วย ปฏิญญาเบอร์ลินว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Berlin Declaration on Education for Sustainable Development) (UNESCO, 2022) ที่องค์การยูเนสโกประกาศในปี 2564 ที่เรียกร้องให้ ESD เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของระบบการศึกษาทุกระดับภายในปี 2568 (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG MOVE), 2565) ทำให้เรื่องนี้กลายเป็นภารกิจที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่อาจเพิกเฉยได้อีกต่อไป นอกจากนี้ การศึกษายังถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 ข้อ ตั้งแต่การจัดความยากจน (เป้าหมายที่ 1) ไปจนถึงการสร้างสังคมที่สงบสุขและยุติธรรม (เป้าหมายที่ 16) (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ยิ่งเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบให้แก่สถานศึกษาในการสร้างพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ

1.2 การปฏิบัติปัญญาประดิษฐ์: ดาบสองคมสำหรับผู้บริหาร

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เป็นหนึ่งในพลังขับเคลื่อนที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาในสองมิติหลัก ทั้งในฐานะเครื่องมือช่วยสอนและเครื่องมือบริหารจัดการ

AI ในฐานะเครื่องมือช่วยสอน AI เปิดโอกาสในการสร้างการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน (Personalized Adaptive Learning) ได้อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (OKMD), 2567) แพลตฟอร์มที่ขับเคลื่อนด้วย AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนและปรับเนื้อหาหรือวิธีการสอนให้เหมาะสมได้แบบเรียลไทม์ (สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และคนอื่น ๆ, 2568; Wang et al., 2024) นอกจากนี้ เทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) และความจริงเสริม (AR) ยังช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริงและน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถสำรวจสถานที่ทางประวัติศาสตร์หรือทำความเข้าใจโครงสร้างที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นรูปธรรม AI ยังสามารถช่วยในการประเมินผลอัตโนมัติ ซึ่งช่วยลดภาระงานของครูและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนได้ทันที (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2563; สตาร์ฟิชแล็บส์ : STARFISH LABZ, 2568)

AI ในฐานะเครื่องมือบริหารจัดการ AI มีศักยภาพในการปฏิวัติการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการนำศาสตร์แห่งการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ (Data-Driven Decision Making) (สตาร์ฟิชแล็บส์ : STARFISH LABZ, 2568) ระบบ AI สามารถทำงานธุรการที่ซ้ำซ้อนโดยอัตโนมัติ เช่น การบันทึกเวลาเข้า-ออก การจัดการงานสารบรรณ และการบริหารงบประมาณ ซึ่งอาจช่วยให้ครูมีเวลาเพิ่มขึ้นถึง 13 ชั่วโมงต่อสัปดาห์สำหรับมุ่งเน้นไปที่การสอน ยิ่งไปกว่านั้น AI เชิงพยากรณ์ (Predictive AI) ยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลในอดีตเพื่อคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต เช่น การระบุตัวนักเรียนที่มีความเสี่ยงที่จะออกจากโรงเรียนกลางคัน ทำให้สถานศึกษาสามารถให้การสนับสนุนเชิงรุกได้ทันทั่วทั้งปี นอกจากนี้ AI ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรและสร้าง “วิทยาเขตอัจฉริยะ” (Smart Campus) ที่มีความปลอดภัยและคล่องตัวมากขึ้น (Thailand.intel.com, 2568)

เมื่อพิจารณาเพียงผิวเผินอาจมองว่า AI และความยั่งยืนเป็นสองแนวโน้มที่แยกจากกัน แต่หากวิเคราะห์ที่ละเอียดและรอบด้านจะเห็นถึงความสัมพันธ์ที่ทั้งส่งเสริมและขัดแย้งกันในเวลาเดียวกัน ในด้านหนึ่ง AI สามารถเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังเพื่อบรรลุเป้าหมายความยั่งยืนได้ เช่น การใช้ AI เพื่อบริหารจัดการการใช้พลังงานในอาคารเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด หรือการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย SDG 4 อย่างไรก็ตามอีกด้านหนึ่งกลับมีความขัดแย้งที่ซ่อนอยู่ (Li et al., 2025) ตัวอย่างเช่น การประมวลผลของแบบจำลองขนาดใหญ่ ต้องใช้พลังงานคอมพิวเตอร์มหาศาล ก่อให้เกิดคาร์บอนฟุตพริ้นต์จำนวนมากและสวนทางกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม อีกตัวอย่างหนึ่งคือ อัลกอริทึมของ AI อาจมีอคติแฝงอยู่ (Algorithmic Bias) หากไม่ได้รับการออกแบบและตรวจสอบอย่างระมัดระวัง ก็อาจนำสู่การขยายความไม่เท่าเทียมทางสังคมที่มีอยู่เดิม ซึ่งขัดแย้งกับเป้าหมายด้านความเสมอภาคของ ESD นอกจากนี้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) นั่นคือประโยชน์จาก AI จะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้น ซึ่งเป็นการตอกย้ำความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา (Li et al., 2025)

ดังนั้นความท้าทายของผู้บริหารยุคใหม่ไม่เพียงแต่ “การนำ AI มาใช้” แต่คือ “การกำกับดูแลการใช้ AI” ผู้บริหารต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับเทคโนโลยีไปสู่ “ผู้พิทักษ์เทคโนโลยีเชิงจริยธรรม” ที่สามารถบริหารจัดการสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ได้ โดยการเลือกใช้เครื่องมือ AI ที่สอดคล้องกับเป้าหมายความยั่งยืน ส่งเสริมการใช้อัลกอริทึมที่โปร่งใสและเป็นธรรม และวางนโยบายที่รับประกันการเข้าถึงอย่างเท่าเทียม ตัวอย่างของการประยุกต์ใช้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้ AI ในด้านการสอน (Pedagogy)

ตัวอย่างเช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เช่น ระบบติวเตอร์อัจฉริยะ การเรียนรู้แบบสมจริง (VR/AR) การประเมินผลอัตโนมัติ ซึ่งประโยชน์ที่เป็นไปได้ คือเส้นทางการเรียนรู้ที่ปรับตามบุคคล ข้อมูลป้อนกลับแบบเรียลไทม์ เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ลดเวลาตรวจงานของครู อีกทั้งความเสี่ยงและข้อพิจารณาเชิงจริยธรรม อันได้แก่ อคติของอัลกอริทึมที่ต่อยอดอคติทางสังคม การพึ่งพามากเกินไปจนลดทักษะการคิดวิเคราะห์ ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลนักเรียน คุณภาพของข้อมูลป้อนกลับจาก AI เทียบกับมนุษย์

2. การประยุกต์ใช้ AI ในด้านการบริหาร (Administration)

ตัวอย่างเช่น การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล การวิเคราะห์เชิงพยากรณ์ การจัดตารางสอน การบริหารทรัพยากรอัตโนมัติ ระบบความปลอดภัยและปฏิบัติการอัจฉริยะ ซึ่งประโยชน์ที่เป็นไปได้ เพิ่มประสิทธิภาพและจัดสรรทรัพยากรได้ดีขึ้น การสนับสนุนนักเรียนเชิงรุก ลดภาระงานธุรการ เพิ่มความปลอดภัยและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน อีกทั้งความเสี่ยงและข้อพิจารณาเชิงจริยธรรม อันได้แก่ การรั่วไหลของข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ ความไม่แม่นยำของแบบจำลองเชิงพยากรณ์ ต้นทุนการติดตั้งและโครงสร้างพื้นฐานสูง การลดทอนความเป็นมนุษย์ในกระบวนการบริหาร

2. การสังเคราะห์กรอบแนวคิด “ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน”

เพื่อรับมือกับความท้าทายคู่ขนานดังกล่าว จำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดภาวะผู้นำรูปแบบใหม่ที่สามารถบูรณาการการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเข้ากับเป้าหมายความยั่งยืนได้อย่างลงตัว บทความนี้เสนอการสังเคราะห์ทฤษฎีภาวะผู้นำที่นำสองกระแสเข้าด้วยกันเพื่อสร้างเป็น “ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน”

2.1 รากฐาน: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถูกนำมาใช้เป็นรากฐานสำคัญ เพราะเป็นพฤติกรรมที่จำเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพลิกโฉมองค์กร การมีเพียงวิสัยทัศน์นั้นไม่เพียงพอ ผู้นำต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรยอมรับและมุ่งมั่นที่จะเดินตามวิสัยทัศน์นั้นด้วย (Bass & Avolio, 1994) ทฤษฎีนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ หรือที่เรียกว่า “4 I's” ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบททางการศึกษา ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence: II) ผู้นำทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีมาตรฐานทางจริยธรรมสูง สร้างความไว้วางใจและความศรัทธาให้แก่ผู้ตาม

2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation: IM) ผู้นำสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ที่น่าสนใจและเต็มไปด้วยความหวังเกี่ยวกับอนาคตได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ตามเกิดความกระตือรือร้นและมีแรงจูงใจที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่สูงขึ้น

3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation: IS) ผู้นำท้าทายสมมติฐานเดิม ๆ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ และมองปัญหาด้วยมุมมองใหม่ ๆ

4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration: IC) ผู้นำทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง ให้ความใส่ใจต่อความต้องการและการเติบโตของบุคลากรแต่ละคนอย่างแท้จริง

2.2 โครงสร้างสมัยใหม่: ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership)

ในยุคปัจจุบัน “วิสัยทัศน์” ที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องสื่อสารในมิติดิจิทัลเป็นสำคัญ ภาวะผู้นำดิจิทัลจึงเปรียบเสมือนโครงสร้างที่กำหนดเนื้อหาและทิศทางของวิสัยทัศน์นั้น งานวิจัยเชิงประจักษ์ได้

ระบุองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาไว้อย่างครอบคลุม 6 ด้าน (จิราภรณ์ ปรกรณ์, 2564; พรวิภา เขยกลิน, 2566) ซึ่งให้ภาพที่ชัดเจนว่าผู้นำต้อง “ทำอะไร” และ “เป็นอย่างไร” ใน โลกดิจิทัล

1) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรทางดิจิทัล ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 5 ประเด็นดังนี้ (1) ผู้นำ วิสัยทัศน์ และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยองค์กรต้องมีการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ด้านดิจิทัลที่ชัดเจนโดยผู้นำ เพื่อขึ้นการพัฒนาคุณภาพและการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ให้สอดคล้องกับพลวัตของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นระบบ (2) การสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมดิจิทัล มุ่งเน้นการปรับและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ และการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาใช้อย่างแพร่หลาย เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปรับตัว การพัฒนานวัตกรรม และการเรียนรู้ ทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ (3) การพัฒนาบุคลากรและเสริมสร้างศักยภาพ ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรม และพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้ความสามารถด้านดิจิทัล (Digital Literacy) ทักษะการพัฒนานวัตกรรม และความพร้อมในการรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนในยุคดิจิทัล (4) การสื่อสาร การสร้างแรงจูงใจ และการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการสื่อสารวิสัยทัศน์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และแรงจูงใจเชิงบวกให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง รวมถึงการยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้ที่ประสบความสำเร็จเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน (5) ความคล่องตัวขององค์กร การกำกับดูแล และการประเมินผล องค์กรต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว (Agility) พร้อมทั้งกำหนดนโยบายการเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ที่ชัดเจน และมีกระบวนการ ติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการภารกิจของสถานศึกษา เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2) การสร้างเครือข่าย ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 4 ประเด็นดังนี้ (1) การสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เป็นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปี่ยมด้วยความไว้วางใจและความปลอดภัยทางใจ ซึ่งบุคลากรรู้สึกมีอำนาจในการแบ่งปันความคิดและมุมมอง เช่น วิสัยทัศน์ ด้านดิจิทัล (2) การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เป็นการสนับสนุนให้เกิดการสื่อสารและความร่วมมือ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งภายในและระหว่างองค์กร (3) การเสริมสร้างพลังอำนาจและนวัตกรรม เป็นการเปิด พื้นที่ให้บุคลากรมีอิสระทางความคิดในการตัดสินใจและสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมใหม่ๆ (4) การพัฒนา ภาวะผู้นำ เป็นการส่งเสริมและบ่มเพาะศักยภาพความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มบุคลากรและผู้เรียน

3) การยอมรับการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็นดังนี้ (1) การบูรณาการ เทคโนโลยีและข้อมูล ซึ่งไม่ใช่แค่การมีเทคโนโลยี แต่คือการนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และข้อมูลขนาดใหญ่ มาใช้เป็นแกนหลักในการทำงานและตัดสินใจ (2) วัฒนธรรมการเรียนรู้และปรับตัว เป็นการสร้างสภาพแวดล้อม และกระบวนการที่ทำให้องค์กรและบุคลากรพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่และปรับตัวได้เสมอ (3) กรอบแนวคิด และภาวะผู้นำ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องอาศัยทัศนคติที่ถูกต้องของผู้นำและทีมงาน ตั้งแต่การมองไป ข้างหน้า กล้าเสี่ยง กำหนดค่านิยมใหม่ และเปลี่ยนจากการควบคุมสั่งการไปสู่การร่วมมือ

4) การมีทักษะทางเทคโนโลยี ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้ (1) ความสามารถ ทางเทคโนโลยี มีทักษะและความเชี่ยวชาญในการประยุกต์ใช้เครื่องมือ แพลตฟอร์ม และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการสื่อสาร (2) ความรู้เท่าทันดิจิทัล มีความรู้ความเข้าใจ ในภูมิทัศน์ดิจิทัล (Digital Landscape) ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ได้แก่ เครือข่าย อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ศูนย์ข้อมูล ระบบคลาวด์ และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟนคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ IoT (Internet of Things) แพลตฟอร์มดิจิทัล คือพื้นที่หรือช่องทางที่ผู้คนเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน

ซึ่งมีความหลากหลายตามวัตถุประสงค์ เช่น โซเชียลมีเดีย อีคอมเมิร์ซ เครื่องมือค้นหา (Search Engines) แพลตฟอร์มวิดีโอ เนื้อหาดิจิทัล คือข้อมูลและสื่อทุกรูปแบบที่ถูกสร้างและเผยแพร่ในโลกดิจิทัล เช่น บทความ, รูปภาพ, วิดีโอ, พอดแคสต์, อินโฟกราฟิก และเว็บไซต์ ผู้ใช้งานดิจิทัล คือผู้คนที่มามีพฤติกรรมการใช้งาน การโต้ตอบ และการเสพเนื้อหาบนแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของภูมิทัศน์ดิจิทัล การทำความเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้งานเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จในโลกดิจิทัล กฎระเบียบและนโยบายดิจิทัล คือข้อกำหนดและนโยบายที่ภาครัฐออกมาเพื่อกำกับดูแลการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA), กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก สามารถประเมินและเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และ (3) ภาวะผู้นำทางดิจิทัล สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี และมีวิสัยทัศน์ในการออกแบบและนำพองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนผ่านสู่องค์กรดิจิทัล (Digital Transformation)

5) การพัฒนาบุคลากร ครอบคลุมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างรอบด้าน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน กรอบการพัฒนานี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้ความสำคัญและเข้าใจในความแตกต่างของบุคลากรเป็นรายบุคคล เพื่อออกแบบแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม จากนั้นจึงมุ่งส่งเสริมและยกระดับขีดความสามารถสู่ความเป็นมืออาชีพ พร้อมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรกล้าที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่และตัดสินใจได้อย่างอิสระ ท้ายที่สุดคือการสนับสนุนและพัฒนาทักษะทางดิจิทัล ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการทำงานในยุคปัจจุบัน

6) การมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญ 4 ประเด็น ดังนี้ (1) การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ เป็นการมองการณ์ไกลถึงการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในองค์กร (2) การยอมรับและบูรณาการนวัตกรรม เป็นการยอมรับและนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินงาน (3) การพัฒนาทุนมนุษย์ เป็นการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และ (4) การสื่อสารที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี การเล็งเห็นและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารภายในองค์กร

2.3 การสังเคราะห์: ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน

การพิจารณาเพียงผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทั้งสองแบบนี้ยังไม่เพียงพอ การวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งขึ้นคือการทำความเข้าใจว่าทฤษฎีทั้งสองนี้สัมพันธ์กันอย่างไร ภาวะผู้นำดิจิทัล ให้ “เนื้อหา” และ “โครงสร้าง” ของวิสัยทัศน์ (The “What”) โดยกำหนดสมรรถนะและคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่จำเป็นต่อการอยู่รอดและเติบโตในโลกดิจิทัล (พรวิภา เขยกลั่น, 2566) ในขณะที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ให้ “กระบวนการ” และ “พลังงาน” ในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์นั้นให้เป็นจริง (The “How”) โดยอธิบายถึงพฤติกรรมที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้น และการใส่ใจ (กฤษฎดา เทพพิทักษ์, 2566) ซึ่งจำเป็นต่อการเอาชนะแรงต้านและสร้างความมุ่งมั่นต่อการเปลี่ยนแปลงที่ยากลำบากทั้งในมิติของเทคโนโลยีและความยั่งยืน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้นำดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และวิสัยทัศน์ของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคนี้นี้ต้องถูกหล่อหลอมด้วยความเข้าใจในมิติดิจิทัลและความยั่งยืน การนำทั้งสองแนวคิดมาผสมผสานเข้าด้วยกันจึงก่อให้เกิดรูปแบบภาวะผู้นำที่สมบูรณ์และทรงพลังยิ่งขึ้น บทความนี้จึงนิยาม “ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน” (Sustainable Digital Leadership) ว่าหมายถึง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้พฤติกรรมของภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความสามารถทางดิจิทัลซึ่งมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมาย
แบบองค์รวมของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างชัดเจน

3. กรอบการดำเนินงานเชิงปฏิบัติ: จากทฤษฎีสู่การขับเคลื่อนในสถานศึกษา

การมีรูปแบบภาวะผู้นำเชิงทฤษฎีนั้นยังไม่เพียงพอ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีกรอบ
การดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อแปลงแนวคิดนามธรรมให้กลายเป็นการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ข้อผิดพลาด
ที่พบบ่อยในการจัดการการเปลี่ยนแปลง คือ การมุ่งเน้นเฉพาะกระบวนการเชิงกลยุทธ์จากบนลงล่าง
(Top-down) โดยละเลยปัจจัยทางจิตวิทยาในการยอมรับของผู้ปฏิบัติงานจากล่างขึ้นบน (Bottom-up)
ดังนั้น กรอบการดำเนินงานที่นำเสนอในบทความนี้จึงประกอบด้วย 2 ขั้นตอนของการดำเนินงานที่ทำงาน
เสริมซึ่งกันและกัน

3.1 ขั้นตอนที่ 1 มิติด้านมนุษย์ – การส่งเสริมการยอมรับเทคโนโลยี

กรอบการดำเนินงานของขั้นตอนนี้ คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยใช้แบบจำลอง
การยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) เป็นเครื่องมือวินิจฉัยสำหรับผู้นำ
(Granić & Marangunić, 2019; Rosli et al., 2022; Marikyan & Papagiannidis, 2025) ทฤษฎี TAM
ชี้ให้เห็นว่าปัจเจกบุคคลจะยอมรับและใช้เทคโนโลยีใหม่ก็ต่อเมื่อพวกเขารับรู้ว่าคุณประโยชน์
(Perceived Usefulness: PU) และ “ใช้งานง่าย” (Perceived Ease of Use: PEOU) หากเงื่อนไขสองข้อนี้
ไม่ได้รับการตอบสนอง ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จอย่างหลีกเลี่ยง
ไม่ได้ การกีดกันของผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน คือ การสร้างเงื่อนไขเหล่านี้ให้เกิดขึ้น นั่นคือ

การส่งเสริมการรับรู้ถึงประโยชน์ (Assessing Perceived Usefulness) ผู้นำต้อง
สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนว่าเครื่องมือ AI หรือหลักสูตร ESD ใหม่นี้จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพ
มากขึ้น การเรียนรู้มีส่วนร่วมมากขึ้น หรือช่วยแก้ปัญหาที่ครูเผชิญอยู่ได้อย่างไร

การส่งเสริมการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Enhancing Perceived Ease of Use)
ผู้นำต้องจัดอุปสรรคในการใช้งาน โดยการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ จัดการฝึกอบรมและพัฒนา
วิชาชีพอย่างเข้มข้น และสร้างระบบสนับสนุนที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ครูรู้สึกมั่นใจและไม่มองว่าเทคโนโลยี
เป็นภาระ (Alliance for Excellent Education: All4Ed, n.d.; Bien, 2025) ขั้นนี้จึงเป็นเรื่องของการสร้าง
ความพร้อมและความเต็มใจของบุคลากรก่อนที่จะเริ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นทางการ

3.2 ขั้นตอนที่ 2 มิติเชิงกลยุทธ์ – การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง

เมื่อดำเนินการในขั้นตอนที่หนึ่งเรียบร้อยแล้ว ผู้นำสามารถเริ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์
ในขั้นที่สองได้ โดยประยุกต์ใช้แบบจำลองการเปลี่ยนแปลง 8 ขั้นตอนของจอห์น คอตเตอร์ (John
Kotter's 8-Step Change Model) ซึ่งเป็นแผนที่นำทางที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางสำหรับการขับเคลื่อน
การเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ในองค์กร เช่น การบูรณาการ AI ทั่วทั้งโรงเรียน หรือการปฏิรูปหลักสูตร
สู่ ESD (Kotter & Cohen, 2002; Dang & Nguyen, 2024; Leers, 2023; Management Study Guide,
2025) แต่ละขั้นตอนของคอตเตอร์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษาได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้แบบจำลองการเปลี่ยนแปลงของจอห์น คอตเตอร์กับการบูรณาการ AI และการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขั้นตอน	การประยุกต์ใช้ ในการบูรณาการ AI	การประยุกต์ใช้ ในการขับเคลื่อน ESD
1. สร้างความรู้สึก เร่งด่วน	นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของ AI ต่อตลาดแรงงานและความจำเป็นของทักษะ AI Literacy, แสดงตัวอย่างความสำเร็จของโรงเรียนคู่แข่ง	ชี้ให้เห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นและระดับโลก เชื่อมโยงกับเป้าหมาย SDGs และ UNESCO
2. สร้างทีมนำ การเปลี่ยนแปลง	จัดตั้งทีมที่ประกอบด้วยครูที่เชี่ยวชาญเทคโนโลยี เจ้าหน้าที่ IT และหัวหน้ากลุ่มสาระฯ ที่มีแนวคิดริเริ่ม	รวบรวมทีมแบบสหวิทยาการ จากครูวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา มนุษยศาสตร์ และพันธมิตรในชุมชน เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน
3. สร้างวิสัยทัศน์ เชิงกลยุทธ์	“มุ่งสู่การเป็นสถานศึกษาที่ใช้ AI เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอย่างมีจริยธรรม และเตรียมความพร้อมผู้เรียนสำหรับอนาคตดิจิทัล”	“มุ่งสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ร่วมสร้างสรรค์โลกที่ยั่งยืนและเป็นธรรมยิ่งขึ้น ผ่านหลักสูตรและการลงมือปฏิบัติ”
4. สื่อสารวิสัยทัศน์ ให้ทั่วถึง	สื่อสารวิสัยทัศน์อย่างสม่ำเสมอและมอบอำนาจให้กลุ่มผู้นำการใช้ ทดลองใช้เครื่องมือ AI และแบ่งปันประสบการณ์เชิงบวก	ใช้กิจกรรมหน้าเสาธง จัดหมายข่าว และกิจกรรมชุมชนเพื่อแบ่งปันวิสัยทัศน์ ESD จัดตั้งชมรม “รักษ์โลก” ที่นำโดยนักเรียน
5. จัดอุปสรรคและ มอบอำนาจ	ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน จัดการฝึกอบรมครูอย่างทั่วถึง และสร้างนโยบายการใช้ AI ที่ชัดเจนและมีจริยธรรม	ทบทวนแผนการจัดทำหลักสูตร เพื่อเปิดทางให้มีโครงการ ESD แบบบูรณาการ จัดหาทรัพยากร และพัฒนาครูด้านการสอนแบบ ESD
6. สร้างชัยชนะระยะสั้น	ฉลองความสำเร็จของครูในการใช้เครื่องมือ AI ในบทเรียน เผยแพร่ผลลัพธ์การมีส่วนร่วมของนักเรียนหรือประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น	ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของโครงการริเริ่มเล็กทั่วทั้งโรงเรียนหรือโครงการรณรงค์ประหยัดพลังงานที่นำโดยนักเรียน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	การประยุกต์ใช้ ในการบูรณาการ AI	การประยุกต์ใช้ ในการขับเคลื่อน ESD
7. ต่อยอดและขยายผล	● ใช้ความน่าเชื่อถือจากความสำเร็จระยะแรกในการขยายการใช้ AI ไปยังกลุ่มสาระฯ อื่นๆ วิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์	● ขยายโครงการที่ประสบความสำเร็จบูรณาการหลักการ ESD เข้าไปในนโยบายของโรงเรียนอย่างลึกซึ้งขึ้น เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดการอาคารสถานที่
8. สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เป็นวัฒนธรรม	● ทำให้ทักษะ AI Literacy เป็นสมรรถนะหลักในการประเมินครู ผังการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมไว้ในระเบียบปฏิบัติของโรงเรียน	● ทำให้ ESD เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจและรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาอย่างถาวร ผลongความสำเร็จด้าน ESD ให้เป็นอัตลักษณ์หลักของโรงเรียน

บทสรุป

การบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับจุดเปลี่ยนที่สำคัญซึ่งถูกขับเคลื่อนโดยแรงกดดันจากการพัฒนาที่ยั่งยืนและการปฏิวัติทางปัญญาประดิษฐ์ บทความนี้ได้นำเสนอถึงรูปแบบการบริหารแบบดั้งเดิมไม่เพียงพอที่จะรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนนี้ และได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดของ “ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน” เพื่อเป็นกระบวนทัศน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ รูปแบบภาวะผู้นำนี้เป็นการบูรณาการโครงสร้างและวิสัยทัศน์ของภาวะผู้นำดิจิทัลเข้ากับการขับเคลื่อนและพฤติกรรมที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุวาระของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงได้นำเสนอกรอบการดำเนินงานเชิงปฏิบัติที่เริ่มต้นจากการสร้างการยอมรับในมิติด้านมนุษย์ (TAM) ก่อนจะเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ (Kotter’s 8-Step Model) เพื่อเป็นแผนที่นำทางที่ชัดเจนสำหรับผู้บริหารในการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ

การอภิปรายและข้อเสนอแนะ

การให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในการศึกษามักจะวนเวียนอยู่กับคำว่าประสิทธิภาพการทำงานอัตโนมัติ และตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม แหล่งข้อมูลและแนวปฏิบัติที่เป็นสากล เช่น แนวทางของ UNESCO และกรอบจริยธรรมต่างๆ ได้พยายามที่จะดึงบทสนทนากลับมาสู่คุณค่าที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์เป็นสำคัญ นั่นคือ ความเสมอภาค สุขภาวะ การคิดเชิงวิพากษ์ และความรับผิดชอบ ต่อสังคม ในทำนองเดียวกัน แนวคิดของ ESD ก็มีธรรมชาติที่เน้นมนุษย์และคุณค่าเป็นศูนย์กลาง (Li et al., 2025) ดังนั้น ข้อเสนอที่สำคัญของบทความนี้ คือ เทคโนโลยีเป็นเพียง “เครื่องมือ” ไม่ใช่ “เป้าหมาย” วัตถุประสงค์ของการนำ AI มาใช้และปฏิรูปการบริหารจัดการไม่ใช่เพียงเพื่อสร้างโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่เพื่อสร้างโรงเรียนที่ดีขึ้น เป็นโรงเรียนที่สามารถบ่มเพาะพลเมืองโลกให้มีความรู้ มีความสามารถ มีจริยธรรม พร้อมสำหรับอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงและซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ สำหรับบริบทในประเทศไทย

1. **ผู้กำหนดนโยบาย** กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนารอบนโยบายระดับชาติและกลไกงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูและผู้บริหาร ในด้านภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืนอย่างเป็นระบบ

2. **สถาบันอุดมศึกษา** ควรทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรในสาขาบริหารการศึกษา ให้ครอบคลุมแนวคิดที่สังเคราะห์ขึ้นนี้ เพื่อผลิตผู้บริหารรุ่นใหม่ที่มีความพร้อมสำหรับความท้าทาย ในอนาคต

3. **สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา** สามารถใช้กรอบแนวคิดและกรอบการดำเนินงาน ที่นำเสนอในบทความนี้เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเองและวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ข้อจำกัดและประเด็นสำหรับการวิจัยในอนาคต

บทความนี้เป็นการสังเคราะห์เชิงทฤษฎีเป็นหลัก ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิจัยเชิงประจักษ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและประสิทธิผลของกรอบแนวคิดที่นำเสนอต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีประเด็นคำถามที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ได้แก่ 1) สามารถวัดผลกระทบ ระยะยาวของการใช้ AI ต่อสุขภาวะและการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนได้อย่างไร 2) รูปแบบการสอนใด ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนรู้แบบ ESD ในบริบทวัฒนธรรมไทย หรือ 3) สามารถแก้ไข ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลได้อย่างไร เพื่อให้แน่ใจว่าประโยชน์จากภาวะผู้นำดิจิทัลที่ยั่งยืน จะกระจายไปสู่โรงเรียนทุกแห่งในประเทศไทยอย่างเท่าเทียม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา เทพพิทักษ์. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับคุณภาพของผู้เรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุม เขต 2. (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กัญญวรา ท้าวอ และพงษ์เอก สุขใส. (2025). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษกลุ่มเครือข่ายที่ 7 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. *Educational Administration and Innovation Journal*, 5(2), 203-212.
- กาญจนา เจริญศรี. (2016). การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน Education for Sustainable Development (ESD). *วารสารสมาคมวิจัย*, 21(2), 13-18.
- จิราภรณ์ ปกรณ์. (2564). รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พริภา เขยกลั่น. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG MOVE). (2565, 12 มกราคม). ยูเนสโก ประกาศ “การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ต้องเป็นองค์ประกอบหลักของระบบการศึกษาทุกระดับภายในปี 2568. เข้าถึงได้จาก <https://www.sdgmove.com/2021/06/16/berlin-eclaration-on-education-for-sustainable-development-unesco/>
- สตาร์ฟิชแล็บส์ : STARFISH LABZ. (2568). *เทรนด์ EdTech ล้ำสุด: 5 เทคโนโลยีการศึกษาที่จะมาแรง ในปี 2025*. เข้าถึงได้จาก <https://url-shortener.me/33EN>

- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2564, 29 สิงหาคม). แปลสรุปจากรายงานเรื่อง “Issues and Trends in Education for Sustainable Development” บทที่ 1 “จากวาระที่ 21 สู่เป้าหมายที่ 4.7: การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. เข้าถึงได้จาก <https://bic.moe.go.th/index.php/gallery/2021-08-29-21-34-25/320-issues-and-trends-in-education-5-4-61>.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (OKMD). (2567, 19 พฤศจิกายน). นับจากปี 2025 สู่ 10 ปีข้างหน้าเทรนด์การศึกษาจะเป็นอย่างไร. เข้าถึงได้จาก <https://knowledgeportal.okmd.or.th/article/673c655459024>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค.
- สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2567). 3 เทรนด์เทคโนโลยีการศึกษาที่น่าจับตามองในปี 2025. เข้าถึงได้จาก <http://cemt.swu.ac.th/25671226001-2/>.
- สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, สุริมาศ นาครอด และจันทราภรณ์ สีสวย. (2568). การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาสำหรับการปรับปรุง การเรียนรู้เฉพาะบุคคล สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด. *Journal of Educational Innovation and Research*, 9(1), 700-713.
- โสภณ ลือตัง และชยาภรณ์ จตุพรประสิทธิ์. (2567). การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: จากความคาดหวังสู่อนาคต. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 13(1), 76-93. Thailand.intel.com. (ม.ป.ป.). *ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในด้านการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thailand.intel.com/content/www/th/th/learn/ai-in-education.html>
- Alliance for Excellent Education: All4Ed. (n.d.). *Demystifying Artificial Intelligence (AI) for K-12*. Retrieved from <https://all4ed.org/future-ready-schools/emerging-practices-guides/demystifying-artificial-intelligence-ai-for-k-12/>
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving Organization Effectiveness Through Transformation Leadership*. California, US: Sage Publications.
- Bien, H. (2025). *AI in K-12: an IT admin's first steps to secure, ethical and purposeful AI deployment*. Retrieved from <https://www.jamf.com/blog/ai-in-k-12-it-admins-first-steps/>.
- Dang, V. H., & Nguyen, C. T. (2024). Applying the Kotter change management model in high school education: Some initial results in Hanoi, Vietnam. *European Journal of Education Studies*, 11(8), 81-98. Retrieved from <https://doi.org/10.46827/ejes.v11i8.5440>.
- Granić, A., & Marangunić, N. (2019). Technology acceptance model in educational context: A systematic literature review. *British Journal of Educational Technology*, 50(5), 2572–2593. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/bjet.12864>
- Kotter, J. P., & Cohen, D. S. (2002). *The heart of change: Real-life stories of how people change their organizations*. Boston: Harvard Business School Press.
- Leers, K. (2023). *Kotter's 8 steps for leading change in organizations*. Retrieved from https://www.splunk.com/en_us/blog/learn/kotter-8-steps-change.html.

- Li, Y., Tolosa, L., Rivas Echeverria, F., & Marquez, R. (2025). *Integrating AI in Education: Navigating UNESCO Global Guidelines, Emerging Trends, and Its Intersection with Sustainable Development Goals*. ChemRxiv. Retrieved from <https://doi.org/10.26434/chemrxiv-2025-wz4n9>.
- Management Study Guide. (2025). *Kotter's 8 step model of change*. Management Study Guide. Retrieved from <https://www.managementstudyguide.com/kotters-8-step-model-of-change.htm>.
- Marikyan, D. & Papagiannidis, S. (2025). *Technology Acceptance Model: A review*. In S. Papagiannidis (Ed), United Kingdom: TheoryHub
- Rosli, M. S., Saleh, N. S., Md. Ali, A., Abu Bakar, S., & Mohd Tahir, L. (2022). A Systematic Review of the Technology Acceptance Model for the Sustainability of Higher Education during the COVID-19 Pandemic and Identified Research Gaps. *Sustainability*, 14(18), 11389. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/su141811389>.
- UNESCO. (2022). *Berlin Declaration on Education for Sustainable Development*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377169>.
- Wang, S., Wang, F., Zhu, Z., Wang, J., Tran, T., & Du, Z. (2024, October 15). Artificial intelligence in education: A systematic literature review. *Expert Systems with Applications*, 252 (Part A), 124167. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2024.124167>

องค์กรแห่งนวัตกรรมกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21
Innovative Organization and The Quality Development of Primary
Schools in 21st Century

เสฐียร จันทมุล¹

พลธาวิณ วัชรพรธำรงค์²

จิรัฐติกุล ดอนวิจารย์ขจร³

มาลินี เลิศไธสง⁴

Satien Jantamool¹

Pholthawin Wacharadhorntumrong²

Jeeruttikoon Dawnwichankajorn³

Malinee Lertthaisong⁴

Received: August 31,2025 Revised: November 16,2025 Accepted: November 24,2025

บทคัดย่อ

องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization: IO) เป็นแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่มุ่งเปลี่ยนแปลงองค์กรให้มีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์สิ่งใหม่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ความแตกต่าง และศักยภาพในการแข่งขัน องค์กรลักษณะนี้ เน้นการบูรณาการการจัดการองค์กรเข้ากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะที่จำเป็นในการคิดริเริ่ม สร้างนวัตกรรม และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม นวัตกรรมที่เกิดขึ้นช่วยยกระดับคุณภาพการทำงาน สร้างผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรอย่างต่อเนื่องและมั่นคง สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา แนวคิดองค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 โดยเกี่ยวข้องกับ 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ภาวะผู้นำ บริยาภาศ วัฒนธรรม และพฤติกรรมองค์กร ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องดำเนินงานภายใต้แนวคิด องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) ซึ่งมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ การทดลอง และการประยุกต์ใช้ความรู้ การดำเนินงานเพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ มีคุณภาพสูง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งในด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การพัฒนาครู การมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างยั่งยืน ในศตวรรษที่ 21 โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องเรียนดิจิทัล ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ พื้นที่สร้างสรรค์ รวมทั้งระบบประกันคุณภาพที่เข้มแข็ง เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

¹⁴ นักวิชาการอิสระและข้าราชการบำนาญ

² โรงเรียนอนุบาลบางละมุง จังหวัดชลบุรี

³ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

¹⁴ Retired Government Official

² Anubanbanglamung School, Chonburi

³ Faculty of Education and Arts, College of Asian Scholars.

¹ Corresponding author Email: satienjantamool2@gmail.com

การขับเคลื่อนองค์กรแห่งนวัตกรรมสามารถดำเนินการผ่านการพัฒนานวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร การเรียนการสอน การนิเทศติดตามประเมินผลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: องค์กรแห่งนวัตกรรม, ศตวรรษที่ 21, การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The Innovative Organization (IO) is a modern management concept that aims to transform organizations into those with characteristics and behaviors that systematically and continuously foster innovation, creating added value, differentiation, and competitiveness. This type of organization emphasizes integrating organizational management with human resource development to ensure that personnel possess the knowledge, creativity, and skills necessary to initiate, innovate, and adapt appropriately to change. This innovation enhances work quality, generates sustainable economic and social outcomes, and fosters a continuous and stable organizational learning culture. For elementary schools, the Innovative Organization concept is crucial because it enhances the quality of education to meet the demands of the 21st century. It involves four key factors: leadership, climate, culture, and organizational behavior, which are fundamental to creating a quality learning environment.

The development of quality schools requires operating under the Innovative Organization concept, which aims to create a learning environment conducive to creativity, experimentation, and knowledge application. This approach aims to transform elementary schools into innovative organizations that generate new, high-quality, and practically applicable knowledge across teaching, management, teacher development, community engagement, and sustainable educational outcomes for the 21st century. This includes infrastructure for lifelong learning, such as digital classrooms, e-libraries, and creative spaces, as well as a robust quality assurance system. To create innovation and best practices, driving innovation organizations can be done through the development of innovations in management, curriculum, teaching and learning, and appropriate and effective supervision, monitoring and evaluation.

Keywords: Innovative Organization, 21st Century, Primary School Quality Development

บทนำ

องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovation Organization) เกี่ยวข้องกับการที่โรงเรียนและองค์กรทางการศึกษาที่ผู้บริหารมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของการบริหารจัดการ ความคิดและวิธีดำเนินงานในรูปแบบใหม่ๆ แตกต่างจากที่เคยปฏิบัติ และมีการสนับสนุนให้บุคลากรใช้หรือคิดค้นองค์ความรู้ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้บริการ ซึ่งองค์กรแห่งนวัตกรรม

เป็นองค์กรที่ประสบผลสำเร็จจากการดำเนินงานด้วย ความคิดสร้างสรรค์ ทำในสิ่งที่แตกต่างจากสิ่งเดิม มีความสามารถคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาทั้งในรูปแบบการบริหารจัดการ กลยุทธ์และวิสัยทัศน์ สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกระบวนการทางความคิดเพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างและเป็นประโยชน์ทางการแข่งขัน สำหรับการเป็นองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษานั้น โรงเรียนประถมศึกษาต้องมีความสามารถคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาได้ตั้งแต่กระบวนการทำงาน และการผลิตผลงาน รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้มีการสร้างนวัตกรรมจนทำให้โรงเรียนประถมศึกษาที่มีขีดความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในด้านต่าง ๆ โดยมีการบริหารจัดการระบบและทรัพยากรต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือลักษณะขององค์กร และมีการเลือกใช้ความคิดใหม่เพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำให้วัฒนธรรมกระจายทั่วทั้งองค์กร ทั้งนี้องค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสำคัญในหลาย ๆ ด้าน องค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสำคัญโดยเฉพาะในด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ดีขึ้น มีแนวคิดวิธีการใหม่ ๆ ทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาที่รวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประหยัดเวลา และเพิ่มความสะดวกสบายในการดำเนินงานตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการดีขึ้น ทำให้ผู้บริหารองค์กรมีการพัฒนาวิสัยทัศน์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ปฏิบัติได้ นำนวัตกรรมไปใช้ขับเคลื่อนองค์กรด้วยระบบบริหารจัดการและนวัตกรรมแบบกระจายอำนาจ สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความสามารถนำนวัตกรรมไปใช้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในองค์กร รวมทั้งทำให้เกิดค่านิยมและวัฒนธรรม ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างองค์กรให้มีความขับเคลื่อนโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ ๆ และเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovation Organization) ถือว่าเป็นแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่หรือการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่สิ่งใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนคุณลักษณะหรือพฤติกรรมขององค์กร โดยการสร้างนวัตกรรมอย่างมีระบบที่มุ่งเน้นศักยภาพหรือความแตกต่างให้สามารถนำไปต่อยอดหรือสร้างธุรกิจแนวใหม่ได้ ดังนั้นองค์กรแห่งนวัตกรรมจึงมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารองค์กรให้เกิดการสร้างและใช้นวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการวิธีการและแนวคิดทางการบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดประโยชน์ และมีมูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจและวิธีการปฏิบัติงานขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียนประถมศึกษา ถือว่ามีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องพัฒนานวัตกรรม หรือนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้นำหรือผู้บริหารสถานที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะสามารถใช้นวัตกรรมในการนำองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม องค์กรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ครูและบุคลากรมีนิสัยนวัตกรรม ย่อมส่งผลให้กลายเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ที่สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีศักยภาพพร้อมในการแข่งขันและสร้างคุณค่าแก่องค์กรได้อย่างยั่งยืน ซึ่งถือว่าเป็นทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา รวมทั้งเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 (21st Century Development) ที่เกี่ยวข้องกับ 4 ปัจจัยหลักได้แก่ ภาวะผู้นำ บรรยากาศ วัฒนธรรม และพฤติกรรมองค์กร ส่วนองค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมที่จะประสบผลสำเร็จและอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วนั้น จากสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า มีแนวคิดสอดคล้องกันในทิศทางเดียวกัน ครอบคลุมถึงแรงจูงใจ และความมุ่งมั่นของบุคลากรที่มีเป้าหมายชัดเจน มีวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมายขององค์กรนวัตกรรม มีการทำงานร่วมกัน มีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การมีความคิดสร้างสรรค์ วัฒนธรรม บรรยากาศองค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นิสัยนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลาย ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดองค์ประกอบหลักที่มีความสอดคล้องกัน

จากการศึกษางานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ตัวบ่งชี้องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และองค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมนั้นมีองค์ประกอบ 7 ด้านดังนี้ 1) ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ มี 9 ตัวชี้วัด 2) ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร มี 7 ตัวชี้วัด 3) ด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม มี 5 ตัวชี้วัด 4) ด้านบรรยากาศนวัตกรรม มี 7 ตัวชี้วัด 5) ด้านการสื่อสาร มี 5 ตัวชี้วัด 6) ด้านทีมงานที่มีประสิทธิภาพ มี 5 ตัวชี้วัดและด้านนิยมนวัตกรรม มี 7 ตัวชี้วัด (ขวัญชนก แสงท้าน, 2563, หน้า 156-157) และตัวบ่งชี้การเป็นโรงเรียนนวัตกรรม พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ลักษณะของโรงเรียนนวัตกรรมที่สำคัญ มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) นโยบายโรงเรียนด้านนวัตกรรม 2) หลักสูตรเชิงนวัตกรรม 3) การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของครู 4) ความเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมของครู และ 5) ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน (จิตติมา วรรณสร, 2563, หน้า 18) และตัวบ่งชี้กระบวนการพัฒนาโรงเรียนนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักเรียน 2) พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมของครู 3) การสร้างเครือข่ายชุมชน และ 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร (ภารดี อนันต์นารี, 2564, หน้า 45-47)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับโลกแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Era) นับว่าเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน ทั้งวิทยาการสมัยใหม่ นวัตกรรมเทคโนโลยี สังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทุกประเทศต่างให้ความสำคัญกับการแข่งขันโดยอาศัยแรงงาน และทรัพยากรเป็นสำคัญ จะถูกขับเคลื่อนด้วยความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและสังคมวัฒนธรรมสมัยใหม่ โดยประเทศไทยเองก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมืองการปกครอง โทรรณาคม พลังงาน การเกษตร สาธารณสุข รวมถึงการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามแนวทาง Thailand 4.0 โดยมีกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยพัฒนาและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลกในยุคที่มีการแข่งขันกันด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรม (Technology and Innovation) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ซึ่งรัฐต้องจัดการศึกษาที่มีรูปแบบที่หลากหลาย และทุกภาคส่วนสังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุนการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และมีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของคนไทย 3 ด้าน คือ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็งเพื่อใช้เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย สำหรับให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แตกต่างไปตามบริบทของท้องถิ่นและโรงเรียนประถมศึกษาถือว่าเป็นความพยายามที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยวิธีการเทคโนโลยี และนวัตกรรมการศึกษา และใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ซึ่งการที่องค์กรทางการศึกษาจะประสบผลตามเป้าหมายและอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบสิ่งใหม่ๆ และการสร้างนวัตกรรม พัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา และนำนวัตกรรมไปใช้พัฒนาองค์กรอย่างครบถ้วนต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา การบริหารงานใหม่ ๆ รวมถึงการมีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ในการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพราะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) ถือว่าเป็นจุดกำเนิดของการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะให้องค์กรสามารถสร้างจุดยืนที่แข็งแกร่ง สามารถอยู่รอด เจริญเติบโตและมีสมรรถนะในการแข่งขันอย่างยั่งยืน (อนุพงษ์ ชุมแสงวาปี, 2560, หน้า 2-3)

ทั้งนี้การพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ที่ครอบคลุมองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการนำวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในองค์กรเพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนประถมศึกษา พร้อมกับการพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovation Organization) ได้อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 (School Quality in 21st Century) โดยการขับเคลื่อนผ่านนวัตกรรมในด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านนิเทศ ติดตามและประเมินผล เป็นต้น (ขวัญชนก แสงทานัง, 2563, หน้า 157)

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งนวัตกรรม

องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) เป็นแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่หลายภาคส่วนให้ความสนใจอย่างมาก องค์กรที่สามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลง และพัฒนานวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่องย่อมได้เปรียบในการแข่งขัน งานวิจัยทั้งของนักวิชาการไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมาย แนวทางพัฒนา และรูปแบบขององค์กรแห่งนวัตกรรมในหลากหลายมิติ บทความนี้จึงมุ่งสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปแนวคิดหลัก และเปรียบเทียบลักษณะเด่นระหว่างแนวคิดไทยและต่างประเทศ จากการศึกษาเอกสารแนวคิด ตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากองค์กรแบบอื่น ๆ โดยผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งนวัตกรรมไว้อย่างหลากหลาย และนำเสนอได้ดังนี้

1. ความหมายขององค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) หมายถึง องค์กรที่มีลักษณะเปิดกว้างต่อความคิดใหม่ ส่งเสริมการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการคิดค้นทดลอง และพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานและเพิ่มคุณภาพของการให้บริการหรือผลิตภัณฑ์อย่างสร้างสรรค์ องค์กรแห่งนวัตกรรม คือองค์กรที่มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำสิ่งใหม่ ๆ และมีระบบการบริหารที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ” องค์กรแห่งนวัตกรรมเป็นองค์กรที่มีการสร้างสรรค์และพัฒนาแนวคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือบริการที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและยกระดับประสิทธิภาพขององค์กร องค์กรแห่งนวัตกรรมจะต้องมีวัฒนธรรมที่สนับสนุนการคิดสร้างสรรค์ การทดลอง และการเรียนรู้จากความล้มเหลว รวมถึงการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของตลาดและเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุความสำเร็จในระยะยาว องค์กรเหล่านี้ไม่เพียงแต่นำเสนอเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า แต่ยังรวมถึงการปรับปรุงกระบวนการภายในองค์กรเพื่อให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จากทุกระดับขององค์กร รวมถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการพัฒนานับเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถเติบโตและยืนหยัดในตลาดที่มีการแข่งขันสูงได้ หรือในมิติหนึ่ง

“องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา” ในบทความวิชาการที่ชื่อว่า “องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา: การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาองค์กรการศึกษาที่มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม” โดยระบุว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กร เพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์การศึกษาหรือกระบวนการทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย องค์กรแห่งนวัตกรรมจึงเป็นองค์กรที่ส่งเสริมการสร้างสรรค สนับสนุน การใช้เทคโนโลยี และเน้นการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น เปิดกว้างต่อแนวคิดใหม่ เพื่อให้สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และองค์กรแห่งนวัตกรรมยังอาจหมายถึงองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงแนวคิดใหม่ ๆ ทางด้านการบริหารจัดการลักษณะขององค์กร รวมไปถึงกระบวนการคิด ที่ก่อให้เกิดประโยชน์เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในการนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งองค์กรที่มีกระบวนการนำแนวคิดนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อความเข้มแข็งขององค์กรและความสามารถในการแข่งขันที่รุนแรง รวมทั้งในองค์กรได้ร่วมกันใช้กระบวนการทำงานที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันทั่วทั้งองค์กรได้สิ่งใหม่ ๆ นำแนวคิดใหม่ ๆ เกิดเป็นผลงานใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การทดลอง และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากร ดังนั้นองค์กรแห่งนวัตกรรมไม่เพียงพัฒนาเทคโนโลยี แต่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง กระบวนการ และวัฒนธรรมองค์กร เพื่อรองรับความคิดใหม่ ๆ องค์กรแห่งนวัตกรรมต้องสนับสนุนให้เกิด “Creative Climate” ที่บุคลากรมีอิสระในการเสนอความคิดโดยไม่กลัวความล้มเหลว รวมทั้งโครงสร้างองค์กรจะต้องช่วยส่งเสริมคิดเชิงระบบสนับสนุนการวิจัยภายใน และการบริหารจัดการความรู้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์กรแห่งนวัตกรรม หมายถึง องค์กรที่มีการนำแนวคิดนวัตกรรม มาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน โดยมุ่งเน้น การสร้างสรรค์และปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้ทันสมัย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ องค์กรดังกล่าวจะมีลักษณะการบริหารจัดการที่เปิดกว้างและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ การทดลอง และการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด ในการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมให้สามารถทำงานร่วมกันและพัฒนานวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

2. ความสำคัญขององค์กรแห่งนวัตกรรม โดยเห็นว่าองค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนา แนวปฏิบัติใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและเทคโนโลยี ซึ่งจำเป็นต่อการอยู่รอดขององค์กร การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ความสำคัญขององค์กรแห่งนวัตกรรมคือการเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างความสามารถทางการแข่งขันของโรงเรียนประถมศึกษา และสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน เน้นว่าองค์กรที่มีนวัตกรรมจะสามารถพัฒนาองค์ความรู้และส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร สร้างแรงจูงใจและความผูกพันในองค์กร และความสำคัญขององค์กรแห่งนวัตกรรมอยู่ที่การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับองค์กร ผ่านการเปลี่ยนแปลงแนวคิด ทักษะ และโครงสร้างที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ส่วนนักการศึกษาต่างประเทศนั้นได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญขององค์กรแห่งนวัตกรรมไว้ว่าองค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว โดยเฉพาะในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การพัฒนานวัตกรรมช่วยให้องค์กรคงความสามารถในการตอบสนองต่อตลาด หรืออีกนัยหนึ่งองค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสำคัญในแง่ที่เป็น

องค์กรที่สามารถพัฒนาและส่งเสริมนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่องจะมีความสามารถในการปรับตัวและยืนหยัดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยีเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขัน องค์กรนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก เช่น การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือโมเดลธุรกิจใหม่ ๆ ที่เพิ่มมูลค่าให้แก่ ลูกค้าและสังคม รวมทั้งองค์กรนวัตกรรม คือ แหล่งสร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาโซลูชันที่ยั่งยืนต่อปัญหาในยุคปัจจุบัน จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมมีความสำคัญทั้งการเป็นเครื่องมือสร้างความสามารถในการแข่งขัน และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ช่วยเสริมสร้างคุณภาพการจัดการศึกษา และการปรับตัวต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง ช่วยให้องค์กรอยู่รอดในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และส่งเสริมบรรยากาศสร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ และแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้สามารถสร้างคุณค่าและพัฒนา นวัตกรรมได้ต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรม ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ดิจิทัลและโลกาภิวัตน์ องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วเพื่อให้สามารถดำรงอยู่และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) จึงกลายเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการยุคใหม่ โดยเน้นการส่งเสริมบรรยากาศของการสร้างสรรค์ การทดลอง และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมอย่างแท้จริง จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่หลากหลายและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ มีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรม ไว้หลายประการดังนี้ 1) ภาวะผู้นำที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ผู้นำควรมีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจ และเอื้อต่อการคิดนอกกรอบ ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมควรมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำสร้างสรรค์ โครงสร้างที่ยืดหยุ่น และระบบสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศ วัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างองค์กรต้องสร้างวัฒนธรรมที่ยอมรับความล้มเหลว และกระตุ้นการเรียนรู้ 3) โครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น การมีโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการเกินไป ช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการทดลองสิ่งใหม่ 4) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ต้องมีระบบรวบรวม แลกเปลี่ยน และจัดเก็บความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนา 5) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องสนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร 6) การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ สร้างระบบที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนในการเสนอไอเดีย 7) ระบบสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมต้องมีการลงทุนด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการคิดค้นสิ่งใหม่ นอกจากนี้แล้วองค์ประกอบของโรงเรียนประถมศึกษา แห่งนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่มองการณ์ไกล กล้าเปลี่ยนแปลง เปิดรับแนวคิดใหม่ และสามารถจูงใจบุคลากรให้ร่วมขับเคลื่อน นวัตกรรม 2) วัฒนธรรมการเรียนรู้ (Learning Culture) โรงเรียนประถมศึกษาต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้ครูและนักเรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าเรียนรู้จากความล้มเหลว 3) การบริหารจัดการเชิงระบบ (Systematic Management) 4) การจัดการภายในโรงเรียนต้องมีความเป็นระบบ โปร่งใส ยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวได้ตามความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมและเทคโนโลยี 5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (Technology for Learning) เทคโนโลยีควรถูกบูรณาการเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ การสื่อสาร และการจัดการภายในองค์กรอย่างเหมาะสม 6) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Stakeholder Participation) เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย เข้ามามีบทบาทในการเสนอแนวคิด การตัดสินใจ และการร่วมพัฒนาโรงเรียน อีกแนวคิดหนึ่งองค์กรแห่งนวัตกรรม มี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ร่วม โครงสร้างองค์กร บุคคลสำคัญทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากร การสื่อสาร การมีส่วนร่วมในนวัตกรรมปัจจัยภายนอก บรรยากาศสร้างสรรค์ และ

องค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาอาจองค์ประกอบอื่น ๆ อีก ได้แก่ ภาวะผู้นำ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารและพัฒนาบุคลากร โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม บรรยากาศนวัตกรรม การสื่อสาร ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ การฝึกอบรมและพัฒนา การสนับสนุน ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรับรู้ของบุคคล นิสัย นวัตกรรม การจัดการความรู้ วัฒนธรรมองค์กร องค์กรแห่งการเรียนรู้ และผลลัพธ์ด้านนวัตกรรม และจากการศึกษางานวิจัยของจิตมา วรณศรี (2563, หน้า 245) พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของ โรงเรียนประถมศึกษาแห่งนวัตกรรมประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการและ ด้านผลผลิต ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 ด้านปัจจัย (Input Factors) ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม กล้าตัดสินใจ และสามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน วัฒนธรรมองค์กร โดยการส่งเสริมวัฒนธรรมที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้ร่วมกัน ภายในองค์กร ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน โดยการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมด้านนวัตกรรม

3.2 ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การบริหารจัดการเชิงระบบ โดยการวางแผน และการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในโรงเรียน การพัฒนาบุคลากร โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

3.3 ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้้นวัตกรรมทางการศึกษา โดย การสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการได้รับความพึงพอใจจากนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเน้นการบูรณาการองค์ประกอบทั้งสามด้านเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนประถมศึกษาแห่งนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคม ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเพื่อนวัตกรรม (Leadership for Innovation) ผู้นำควรกระตุ้นทีมให้มีเป้าหมายร่วมและ กล้ายอมรับการเปลี่ยนแปลง 2) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) องค์กรควรมีวัฒนธรรมที่เปิดรับแนวคิดใหม่และสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ 3) โครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น (Flexible Structures) การมีโครงสร้างแบบไม่ตายตัวเอื้อต่อการทำงานข้ามสายงาน การเรียนรู้ขององค์กร (Learning Orientation) องค์กรควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5) ความมุ่งมั่นของบุคลากร (Employee Involvement) การมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นแรงขับเคลื่อนนวัตกรรม 6) การบูรณาการเทคโนโลยี (Technology Integration) ระบบเทคโนโลยีควรถูกออกแบบให้ส่งเสริมนวัตกรรม และ 7) การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) การแลกเปลี่ยนความรู้ช่วยให้แนวคิดใหม่ถูกต่อยอด จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมมีความครอบคลุมในหลากหลายมิติ ตั้งแต่ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วมของบุคลากร ไปจนถึงการจัดการความรู้และเทคโนโลยี ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ และส่งเสริมกันอย่างเป็นระบบ หากองค์กรสามารถพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้ได้อย่างครบถ้วน ก็จะสามารถขับเคลื่อนนวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในระยะยาวได้

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบขององค์กรแห่งนวัตกรรมสู่คุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) กลยุทธ์มุ่งนวัตกรรม 2) วัฒนธรรมและบรรยากาศเชิงนวัตกรรม 3) โครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อนวัตกรรม 4) ทีมนวัตกรรม 5) ผู้นำนวัตกรรม 6) ทรัพยากรสนับสนุนนวัตกรรม 7) เครือข่ายนวัตกรรม และ 8) การจัดการความรู้นวัตกรรม โดยมีรายละเอียดขององค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative organization) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีการปรับปรุงวิธีการ กลยุทธ์ และเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลง ทางด้านกระบวนการบริหารจัดการโครงสร้างและลักษณะขององค์กร รวมถึงความคิด วิถีชีวิตการปฏิบัติงาน ที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิมและเป็นประโยชน์ขึ้นมาและนำไปสู่ความสำเร็จ สร้างคุณค่าแห่งองค์กร โดยได้รับการยอมรับและนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติแก่บุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้ โดยมีองค์ประกอบ และตัวชี้วัดองค์กรแห่งนวัตกรรม

1) กลยุทธ์มุ่งนวัตกรรม เป็นการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน ในการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมภายในโรงเรียน เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาที่เป็นระบบและ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2) วัฒนธรรมและบรรยากาศเชิงนวัตกรรม เป็นการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การยอมรับความเสี่ยง และการเรียนรู้จากความล้มเหลว รวมทั้งการส่งเสริม การทำงานร่วมกัน การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการเปิดรับแนวคิดใหม่และการปรับตัว

3) โครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อนวัตกรรม เป็นการออกแบบและบริหารจัดการองค์กร ในลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม โดยสร้างความยืดหยุ่น สนับสนุนทรัพยากรและการทำงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

4) ทีมนวัตกรรม เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคลากรที่มีความหลากหลายด้านความรู้ ทักษะและ ประสบการณ์ ซึ่งทำงานร่วมกันเพื่อ คิดค้น พัฒนา สร้างสรรค์ และส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนการสอน ภายในโรงเรียน โดยมีเป้าหมายในการ ปรับปรุงการเรียนการสอน กระบวนการบริหาร หรือสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย

5) ผู้นำนวัตกรรม ได้แก่ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการ ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อน นวัตกรรม ภายในโรงเรียน โดยใช้วิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำ และส่งเสริมสนับสนุน นวัตกรรม เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน รวมถึงโครงสร้างองค์กรให้มีความทันสมัย และเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

6) ทรัพยากรสนับสนุนนวัตกรรม เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จำเป็นและถูกจัดสรรเพื่อส่งเสริมและ สนับสนุนการคิดค้น ทดลอง และพัฒนานวัตกรรม ภายในโรงเรียน ซึ่งรวมถึง งบประมาณเทคโนโลยีและ การสื่อสาร บุคลากร สื่อการเรียนรู้และโครงสร้างพื้นฐาน ที่ช่วยให้การดำเนินงานด้านนวัตกรรมเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) เครือข่ายนวัตกรรม เป็นระบบความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน องค์กรภายนอกสถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ ชุมชน ที่ทำงานร่วมกันเพื่อ แลกเปลี่ยนความรู้ ทรัพยากร และแนวปฏิบัติที่ดี ในการพัฒนา นวัตกรรมด้านการศึกษาโดยเครือข่ายนี้ช่วยให้โรงเรียนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี แนวคิดใหม่ ๆ และ โอกาสในการพัฒนานวัตกรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8) การจัดการความรู้นวัตกรรม เป็นกระบวนการบริหารจัดการ องค์ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการ สร้าง จัดเก็บ แลกเปลี่ยน และนำความรู้ไปใช้ เพื่อพัฒนาและส่งเสริม นวัตกรรมภายในโรงเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน

4. การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรม จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดของนักวิชาการ ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ต่างให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลายดังนี้ ขวัญชนก แสงทามั่ง (2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาสู่ โรงเรียนประถมศึกษาแห่งนวัตกรรมสำหรับโรงเรียน ประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ หลักการของรูปแบบ ผลผลิตองค์กร ผลลัพธ์ และเงื่อนไขความสำเร็จ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2560) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ได้พัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรม ที่มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน และ 8 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การวางแผนองค์กร ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมโดยผู้บริหาร การกำหนด วิสัยทัศน์ร่วมเชิงนวัตกรรม และการวางแผนเชิงกลยุทธ์

4.2 การนำองค์กร โดยใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา โดยใช้นวัตกรรม

4.3 การจัดการองค์กร ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างองค์กร การมุ่งเน้นการดำเนินงาน เชิงกลยุทธ์สู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

4.4 การควบคุมองค์กร โดยการตรวจสอบและประเมินผล และการปรับปรุงและพัฒนา นอกจากนี้งานวิจัยยังระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม การพัฒนานักนวัตกรรม การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม และบรรยากาศองค์กรที่สร้างสรรค์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมได้ถึงร้อยละ 93

สำหรับกระบวนการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมนั้น Tidd & Bessant (2023, p. 117) ได้เสนอ ว่ากระบวนการควรประกอบด้วย 3 ระยะหลัก ได้แก่ การรับรู้และวิเคราะห์บริบทขององค์กร (Sensing & Scanning) การออกแบบนวัตกรรมที่เหมาะสม (Design & Implementation) และการปรับใช้และ ประเมินผล (Adoption & Evaluation) โดยมีขั้นตอนการพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรม ดังที่ อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2560, หน้า 213) ระบุว่า มี 8 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ วิเคราะห์บริบทขององค์กร กำหนด เป้าหมายการพัฒนา ออกแบบรูปแบบองค์กร ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ทดลองใช้รูปแบบ ประเมินผลการทดลอง ปรับปรุงรูปแบบ และนำรูปแบบไปใช้จริงโดยที่ขั้นตอนดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวคิดของ Anderson et al. (2020 หน้า 12) ที่เสนอว่า การพัฒนารูปแบบควรมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อม และรวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของจิตมา วรณศรี (2563, หน้า 245) ได้เสริมว่า องค์กรควรมีการบริหารจัดการนวัตกรรมอย่างเป็นระบบโดยเริ่มตั้งแต่การสร้าง แนวคิดนวัตกรรม การทดลองใช้ ไปจนถึงการประเมินผลและขยายผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนประถมศึกษาโดยส่วนใหญ่แล้ว สามารถ อธิบายได้ว่าเป็นกระบวนการที่ออกแบบเพื่อยกระดับองค์กรให้สามารถสร้างนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านโครงสร้าง วัฒนธรรม บุคลากร และเทคโนโลยีโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญและแนวทาง การพัฒนาหลัก ดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่เน้นนวัตกรรม องค์กรต้องมีเป้าหมายชัดเจนในการเป็นผู้นำ ด้านนวัตกรรม โดยวิสัยทัศน์ควรสะท้อนความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Tidd & Bessant, 2023, p. 27)

2. พัฒนาโครงสร้างองค์กรให้ยืดหยุ่น ลดขั้นตอนและลำดับชั้นในการบริหาร เปิดโอกาสให้ทีมงานสามารถทำงานข้ามสายงานหรือจัดตั้งทีมเฉพาะกิจเพื่อทดลองไอเดียใหม่ ๆ (ภารดี อนันต์นารี, 2564, หน้า 45-46)

3. เสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และยอมรับความล้มเหลว สนับสนุนการเรียนรู้จากความผิดพลาด กระตุ้นให้บุคลากรกล้าคิด กล้าทำ และกล้าลองสิ่งใหม่ (Anderson et al., 2020, p. 14; วิชญ์ธนัท กลิ่นเกษร, 2565, หน้า 89)

4. พัฒนาภาวะผู้นำแบบส่งเสริมนวัตกรรม ผู้นำควรมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจสื่อสารเป้าหมาย และสนับสนุนแนวคิดใหม่ของบุคลากร (Mumford, 2021, p. 161)

5. ใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเป็นเครื่องมือสนับสนุน องค์กรต้องเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบท และมีระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการรวบรวม วิเคราะห์ และแบ่งปันความรู้ (OECD, 2022, p. 88)

6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ สร้างระบบหรือกิจกรรมที่เอื้อให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอไอเดีย และทดลองนวัตกรรมใหม่ ๆ (ธนกร นาคะอินทร์, 2564, หน้า 60)

7. สร้างกลไกการประเมินและปรับปรุงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ออกแบบกระบวนการสะท้อนผลการดำเนินงาน ทบทวนแนวคิด และปรับปรุงอย่างเป็นระบบ (Tidd & Bessant, 2023, p. 42)

การพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมไม่ใช่เพียงการปรับโครงสร้างหรือใช้เทคโนโลยีใหม่ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลง “แนวคิด วัฒนธรรม และวิธีการทำงาน” ของทั้งองค์กรให้เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมอย่างยั่งยืน และจากผลการศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมสู่คุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีองค์ประกอบที่มีผู้ให้แนวคิดตั้งแต่ร้อยละ 50 หรือตั้งแต่ 8 คนขึ้นไป จำนวน 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล 2) วางแผนองค์กร 3) การนำองค์กร 4) การจัดการองค์กร 5) การผลิตใช้นวัตกรรมและเผยแพร่ผลงานองค์กร 6) การประเมินและควบคุมองค์กร 7) การเชื่อมโยงเครือข่ายและการมีส่วนร่วม 8) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม 9) การสนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยีเพื่อนวัตกรรม และ 10) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรด้านนวัตกรรม โดยมีรายละเอียดของรูปแบบองค์กรนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เป็นองค์กรที่สนับสนุนการคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรม และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้ (พลธาวิณ วัชรพรธำรง, 2568, หน้า 21-22)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินศักยภาพองค์กร 2) ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 3) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

2. การวางแผนองค์กร มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมโดยผู้บริหาร 2) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย และ 3) การวางแผนเชิงกลยุทธ์การดำเนินงานสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมสู่คุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. การนำองค์กร มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและสร้างสรรค์ 2) การอบรมพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่บุคลากร 3) การสนับสนุนเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มออนไลน์และ 4) สร้างความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงาน

4. การจัดการองค์กร มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การออกแบบรูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรม 2) การจัดโครงสร้างองค์กรและการสื่อสารภายใน 3) การสร้างกลไกสนับสนุนนวัตกรรม 4) การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) และโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) และ 5) การขับเคลื่อนโดยใช้กลยุทธ์สู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

5. การผลิต ใช้นวัตกรรมและเผยแพร่ผลงานองค์กร มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การส่งเสริมการผลิตนวัตกรรม 2) การจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ/การพัฒนานวัตกรรม 3) การประกวดคัดเลือกนวัตกรรม 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) การเผยแพร่ผลงานนวัตกรรม

6. การประเมินและควบคุมองค์กร มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การนิเทศ กำกับและติดตาม 2) การตรวจสอบและประเมินผล 3) การทบทวนการดำเนินงาน (AAR) และ 4) การปรับปรุงและพัฒนา

7. การเชื่อมโยงเครือข่ายและการมีส่วนร่วม มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างพันธมิตรกับโรงเรียนประถมศึกษาและหน่วยงาน 2) การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและสังคม 3) การสร้างเครือข่ายนวัตกรรมและสื่อสังคมออนไลน์

8. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การปลูกฝังแนวคิดนวัตกรรมในองค์กร 2) การสร้างระบบจูงใจและยอมรับความสำเร็จ 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยบูรณาการนวัตกรรม

9. การสนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยีเพื่อนวัตกรรม มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนานวัตกรรม 2) การจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยและพัฒนานวัตกรรม 3) การจัดสรรพื้นที่และเวทินวัตกรรม 4) การพัฒนาความรู้เทคโนโลยีเพื่อนวัตกรรม และ 5) การจัดระบบการเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อนวัตกรรม

10. การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรด้านนวัตกรรม มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะด้านนวัตกรรมและทักษะการคิด 2) การจัดระบบเพื่อพัฒนางาน 3) การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย และ 4) การศึกษาดูงานด้านนวัตกรรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมนั้นมีแนวทาง ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่เน้นนวัตกรรม พัฒนาโครงสร้างองค์กรให้ยืดหยุ่น ลดขั้นตอนและลำดับชั้นในการบริหาร เสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และยอมรับความล้มเหลว พัฒนาภาวะผู้นำแบบส่งเสริมนวัตกรรม ใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเป็นเครื่องมือสนับสนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ สร้างระบบหรือกิจกรรมที่เอื้อให้พนักงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอไอเดีย และทดลองนวัตกรรมใหม่ ๆ และสร้างกลไกการประเมินและปรับปรุงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ออกแบบกระบวนการสะท้อนผลการดำเนินงาน ทบทวนแนวคิด และปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และขั้นตอนการดำเนินงานประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การวางแผนองค์กร การนำองค์กร การจัดการองค์กร การผลิตใช้นวัตกรรมและเผยแพร่ผลงานองค์กร การประเมินและควบคุมองค์กร การเชื่อมโยงเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม การสนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยีเพื่อนวัตกรรม และการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรด้านนวัตกรรม

การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21

คุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งโรงเรียนที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตใจที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน โรงเรียนประถมศึกษาควรมีโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องเรียนดิจิทัล ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และพื้นที่สร้างสรรค์ (Maker Space) นอกจากนี้ยังต้องมีระบบประกันคุณภาพที่เข้มแข็ง และมุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา ไม่ใช่เพียงเพื่อการตรวจสอบ โดยด้านคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาที่เกิดจากการใช้รูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรม จะมีลักษณะและลักษณะเฉพาะ

ที่โรงเรียนประถมศึกษาที่สร้างขึ้นจากการนำแนวคิดรูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมมาปรับใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพในด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านคุณภาพครูและบุคลากร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพวัฒนธรรมองค์กรและสภาพแวดล้อม และคุณภาพด้านชุมชนและสังคม รวมทั้งคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานด้านนวัตกรรม มีผลงานนวัตกรรม ทั้งด้านนวัตกรรมหลักสูตร การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามและประเมินผล ทำให้มีผลงานนวัตกรรมและวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างหลากหลายและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม บริหารจัดการและการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มีการบูรณาการทางวิชาการกับการปฏิบัติจริง มีระบบการวัดผลประเมินผลที่เน้นพัฒนาการของผู้เรียน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรมีสมรรถนะด้านวิจัยและนวัตกรรม และกำหนดเป้าหมายและแนวทางการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ในอนาคตต่อไป (ขวัญชนก แสงทานัง, 2563, หน้า 156)

สรุปได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีคุณภาพต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตใจที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนควรมีโครงสร้าง พื้นฐานรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องเรียนดิจิทัล ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และพื้นที่สร้างสรรค์ (Maker Space) การพัฒนาคุณภาพเกิดจากการนำแนวคิดองค์กรแห่งนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษา ทำให้โรงเรียนสามารถยกระดับคุณภาพในหลายด้าน ได้แก่ การเรียนรู้ของนักเรียน คุณภาพครูและบุคลากร การบริหารจัดการ วัฒนธรรมองค์กรและสภาพแวดล้อม ชุมชนและสังคม รวมถึงมาตรฐานการดำเนินงานด้านนวัตกรรม โรงเรียนมีหลักสูตรและกิจกรรมสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 บูรณาการวิชาการกับการปฏิบัติจริง ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีระบบประเมินผลเน้นพัฒนาการผู้เรียน ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือและพัฒนาครูและบุคลากรด้านวิจัยและนวัตกรรม ทั้งนี้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการบริหารที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทำให้โรงเรียนสามารถสร้างผลงานนวัตกรรมและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและยั่งยืน

แนวทางดำเนินงานด้านองค์กรแห่งนวัตกรรมกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องดำเนินงานภายใต้แนวคิด องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative Organization) ซึ่งมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ การทดลอง และการประยุกต์ใช้ความรู้ การดำเนินงานเพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ มีคุณภาพสูง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งในด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การพัฒนาครู และการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างยั่งยืน ในศตวรรษที่ 21 มีแนวทางดังนี้ (จิตติมา วรณศรี, 2563, หน้า 11-12)

1. ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มุ่งพัฒนาให้ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ การทดลองนวัตกรรม และการสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรได้ริเริ่มพัฒนานวัตกรรมอย่างหลากหลาย
2. ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และวัฒนธรรมองค์กร โดยการพัฒนาด้านกายภาพให้มีห้องเรียนดิจิทัล

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ บรรยายาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมมือ และการเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 เน้นการประยุกต์ความรู้เชิงวิชาการกับการปฏิบัติจริง ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน

4. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร เน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยและนวัตกรรม พัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยี รวมถึงการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย

5. ด้านการประเมินและติดตามผล ใช้ระบบประกันคุณภาพและเครื่องมือประเมินที่เน้นการพัฒนา ไม่ใช่เพียงตรวจสอบ เพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์ของนวัตกรรมและปรับปรุงแนวทางการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

6. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ นวัตกรรม วิถีปฏิบัติที่ดีที่สุด สำหรับการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา

7. การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสนับสนุนการตัดสินใจ โดยนำระบบข้อมูลดิจิทัลและการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการวางแผน การติดตามผล และการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์กรแห่งนวัตกรรมกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา ในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กัน โดยที่องค์กรแห่งนวัตกรรมจะมีกลไกภายในที่สอดคล้องโดยตรงกับความต้องการของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านบุคลากร ระบบ และบริการทางการศึกษา เช่น วัฒนธรรมการเรียนรู้ คุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ความคล่องตัว และความยืดหยุ่น การปรับตัว ต่อเทคโนโลยีและสังคม การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยี การเรียนรู้ดิจิทัล การทำงานร่วมกัน ดังนั้น ความสัมพันธ์นี้คือองค์กรแห่งนวัตกรรมเป็น “เงื่อนไขตั้งต้น” ที่ทำให้สถานศึกษาสามารถผลิตผู้เรียนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้จริง โดยที่องค์กรแห่งนวัตกรรมนั้นจะช่วยพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ในด้านการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เป็น Active Learning การเสริมสร้าง ศักยภาพครูผ่านกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในนวัตกรรม และวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เกิดเป็นวัฒนธรรมความคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การทำงานร่วมกัน การบริหารจัดการข้อมูล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสถานศึกษาจะสามารถผลิตผู้เรียนที่มีทักษะศตวรรษที่ 21 ได้ก็ต่อเมื่อองค์กร มีลักษณะเป็น “องค์กรแห่งนวัตกรรม” ในทุกระดับ ตั้งแต่การบริหาร การสอนจนถึงวัฒนธรรมการเรียนรู้ ร่วมกันทำให้โรงเรียนประถมศึกษาสามารถปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชนก แสงท้านง. (2563). การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา.

วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 12(4), 156–157.

จิตติมา วรณศรี. (2563). การจัดการนวัตกรรมในองค์กรการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนกร นาคะอินทร์. (2564). ผลการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พลธาวิณ วัชรพรธำรงค์. (2568). การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมสู่คุณภาพสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนอนุบาลบางละมุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ชลบุรี : โรงเรียนอนุบาลบางละมุง จังหวัดชลบุรี.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2564). องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา: การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาองค์กรการศึกษาที่มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม. วารสารการบริหารการศึกษา, 15(2), 45–47.
- วิษณุธนัท กลิ่นเกษร. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอน SQ4R ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2560). การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งนวัตกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Anderson, N., Potočnik, K., & Zhou, J. (2020). Innovation and creativity in organizations: A state-of-the-science review, prospective commentary, and guiding framework. *Journal of Management*, 46(1), 11–45.
- Mumford, M. D. (2021). *Handbook of organizational creativity*. MA: Academic Press.
- OECD. (2022). Future of education and skills 2030: OECD learning compass 2030. OECD Publishing. Retrieved from <https://www.oecd.org/education/2030-project/>
- Tidd, J., & Bessant, J. (2023). *Managing innovation: Integrating technological, market and organizational change*. (8th ed.). NJ: John Wiley & Sons.

ยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ในการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษาอย่างมืออาชีพ

Smart Literacy Strategies for Developing Transformational
Leadership of Professional School Administrators

ศราวุฒิ สมัญญา ¹

Sarawut Samanya ¹

Received: August 14,2025 Revised: November 27,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้ศึกษายุทธศาสตร์ฉลาดรู้ในการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์(1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร (2) เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ โดยมีการศึกษาจาก (1) แนวพระราชดำริการศึกษาการเรียนรู้จากพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท (2) แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ รูปแบบการนำที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจและการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้และผู้ตามให้เติบโตไปพร้อมกันและสามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) แนวคิดผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองตามองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ฉลาดรู้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมืออาชีพ พบว่า การสร้างแนวทางในการพัฒนาตนเองตามกระบวนการขององค์ประกอบ ที่ (1) ความมุ่งมั่นด้วยศรัทธา คือ การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์ รู้จักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือความสัมพันธ์ที่ดี องค์ประกอบที่ (2) ใฝ่หาความรู้คู่คุณธรรม คือ การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้และควมยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม องค์ประกอบที่ (3) นำไปใช้อย่างฉลาด คือ การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนเชิงกลยุทธ์ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และองค์ประกอบที่ (4) ไม่ประมาทหมั่นตรวจสอบพัฒนา คือ การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ฉลาดรู้, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ

Abstract

This article examines smart literacy strategies for developing transformational leadership among professional school administrators. The objectives were: (1) to study the

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹ Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: tcsarawut563@gmail.com

components of smart literacy strategies based on the royal initiatives of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great, and (2) to propose guidelines for developing transformational leadership among professional school administrators. The study draws upon : (1) the royal initiatives and learning principles derived from royal speeches and addresses; (2) the concept of transformational leadership, which emphasizes inspirational leadership and positive change aimed at enhancing the potential of both leaders and followers so that they can grow together and effectively respond to challenges; and (3) concepts related to school administrators, who must possess visionary leadership and the ability to manage resources efficiently. The synthesis of these concepts reveals that school administrators can use the components of smart literacy strategies as a framework for professional development in response to change. The findings indicate that effective self-development can be achieved through the following components: 1.Commitment with Faith – cultivating visionary administrators who can build collaborative networks and foster positive relationships; 2.Pursuit of Knowledge with Virtue – promoting continuous self-development, establishing a learning-oriented organizational culture, and adhering to moral and ethical principles; 3.Intelligent Application – enabling administrators to analyze situations, plan strategically, and effectively apply technology and innovation; and 4.Constant Vigilance and Improvement – encouraging administrators to regularly evaluate performance and engage in continuous improvement.

Keywords: smart literacy strategies, transformational leadership, professional school administrators

บทนำ

โลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์การเมือง การเติบโตของประชากร และความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม สภาพการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทุกด้านของชีวิตมนุษย์ รวมถึงการทำงาน การดำรงชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ตามที่สุทธิชัย มั่นคง (2560) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาต่อการพัฒนาทางการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และความสามารถการสร้างแรงบันดาลใจให้การทำงานและการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการนำองค์กร สังคม และโลกให้ก้าวผ่านความท้าทายและก้าวสู่ความเจริญก้าวหน้า บทบาทของผู้นำในยุคปัจจุบันจึงไม่ใช่เพียงการควบคุมและสั่งการ แต่ต้องเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ การปลดปล่อยศักยภาพของคนอื่น ๆ ให้มีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ และการสร้างความร่วมมือในการทำงานทุกภาคส่วน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและท้าทายความสามารถและศักยภาพ ดังจะเห็นได้จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบันบทบาทของการภาวะผู้นำในการรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ โดยจะเน้น

ไปที่ความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับยุคสมัยการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำพาความเจริญและความทันสมัยให้ก้าวผ่านความท้าทายและก้าวสู่ความก้าวหน้าอย่างยั่งยืนในทุก ๆ ด้าน

โดยการนำหลักยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน และทรงมีพระราชดำริในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพตามแนวพระราชดำริฉลาดรู้ นั้นมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรม เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ โดยเน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม ทั้งด้านวิชาการ ด้านจิตใจ และด้านสังคม การนำองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ตามแนวพระราชดำริ มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายในยุคปัจจุบันและอนาคต โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

ในด้านของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพนั้น ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงเวลาที่ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายรอบด้าน ทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ การบริหารสถานศึกษาจึงไม่อาจดำเนินไปเช่นรูปแบบเดิมได้อีกต่อไป ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็น “ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ” ที่มีความรู้ความสามารถ และเจตคติที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่ ดังที่ภทราวดี สุนทรพจน์ (2564) ได้เสนอว่า การเป็นผู้บริหารมีอาชีพต้องเริ่มจากการมีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและด้านการนำเชิงกลยุทธ์ ในขณะเดียวกัน นายกรัฐมนตรีต้องมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำทางการศึกษา โดยทำหน้าที่กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและความต้องการของชุมชน ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งยังต้องสร้างและรักษาวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งเป็นหัวใจขององค์กรที่ต้องการพัฒนาศักยภาพทั้งระบบ ตามที่ (Fullan, 2020) เน้นย้ำว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถสร้างการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งเป็นบทบาทของผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรเกิดพลังในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนเปิดรับนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล แนวคิดนี้สะท้อนมุมมองของ Northouse (2021) ซึ่งชี้ว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน พร้อมทั้งส่งเสริมการเติบโตทางวิชาชีพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง นั้น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในยุคปัจจุบันจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการบริหารงานตามหน้าที่หรือการควบคุมเชิงโครงสร้างเท่านั้น หากแต่ต้องเป็นผู้นำทางปัญญา ผู้สร้างแรงบันดาลใจ และผู้ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการบริหารเชิงคุณค่าที่ตั้งอยู่บนความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมโลกในอนาคตได้อย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะนำเสนอแนวคิดและหลักการสำคัญของยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ตามแนวพระราชดำริ รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการศึกษาของไทยในทุก ๆ ด้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวหน้า เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรม การปรับตัวและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการนำพาองค์กรการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ โดยการนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้มาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยให้สามารถจัดการกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวพระราชดำริ “ยุทธศาสตร์ฉลาดรู้”

ยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ โดยการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2550) เป็นการศึกษาการเรียนรู้จาก พระราชจริยวัตร พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท บทพระราชนิพนธ์ พระราชกรณียกิจ และโครงการวิจัย และพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แล้วนำมาสังเคราะห์ และพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการเรียนรู้ ตามแนวพระราชดำริ “ฉลาดรู้” คือรู้แล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ การเรียนรู้แบบฉลาดรู้ ยุทธศาสตร์ “ฉลาดรู้” ซึ่งการศึกษาค้นพบจากงานวิจัย เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2543-2544 ที่สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับชาติในขณะนั้น โดยปัจจุบันไม่มีหน่วยงานนี้แล้ว ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อศึกษาวิจัยรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ และได้ผลงานวิจัยเรื่องนี้ จัดทำเป็นรายงานชื่อว่า รายงานผลการวิจัยรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนรู้ “ฉลาดรู้” หลังจากนั้น มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้นว่า นำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน ในปี พ.ศ. 2550 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จัดพิมพ์รายงานการวิจัยเรื่องนี้เพื่อเผยแพร่สำหรับผู้สนใจ ในเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2556 ที่ผ่านมารวมไปถึงการศึกษาจากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2524 ความตอนหนึ่งว่า

“...ความรู้มันสำคัญยิ่งใหญ่ เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดความฉลาดสามารถและความเจริญก้าวหน้า มนุษย์จึงไม่ศึกษากันอย่างไม่รู้จบสิ้น แต่เมื่อพิเคราะห์ดูแล้ว การเรียนความรู้แม้มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าไรนัก ถ้าหากเรียนไม่ถูกถ้วน ไม่รู้จริงแท้ การศึกษาหาความรู้จึงสำคัญ ตรงที่ว่า ต้องศึกษาเพื่อให้เกิด “ความฉลาดรู้” คือ รู้แล้ว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความรู้ มีข้อปฏิบัติที่น่าจะยึดเป็นหลักอย่างน้อย 2 ประการ ประการแรก เมื่อจะศึกษาสิ่งใดเรื่องใดให้รู้จริง ควรจะได้ศึกษาให้ตลอดครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่เรียนรู้แต่เพียงบางส่วน บางตอนหรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม

อีกประการหนึ่งซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบพร้อมกันไป ด้วยเสมอคือ ต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้น ๆ ด้วยความคิดจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นปกติ และเที่ยงตรงเป็นกลาง ไม่ยอมให้รู้เห็น และเข้าใจตามความเหนียวนาของอคติ ไม่ว่าจะเป็นอคติฝ่ายชอบหรือฝ่ายชัง มิฉะนั้นความรู้ที่เกิดขึ้นจะไม่ใช่ความรู้แท้ หากแต่เป็นความรู้ที่ถูกอำพรางไว้ หรือที่ตลาดเคลื่อนวิปริตไปต่าง ๆ จะนำไปใช้เป็นประโยชน์จริง ๆ โดยปราศจากโทษไม่ได้...” พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2524 (กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, 2550)

จากการศึกษาผู้เขียนได้นำหลักการแนวพระราชดำริและยุทธศาสตร์ “ฉลาดรู้” มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจการประยุกต์ใช้และการบูรณาการอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศชาติให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนสร้างแรงบันดาลใจและสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ในหลายมิติ ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนเพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรม พร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคตในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในการวางแผนดำเนินการและประเมินผลการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน และเกิดความยั่งยืนในการพัฒนา

3. การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษาทั้งครูและบุคลากรอื่น ๆ ให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการบริหารจัดการเรียนการสอน และการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นสามารถแข่งขันได้ในโลกยุคใหม่

5. การสร้างคนดี มีความรู้ และคุณธรรมเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม

6. การสร้างความเป็นเลิศเพื่อสร้างความเป็นเลิศให้กับสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการ คุณธรรมและการบริหารจัดการโดยการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน วางแผนเชิงกลยุทธ์ และติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น ๆ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้การแลกเปลี่ยนความรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

9. การประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อติดตามความก้าวหน้า และปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

โดยการศึกษายุทธศาสตร์ฉลาดรู้ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความมุ่งมั่นด้วยศรัทธา ใฝ่หาความรู้คุณธรรม นำไปใช้อย่างฉลาด ไม่ประมาทหมั่นตรวจสอบพัฒนา และสามารถอธิบายความหมายจากสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ (2543) นำเสนอได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มุ่งมั่นด้วยศรัทธา หมายถึง ความตั้งใจจริงที่จะศึกษาหาความรู้ โดยมีศรัทธาที่ถูกต้อง เกื้อกูล ส่งเสริม ศรัทธาที่ถูกต้องนั้น เกิดจากความเพ่งพินิจพิจารณาด้วยใจที่เป็นกลาง หนักแน่น สมบูรณ์ด้วยเหตุผลมีแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นด้วยศรัทธา ดังนี้ ทำให้ผู้เรียนรู้จักตนและสภาพแวดล้อมของตนอย่างถ่องแท้ สร้างความตระหนักในปัญหา สร้างความตระหนักในคุณค่าของสิ่งที่จะเรียน และกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 ใฝ่หาความรู้คู่คุณธรรม หมายถึง การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชา ความรู้และคุณธรรม ให้เกิดความรู้จริงเรียนรู้ด้วยจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นปกติ เทียบตรงและเป็นกลาง รวมทั้ง ต้องศึกษาให้เห็นจริงและ แจ่มแจ้ง แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดการใฝ่หาความรู้คู่คุณธรรม คือ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใน 3 ลักษณะ คือ เรียนรู้จากความรู้ ความคิดของผู้อื่น เรียนรู้จากการขบคิด พิจารณาด้วยตนเอง และเรียนรู้จากการปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 3 นำไปใช้อย่างฉลาด หมายถึง การใช้สติปัญญาประยุกต์ความรู้ ทั้งทฤษฎี และปฏิบัติไปใช้อย่างเหมาะสมด้วยความซื่อตรง บริสุทธิ์ใจ และมีความรับผิดชอบต่อหลักวิชาและส่วนรวม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อตนและสังคม แนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิด การนำไปใช้อย่างฉลาด คือ การศึกษาวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหาความต้องการของตนและสังคม การพิจารณาทบทวนความรู้ที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนา การพิจารณาเลือกหรือปรับใช้ความรู้ การพิจารณาทบทวนผลของการนำความรู้มาใช้ และใช้ความพากเพียรพยายาม อุตุน หนักแน่นต่อการนำความรู้ไปใช้

องค์ประกอบที่ 4 ไม่ประมาทหมั่นตรวจสอบพัฒนา หมายถึง ความไม่ไว้วางใจในความรู้ว่า สมบูรณ์พร้อมที่จะไม่เปลี่ยนแปลง ต้องหมั่นทบทวน ตรวจสอบ ปรับปรุง และพัฒนาความรู้ให้เหมาะสม กับสภาพของตนและสังคมแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความไม่ประมาทหมั่นตรวจสอบ พัฒนา คือ ให้รู้จักการประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของความรู้ทั้งด้วยตนเองและโดยผู้อื่น ให้หมั่นประเมินเพื่อทบทวนตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของความรู้อยู่เสมอ และให้นำผล การประเมินความรู้มาพิจารณาเพื่อรักษาส่วนดีให้ คงไว้และปรับปรุงส่วนบกพร่อง

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายและหลักการองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ คือ การนำหลักการแนวพระราชดำริและยุทธศาสตร์ฉลาดรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ ที่ยั่งยืนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศชาติให้ดียิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และการบริหารจัดการเพื่อให้สถานศึกษาสามารถพร้อมรับมือกับความท้าทาย ในอนาคตได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือรูปแบบการนำที่มุ่งสร้าง แรงบันดาลใจและส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกแก่ผู้ตาม ผู้นำประเภทนี้ไม่เพียงมุ่งเน้น การบรรลุเป้าหมายระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ตามให้เติบโต ไปพร้อมกัน โดยเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมที่มีพลัง กระตุ้นให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลง อย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นจาก Burns (1978) ซึ่งมองว่าภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ ที่ผู้นำและผู้ตามมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน โดยเน้นการยกระดับแรงจูงใจและคุณธรรมของทั้งสองฝ่าย

(ณิรดา เวชญาลักษณ์, 2567; ขยาภาภรณ์ ทองบ่อ, 2562) ต่อมา Bass (1985) ได้พัฒนาแนวคิดนี้ให้ชัดเจนขึ้น โดยเสนอว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องมียุทธศาสตร์หลัก 4 ด้าน ได้แก่ (1) อิทธิพลเชิงขั้ว (Idealized Influence) ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี (2) แรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) ผู้นำต้องสามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่ท้าทาย (3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) ผู้นำต้องส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และ (4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) ซึ่งหมายถึงการดูแลและพัฒนาผู้ตามอย่างเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละคนตามแนวคิดของ (จุฑาทิพย์ สุจริตกุล, 2562) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่สามารถยกระดับความพยายามของผู้ตามให้สูงกว่าที่คาดหวังไว้ โดยสร้างความไว้วางใจ ความภักดี และแรงจูงใจภายใน ทำให้ผู้ตามอุทิศตนเพื่อองค์กรอย่างเต็มความสามารถ ขณะที่ (อิศรา อมฤต, 2562) มองว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีพฤติกรรมที่กระตุ้นให้ผู้ตามพัฒนาศักยภาพสูงสุด สามารถตระหนักรู้ในภารกิจของตนและมีความจงรักภักดีต่อองค์กร อย่างไรก็ตาม ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของศตวรรษที่ 21 ผู้นำไม่สามารถยึดติดอยู่เพียงแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่จำเป็นต้องบูรณาการแนวคิดภาวะผู้นำใหม่ ๆ เพื่อรองรับความซับซ้อนของบริบทโลกปัจจุบัน เช่น ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล (Digital Leadership) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลในการบริหารจัดการองค์กร และ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และการคิดสร้างสรรค์ในที่ทำงาน นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงอารมณ์ (Emotional Leadership) ตามแนวคิดของ Goleman (1998) ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ตาม เพราะผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงสามารถเข้าใจและจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำหน้าที่มากกว่าการควบคุมและสั่งการ แต่จะต้องเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครู บุคลากร และนักเรียน ด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังต้องสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของครู เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และนวัตกรรม การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกยุคดิจิทัล การสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วม จะเป็นแรงผลักดันให้โรงเรียนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถือเป็นแนวคิดการนำที่มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างยิ่ง ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเป็นกำลังสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน พัฒนาศักยภาพบุคลากร เสริมสร้างแรงบันดาลใจ และนำพาสถานศึกษาให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

แนวคิดผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ

การบริหารสถานศึกษาสมัยใหม่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการจัดการเอกสาร งบประมาณ หรือภารกิจเชิงธุรการเท่านั้น แต่ต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถมองเห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จึงเปรียบเสมือนสถาปนิกทางการศึกษาที่ออกแบบระบบการเรียนรู้และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพ การบริหารสถานศึกษายุคใหม่จึงมุ่งสร้าง ระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้นำต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็น ผู้อำนวยความสะดวก และผู้สร้างแรงบันดาลใจ ที่ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหา

ได้ด้วยตนเอง นอกจากการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนแล้ว ผู้บริหารยังต้องมีทักษะการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เพื่อวางแผนการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติและบริบทชุมชนรอบข้าง การบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรท้องถิ่น ล้วนเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้อย่างยั่งยืน (สฤตยา ปงกันทา, 2561) อีกทั้งผู้บริหารต้องมีระบบการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ข้อมูลเป็นฐานในการตัดสินใจ (Data-driven Decision Making) ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญของการบริหารยุคใหม่ที่มุ่งเน้นการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาสนับสนุนการพัฒนา

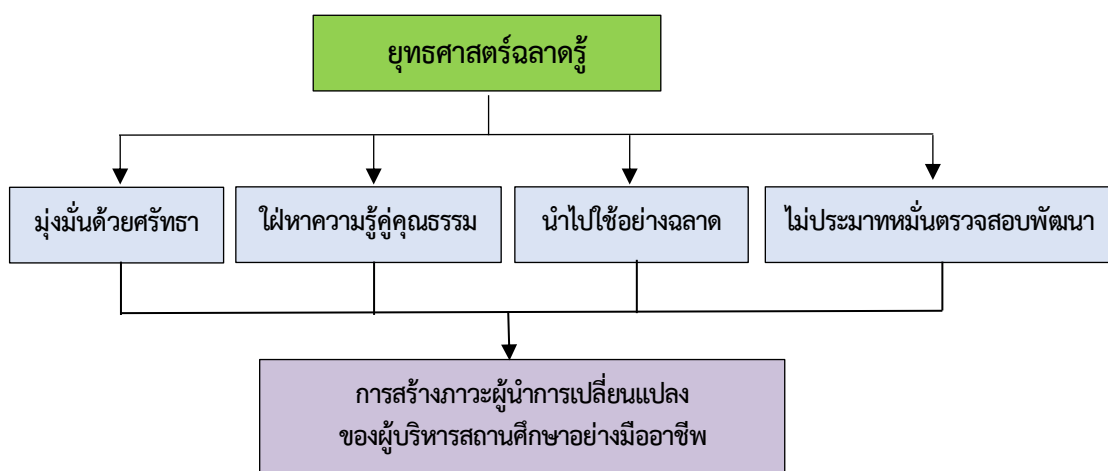
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาว่า เป็นบุคลากรวิชาชีพผู้รับผิดชอบในการบริหารงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน สอดคล้องกับแนวคิดของ (สฤตยา ปงกันทา, 2561) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และความเป็นผู้นำ มีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยการและควบคุมดูแลให้การดำเนินงานของสถานศึกษابرลุเป้าหมายตามนโยบายและแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน (ถวิล อรัญเวศ, 2560) ได้อธิบายถึงลักษณะของนักบริหารมืออาชีพว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์และศิลป์แห่งการบริหาร มีทักษะในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และเป้าหมายที่ชัดเจน ตลอดจนสามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการใช้ยุทธศาสตร์และหลักการทางการบริหารอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งมีคุณลักษณะสำคัญ 10 ประการ ได้แก่ 1) กล้าตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 2) ไวต่อข้อมูล และการเปลี่ยนแปลง 3) เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ 4) มีความซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ 5) มีทักษะการประสานงาน 6) คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ ๆ 7) สามารถจูงใจเพื่อนร่วมงาน 8) มีความอดทน ต่ออุปสรรค 9) ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ และ 10) บริหารงานแบบมีส่วนร่วม แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ชัยยนต์ เพาพาน (2560) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพต้องอาศัย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากร เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้นำจะต้องสร้างแรงจูงใจ ปลุกศักยภาพ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูและบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุขและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันขององค์กร

ในทัศนะของ (Gorton, 1983) ผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้ที่ทำหน้าที่วางแผน ประสานงาน ควบคุม ดูแล และนิเทศงานในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการ บริหารงานทั่วไป และความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษามีใช่เพียงการบริหารเชิงระบบเท่านั้น แต่ต้องบริหาร “คน” และ “ความสัมพันธ์” ควบคู่กันไป การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งจึงเป็นอีกหนึ่งภารกิจสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ ในเชิงทฤษฎี การบริหารสถานศึกษสมัยใหม่สามารถเชื่อมโยงได้กับ ทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ (Systems Theory) ของ Katz & Kahn (1978) ซึ่งมองว่าองค์กรคือระบบเปิดที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งบุคลากร ทรัพยากร และข้อมูลให้ทำงานสอดคล้องกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับ ทฤษฎีการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Theory) ของ (Drucker, 1999) ที่มุ่งเน้นให้ผู้นำวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก วางเป้าหมายระยะยาว และใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพจึงต้องเป็นทั้ง ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารเชิงกลยุทธ์ ที่สามารถสร้างสมดุลระหว่างการบริหารงานเชิงระบบและการบริหารคนให้เกิดพลังร่วมกัน ความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันขึ้นอยู่กับความสามารถ

ของผู้ผู้นำในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์อันดี การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย วางแผน บริหารจัดการ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษา และคอยให้การสนับสนุนการทำงาน ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะในการบริหารงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียน ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนงบประมาณ การบริหารบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผล และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและสังคมโดยรวมให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ขององค์กร

การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ในการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ เมื่อพิจารณาหลักการ จุดมุ่งหมาย และองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ฉลาดรู้มาพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพผู้เขียนได้สังเคราะห์แนวคิดเพื่อสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนาตามกระบวนการขององค์ประกอบยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ดังกล่าวแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ในการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ

ที่มา : ศราวุฒิ สมัญญา. (2567)

จากแนวทางการนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ในการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพผู้เขียนสามารถนำเสนอพร้อมอธิบายให้เห็นถึงกระบวนการในการจัดการและใช้องค์ความรู้หลักการขององค์ประกอบยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ในแต่ละด้านดังนี้

ด้านองค์ประกอบที่ 1 ความมุ่งมั่นด้วยศรัทธา

1. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมีแรงบันดาลใจ

1.1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ควรมีการระดมสมองและรับฟังความคิดเห็นจากคณะครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้ทุกฝ่ายรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการสร้างอนาคตของสถานศึกษาการทำเช่นนี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความเชื่อมโยงกับคุณค่า วิสัยทัศน์ควรเชื่อมโยงกับคุณค่าและเป้าหมายที่สูงกว่า เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างคนดีของชาติ การสร้างสังคมที่ยั่งยืนหรือการส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษาสิ่งนี้จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความหมายให้กับการเปลี่ยนแปลง

1.3 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพต้องสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจ ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายทั้งการประชุม การอบรม การเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนเข้าใจและร่วมกันขับเคลื่อนวิสัยทัศน์นั้น

แนวทางการประยุกต์ใช้การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1) การเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการระดมสมองเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสถานศึกษา

2) การเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ของโรงเรียนกับคุณค่าทางสังคม คุณธรรม และความเท่าเทียมทางการศึกษา

3) การสื่อสารด้านวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ผ่านช่องทางหลากหลาย เช่น การประชุม การอบรม หรือสื่อออนไลน์ของโรงเรียน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจและร่วมขับเคลื่อน เป็นต้น

2. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักสร้างความร่วมมือและเครือข่าย

2.1 การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถ ความมุ่งมั่น และความร่วมมือ สร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษา การสร้างเครือข่ายจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร ความรู้ และการสนับสนุนต่าง ๆ

2.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองสร้างโดยการสื่อสารอย่างโปร่งใส และรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนการทำงานของสถานศึกษา

แนวทางการประยุกต์ใช้การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1) จัดตั้งทีมงานที่มีความสามารถและความมุ่งมั่น โดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมสร้างบรรยากาศของความร่วมมือภายในองค์กร

2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษา

3) การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ด้วยการสื่อสารอย่างโปร่งใส เปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการสนับสนุนจากครอบครัวของนักเรียน

3. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นด้วยศรัทธา

3.1 การเป็นแบบอย่างที่ดีผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมุ่งมั่น และความรับผิดชอบ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร

3.2 การให้กำลังใจและการสร้างขวัญกำลังใจให้กำลังใจ ชื่นชม และสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน

3.3 การสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากรเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากร มอบหมายงานที่ท้าทาย และให้โอกาสในการพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจ

แนวทางการประยุกต์ใช้การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่น เพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากรในองค์กร

2) การให้กำลังใจ ชื่นชม และยกย่องบุคลากรที่มีผลงานดีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3) การแสดงความเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากร โดยมอบหมายงานที่ท้าทายและให้โอกาสในการพัฒนาตนเอง เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจในงาน

ด้านองค์ประกอบที่ 2 ใฝ่หาความรู้คู่คุณธรรม

1. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.1 การเรียนรู้ตลอดชีวิตผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ตลอดชีวิต แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ทั้งในด้านการบริหารจัดการการศึกษาและเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถนำความรู้มาปรับใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การเข้าร่วมอบรมสัมมนาเข้าร่วมอบรมสัมมนาการพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารจัดการเชิงนวัตกรรม การสร้างภาวะผู้นำและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ บทความ หรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

แนวทางการประยุกต์ใช้การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1) การเรียนรู้ตลอดชีวิตผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ทั้งด้านการบริหารจัดการศึกษา เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเรียนรู้ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

2) การเข้าร่วมอบรมสัมมนาควรเข้าร่วมการอบรมหรือสัมมนาในระดับเขตพื้นที่หรือระดับประเทศ รวมถึงศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการบริหารเชิงนวัตกรรม

3) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองส่งเสริมการอ่านหนังสือ วารสาร หรือสื่อออนไลน์ เพื่อค้นคว้าความรู้ด้านภาวะผู้นำ การจัดการศึกษา และจิตวิทยาการบริหาร เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.1 การส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ พัฒนาดตนเอง และแลกเปลี่ยนความรู้กัน โดยอาจจัดตั้งกลุ่มการเรียนรู้ หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน

แนวทางการประยุกต์ใช้การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1) การส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรผู้บริหารควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC: Professional Learning Community) ภายในโรงเรียน เช่น การอบรมภายใน การจัดเวทีนำเสนอผลงาน หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูและบุคลากรได้เรียนรู้ร่วมกัน

2) การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้จัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรด้านเทคโนโลยี และสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

3) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ทุกคนอยากเรียนรู้ กล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพร้อมปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

3. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาในการยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

3.1 การเป็นแบบอย่างที่ดีผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นให้กับบุคลากร และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

3.2 การสร้างบรรยากาศแห่งคุณธรรมสร้างบรรยากาศการทำงานที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

3.3 การปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อแก่นักเรียน เพื่อให้เติบโตเป็นคนดีของสังคม

แนวทางการประยุกต์ใช้นายยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1) การเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารควรประพฤติตนด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของคุณธรรมแก่ครูและนักเรียน

2) การสร้างบรรยากาศแห่งคุณธรรมในองค์กรกำหนดค่านิยมร่วมของโรงเรียน พร้อมส่งเสริมให้บุคลากรยึดมั่นในจริยธรรมในการทำงาน

3) การปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เช่น โครงการโรงเรียนคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสา หรือการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นคนดีของสังคม

ด้านองค์ประกอบที่ 3 นำไปใช้อย่างฉลาด

1. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผนเชิงกลยุทธ์

1.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ก่อนเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของสถานศึกษาอย่างละเอียด โดยพิจารณาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม และสามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดผลได้ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ สามารถบรรลุได้ มีความเกี่ยวข้อง และมีขอบเขตเวลา จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีทิศทาง และสามารถติดตามความก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น นโยบายของรัฐบาล ความต้องการของผู้เรียน และทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2. แนวทางการประยุกต์ใช้นายยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1. การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบผู้บริหารควรจัดกระบวนการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพจริง

2. การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัดผลได้ ควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะวัดผลได้ สามารถทำได้จริงสอดคล้องกับบริบทองค์กร และมีกรอบเวลา เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกันขับเคลื่อนอย่างมีทิศทาง

3. การวางแผนเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษารวมไปถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาร่วมวางแผน โดยคำนึงถึงปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายทางการศึกษา ความต้องการของผู้เรียน และทรัพยากรของโรงเรียน เพื่อให้แผนมีความเป็นไปได้และสามารถปฏิบัติจริงได้

2. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้

2.1 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ การใช้สื่อดิจิทัล หรือการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ต่าง ๆ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และความน่าสนใจในการเรียนรู้ และสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

2.2 การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ การวางแผน และการตัดสินใจ จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงมีประสิทธิภาพ และเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ผู้บริหารควรใช้ระบบข้อมูล และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อติดตามความก้าวหน้า และปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง

2.3 การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้แบบ Active Learning การเรียนรู้แบบ Project-Based Learning หรือการเรียนรู้แบบ Gamification จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจ และประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

แนวทางการประยุกต์ใช้การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบ Online Learning, E-Learning หรือ สื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนและสร้างโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่เท่าเทียม

2) การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจนำระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนมาใช้ในการวางแผนและติดตามผล เช่น ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลการมาเรียน หรือการประเมินครู เพื่อให้การตัดสินใจมีความแม่นยำและตรวจสอบได้

3) การส่งเสริมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สนับสนุนให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การเรียนรู้แบบลงมือทำ การเรียนรู้ผ่านโครงงาน และการเรียนรู้แบบเกม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

ด้านองค์ประกอบที่ 4 ไม่ประมาทหมั่นตรวจสอบพัฒนา

1. การสร้างผู้บริหารสถานศึกษาให้รู้จักการประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1.1 การติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความคืบหน้าและประเมินผล การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถตรวจสอบความสำเร็จและปรับปรุงแผนงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และเป้าหมายที่วางไว้

1.2 ใช้เครื่องมือและเทคนิคที่หลากหลาย ควรใช้เครื่องมือและเทคนิคที่หลากหลายในการติดตามและประเมินผล เช่น การเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ หรือการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน และมีความน่าเชื่อถือ

1.3 การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจควรใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ การวางแผน และการตัดสินใจเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

1.4 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรค ควรวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาอย่างละเอียดเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

1.5 จัดทำรายงานการประเมินผล ควรจัดทำรายงานการประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน และนำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง รายงานควรระบุถึงความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

1.6 การเรียนรู้จากความผิดพลาดการเรียนรู้จากความผิดพลาดเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของผู้บริหารอีกทั้งควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

1.7 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการปรับตัว และปรับเปลี่ยนแผนงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการของผู้เรียน และสังคมอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการประยุกต์การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้

1) ผู้บริหารควรกำหนดระบบการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเป็นขั้นตอน เช่น การตรวจสอบแผนปฏิบัติการประจำปี การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ และการจัดประชุมสรุปผลเป็นระยะ เพื่อให้มั่นใจว่างานดำเนินไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2) การนำเทคนิคหลากหลายมาใช้ในการประเมิน เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต หรือการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Google Forms, Dashboard หรือระบบ MIS เพื่อจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผู้บริหารควรใช้ข้อมูลจริง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สถิติการมาเรียน หรือผลการประเมินภายใน มาใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงนโยบายและแนวทางการบริหาร เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้

5) ผู้บริหารควรจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานที่ระบุถึง ความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในอนาคต และนำเสนอแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างโปร่งใส เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนรอบต่อไป

6) ผู้บริหารควรส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่มองความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้ พร้อมเปิดช่องทางให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการบริหารให้ดียิ่งขึ้น

7) ผู้บริหารต้องติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เทคโนโลยี และสังคม อยู่เสมอพร้อมที่จะปรับแผนการดำเนินงานให้ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์ เช่น การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการเรียนการสอน หรือการจัดการภาวะวิกฤติในสถานศึกษา

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาองค์ประกอบยุทธศาสตร์ฉลาดรู้กล่าวโดยสรุป ได้ว่า แนวทางการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความอดทน และความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน อีกทั้งการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นจะต้องเป็นผู้เฝ้าหาความรู้และยึดมั่นในคุณธรรม เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ และสร้างประโยชน์ให้กับสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และรู้จักการนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้มาใช้อย่างฉลาดจำเป็นต้องอาศัยความรอบคอบ การวางแผนอย่างเป็นระบบ การสร้างความร่วมมือ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงและประสบความสำเร็จ รวมไปถึงการไม่ประมาท หมั่นตรวจสอบ พัฒนา ตามหลัก ยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ จำเป็นต้องมีระบบการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างเป็นระบบ มีการใช้ข้อมูล เชิงประจักษ์และมีการเรียนรู้จากความผิดพลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงประสบความสำเร็จ และเกิดผลลัพธ์ที่ดี สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ อย่างยั่งยืน

บทสรุป

ยุทธศาสตร์ฉลาดรู้ในการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยอาศัยแนวพระราชดำริที่เน้นการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้คนมีความสามารถในการดำรงชีวิตและพัฒนาประเทศชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการปรับตัว สร้างวิสัยทัศน์ สร้างแรงบันดาลใจและสร้างความร่วมมือ การนำยุทธศาสตร์ฉลาดรู้มาใช้ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนเชิงกลยุทธ์ และนำเทคโนโลยีมาใช้พร้อมทั้งประเมินผลและปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง โดยจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นด้วยศรัทธา ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่น เชื่อมั่นและศรัทธาในเป้าหมาย สร้างแรงบันดาลใจ สร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย 2) ใฝ่หาความรู้คุณธรรม ผู้บริหารต้อง ใฝ่หาความรู้ พัฒนตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม สร้างวัฒนธรรมองค์กร แห่งการเรียนรู้ และปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียน 3) นำไปใช้อย่างฉลาด ผู้บริหารต้องวิเคราะห์ สถานการณ์ วางแผนเชิงกลยุทธ์ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างความร่วมมือ และประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน 4) ไม่ประมาทหมั่นตรวจสอบพัฒนา ผู้บริหารต้องไม่ประมาท ติดตามความคืบหน้า ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เรียนรู้จากความผิดพลาด และปรับปรุงแผนงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพตามแนวพระราชดำริยุทธศาสตร์ ฉลาดรู้ จำเป็นต้องอาศัยความมุ่งมั่น ความรู้ คุณธรรมและการนำไปใช้อย่างฉลาด ควบคู่กับการตรวจสอบ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศชาติ ให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2550). *ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระองค์ทรงปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารองค์กรในยุคดิจิทัล. *วารสาร บริหารธุรกิจ*, 9(1), 45–59.
- ชยาภาภรณ์ ทองบ่อ. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 16(2), 120–134.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ใน ศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(1), 1-9

- _____. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสาร
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 17(2), 101–115.
- ณิรดา เวชญาติลักษณ์. (2567). แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุค
ปัญญาประดิษฐ์. *วารสารวิชาการครุศาสตร์*, 12(1), 88–102.
- ถวิล อรัญเวศ. (2560). นักบริหารมีอาชีพกับการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหาร
การศึกษา*, 14(1), 50–66.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116. หน้า
1-23.
- ภัทราวดี สุนทรพจน์. (2564). การบริหารสถานศึกษามีอาชีพ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการพัฒนา
องค์กรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2550). *รายงานการวิจัยรูปแบบ
การเรียนรู้ตามระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนรู้ “ฉลาดรู้”*. นนทบุรี: ตีรณสาร.
- สภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2543) *รายงานการวิจัยรูปแบบการเรียนรู้ตามแนว
พระราชดำริ*. นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.
- สุกฤตยา ปงกันทา. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา.
วารสารวิชาการครุศาสตร์, 10(2), 45–59.
- สุทธิชัย มั่นคง. (2560). ภาวะผู้นำในยุคเปลี่ยนผ่าน: แนวทางการพัฒนาองค์กรการศึกษา. ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อิสรา อิมลาภ. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพขององค์กร. *วารสารวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 14(3), 55–68.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. NY: Free Press.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. NY: Harper & Row.
- Drucker, P. F. (1999). *Management challenges for the 21st century*. NY: Harper Business.
- Fullan, M. (2020). *The new meaning of educational change*. (5th ed.). NY: Teachers
College Press.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. NY: Bantam Books.
- Gorton, A. R. (1983). *School Leadership and Administration: Important Concepts, Case
Studies, and Simulations*. Dubuque, IA: Wm. C. Brown.
- Katz, D., & Kahn, R. L. (1978). *The social psychology of organizations*. (2nd ed.). NJ: Wiley.
- Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice*. (9th ed.). California, US: SAGE
Publications.

การบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน และองค์กรภาคเครือข่าย
กรณีศึกษา: โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

Participation Administration Between School, Temple and Network
Organization, Case: Chum Chon Ban Sri Don Chai School Chaing Rai
Provin, Chaing Rai Primary Educational Service Area Office 4

วรุณรัตน์ คนชื่อ¹

วราภรณ์ ศรีอยุธยา²

สมชาย วงศ์ชัย³

Waroonrat Khonsue¹

Waraporn Sriayut²

Somchai Wongchai³

Received: July 23,2025 Revised: November 15,2025 Accepted: November 27,2025

บทคัดย่อ

โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ถือเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งและการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมรวมทั้งภูมิปัญญาของชุมชนไทลื้อเป็นอย่างมาก บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อพิจารณาประเด็นการบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยกับองค์กรภาคเครือข่าย ได้แก่ วัด ชุมชน องค์กรเอกชนและองค์กรภาครัฐอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังพิจารณาถึงประเด็นบทบาทของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยต่อการบริหารการมีส่วนร่วมกับชุมชนและองค์กรภาคเครือข่าย ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาชุมชนไทลื้อศรีดอนชัย ภายใต้กลุ่มบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) โดยมีกิจกรรมร่วมกันในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ด้าน ภาษา ประเพณี และพิธีกรรมที่ได้รับรักษาสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่ปัจจุบันอย่างเข้มแข็ง เช่น การบวชลูกแก้ว ตานธรรม ตานก๋วยฉลาก ตานเข้าพรรษา ออกพรรษาคิดผีสาว สืบชะตาหลวง เทศกาลในแต่ละเดือนทั้ง 12 เดือน ฯลฯ รวมถึงการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากสิ่งดังกล่าวในเชิงเศรษฐกิจให้มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น กับองค์กรความร่วมมือต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยงานราชการ เทศบาล โรงเรียน โรงพยาบาล แม้ว่าการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นยังไม่มี ความเข้มแข็งมากนัก แต่ก็มีความต่อเนื่องซึ่งเกิดขึ้นจากความร่วมมือของทุกฝ่าย การแสดงบทบาทที่สำคัญคือบทบาทของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ที่มีต่อการบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยกับชุมชนท้องถิ่น และองค์กรภาคเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทลื้อ ทั้งนี้บทความจะได้ให้ข้อเสนอแนะในสิ่งที่ต้องส่งเสริม สนับสนุน เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในรูปแบบดังกล่าวต่อไป

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

³ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

² Faculty of Education, Rajapruke University

³ Director of Ban Sri Don Chai Community School

¹ Corresponding author Email: waroonrat.kh@bsru.ac.th

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาชุมชนไทลื้อ, การบริหารการมีส่วนร่วม, องค์กรภาคเครือข่าย

Abstract

Chum Chon Ban Sri Don Chai School is a vital organization to support participation in the Tai Lue community for preserving and promoting traditional culture and wisdom. This article aims to present the issues related to participation management between Chum Chon Ban Sri Don Chai School and network organizations, including temples, communities, the government, and private organizations. In addition, this also considers the role of school to participation management in preserving ones and network organizations in preserving the culture, traditions, and wisdom of the Tai Lue community in Sri Don Chai under the BoWor group (House, Temple, School). By conducting vigorous preservation of the unique language, traditions, and rituals passed down from ancestors to the present. These include the ordination of Luk Kaew, Tan Tham, Tan Kuai Chalak, Tan Khao Phansa, Aok Phansa Phi Sao, Suea ChaTa Lang, and festivals throughout 12 months, et al. And developing utilization of the economy from such things to promote local tourism, based on the participation of the local community with collaborative organizations, including government agencies, municipalities, schools, and hospitals. Although it is not strong yet, but continuously stems from all parties. Especially, the crucial role of Chum Chon Ban Sri Don Chai School plays in managing participation with local community and network organizations to promote Tai Lue culture and traditions. This article provides recommendations on how to promote and support this participation.

Keywords: Thai Lue Community Wisdom, Participation Management, Network Organization

บทนำ

โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย เขต 4 ตั้งอยู่ในบริบทแวดล้อมของชุมชนชาติพันธุ์ไทลื้อที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรมากถึงร้อยละ 65 ปัจจุบันพื้นที่ชุมชนยกระดับเป็นเทศบาลตำบลศรีดอนชัย มีพื้นที่ 94 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากร 8,718 คน แบ่งเป็น เพศชาย จำนวน 4,360 คน เพศหญิง จำนวน 4,358 คน ประกอบด้วย 18 หมู่บ้าน (เทศบาลตำบลศรีดอนชัย, 2568) ชุมชนไทลื้อของตำบลศรีดอนชัย ยังคงรักษาอัตลักษณ์และการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาชุมชนไว้ได้เป็นอย่างดี และเป็นไปด้วยความเคร่งครัด ทั้งนี้ โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยปัจจุบัน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 138 คน ครูจำนวน 18 คน เป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเพื่อให้วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งภูมิปัญญาชุมชนไทลื้อดำรงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีไทลื้อ ได้แก่ การส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาประเพณี วัฒนธรรมไทลื้อ ตามแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัฒนธรรมการทอผ้าไทลื้อ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมความเป็นอยู่ โดยโรงเรียนจะมีส่วนร่วมกับชุมชน บ้าน (ครัวเรือนภายในชุมชน) และวัดท่าข้ามศรีดอนชัย (โรงเรียนชุมชนศรีดอนชัย, 2568) นอกจากนี้ โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ยังเป็นที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อศรีดอนชัยอันเป็นศูนย์วัฒนธรรม

ในโครงการเซฟเอื้อน ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน ชุมชนและโรงเรียน ในความร่วมมืออนุรักษ์ ดำรงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และโบราณสถานที่สำคัญ ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ปัจจุบันมีความร่วมมือจากบุคคลและความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ 1) กองทุนส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยเชียงราย 2) สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชียงราย 3) กระทรวงวัฒนธรรมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 4) สถาบันศิลปวัฒนธรรมและอารยธรรมลุ่มน้ำโขง 5) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 6) โครงการวิจัยสืบสายลายเส้นไหมศรีดอนชัยใช้สร้างสรรค์ทุนสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 7) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย 8) นายอำเภอเชียงของ 9) รองประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย 10) ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมไถ่ลือศรีดอนชัย 11) ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย 12) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 หมู่ 12 หมู่ 14 และหมู่ 15 ตำบลศรีดอนชัย และ 10) คณะกรรมการชุมชนไถ่ลือศรีดอนชัย (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชียงราย, 2568)

นอกจากความร่วมมือกับหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ยังสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมกับวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ในด้านการส่งเสริมความยั่งยืนในอัตลักษณ์ ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไถ่ลือให้มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนศรีดอนชัย แม้การมีส่วนร่วมดังกล่าวยังไม่มีความเข้มแข็งมากนัก แต่ก็มีผลต่อเนื่องพอสมควร (อรุณี อินเทพ และศุภชัย ยาวะประภา, 2564) ทั้งนี้แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 ของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ได้ระบุจุดเด่นในการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไถ่ลือไว้ในแผนบริหารการศึกษาประจำปีงบประมาณ 2567 ด้วย เช่น การทอผ้าไถ่ลือ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมความเป็นอยู่ โดยการสร้างความร่วมมือกับชุมชน บ้าน วัดท่าข้ามศรีดอนชัย ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาประเพณีวัฒนธรรมไถ่ลือตามแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (โรงเรียนชุมชนศรีดอนชัย, 2568) อีกทั้งยังมีการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ ข้างต้น ดังกล่าว เรียกว่า ภาคเครือข่าย คชสร. หมายถึง ครอบครัว (ค) ชุมชน (ช) สังคม (ส) ราชการ (ร: เทศบาล โรงเรียน โรงพยาบาล)

จากความร่วมมือดังกล่าว ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อนำเสนอการพิจารณาประเด็นการบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย กับ ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรภาคเครือข่ายต่าง ๆ ในการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไถ่ลือตามประเด็นข้างต้น และ 2) เพื่อพิจารณาถึงบทบาทของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าว ทั้งนี้จะให้บทความ ให้ข้อเสนอแนะในสิ่งที่ต้องส่งเสริม สนับสนุน เพื่อการพัฒนาต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการบริหารการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดการบริหารการมีส่วนร่วม Andre (2023) เสนอว่า เป็นความสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมหรือการทำงานร่วมกัน และขึ้นอยู่กับสื่อสารและการไว้วางใจซึ่งกันและกัน Amann (2023) สรุปว่าการบริหารการมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบในการจัดระเบียบทางสังคม และเป็นมิติทางสังคมที่มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี และคนอื่น ๆ (2563) สรุปว่าองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม มี 7 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาสาเหตุหลักของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำ 5) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการดำเนินการ 6) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ 7) การมีส่วนร่วม

ในการประเมิน กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (ม.ป.ป.) กล่าวถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ความมีอิสรภาพและความสมัครใจ ความเสมอภาค ความสามารถอย่างเพียงพอในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและร่วมผลประโยชน์ สุพัตรา ยอดสุรางค์ (2562) เสนอว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ ได้แก่ 1) ประชาชนมีความสนใจหรือความกังวลร่วมกัน 2) ประชาชนมีความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการผลักดันไปสู่การรวมกลุ่ม การวางแผน และการลงมือกระทำร่วมกัน 3) มีการตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น โดยจะต้องเกิดจากการคิดริเริ่มของประชาชนเป็นสำคัญเพื่อตอบสนองต่อกิจกรรมของชุมชน และตอบสนองต่อความกังวลร่วมกันของบุคคล อภิชาติ บุรีกุล (2566) นำเสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และการบริหารการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการริเริ่ม การให้ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การให้คำแนะนำ ปรีक्षा การร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลและการควบคุมโดยตรงจากประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

โดยสรุป แนวคิดบริหารการมีส่วนร่วมคือความสัมพันธ์เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ชุมชน เพื่อการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ให้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการพัฒนา การแก้ไขปัญหา ตามกระบวนการต่าง ๆ สู่การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

แนวคิดการบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน วัด และองค์กรภาคเครือข่าย

นพธิ หอมชื่นชม และทวีศิลป์ กลุณภาดล (2565) เชื่อว่า การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการนำกระบวนการดำเนินการจากความร่วมมือของชุมชนสู่โรงเรียน และจากโรงเรียนสู่ชุมชน ซึ่งร่วมกันวางแผน ควบคุม ประสานงาน จัดบุคลากร และเผยแพร่ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมมือกันในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนและชุมชนไปพร้อมกัน สามารถส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาได้ ปุณยณัฐ พลอยสีสังข์ และคนอื่น ๆ (2565) นำเสนอ แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนในอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ได้แก่ แนวทางที่โรงเรียนให้ความรู้ในการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ด้านประเพณีและวัฒนธรรม เป็นเรื่องที่ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือในการปลูกฝังวัฒนธรรมให้กับผู้เรียน เน้นให้ครูในพื้นที่ และแนวทางที่คณะครูส่งเสริมความรู้ให้กับเด็ก ๆ บูรณาการร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม จตุพร ผ่องอำไพ (2560) อภิปรายถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดสุทัศน์ สังกัดเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยเห็นว่า โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดทำให้โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน เนื่องจากโรงเรียนมีการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนในกิจกรรมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินการ ครู ชุมชน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายของการมีส่วนร่วม อนุชา สระสม และคนอื่น ๆ (2565) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ในการจัด

การศึกษาของโรงเรียนวัดสังัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมดังกล่าวมี 5 ชั้น ตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการ การได้รับประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ผลของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดสังัดกรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนจัดการศึกษาได้มาตรฐานผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร 3) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 4) ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา องค์การยูเนสโก (UNESCO, 2022) นำเสนอถึงประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ชุมชนถึงทิศทางการสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ความสำคัญต่อลักษณะชุมชน การนับถือศาสนา วัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ความต้องการของชุมชน เป็นต้น 2) การปรับตัวให้เกิดความสมดุลระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้นำของโรงเรียน (School Head) จำเป็นต้องกระตุ้นให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน 3) การสร้างความตระหนักถึงเหตุผลและประโยชน์ในการเข้ามามีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับโรงเรียน 4) การส่งเสริมและสนับสนุนชุมชน ให้เกิดความรู้สึถึงการมีส่วนร่วมได้เสียต่อการเข้ามามีส่วนร่วม และรู้สึกถึงการร่วมรับผิดชอบต่อความสำเร็จ ทั้งนี้ สิ่งสำคัญคือ การให้ความสำคัญต่อการสื่อสารที่ต้องเปิดเผย โปร่งใส สม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เบรย์ (Bray, 2001) นำเสนอแบบจำลองในการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนกับโรงเรียนที่เข้มแข็งด้วยการสร้างอำนาจที่เข้มแข็งในการเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ จำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อการสร้างศักยภาพและความเข้าใจทั้งครูในโรงเรียนและประชาชน ด้วยวิธีการมอบอำนาจในการมีส่วนร่วม การจัดวางหน้าที่ความรับผิดชอบและกิจกรรม รวมทั้งกระจายทรัพยากรที่มีความชัดเจน การแจ้งข้อมูลที่โปร่งใส และคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ เมื่อเกิดข้อบกพร่องหรือมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมที่มาจากมีส่วนร่วมนั้น ยูเอมูระ (Uemura, 1999) เสนอว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการศึกษา ชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การเตรียมการ การดำเนินการการประเมินผลผ่านโครงการต่าง ๆ การให้ทักษะที่จำเป็นแก่ชุมชน เพื่อประสิทธิผล ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งผู้ปกครอง สมาชิกชุมชน ครู เจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อการรับรู้ถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนเพิ่มมากขึ้น การตรวจสอบการดำเนินการอย่างรอบคอบจึงมีความสำคัญ พรทิพย์ แก้วมูลคำ (2560) นำเสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสานสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การตอบสนองความต้องการของประชาชนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยมีลักษณะสำคัญ คือ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป มีการสื่อสารสองทางทั้งช่องทางที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ รวมทั้งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดการดำเนินงานการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมด้วยเทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ 2) เป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่มุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การตัดสินใจของภาครัฐดีขึ้น เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ไม่ใช่เพียงการจัดให้มีส่วนร่วมตามกฎหมาย และเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งเท่านั้น งานวิจัยของ นาวัน แกละสมุทร (2562) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร การศึกษาพบว่า การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน

กับชุมชน 4 ด้านได้แก่ การมีส่วนร่วม การสร้างภาคีเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ และการบริการชุมชน อยู่ในระดับมาก ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) นำเสนอถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สองแนวทาง แนวทางที่ 1 คือการสร้างความสัมพันธ์ทางตรง ประกอบด้วยวิธีการหลัก 2 ประการ ได้แก่ การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน และแนวทางที่ 2 คือการสร้างความสัมพันธ์ทางอ้อม โดยการพัฒนาให้บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์อันดี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม เป็นที่ประทับใจผู้มาเยี่ยมเยือน

การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน วัด และองค์กรเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้การสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ชัดเจนโปร่งใส โรงเรียนจำเป็นต้องสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง นำโรงเรียนออกสู่ชุมชน ขณะเดียวกันโรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถมีส่วนร่วมกับชุมชน วัด หรือองค์กรภาคีเครือข่ายอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการ

การศึกษามีวิธีการดำเนินการด้วยการสำรวจภาพรวมชุมชนด้านการมีส่วนร่วม สรุพอเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนบริหารการศึกษา รายงานผลการดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนั้น ยังได้มีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนบ้านศรีดอนชัย พระสงฆ์ ที่มีบทบาทในการด้านการบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างวัดศรีดอนชัยกับโรงเรียน และผู้รับผิดชอบจากหน่วยงานองค์กรภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ และเอกชนในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ กองทุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชียงราย สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชียงราย สถาบันศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชียงราย ศูนย์วัฒนธรรมได้อื้อโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนบ้านศรีดอนชัย ข้อมูลจากการสำรวจเอกสารข้างต้นและการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องจากองค์กรภาคีเครือข่าย นำมาบรรยาย อธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ในประเด็นการบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ชุมชนไทลื้อ วัด และองค์กรภาคีเครือข่าย ในพื้นที่ของเทศบาลศรีดอนชัย โดยจะมีประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) บทบาทของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย 2) การบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับองค์กรเครือข่ายด้านวัฒนธรรม 2.1) บทบาทวัดท่าข้ามศรีดอนชัย และชุมชนศรีดอนชัย 2.2) บทบาทการมีส่วนร่วมของศูนย์คุณธรรม 3) บทบาทการบริหารการมีส่วนร่วมของศูนย์วัฒนธรรมได้อื้อ โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย (ศูนย์อนุรักษ์เขื่อนโบราณ)

บทบาทของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย

โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 ในปี พ.ศ.2512 ได้รับอนุญาตให้เปิดถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปิดทำการสอนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาตอนต้นหรือ ม. ศ. 3) เมื่อปี พ.ศ. 2535 ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2537 โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ได้มีการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นอกจากนั้น โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ภายใต้การบริหารงานของนายศรียง วงศ์ชัย ผู้อำนวยการคนที่ 11 ปี พ.ศ. 2552 โดยความร่วมมือของสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย มีการจัดสร้างหอประชุมเพื่อเป็นศูนย์ชมรมทูบีนัมเบอร์วัน ต่อมาปี พ.ศ. 2564 มีความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ภายใต้การบริหารงานของ นายสมชาย วงศ์ชัย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยคนปัจจุบัน กับตัวแทนราษฎร 4 หมู่บ้าน ตัวแทนราษฎร หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 12 หมู่ที่ 14 และหมู่ที่ 15 และคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมศิษย์เก่า

โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย โดยได้จัดสร้างเรือนไถลื้อศรีดอนชัยศึกษา เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานด้านมรดกทางวัฒนธรรมไถลื้อ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนตลอดถึงประชาชนทั่วไปที่สนใจ ซึ่งเรือนไถลื้อมีจุดประสงค์จัดตั้งเป็นศูนย์วัฒนธรรมไถลื้อของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย โดยมุ่งเป้าในการอนุรักษ์วัฒนธรรม โบราณสถาน และโบราณวัตถุของชุมชนไถลื้อ อันเป็นมรดกที่สำคัญของชุมชน นอกจากนั้นยังมีการสร้างรูปปั้นนักเรียนไถลื้อบนทางเข้าออกของโรงเรียนอีกด้วย (โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย, ม.ป.ป.)

จะเห็นว่าบทบาทดังกล่าวถือเป็นบทบาทเด่นของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ในการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไถลื้อ ทั้งนี้ แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ได้นำเสนอจุดเด่นข้างต้นซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญของไถลื้อ เช่น การทอผ้าไถลื้อ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมความเป็นอยู่ โดยการร่วมกับชุมชนวัดท่าข้ามศรีดอนชัย ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาประเพณี วัฒนธรรมไถลื้อตามแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (โรงเรียนชุมชนศรีดอนชัย, 2568) บทบาทเด่นอีกบทบาทหนึ่งของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย คือการนำกิจกรรมการเรียนรู้นอกตำรามาใช้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชุมชน โดยร่วมมือกับวัด และชุมชน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน มาใช้จัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการปลูกฝังในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน แก่เด็กรุ่นใหม่ที่จะต้องเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณค่า (โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย, 2564)

การบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับองค์กรภาคเครือข่ายด้านวัฒนธรรม

บทบาทวัดท่าข้ามศรีดอนชัย และชุมชนบ้านศรีดอนชัย

รูปแบบชุมชน บวร หมายถึง รูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ชุมชนวัดท่าข้ามศรีดอนชัย และองค์กรภาคเครือข่าย ภายใต้นโยบายความร่วมมือระหว่างบ้านหรือครัวเรือน ชุมชนท้องถิ่น วัด และองค์กรราชการ มหาวิทยาลัย รวมเรียกว่า คชสร. (ครอบครัวชุมชน สงฆ์ ราชการ) แล้วยังได้รับการสนับสนุนทั้งด้านทุนและความร่วมมืออื่น ๆ จากองค์กรเครือข่ายด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมศูนย์วัฒนธรรมไถลื้อศรีดอนชัย (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เชียงราย, 2568) อย่างไรก็ตาม การบริหารการมีส่วนร่วมดังกล่าว จะมีรูปแบบของชุมชนบวร ซึ่งเป็นรูปแบบของความร่วมมือระหว่างวัดหรือฝ่ายสงฆ์ กับชุมชนและโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย รายงานการดำเนินงานชุมชนคุณธรรมวัดท่าข้ามศรีดอนชัย บ่งชี้ถึงความร่วมมือระหว่าง ผู้นำชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านศรีดอนชัย หมู่ 7 หมู่ 12 หมู่ 14 และหมู่ 15 กับผู้นำฝ่ายสงฆ์ คือเจ้าอาวาสวัดท่าข้ามศรีดอนชัย และผู้นำฝ่ายโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ผู้นำทั้งสามองค์กร เรียกรวมว่า ผู้นำบวร (บ้าน/ชุมชน วัด และ โรงเรียน) ซึ่งมีหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาชุมชนบ้านศรีดอนชัยให้มีความโดดเด่นในเอกลักษณ์ทั้งดงาม ทั้งด้านภาษา ประเพณี และพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่ปัจจุบันอย่างเข้มแข็ง เช่น การบวชลูกแก้ว ตานธรรม ตานก๋วยฉลาก ตานเข้าพรรษา ออกพรรษาผิผิสาว สืบชะตาหลวง เทศกาลในแต่ละเดือนทั้ง 12 เดือน ฯลฯ ทั้งนี้ ชุมชนบ้านศรีดอนชัยมีการสืบทอดภูมิปัญญาในด้านการเกษตรและสืบสานวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษไถลื้อ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภายในชุมชนด้านประเพณี วัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี อันเป็นมรดกที่ตกทอดกันมา ทั้งยังจัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย งานประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ขนเผ่า เป็นต้น

(ชุมชนวัดท่าข้าม, 2563) วัฒนธรรมอื่น ๆ ในการดำเนินชีวิตที่สืบทอดมาและยังปฏิบัติในปัจจุบัน ได้แก่ 1) งานจุลกฐินถิ่นไธลื้อทั้ง 3 วาระ คือ วาระที่ 1 งานปลูกต้นฝ้ายจ้ายะมวงคล วาระที่ 2 งานกล่อมฝ้ายจ้ายะมวงคล วาระที่ 3 งานทอผ้าพันใจ งานถวายเป็นพุทธบูชาบุญจุลกฐินถิ่นไธลื้อ 2) งานผืนผ้าพลังศรัทธามหาชน งานทอผ้าห่อคัมภีร์ใบลานล้านนาและถวายเป็นพุทธบูชา 3) งานประเพณีทำบุญปีใหม่ไธลื้อศรีดอนชัย 4) งานประเพณีทำบุญวันลอยกระทงไธลื้อศรีดอนชัย ยี่เป็งรำลึก 5) งานประเพณีตานธรรมหลวง อานธรรมมหาชาติเวสสันดรชาดก 6) งานประเพณีทำบุญตานก๋วยสลากภัต ศรีดอนชัย 7) งานเดือนเป็งส่องหล้า ไหว้สาปพระธาตุเมืองไต ปลูกต้นฝ้ายจ้ายะมวงคลชุมชน (ชุมชนวัดท่าข้าม, 2563)

จากบทบาทของชุมชนบวรข้างต้น จะเห็นว่านอกจากบทบาทเพื่อการอนุรักษ์ และเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีไธลื้อเอาไว้ได้อย่างเข้มแข็งแล้ว ยังมีความพยายามที่แสดงบทบาทเพื่อสร้างจุดแข็งให้แก่ชุมชนด้วยการใช้อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของชุมชนให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจอีกด้วย

บทบาทการมีส่วนร่วมของศูนย์คุณธรรม

ศูนย์คุณธรรมเป็นองค์กรมหาชน มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมเชิงพื้นที่ระดับในจังหวัดที่มีกระบวนการเชิงวิชาการและมีการเชื่อมโยงบูรณาการความร่วมมือของเครือข่ายทางสังคม 6 กลุ่มเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายองค์กรภาครัฐ เครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจเอกชน เครือข่ายองค์กรการศึกษา เครือข่ายองค์กรทางศาสนา เครือข่ายองค์กรสื่อมวลชน เครือข่ายประชาสังคม ชุมชน ครอบครัว เด็ก และเยาวชน เพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนผ่านแนวคิดจังหวัดคุณธรรมมีเป้าหมายในการผลักดันและร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนคุณธรรมเชิงพื้นที่ ทั้งในภาคเหนือในจังหวัดเชียงราย ภาคกลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคตะวันออกเชียงใหม่จังหวัดอุดรธานี ภาคใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ศูนย์คุณธรรม, 2564) ศูนย์คุณธรรมจึงมีบทบาทในการสนับสนุนและมีส่วนร่วมทั้งในด้านการประสานองค์กรชุมชน วัด หน่วยงานราชการอื่น ๆ เพื่อทำให้เกิดการจัดกิจกรรมความร่วมมือในจังหวัดเชียงราย ผ่านกิจกรรมความร่วมมือที่จัดขึ้นเรียกว่า สมัชชาตลาดนัดคุณธรรม แนวคิดในการจัดกิจกรรมดังกล่าว เน้นการสร้างความร่วมมือ สร้างจิตสำนึกที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดี ความมีวินัย ความใส่ใจในส่วนรวม โดยรูปแบบในการจัดกิจกรรมดังกล่าว มีรูปแบบไฮบริด ออนไลน์ กล่าวคือ เป็นการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ด้วยการนำเสนอวัฒนธรรม ประเพณีไธลื้อ อัตลักษณ์ของชุมชนไธลื้อ ด้วยการนำเสนอในสิ่งที่เห็นและสามารถสัมผัสความจริงควบคู่ไปกับการแลกเปลี่ยนผ่านระบบชุม และการไลฟ์เฟสบุ๊ค และการนำเสนอวีดิทัศน์ รวมทั้งการบันทึกเผยแพร่ในยูทูบอีกด้วย (ศูนย์คุณธรรม, 2564)

ดังนั้น ศูนย์คุณธรรม จะมีบทบาทสำคัญคือ ประการแรก การเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อประสานความร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคชุมชน ท้องถิ่น ประการที่สอง กำหนดลักษณะและเงื่อนไขการดำเนินกิจกรรมของสมัชชาคุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรมจังหวัดเชียงรายในการทำกิจกรรมคุณธรรม และเผยแพร่วัฒนธรรมไธลื้อ วิถีประชาของชุมชนบ้านศรีดอนชัย

บทบาทการบริหารการมีส่วนร่วมของศูนย์วัฒนธรรมไธลื้อโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย (ศูนย์อนุรักษ์เฮือนโบราณ)

ศูนย์วัฒนธรรมไธลื้อโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย เป็นศูนย์วัฒนธรรมเฮือนไธลื้อ ตั้งอยู่ในโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย นอกเหนือจากศูนย์วัฒนธรรมท่าข้าม วัดศรีดอนชัย ลักษณะเป็นเรือนไม้โบราณของชุมชน เรียกว่า ศูนย์อนุรักษ์เฮือนโบราณ ถูกตั้งขึ้นจากการรวมกลุ่มของผู้คนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีใจอนุรักษ์เฮือนโบราณลุ่มน้ำขาน ซึ่งมีอยู่อย่างหนาแน่น โดยการใช้แนวคิดพิทักษ์รักษา “เฮือนแก้ว หรือ เฮือนต้นตระกูล” เมื่อปี 2550 (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เชียงราย, 2568) และได้ขยายตัวไปยังจังหวัดใกล้เคียงรวมทั้งจังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

โดยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2567 ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ร่วมกับศูนย์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัด เชียงราย โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย และกลุ่มอนุรักษ์เขื่อนโบราณ ได้จัดกิจกรรมโครงการเชฟเอื้อน บรรพบุรุษไทเชียงของ ปี พ.ศ. 2667-2568 ขึ้น ณ ศูนย์วัฒนธรรมไถลื้อโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย การจัด โครงการดังกล่าวมีความสำคัญต่อวัฒนธรรม และชุมชนไถลื้อในอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงรายอย่างมาก เนื่องจากชุมชนบ้านศรีดอนชัยเป็นกลุ่มไถลื้อที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยที่มีอยู่ใน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 7 หมู่ 12 หมู่ 14 และหมู่ 15 ของตำบลศรีดอนชัย สำหรับเอื้อนไถลื้อที่อยู่ในโครงการ มีจำนวน 50 หลัง แบ่งเป็นเรือนไถลื้อ เรือนไถลื้อห้วยเม็ง และเรือนไถลื้อหาดบ้าย โครงการเน้นการทำความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม งานศิลปะและเชื่อมโยงไปสู่อนาคตของคนรุ่นใหม่ ในภารกิจ รักษาเรือนโบราณไถลื้อในพื้นที่อำเภอเชียงของ ซึ่งเป็นการนำงานศิลปะร่วมสมัยมาขับเคลื่อนพลังทาง สังคมและชุมชน ให้เข้มแข็งและเห็นถึงคุณค่าของการรักษาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจ สร้างสรรค์อย่างมีอัตลักษณ์ของตนเองอย่างยั่งยืน (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชียงราย, 2568)

จากกรณีของศูนย์วัฒนธรรมไถลื้อโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย จะเห็นถึงการมีส่วนร่วม ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ ชุมชน และหน่วยงานเอกชน โดยเฉพาะโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย ที่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนของชาวไถลื้อ ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และวัฒนธรรมชุมชน เน้นการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังและอนาคตเพื่อการสืบต่อวัฒนธรรม ที่ยั่งยืน รวมทั้งการนำสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมาสร้างคุณค่าด้วยการเผยแพร่สู่สาธารณะทั้งเชิงอนุรักษ์ และเชิงเศรษฐกิจ

สรุปและอภิปรายผล

บทบาทการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย เกิดจากการที่ชุมชน และองค์กรเครือข่ายเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น จึงมีการส่งเสริม และสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไถลื้อ การสนับสนุนดังกล่าวได้กำหนดไว้ในจุดเด่นของแผนบริหาร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย โดยโรงเรียน นำชุมชนและให้มีส่วนร่วมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมชุมชน สร้างความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ทั้งหน่วยงานเอกชน โดยเฉพาะความร่วมมือกับวัดในรูปแบบชุมชนบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ซึ่งรูปแบบ ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของ นพธิ หอมชื่นชม และทวีศิลป์ กุลนาคดล (2565) แนวคิดของ ปุณยนุช พลอยสีสังข์ และคนอื่น ๆ (2565) และจตุพร ผ่องอำไพ (2560) โดยเฉพาะแนวคิดการบริหารการมีส่วนร่วมระหว่าง โรงเรียน ชุมชน และวัด ของนุชา สระสม และคนอื่น ๆ (2561) ทั้งนี้ แนวคิดการบริหารการมีส่วนร่วมดังกล่าว Andre (2023) Amann (2023) ให้ความหมายว่า รูปแบบในการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งก็คือความร่วมมือของชุมชนในรูปแบบความสัมพันธ์ต่าง ๆ ด้วยความพึงพอใจของแต่ละชุมชนในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของชุมชนและหน่วยงาน รวมทั้งองค์การต่าง ๆ ที่ร่วมกันเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างกิจกรรมที่มีความร่วมมือ การร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ต่าง ๆ รวมทั้งการบริหารกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ตามแนวคิดของ ถวิลวดี บุรีกุล (2566) นอกจากนั้น การบริหารการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัยกับชุมชนและองค์กรภาคเครือข่าย เป็นการสร้างความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและเพื่อสร้างความเข้าใจ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ไถลื้อ รวมทั้งการถ่ายทอดอัตลักษณ์ชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น อันเป็นส่วนหนึ่ง ของการบริหารความสัมพันธ์ในการสร้างศักยภาพแก่ชุมชน แนวคิดสอดคล้องกับงานศึกษาของ นาวิณ แกละสมุท (2562) และแนวคิดการสร้างศักยภาพให้แก่บุคลากรของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การสร้าง

ความสัมพันธ์เพื่อศักยภาพของการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังแนวคิดที่นำเสนอโดย ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ซึ่งจะเห็นว่าชุมชนไทลื้อมีความเข้มแข็ง ภายใต้การบริหารการมีส่วนร่วมในรูปแบบ ชุมชน หรือ บ้าน วัด และโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

บทความนี้เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงจากการที่ผู้เขียนสำรวจพื้นที่ชุมชนรวมทั้งได้ศึกษาเอกสารการดำเนินงานต่าง ๆ จากทั้งในแง่มุมมองของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน วัด โรงเรียน และชุมชน ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงการศึกษา

1. ควรมีการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีในแง่ภูมิทางสังคม การถ่ายทอดเชิงวัฒนธรรมและการทำให้เกิดความเข้มแข็งทางสังคมของชุมชนต่าง ๆ นอกจากชุมชนไทลื้อ
2. การศึกษาวัฒนธรรมประเพณี ไทลื้อเพื่อสร้างผลในเชิงเศรษฐกิจอาจเกิดผลกระทบด้านลบซึ่งควรมีการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหากเกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชน

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยด้านประเพณีวัฒนธรรม รวมทั้งจุดเด่นของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางต้นแบบเพื่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอื่น ๆ ของไทย ทั้งนี้ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจะนำไปสู่ความมั่นคงต่อสังคมและประเทศชาติ
2. การนำเสนอตัวแบบในการสร้างความเข้มแข็งเชิงวัฒนธรรมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อชุมชนที่ยังไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรทางสังคม ทูตทางสังคมที่มีอยู่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ด้วยการนำตัวแบบไปจัดทำแนวทางเชิงนโยบายเพื่อปรับใช้ในการสร้างศักยภาพชุมชนของประเทศไทย

องค์ความรู้ใหม่

วัฒนธรรมของชุมชนที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นด้านการทอผ้า, โรงเรียน ผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมชุมชน, มีความร่วมมือกับชุมชนและ ภาครัฐอื่น ๆ ทั้งหน่วยงานเอกชน, การบริหารและการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย กับชุมชน และองค์กรภาคเครือข่าย, มีการสร้างความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและเพื่อสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทลื้อ, ชุมชนไทลื้อมีความเข้มแข็ง ภายใต้การบริหารการมีส่วนร่วมในรูปแบบ ชุมชน หรือบ้าน วัด และโรงเรียน รูปแบบดังกล่าวถือเป็นกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน การสร้างชุมชนเข้มแข็งผ่านการจัดการเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจ ทูตทางสังคม และการประยุกต์ใช้หลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” ในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทั้งหมดนี้ถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการบริหารจัดการที่มีส่วนร่วมของ “บวร” และองค์กรภาคีเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. (ม.ป.ป.). *คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กรมป่าไม้*. เข้าถึงได้จาก <https://forestinfo.forest.go.th>

- จตุพร ผ่องอำไพ. (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดสุทัศน์ สังกัดสำนักงานเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. *วารสารออนไลน์ บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 32. เข้าถึงได้จาก http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstractData/indexBy.ru?Bid=4&AbstractDataModel_sort=dept_id.desc&AbstractDataModel.
- ชุมชนวัดท่าข้าม. (2563). รายงานผลการดำเนินงานโครงการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมตามรอยศาสตร์พระราชาเพื่อชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (บวร On Tour) ของชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร, 12-14. เข้าถึงได้จาก <https://anyflip.com/hropo/lvof>.
- _____. (2563). รายงานผลการดำเนินงานโครงการต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมตามรอยศาสตร์พระราชาเพื่อชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (บวร On Tour) ของชุมชนคุณธรรมน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร, 28-29. เข้าถึงได้จาก <https://anyflip.com/hropo/lvof/basic>.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(2). 1342-1354.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2566). *ตัวชี้วัดหลักการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- เทศบาลตำบลศรีดอนชัย. (2568). *สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.tamboonsridonchai.go.th/main.php?type=1>.
- นพธิ หอมชื่นชน และทวีศิลป์ กุลนภาค. (2565). การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 19(36), 26-38.
- นาวัน แกละสมุทร. (2562). การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 4(3), 569-580.
- นุชา สระสม, นพดล เจนอักษร, มัทนา วัฒนอมศักดิ์ และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2565). การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ “บ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 15(28), 62-75.
- บุญยนุช พลอยสีสังข์, พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์ และวชิ ปัญญาใส. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. *Journal of Modern Learning Development*, 7(9), 72-86.
- พรทิพย์ แก้วมูลคำ. (2560). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).
- โรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย. (2564). ชุมชนคุณธรรมต้นแบบจังหวัดเชียงราย ตอน ความรู้นอกตำรา. *วัดทัศนโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย. ในการจัดประชุมสมัชชาคุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรมจังหวัดเชียงราย. วันที่ 6-8 กรกฎาคม 2564 ณ ห้องประชุมไชนารายณ์โรงแรมไชนารายณ์จังหวัดเชียงราย*. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=lxONjWN_7s8.

- _____. (2568). แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.cri4.go.th/opendata/schoolmap/57040022.pdf>.
- _____. (ม.ป.ป.). เอกสารประวัติโรงเรียนชุมชนบ้านศรีดอนชัย. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) จังหวัดเชียงราย. (2564). ข้อกำหนดลักษณะและเงื่อนไขการดำเนินงาน จัดสมัชชาคุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรมจังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2564 ในรูปแบบไฮบริดออนไลน์. เข้าถึงได้จาก https://moralcenter.or.th/images/PDF_Purchase/2021/10-06-64/3/TOR_จัดสมัชชาคุณธรรมและตลาดนัดคุณธรรมจังหวัด.pdf.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเชียงราย. (2568). โครงการ save เอือนบรรพบุรุษไทลื้อเชียงของ. เข้าถึงได้จาก https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=941656458149831&id=100069164561072.
- สุพัตรา ยอดสุรางค์. (2562). แนวคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 14(1), 122-132.
- อรุณี อินเทพ และศุภชัย ยาวะประภาส. (2564). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาชุมชนศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 14(1), 13-29.
- อำนวย บุญรัตน์โมตรี, ตรีนัญ อินทรโอภาส, สุพัตรา ยอดสุรางค์ และไกร บุญบันดาล. (2563). แนวคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมแบบร่วมกันรับผิดชอบในการจัดการภาครัฐและท้องถิ่นของประชาชน. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(2), 321-331.
- Aamann, A. (2023). *General Concept of Participation*. In A. Amann (Ed.), *Living – Participating – Growing Old* (pp. 31–48). Springer VS, Wiesbaden. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-658-39681-7_2.
- Andre, O. (2023). *Participative Management: Definition and Main Principles*. Retrieved from <https://beeshake.com/en/participating-management/>.
- Bray, M. (2001). *Community Partnerships in Education: Dimensions, Variations and Implications*. Thematic Studies. Co-ordinated by the World Bank. Graphoprint. Paris, France. pp 10-13.
- Uemura. (1999). *Community Participation in Education: What do we know?* Prepared for Effective Schools and Teachers and the Knowledge Management System. The World Bank. Retrieved from <https://documents1.Worldbank.org/curated/pt/265491468743695655/pdf/multi0page.pdf>, 32.
- UNESCO. (2022). *School Community Relationship*. Retrieved from <https://policytoolbox.iiep.unesco.org/policy-option/school-community-relationship/#adopt-pertinent-policy-measures-to-encourage-community>.

รายละเอียดและการส่งบทความ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารการศึกษา คุณลักษณะบัณฑิต การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ศิลปวัฒนธรรม และนำเสนอองค์ความรู้จากผลงานการวิจัยทางด้านการศึกษา

ขอบเขตของบทความ

ด้านการบริหารการศึกษา คุณลักษณะบัณฑิต การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ศิลปวัฒนธรรม และนำเสนอองค์ความรู้จากผลงานการวิจัยทางด้านการศึกษา

กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

บทความที่รับตีพิมพ์

1. บทความวิจัย
2. บทความวิชาการ

ทั้งนี้บทความต้องเป็นผลงานใหม่ที่ยังไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในสื่อใด ๆ มาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น

การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

1. การชำระค่าธรรมเนียมการส่งบทความ ผู้ส่งบทความจะต้องชำระค่าธรรมเนียมหลังจากที่ได้มีการตรวจสอบบทความเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการเรียบร้อยแล้ว โดยกองบรรณาธิการ จะแจ้งให้ผู้ส่งบทความทราบก่อน
2. ให้ผู้ส่งบทความส่งหลักฐานการชำระค่าธรรมเนียมผ่านทางระบบ Thaijo เมื่อกองบรรณาธิการได้รับหลักฐานการชำระเงินค่าธรรมเนียมเรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการส่งบทความของท่านไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพ ของบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารฯ
3. การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารฯ บทความของท่านจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน กองบรรณาธิการจึงจะแจ้งผลการพิจารณาไปยังผู้ส่งบทความ

4. ในกรณีที่ผู้ส่งบทความได้ชำระค่าธรรมเนียมการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ลงใน วารสารฯ แล้ว แต่บทความ "ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์" จากผู้ทรงคุณวุฒิ และบรรณาธิการหรือผู้ส่งบทความ "จะขอยกเลิกการตีพิมพ์บทความ" ท่านจะไม่สามารถเรียกคืนค่าธรรมเนียมการส่งบทความได้ เนื่องจากค่าธรรมเนียมที่ชำระเป็นค่าดำเนินการ ประเมินคุณภาพบทความ และการชำระค่าธรรมเนียมการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ไม่ได้ หมายความว่า "บทความที่ชำระค่าธรรมเนียมจะได้รับการตีพิมพ์"

กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จะได้รับการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผ่านการตรวจคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบัน ซึ่งไม่ได้สังกัดเดียวกับผู้เขียน อย่างน้อยจำนวน 3 คน ที่มีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญตรงหรือเกี่ยวเนื่องกับสาขาของบทความ ทั้งนี้ผู้เขียนและผู้ประเมินจะไม่ทราบข้อมูลรายชื่อของกันและกัน (Double - Blind Peer Review) โดยผู้เขียนต้องผ่านการพิจารณาบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ใน 3 ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้กองบรรณาธิการจะนำส่งผลการประเมินให้แก่ผู้เขียนเพื่อให้ผู้เขียนปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทความก่อนเผยแพร่ และบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะได้รับการเผยแพร่ในรูปแบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ใน <https://so17.tci-thaijo.org/index.php/EduBSRU/>

การเตรียมต้นฉบับบทความ

ต้นฉบับของบทความที่จัดส่ง มีความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ A4 เนื้อหาบทความใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14pt ทั้งบทความ ตั้งค่าหน้ากระดาษเว้นระยะด้านบน 2.54 ซม. ด้านล่าง 2.54 ซม. ด้านซ้าย 3.17 ซม. และด้านขวา 2.54 ซม.

1 ชื่อเรื่องบทความ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16pt ตัวหนา จัดกึ่งกลาง

2 ชื่อผู้เขียน (Author) ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14pt ตัวหนา ระบุสังกัดของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพร้อมทั้งระบุ E-Mail ใส่ที่เชิงอรรถใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 12pt หากมีผู้เขียนร่วมระบุให้ครบถ้วน

3 บทคัดย่อ เขียนสรุปเนื้อหาของบทความเป็นร้อยแก้วเน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ โดยกำหนดหัวข้อต่าง ๆ ให้ชัดเจน และครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย รวมความยาวไม่ควรเกิน 295-305 คำ และจะต้องพิมพ์คำสำคัญ (Keywords) จำนวน 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4 เนื้อหา การจัดแนวพิมพ์ตามความเหมาะสมกับภาษาที่ใช้ บทความวิจัยประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ บทความวิชาการประกอบด้วยบทนำ เนื้อเรื่อง และสรุป

5 รูปภาพ/ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจนและคุณภาพดี ต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลไว้ได้ภาพประกอบทุกครั้ง

6 เอกสารอ้างอิง ผู้เขียนตรวจสอบรายการอ้างอิงให้ครบถ้วนตามที่ได้อ้างอิงในเนื้อหา โดยเรียงตามอักษร สำหรับรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง ให้ใช้ตามระบบ APA 7th edition style (American Psychological Association Style)